

5402/
1

II

Bibl. Jag.

Charakterystycznym rysem pierwszej epoki dziejów
ludzkości jest to iż w owej dobie ~~nie~~ otworzył się
nat jeszcze kruszców lecz z kamieni, kości i rogów narz-
dza rze wyrabiał: przeto też doba owa zowią kamien-
ną. Kamień jest wszędzie najdawniejszym materiałem
pierwotnym: metal zaś wydobywa dopiero praca ludz-
ka z rudy później. Żadne podanie, żadna legenda i żaden
mijt nie sięga czasów doby kamiennej: mimo tego jednak
młoty i siekiery kamienne doznawały w późniejszych
jeszcze dobach czci religijnej w całym świecie: w później-
szych dobach jeszcze obok narzędzi metalowych kładli-
do grobów młoty kamienne niejako by amulety. że
w dobie kamiennej nieznano kruszców, przekonać się
można z badań Duponta który w 60 najdawniejszych
jaskiniach pomiędzy 32000 narzędziami nie znalazł
żadnego z kruszcu, jako też z poszukiwań Messitkome
który pomiędzy zabytkami z spalonych wsi budowanych
na palach, pomiędzy rozmaitemi przedmiotami ani jednego
z metalu nie wydobył. W dobie kamiennej rozróżniają et-
nologowie 3 peryody. W pierwszej otworzył z stanu
pierwotnej dzikości iż jeszcze w sąsiedztwie z zwierzęta-
mi drż już wyginionemi, był ~~trudnił się~~ trudnił się polowaniem

zwierząt i ryb; w drugiej peryodzie żył w srodzisz-
twoie zwierzętami, które się później w inne okolice prze-
niosły, prowadziły życie koczujące z stadami półdzi-
kich zwierząt; w trzeciej peryodzie miał już cyfrowiek stałe
mieszkania i trudnił się chowaniem zwierząt domowych.
Nadą najdawniejszej doby kamiennej znajdują się w
pokładach pod iłem powierzchniowym w jaskiniach i
grociech, które powstały w epoce lodowców. W pierwszych
czasach przedpotopowych Europę zamieszkiwały naj-
rozliczniejse zwierzęta: uganiały po łądzie stada no-
sorozów, ^{in mamutów} (stoniów), dzikich wotów i koni, a porzekach
hipopotamy; prócz tego żyły też lwy, tygrysy, lamparty.
W Niemczech, Belgii, Francji i w Alpach znajdują kości
potężnego lwa jaskiniowego; w Westfalii i Saksonii
lampartów, mnóstwo hyen potężnych jaskiniowych,
nieświadzi większych o 1/3 od dzisiejszych. R. 1781 znalazł
Lallas nad Leną zamarynżystego nosorożca kosiętego, a z
1799 Adams mamuta całego. Kości z mamutów uważane
za fuszki wieloludów w niektórych stronach doznają
nawet uci religijnej. Do zwierząt wymionionych należy też
jeleni olbrzymi. Do zwierząt przeniosły się ku
potnocy jako to: wot mofusowy, ~~lemming~~, lemming, mysz
podrozina syberyjska, sobol syberyjski, sowa śnieżna
grenlandzka, ren (który jeży się za leżaną zamieszkiwał lasy
heryńskie), los, koziorożec, koza dzika, ~~roświat~~ roświat i
kura śnieżna alpejska, które się na najwęższe rzędy
przeniosły, oraz tur który dośi długo lasy nasze wspólnie
z turkiem zamieszkiwał.

Najdawniejsze bronie były ostre z krzemienia z grubą
 obróbką, bez politurę powleczone patyną czyli powłoką
 powstałą z rozkładu krzemu. Ostre te nabite na kij tworzyły
 ty walczyki, któremi pierwotny człowiek dzikie zwierzę-
 ta polował, potem miso ich piekł na ogniu i spożywał.
 Do dziś dnia zaledwie z czaszek ~~tych~~ ludzkich w głębokości
 30' - 40' odkryto. które do pierwotnych ludzi jeszcze
 dzikich odnosi należy. Czerepy kostiste u nich nader
 grube, nad brwiami wyrosty cechujące jeszcze matkę, czło-
 wia i wąskie: co świadczy o stanie dzikości równie
 jak i fuzyka spodnia wystająca z ukosnym rzędem zębów.
 Generacja ta ludzi była starszą, od dzisiejszej i mniej
 wytrwała

Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 12 horizontal lines, though the characters are too light and blurry to be transcribed accurately.

3

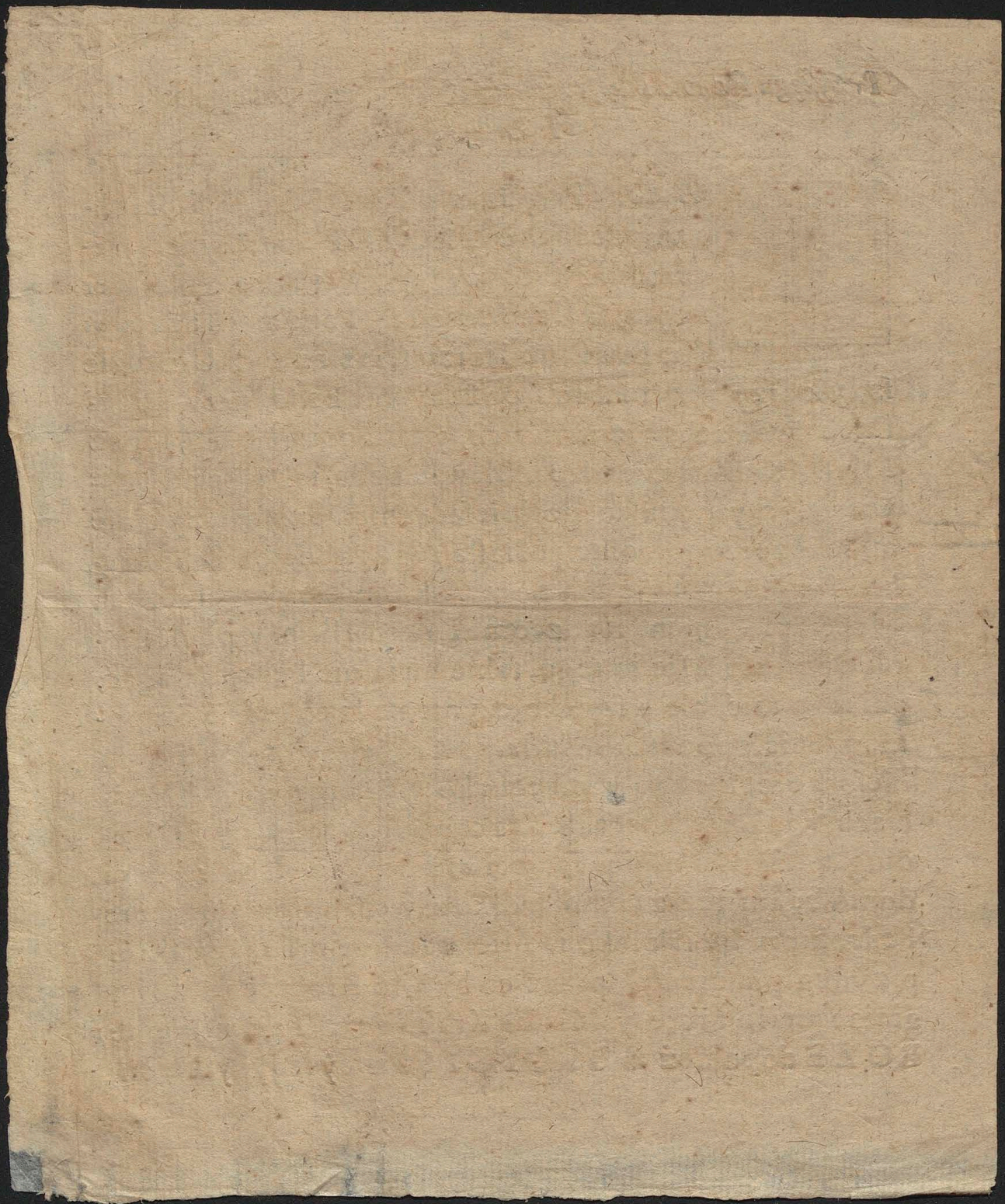
3

6

*Przysięga Panow Mieszczanow Krakowskich Mieyskie Prawo
przyimujących.*

A N. Przysięgam Panu BOGU Wszechmogacemu w TROYCY Swietey iedynemu. Iż Krolowi Jego Mci Polskiemu wiernym, á Ich Mościom Panom Radzcom Krakowskim ktorzy teraz na tym Urzedzie sa, y ktorzy potym będą posusznyim bede, przy mieyskich Prawach, Przywileiach, y Ustanowieniach, tegoż Miasta Krakowa zawsze obstawac bede, tak iako na mnie wierneho y posuszneho Mieszczanina przynależy Taie mnic Rzeczypospolitey Miasta tego żadnemu Człowiekowi wyiawiac nie bede. A ktoby sie przeciwil Ich Mościom Panom Radzcom Krakowskim y pospolitemu dobremu Miasta tego, takiemu ia nie bedepomagać, ani tego tacić, ale wszystko czynić bede co należy ku pomnożeniu y pożytku Miasta. A ieżeliby kto co mowil niesprawiedliwego y przeciwko Honorowi o Ich Mościach Panach Radzcom Krakowskich, takiemu ia według możliwości moiey sprzeciwie sie, y to Ich Mościom doniose, ani też z takim społkow y chandlow mieć nie bede, ktory by tak iako ia Mieszczaninem Krakowskim przysięgłym nie był, przez co by Cło Krola Jego Mości giniaz miało także y Miasta Krakowa. Tak mi Panie BOZE dopomóż w TROYCY Swietey iedyiny Amen.

ACTUM IN PRÆTORIO

Cracoviensē Sabbatō, pridie Dominicæ Exaudi, Die Decimā Tertīā Mensis Maij, Anno Domini, 1741.

Nobiles ac Spectabiles FRANCISCVS TORIANI, Proconsul, HYACINTHVVS ZAYFERTT, MICHAEL AWEDYK, JOANNES DZIANOTTI, MICHAEL SZASTER, & CAROLVS TORIANI Consules, per Schædulas in Negotijs publicis & infra scripto emanatas in Prætorio istud convocati & congregati existentes audita Relatione Deputationis respectu boni Regiminis inter Famatos Contubernales, tum Loci Ipsdem Contubernalibus & eorum Contubernijs, tam in Honorata Communitate, quam in Processionibus, tum quibusvis Actibus publicis & privatis constituendi, sub die sexta Mensis & Anni currentium expeditæ facta, visôque Catalogô ac Loci Ordinatione per Eosdem Nobiles ac Spectabiles Deputatos in Scriptum redactis Manibus proprijs subscriptis Ejusmodi Ordinationem ac Locorum Constitutionem in omnibus Ejus Punctis, Nexibus ac Ligamentis approbandam & ratificandam esse censuerunt, prout unanimitè approbarunt & ratificaverunt, dictamq; Ordinationem ac Constitutionem Locorum per Contubernia Seniorisq; ac Juniores eorum abhinc observandam, sub Panis contra transgredientes & contravenientes eidem Ordinationi decernendis statuerunt ac concluderunt Præsenti Conclusioni ad præmissa mediante.

Porra Ejusmodi Ordinationis tenor sequitur estq; talis.

K A T A L O G

Cechow wszystkich w Stołecznym Mieście Krakowie będących, iako mają według porządku w Pospolstwie zasiadać, podczas Procesy Solennych obchwie w sam Dzień y Oktawa Bożego Ciała, także podczas Introdukcyi Solennych Wiązków z Choragwiami stawać, y podczas Wroczyłości z świecami asystować przez nas niżej podpisanych à Nobili & Spectabili Magistratu Deputowanych po widzeniu y zrewidowaniu Praw niektórych Cechow, Dnia szóstego Miesiąca Maia, Roku Pańskiego 1741. *ordine sequenti* postanowiony:

1. Pánowie Złotnicy. 2. Pánowie Kufnierze, 3. Pánowie Pátamonicy, 4. Pánowie Kráwcy, 5. Pánowie Rzeźnicy, 6. Pánowie Piekárze, 7. Pánowie Cyrulicy, 8. Pánowie Introligatorowie, 9. Pánowie Kotlárze, 10. Pánowie Rymárze, 11. Pánowie Szewcy, 12. Pánowie Gárbárze biali, 13. Pánowie Piwowarowie, 14. Pánowie Krámárze, 15. Pánowie Stolarze, 16. Pánowie Konwifarze,	} Te Dwa Cechy Roczna alternatè Pierwszeństwa po 14 Miesiącach Pánach Kopeach <i>Vtrinszy</i> Authoramentu obciwować powinny. 17. Pánowie Szklarze, 18. Pánowie Mułárze, 19. Pánowie Ciesle, 20. Pánowie Gárcarze, 21. Pánowie Stalmási, 22. Pánowie Málárze, 23. Pánowie Czapnicy, 24. Pánowie Kurdybanicy. 25. Pánowie Kowale, 26. Pánowie Siodlarze, 27. PP. Słosárze, y Zegármistrze. 28. Pánowie Ruśnikarze, 29. Pánowie Miecznicy, 30. Pánowie Mydlarze, 31. Pánowie Krupnicy,	32. Pánowie Miechownicy, 33. Pánowie Blácharze, 34. Pánowie Iglarze, 35. Pánowie Nożownicy, 36. Pánowie Bednarze, 37. Pánowie Powroźnicy, 38. Pánowie Bárchánicy, 39. Pánowie Pásnicy, 40. Pánowie Smuklerze, 41. Pánowie Czerwoni Gárbárze, 42. Pánowie Háftarze, 43. Pánowie Piernikarze, 44. Pánowie Sychtárze, 45. Pánowie Jáglarze, 46. Pánowie Stoniniarze, 47. Pánowie Sádelnicy.

Według ktorego porządku Cechy pomienione bez wszelkich kontradykcyi, sprzeczek y szwarow tak w Pospolstwie, iako też ná Procesyach z Choragwiami y świecami stawać powinny. Te zaś Cechy ktore swoich własnych Choragwi niemają, pod Mieyską Choragiew, obráwszy z między siebie Vrzednikow schodzić sie powinny, y z nią ná Procesyach záraz po Cechu Piekárskim, ktore mieysce im sie náznacza stawać powinni, ktory Porządek y Postánowienie Rekámi własnymi podpisáwszy *ad Nobilem & Spectabilem Magistratum Cracoviensem* odsyłamy. Roku y Dnia iako wyżej, CAROLVS TORIANI, mpp. ANDREAS ALEXANDER KIKVLINVS, *Consules Cracoviensis.*

Ex Protocollo Actorum Officij Consularis Cracoviensis extraditè.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILIP W. BARON
PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILIP W. BARON
PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

Urządzenia cechowe:

- 1) Warunki przyjęcia. 2) Prawo miejskie 3) Dowody dobrego urodzenia, moralności, rodziny, narodowości, wykształcenia (Farielników), (dowody: stawienie świadków.) 4) Dowody technicznej zdatności (majstersztuk) lub opłata - kontrola 5) Czas nauki, czeladnictwa, wdrówki. 6) Wykaranie posiadłości (Kram i rzeźników) 7) Opłaty od przyjęcia, Konsolacje, zmniejszenie opłat dla naftków. 8) Wdowy. 9) Liczba mistrzów cechowych
- b) Obowiązki cechowe: Postuszeństwo (Kary) - Zgromadzenia cechowe (Morgensprache) - Urzędy cechowe: - Kary na przestępstwa - Obowiązki mistrzów i czeladzi - Myto - Użycie czasu nauki - Dniepienia.
- c) Obowiązki religijne: Patron - Ołtarz - Świece - Mase - iato: mase - pogrzeby - Świecenie swiąt. - Składki

Prawo rzemieślnicze i poligija rzemieślnicza.

Ustawy co do jakości materiału - Dobroć wyrobów, przepisy techniczne - Taxy urzędowej - Ograniczenie obcej konkurencji - Prawo zakupu - Ograniczenie wyrobów pojedynczych rzemieślników - Ustawy co do konkurencji członków cechowych pomiędzy sobą - Odmańwanie czeladzi, kupców - Liczba czeladzi uczniów - Czas roboty - Świątkowanie poniedziałków, - Miejsca sprzedaży. Poligija: Reuzycja wyrobów, marki - Kary za dobyte noża, za nieczystość, za gory hazardowe, chodzenie boso - Gospoda. Wojskowe urządzenie cechów. Uzbrojenie

Skutki zostawienia cechom władzy urzędowej nader były szkodli-
we, najprzód z powodu wyścizności, która się powoli wy-
tworzyła; powtórze z powodu technicznego rozwoju rzemiosła
Wskutek wyścizności, rzemiosła pozostały monopolem nader
liczby ludzi; spowodowały one zastrój w technicznym postępie
rzemiosła. Prywileje czyli raczej Ustawy cechowe utrudzały przy-
mówienie pojedynczych do cechu; a nawet cechowym cyłom kom
przez ograniczenia coraz więcej dokuczaly. — Z przyczyn były
wprowadzić urządzenia cechowe odpowiednie i dobroczynne
bo odpowiadały wymogom czasu. Później okazywały się szkodli-
wemi, iż tylko dotyczyły kilka uprzywilejowanych osób.
Naprawa była niemożliwa i to spowodowało rząd pruski
do zniesienia cechów. — Cechy starały się zdobyć dla się-
bie władzę polityczną i to był ich upadek.
W Francji wpływ polityczny zawsze odebrany został cechom;
w Niemczech musiał rząd pruski zmieść ustawy cechowe, któ-
rych to cechów urządzenie i władza dla rozwoju prze-
mysłowego nader była szkodliwą. Cechy zostały jednak
po sobie pamiętkę w rękach średnich wieków.

Neuburg C. Dr.: *Zunftgerichtsbarkeit und Zunftverfassung
in der Zeit vom XIII bis XVI. Jahrhundert.* Jena (Gustav Fi-
scher) 1880. 8° str. 311. 9 mark

Stieda W.: *Zur Entstehung des deutschen Zunftwesens*
Levasseur: *Histoire des classes ouvrières en France avant
1789.* Vol. I. II. (wywodzi cechy z rzymskich Collegiów)

Règlements sur les arts et métiers de Paris, rédigés au
XIIIe siècle, par Depping. 1837. (Collection des docum. inédits)

Récueil des monuments inédits de l'histoire de tiers état
par A. Thierry 1850 3 Vol. (Collection des doc. inéd.) (wiele tu rufan
cahowyż)

Stahl: Das deutsche Handwerk.

Wilda W. E. Das Goldwesen des Mittelalters. Halle 1831

Berlepsch H. A. Chronik der Gewerke. St. Gallen

Marcher H. A. Das deutsche Gewerbewesen von der frühesten
Zeit bis auf die Gegenwart. Potsdam 1866.

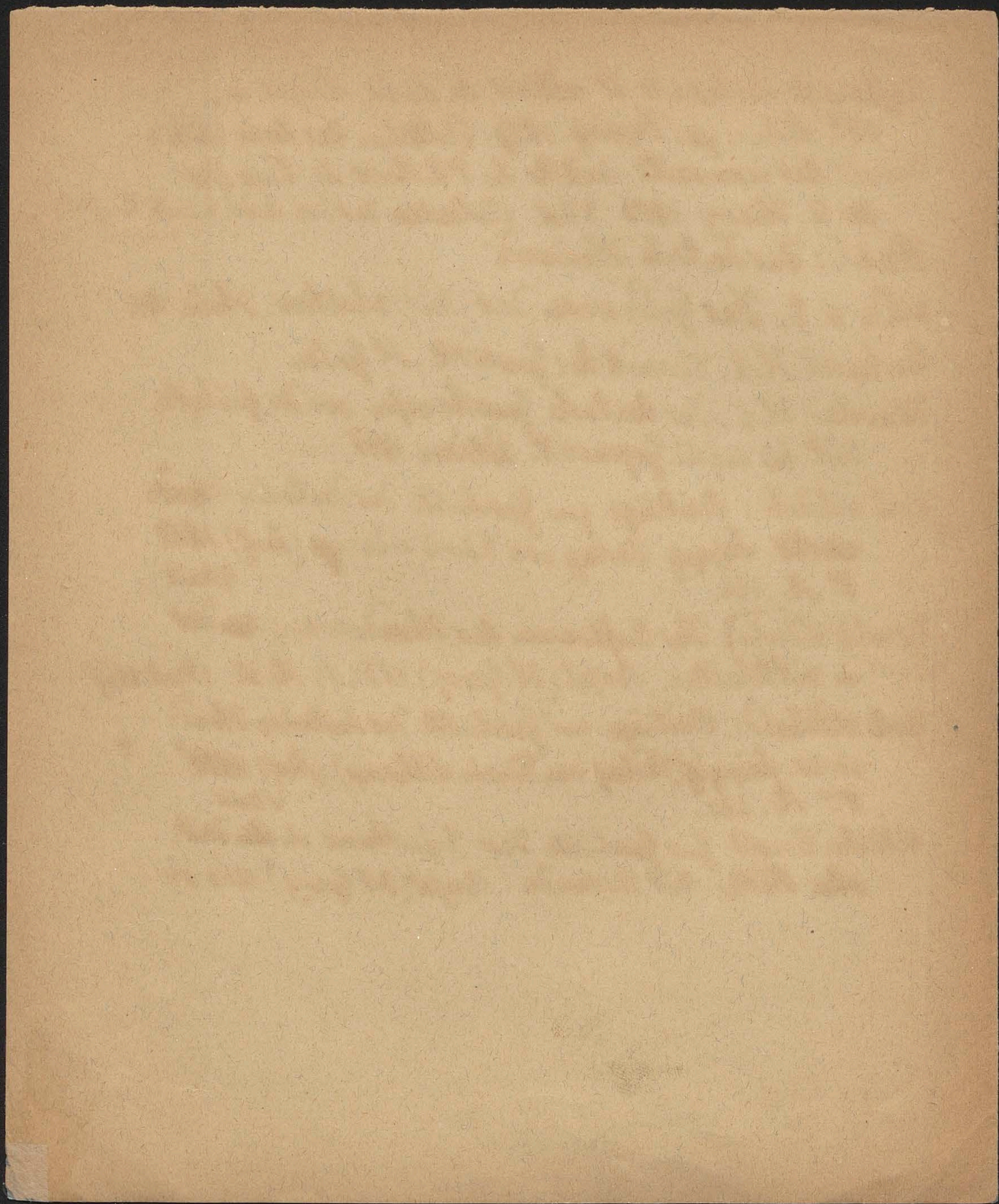
= Koch Willibald: Beiträge zur Geschichte des deutschen Hand-
werks. Leipzig Verlag von Edwin Schloemp (Senf) 1880.
8vo Str. 262. 4 Mark

(Arnold Wilhelm) Das Aufkommen des Handwerkerstandes
im Mittelalter. Basel (Hf. Georg) 1861. 8vo Str. 52. 1 Mark 25 Pf.

= Koch Willibald: Beiträge zur Geschichte des deutschen Hand-
werks. Leipzig (Verlag von Edwin Schloemp) (Senf) 1880. +
8vo Str. 262. 4 Mark

Wilhelm Arnold: Zur Geschichte des Eigenthums in den deut-
schen Städten. Mit Urkunden. Basel (Hf. Georg) 1861. 8vo

Handwritten notes in the left margin, including fragments like "m;", "to", "re.", "K", "fassung", "Fr-", "K".

Miasta polskie znaczenie z zaprowadzeniem prawa niemieckiego (magdeburckiego) otrzymały wolności z których najwazniejsze byly: własne sadownictwo i wolny obrot władz miejskich urzędowych. Na czele miasta była rada (consules) i tawnicy sadowi (scabini) którzy byli assessoramiami miejskiego sędziego czyli wojty (advocatus) i byli niższym stopniem rady. Wojta z początku bywał dziedziczny, dopiero później obierano wojty gdy zakupiono wojtostwo. Większe miasta odznaczały się głównie handlem i rzemiosłami; mniejsze obok rolnictwa browarnictwem, gorzelnictwem i kramarstwem. Porządne urządzenie cechów w większych miastach nadato tymże większą silę. Cechy te wywieraly niecier przeważną silę na rządy miasta i czasami nawet w demokratyczne rewolucje przeciwnie się wyrażaly. Znane są krwawe powstania przeciw radnie w XIV wieku sukieników i rzeźników w Wrocławiu i w Krakowie. Wzrost miast sprzyjał w ogóle także rozwojowi rzemiosł, który od tyhże czasu: Do wsiach i miastek miasteczka napotymano zaledwie piekarny, rzeźni: Kow, krawców i szewców którzy mieli osobne kramy czyli janki. - Większa część cechów powstała dopiero po r. 1400 organizowaci. Koniecznymi warunkami do przyjęcia cechowego były: urodzenie słubne, dobre i moralne zachowanie, ~~zgodnie~~ uzyskanie prawa miejskiego, i wykłostanie w rzemiosle. Każdy cech miał 4 zadania: 1) Zadanie zerobkowe czyli rzemiosł: czy albo cechowe; 2) wojskowe: to cechy wraz z straż miejską miały powierzoną obronę miasta; 3) kościelne, tyżce się nabożeństwa i pogrzebów (Seelgeräte); 4) towarzystwa (gospoda). - Cech posiadał ~~stróż~~ (ład) w której były akta i pieczęcie i dopiero za jej otwarciem rozprawy się czynności urzędowe; posiadał własną pieczęć (znak własny jurysdykcyj i sadow. nictwa. Rada miasta miała dozór nad każdym cechem i potwierdzala ustawy cechowe. Na czele cechu stali flarsi, którzy dozorowali porządku, dobrych obyczajów, ~~cech~~ nad robotą sumienną i mieli prawo dozoru targów. Kary obłożane były na wósk (jako jedynym lubowym). Dopiero z koncem XVII wieku rozpoczyna się w cechach tendencja do monopolu rzemieślniczego, i do przytłumienia klaszcy ueladników towarzysty i ueladników.

Średnie wieki nie miały jeszcze żadnego pojęcia o ekonomii politycznej i państwowej: wady sądziły, mylnie iż są w stanie ceny roboty i towarów ustalić (fixować); pomimo iż wojny, potłereby krajowe, wypadki i pogorze- nie monety przeważnie wpływały na zmiany.

Dla podniesienia handlu budowano przedewszystkiem w większych miastach bazy, sukienice (theatrum - Kaufhaus) ^{podziemia (Lauben)} i ustanowiono senałów (brakarzy, Mäccker). - Handel tak zwany kredytowy, Komisyjny i Spedy- cyjny prawie wcale był nie zwany; kupowano wstępko na gładzie i za gotówkę (Proprehandel)

Wzrost miast (w Polsce od XIII w. za Bolesława wstydlivego) napłynął ludności, znaczniejsza konsumpcja - porażały za sobą także wzrost handlu, czego następstwem było wzrastanie przemysłu, rzemiosła, rzemiosła a zatem i cechów, Stowarzyszeń rzemieślniczych, które powsta- wały przy ulubionym w średnich wiekach wyrażeniu łączenia się w Korpo- racje, na wzór łucznych korporacji duchownych, których powstanie niektórzy do czasów rzymskich jeszcze odnoszą (Statuta korporacji czuiceli Dianny i Antinowa w Lewiniam; Citta Lavigna / 2 r. 133 po Chrystusie wielkie mają podobieństwo do późniejszych statutowi cecho- wych). Rozszerzenie się Chryścianstwa, związki i stosunki polityczne z innymi państwami, Krucjaty i handel z Wschodem znacząco się też przyczyniły do rozwoju miast, które były punktami koncentracji i wychodowem dla handlu. Probieta wolności, która miasta były obdoro- ne przysięgali wielu mieszkańców. Owiadali w nich nawet chętnie biedniejsi poddani wolni z wojów ^{niektórzy} rządem większym zarobkiem, tawiejszym utry- maniem, wolnością i obroną osobistą. Napłynął do miast strus i nas 4 wieki, dopokąd mu przewaga szlachty w XVI wieku i wojny szwedzkie w XVII w. tamy nie potrzyły. Najdawniejszymi rzemiosłami w miastach było rzeźnictwo, piekarstwo, sukienictwo, garbarstwo, Kowalstwo, Kto- re się z postępnem czasem na różne pomniejsze odnogi wydzielały

5 8

Starożytni Sławianie nie mieszkali w miastach, uważając takowe jako szkodliwe dla wolności, podobnie jak dawni Germanowie, o których Tacyt (*de Germ. c. 16*) się wyraża „ne pati quidem inter se junctas sedes;” dodając, iż przebywali w pojedynczo rozrzuconych chatach i dworzyszczach: „colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit.” Nie ma tu więc mowy o zamkniętych i zwartych miejscowościach, jakimi są dzisiejsze wsie i miasta. Wszelakoż potrzeba obopólnej pomocy wkrótce spowodowała, iż się coraz bliżej przysuwano z mieszkańcami, co dawało przyczynę do powstawania siot zwartych. Częstokroć się zdarzało, iż jedna lub druga zamożniejsza rodzina wystawiła sobie obwarowane mieszkanie czyli grodek (*Burg*); w skutek czego osadnicy lub poddani, szukając opieki budowali swe mieszkania w pobliżu takiego grodziszczka, zwykłe zaś u podnóża leżącego na górze grodu ponieważ w czasach nieprzyjacielskich napadu łatwo mogli wgrodzie znaleźć schronienie i opiekę, z tąd też powstała ich nazwa: *burgenses* (*Bürger*). Ponieważ zaś opieka mocniejszego wiskosz dawała resztki opieki, przeto też najwięcej się zaludniały takie miejscowości, które należały do panujących książąt, do wyższego duchowieństwa, lub do potężniejszych dynastów (*Szlachty*). Tama uprawa roli nie wystarczała dla licznych mieszkańców takich osad: byli oni także zmuszeni zajmować się obrabianiem surowych produktów przyrody, czyli inaczey mówiąc trudnić się także rzemiosłami. Mieszkańcy takich miejscowości machodzili

Tatuny odbyły na wyrobę swej pracy i przemysłu w miejscu samem i w okolicy ^{nie tylko} (w swoich, ale nawet i u obcych (gości), którzy przyjęli działy do właściciela grodu częścią dla zatawienia spraw własnych częścią zaś w interesach sądowych, zataczano iż sądy zwykłe tam się odbywały, gdzie była siedziba naczelnika grodu. Takowe zjawy przyciągały zwykłe za sobą wystawę płodów i wyrobów rzemieślniczych, co dało powód do odbywania jarmarków walnych i targów. Przeto też słowo: targ, znaczyło dawniej tyle iż miasto, jak tego mamy ślady w nazwach miejscowych: Targowisko, Targowica, Nowy targ u nas, a nawet: Targowiszcz, Jascki targ (Jassy), Romanów targ (Roman), Seretki targ (Seret) w krainie moldawskiej. Miejski ruch, który się w takich miejscowościach utworzył, spowodowany nim dobrobyt i bogactwo, wymagały też większej opieki i ochrony, co spowodowało obwarowanie tych miejscowości wałami, murami, basztami, wieżami i bramami, w skutek czego miejscowości te zawarte odgraniczone zostały od osad wiejskich, i tworząc dla siebie osobną gminę, zostawały pod opieką właściciela grodu lub jego dzierżawcy. Miejscowości takie powstawały w X. XI. XII. stuleciu i wane je miastami (fores, oppida, civitates - Städte, Weichbilder - warosz), a głównymi ich cechami były: 1) Wyłączenie od gmin wiejskich i odrębne miastom właściwe ustawy; 2) Obwarowanie; 3) Prowadzenie handlu i rzemiosł; 4) Odbywanie jarmarków (Messen) i targów (Märkte). Gdy tym sposobem pewna ilość miast uprzywilejowanych powstała, zaczęto w XIII. wieku pojedynczym osadom wiejskim, na wzór dawniejszych miast nadawać prawa, swobody i wolności miejskie czyli inaczej mówiąc, podnosiło takowe do rzędu miast. Wzrostowi niezawodnie sama tylko obrona przeciwko napadom nieprzyjacielskim powodowała to wynoszenie: częstokroć też długie położenie miejscowości przy gościńcu lub przy przewoźnej rzeki, przy znaniejszej świątyni lub zamożniejszym klasztorze, które kupca i rzemieślnika przyciągały, były najbliższymi przyczynami powstawania miast.

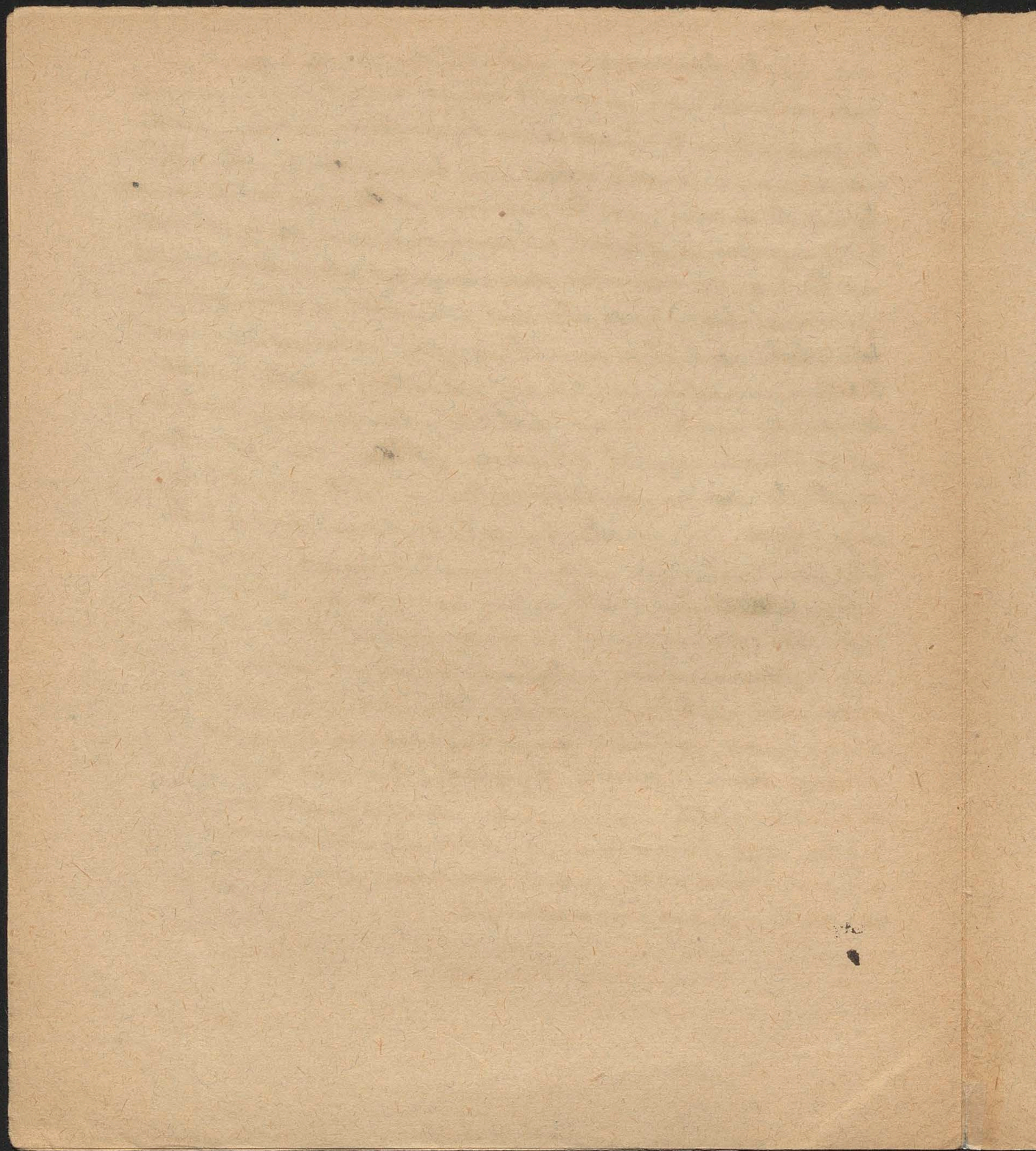
9

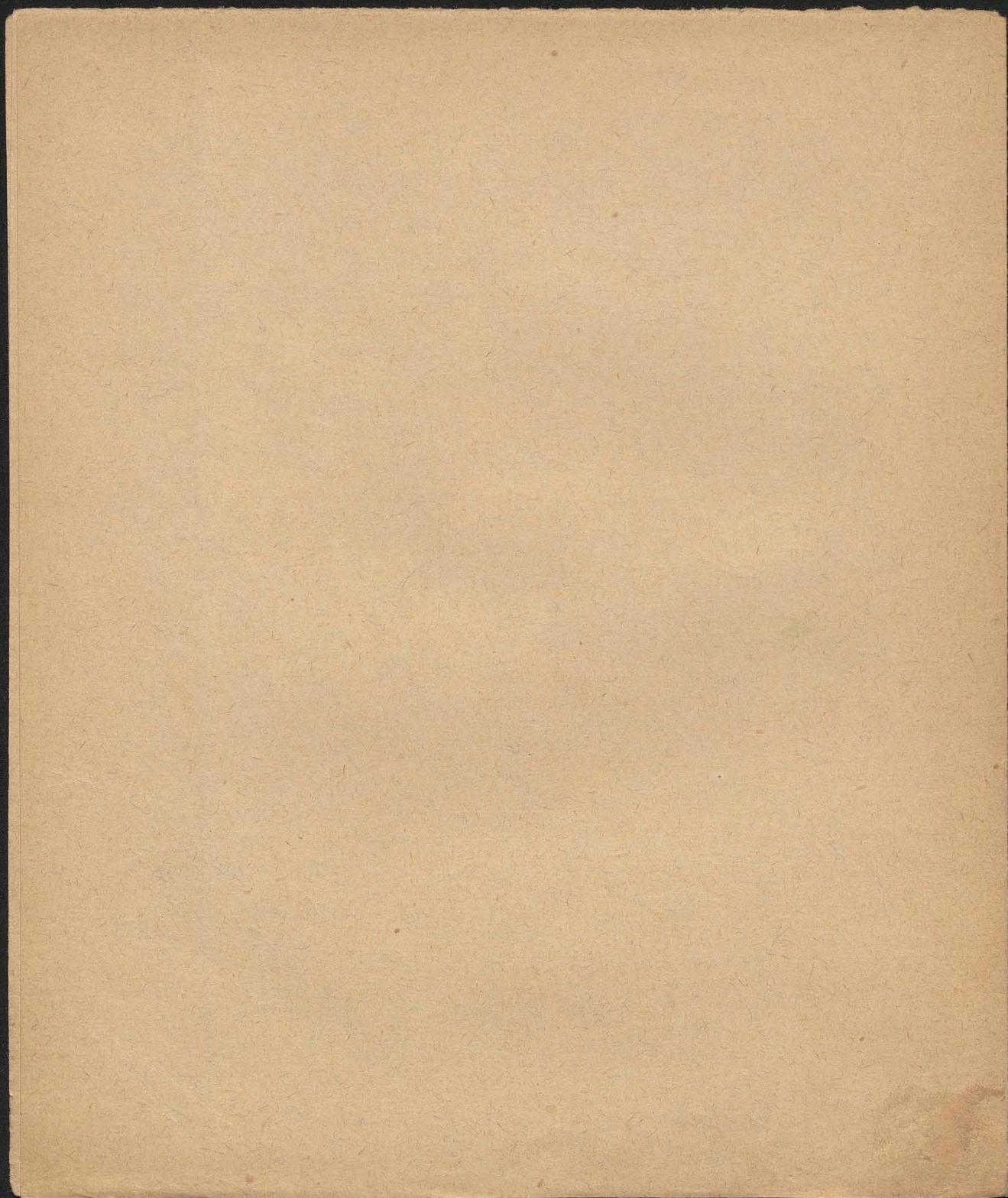
Czasami też panujący lub możniejsi właściciele miejscowości zakła-
dał miasto na niezabudowanej miejscowości (*in cruda radice*) nadaw-
szy takowej prawo miejskie i podzielony grunt na pojedyncze
parcelle, które oddawał pojedynczym osadnikom, zastrzegłszy sobie
z tych parcel czyli dworzyszcz roczny czynsz ziemny i daniny;
lub też cały grunt niepodzielony nadawał jednej osobie, z obowiąz-
kiem aby takowa ów grunt rozparcelowała i pojedynczych kolo-
nistów na parcelach osadziła. Stosownie do własności obsza-
ru gruntowego dzielono u nas miasta na: 1) królewskie (*civitas
regni*), które jeżeli miały autonomię czyli wolność obioru wy-
szych urzędów miejskich, zwano wolnymi miastami królewskimi
mi (*libera civitas regni*) zwłaszcz jeżeli były uwolnione od opłat
celnych w kraju; 2) duchowne; 3) szlacheckie czyli patrymonialne.

Co się tyczy urzędzenia miast, to najwyższą władzę sprawował w miastach
królewskich wojewoda (w Krakowie od r. 1340-1672), starosta (*capitaneus*)
lub wielkorządca (*magnus procurator*); w miastach zaś duchownych i
patrymonialnych osoba przez dziedzica wyznaczona. Wewnętrzny zaś
rząd miasta i sądownictwo sprawowało na wojcie (*advocatus, scultetus*)
i przysiężnikach (*scabini iurati*). Do uwolnienia zaś miast królewskich
od zależności od urzędów królewskich rządziła miastem ława radziecka
i wojtowska. Ława radziecka składała się z burmistrza (*proconsul*)
co ruzanie lub co b tygodni obieranego i z 4 do 24 rajców (*consules*)
li zarządzali majątkiem miasta, zakładami (czasem z przyzwaniem
cechmistrzów i delegatów z powiatów), polityją. Zwyczajnie obierano ich co-
roku, czasami zaś na całe życie, przyciem co roku potowa następowała
a druga potowa zasiadła (*consules antiqui et consules novi, residen-
tes*). Ława wojtowska czyli ławnicza składała się z wojty (*advocatus*)
i 11 ławników (*scabini - Schöffen*) których urząd był dorównywalny
i którzy się uzupełniali przez kooptacyją; do nich należało sądownictwo
Od nich szła apellacyja do Urzędu radzieckiego, a następnie do Sądu
wyższego prawa magdeburckiego, lub do Sądu radwornych królewskich
czyli asesorskich. Ostatniemi czasami wielono Urząd ławniczy do radzie-
ckiego, który wtedy otrzymał nazwę Magistratu (*Stadtrath*). Zwyczajem
w miastach było prawo niemieckie czyli magdeburckie (*Sachsenregel, Weichbildrecht*),

które z Wrocławia, Strady na Śląsku (ius svedense) lub z Chetna (Meln)
(ius culmense) prowadzano. — Do związku hanzeatyckiego niemieckiego
go należały tylko miasta prusko-polskie i Kraków od r. 1430
do r. 1518. — W Niemczech wótek długoletniego wyzają strzymowały
w niektórych miastach z pewnych tylko rodzin urzędy miejskie. Ro-
dziny te uważane były za przedniejsze w mieście i tworzyły tak zwa-
ny patrycjat, którego w Polsce nieznano. W Polsce zwano patrycjuszem
miastowym każdego, który się w tymże mieście urodził. Najław-
niejszym pomnikiem udzielenia prawa miejskiego w Niemczech, jest
nadanie prawa miejskiego miejscowości Freiburg w Bryrgowii r.
1120 przez króla Boertholda von Jähringen. (Bb. Lancizolle C. M. v.
Grundzüge der Geschichte des deutschen Städtewesens. Berlin und
Stettin 1829. 8° str. 18. — Runde J. F. Teutisches Privatrecht. Göttingen
1824. 8° str. 435. — Schmid Georg Victor Dr.: Die mediatisirten freien Reichs-
städte Deutschlands. Frankfurt a. M. 1861. 8° str. VIII.) „Miasta były w
Europie — powiada Herder — niejako staniem obywatelkami kultury,
pracowniami pilności i zarodkiem lepszego gospodarstwa krajowego.
Stwały one za schroniska ludności, handlu, sztuki i rzemiosł, oraz za
przedmurze przeciwko nawale hord dzikich. W murach miasta na małej
przestrzeni mieściło się wszystko, co ^{tylko} ówczesnych czasach wynalazek, pra-
cowitość, swoboda miejska, gospodarstwo domowe, policja i porządek
mogły stworzyć: a ustawy niektórych miast są wzorem mądrości miejs-
kiej. Przedewszystkiem zaś Cechy (Zünfte, od słowa Zunftmünchen, Jilden,
Sinnungen) najwięcej się do wzrostu miast przyczyniły. Przez Cechy została
ta Europa przerabiaczem wszelkich produktów świata i lubo najmniejsza
i najuboższa część świata, otrzymała przewagę nad wszystkimi. Tyłko pi-
nosi i pracowitość Cechów zawdzięcza Europa, iż z węgry i lnu, z kono-
pi i jedwabiu, z włosów i skór, z kleju i ziemi, z kamieni, kruszców, roślin,
soków i barw, z popiołu, soli, gatunków i odpadków wytworzono cudne
wyroby, które postawiły za węteki do innych cudniejszych wyrobów i
nadał stawić bog. Jeżeli dzieje wynalazków są najwzrostym zaszczytem
ducha ludzkiego, to można śmiało przysiąc, iż Cechy były szkołami dla nich.

Cechy były to stowarzyszenia rzemieślników, którzy za pomocą prymusu cechowego miały za zadanie podnieść zaszczyt i wartość rzemiosła. Prymus cechowy było ^{to} prawo nadane stowarzyszeniu pewnemu, zakazania prowadzenia rzemiosła osobom, które bez poprzedniej próby nie były przyjęte do cechu, jako też zobowiązanie do prowadzenia rzemiosła tylko sposobem w ustawach cechowych opisanym. Każdy mieszczanin trudniący się rzemiosłem, obowiązany był należeć do cechu, w którym zasiadał obrany przez członków cechmistrz ze stolarzami. Przemysł robotnicza dzieliła się na towarzyszy, robienców i uczniów. Niektórzy rzemieślnicy wskutek swej pracowitości i obrotu przyszedli do znacznego majątku. Cesarz Karol V. do pokazujących mu skarby tureckie w Paryżu wyrzekł: W Augsburgu jest tkacz, który jest w stanie wszystko to w takimi pieniędźmi zapłacić — miał tu na myśli Antoniego Fuggera, który pozostawił przeszło 6 milionów czerwonych złotych, przez koczowniczość i dóbę w rozmaitych krajach. — Pomimo mądrych ~~ustaw~~ ustaw, wkłady się także nadzwyczaj do urządzeń cechowych, które szkodliwie działały na rozwój rzemiosła. Do takich należało trybowanie czeladzi, protegowanie tak zwanych mastków t.j. synów i córek majsterskich, wysokie opłaty cechowe, ustawy kon-solacyjne cechowe, wykluczenie pewnych klas mieszczan od przyjęcia cechowego, obowiązek wędrowki, fryzowanie i t.p., które to nadzwyczaj zmieszczone zostały w Galicji patentem cesarskim (Zunftordnung v. 9 Mai 1778). Urządzenie miast i cechów było autonomiczne: Cechy miały własną pieczęć, wydawały świadectwa i pisma urzędowe, oraz sądziły w sprawach rzemieślniczych.

12
6

Pomerelia w XII wieku była krajem w którym istniało prawo polskie. Książęta i ich wojewodzi, kasztelanowie i urzędnicy rozdali krajem podzielonym na kasztelanije, opola i dziedziiny. Ludności nie należąca do szlachty rycerskiej lub urzędniczo-książęcej trudniła się rolnictwem, chowem bydła, rybołówstwem, za ledwie tylko najpotrzebniejsze rzemiosła od tej rolniczej ludności prowadzone były. Ludności ta przez licznych danin w naturze (osnach i t.p. podatkach) odbywała jeszcze różne roboty pańszczyzniane po części nawet niewolnicze. Około grodów książęcych (castellum) rozsiane były dziedziiny, i karczmy (tabernae) w których się miejscowi i obcy dla gościnny lub dla handlu zbierali: w nich też pobierano podatki i sta różne. Uprządkowane już miejsce na sposób niemiecki wcale było nieznane. Gdańsk wspomniany już r. 997 był grodem książęcym: koto niego były liczne karczmy w których przyjeżdżający handlarze z Lubeki przędzowali i osiadali a nawet książęta pomorscy pozwolili im tu r. 1272 skład (palacium) wybudować. Świętopełk II książę (1220-1266) pamiętał mocno kolonizacyją niemiecką, i nadał r. 1235 Gdańskowi ~~niektórą wolność~~ ^{skole} niemieckiego miasta: ~~podobnie~~ podobnie jak Meßwim 1294 Terewin. R. 1308 zajęli Krzyżacy Gdańsk. Gdańsk podzielony był na 4 miasta: 1) Hlawelberg (Hlawelberg) (t.j. karczma ogrodzona) zasadzone pierwotnie na prawie polskiem które dopiero mistrz Krzyżacki Karol z Terewiru (Karl von Trier) zmógł na dawszy temu miejscu 1312 przywilej prawa niemieckiego czyli raczej helmińskiego. 2) Altstadt zasadzone na prawie polskiem z kościołem parafialnym S. Katarzyny, podobno już od książąt pomorskich

miało prawo miejskie niemieckie, miało własnych rajców i ratusz
 waga, więzienie (Innuitz) rzemieślniczych cechy a później i mury,
 miejskie, jatki; tylko nie miało podobno targów. 3) Jungstadt
 założone na prawie niemieckim przez Lenge Claus i Piotra
 Sandowin d. 4 lipca 1380 za przywilejem zakonu niemieckiego na
 gruntach wsi niemieckiej: Zigankenberg i polskiej: Rutke. Miasto
 to to nowe otrzymało wtedy prawo chełmińskie z apelacją do
 Chełmna i z targami. Tu mieszkało wiele kupców. 4) Rechtstadt =
 Danzig wybudowane około r. 1330 (obok Starego miasta Altstadt
 założonego na prawie staropolskim) jako miasto (civitas). Mistrz
 zakonu Ludolf König von Wäitzau nadał prawo chełmińskie temu
 miastu; tak ono wkrótce wzrosło iż r. 1347 liczyło już 30,000 chrześcian-
 skich mieszkańców. —

Miasta zawierały w kraju pomiędzy sobą związek n.p. Kraków
 Łódź — a w Pomorzu: Chełmno, Elbląg, Toruń, Gdańsk związek
 miast pruskich w XIV wieku do których się także Krolewiec i Bran-
 berg przystąpił. Miasta te spederowane w interesach obrony wspól-
 nej i handlu odbywały wspólnie co roku sejmiki (Landsdag).

Miasta pruskie podobnie jak i inflanckie przystąpiły doświadcze-
 nie do związku hanzeatyckiego w celu wspólnej obrony i rozsze-
 renia handlu przez ~~we~~ dozwolenie zakładania w zażemnie han-
 dlowych kantorów i faktori. Dla potrzeby wojenne hanzeatyc-
 kie pobierały miasta podatek: funtcol (Pfundzoll) wynoszący
 1/360 wartości towarów sprowadzanych czyli 8 pruskich denarów od
 4 pruskich grzywien. Podatek hanzeatycki funtcol ^{zebrany} wynosił r. 1368
 w Lubecie 1400 grzywien lubeckich

"	Rostok, Wismar, Stralsund, Greif-		
	walde, Stettin, Hargard, Col-		
	berg razem (miasta wendyckie)	1177	" " (grzywien 2 1/2 lubeckie)
"	miastach inflanckich	581	" " (talary 1000 pruskich)
"	" pruskich	1494	" " (grzywien lubeckich)
		<u>527840</u>	" " czyli 1900224 talarów pruskich.

sejmików (Ob: Dittmer: Gutsjuffen In d. Amingard In d. Amundiffen Nördl. d. Lübeck 1893) czyli raczej pałacu Gdańsk za 124 gotmierz, Toruń za 96, Elbląg
 za 80, Krolewiec za 30, Braniberg za 20 gotmierz
 Functol zebrany r. 1390 wynosił w miastach pruskich 800 grzywien to-
 jest: Braniberg 2 grzyw. 2 fakty, Elbląg 42 1/2 grzyw. Krolewiec 50 grzyw. Toruń
 165 grzyw. Gdańsk 550 grzyw. W Gdańsku wykaruża functol 550 iż za 79200 grzyw-
 wien (rajcy: 19 grzyw. po 4 1/2 talarów dzisiejszych) czyli dzisiejszych 356400 talar. prusk.
 towarów ołono.

litewskie, gronostajowe i bobrowe) popiół, smoła, mas, miedź (prowadzone
z Węgier) żelazo pomorskie, płótna pruskie i warszawskie, chojnickie, ko-
nopne (Stoffelnimwand) 5) z Szwecyj. W Głogowie 1393 i w Edynburgu
r. 1406 mieli Gdańszczanie swe faktorie. W Szwecyj kupowano wełnę,
sukna futra z wodor, liświ (Schmaschen?), płótno pakowe, i sol.
Wprowadzano zaś budulec, belki, drewno okrętowe, mąka, stół, po-
piół, mas, żelazo. — W XVII wieku osiadła duża liczba Polaków w Łolsce
trudniąc się kramarstwem. 6) z Flandryj ^{Hollandyja} tu w południowej Nider-
landy mianowicie w mieście Brügge jednym z najw. korych miejsc
targowych świata posiadał związek hanzeatycki faktorię z
składem (Stoffhuus) przy której 6 starszych i 18 kupców hanzeaty-
ckich urzędowało, pomiędzy którymi byli i Gdańszczanie. Z Gdańska
prowadzono tu rozmaitego rodzaju drewno (pomiedzy temi jiszczmyk:
br., Toimuszolę, Szumran) żyto lub mąka, popiół w rozmaitych gatu-
kach (nieunie potaż) wosk, smoła, mas, futra (mianowicie sobole
i kuny) len, przędz (Lippjurnu - Strony?), osemund, żelazo krajowe
miedź węgierską, jesiorty w beczkach, wlezie, tłufoz i psów mors-
kich (Zelochmalz), piwo. Sprzedają trudnili się gdańscy faktoriści
(Lingur) - kupowano zaś tu u kupców lombardzkich, genueńskich
i katalońskich południowe towary, a od Belgów, Anglików
Szkotów, Holendrów, sukna które tu główny artykuł handlowy
stanowiły podobnie jak w Ypern, Gent, S. Thomas, jakoteż w Bra-
banij w miastach Antwerpen i Bergen op Zoom. — Z Łolu przywo-
zono tu także wyroby burżynowe. — Do północnej ~~Hollandyji~~ Nider-
landy mianowicie do Hollandyji, Zeelandyji i Fryzlandyji do miast
Utrecht, Geldern, Oberyssel, ~~Wolff~~ prowadzono wolny handel; po-
dobnie osiadali Holendrzy od najdawniejszych czasów w Gdańsku
Holendrzy przez Gdańsk jeździli z suknamami do Łolski, gdzie w Dy-
bowie kupowali ~~egle~~ zboże. Holendrzy prowadzili z Gdańskiem mimo
częstych nieporozumień wielki handel, około 1444 wynosita sprze-
daz holenderska w Gdańsku 73310 grzywien. Kupcy holenderscy
byli to najw. frachciarze, handlowali obcym towarem. Z Amster-
damu i Lionu przywozono najw. sędzi; w Gdańsku zaś kupo-
wano towary zwykłe: drewno, zboże, potaż, płótno, wosk,
Łój, futra, mas, smoła, len, tłufoz i psów morskich, osemund i t. p.

7) Skandynawia t. j. Szwecya, Norwegia, Dania, Finlandyja do
 czego także i b wendyckich miast nalezy (Lübeck, Hamburg, Lüne-
 burg, Wismar i t. d. Tu import handlowy z Gdaniska bardzo był
 żywy lubo w krajach owych ledwie ryby i żelazo kupowano.
 Główny handel sędziami prowadzono na duńskim potwyspie
 Schonen tam mieli kupcy hanzeatycy pomiedzy Falsterbo a
 Skanoe wielkie składy (Witén) i kolonia handlowa, stąd najwis-
 ciej sędzi (gdzie się tam ich potów odbywał) sprowadzano, jako
 też z wyspy Bornholm. Największą zawadę stanowiła piractwa dania
 (Witalienbrüder) przeciwno którym również opierał się zwiazek
 hanzeatycy. — I Szwecyj sprowadzano: żelazo szwedzkie czyli
 osemund (stal) futra, ryby, masło, seł, łój konie. Do Szwecyj
 wożono z Gdaniska: zboże, sól, sędzie, len, konopie, chmiel,
 potaż, olej, wina renickie i hiszpańskie, jedwab, imbir, gor-
 dziki, kwiat muszkatarowy, pieprz, rozynki (i t. p. korzenie - ka-
 midkonn) kaneel, cebule, tymian, Gatgan, korkowe drewo,
 sól, piwo, mydło, sukna (mianowicie angielskie i niderland-
 skie jako też pruskie malborskie) płotno, kaneelas (Kyneltus)
 spodnie (zofnu) Czapki (Zouitken), trzewiki korkowe, kapelu-
 sze z pilocai, przędza na sieci (Rirnel - Zyrwingdyannu) pasy,
 miejski, panosze, papier a nawet obrazy, bo remiostka i
 przemysł w Szwecyj i Finlandyji wcale nie kwitnął. — W Nor-
 wegij mianowicie w Bergen kupowano, skóry krowie, tran, tłuszcz
 z pławmostkich. 8) Rosyja. Zwiazek hanzeatycy miał w
 Nowogrodzie wielki kantor (J. Patwardoff) dla którego istniał
 osobne przepisy (Skra van Hongarden - ob. Riesenkauff: Inn
 smulpen Hof zu Nowogrod. Dorpat 1854.) przy tego zwiędzono
 Pskow, Potaik, Smoleńsk. Tu wywożono sukna lepsze angielskie
 i niderlandzkie) oraz poledniejsze (polskie i malborskie tak
 zwane oberländische Lumben). Handlem tych sukien jako też sto-
 wiu i cyny zajmowali się Gdaniszczanie i Inflantczycy. —

9) Litwa. Już Witold r. 1398 d. 12 paźd. zawarł z krzyżakami
 handlowy traktat. Do Litwy wożono sól a przwożono drewo
 mianowicie litewskimi tratkami i wicinami (170 ftop. Aug. od 25-18
 ftop herok. idących 3 ftop głębooko - statkami) oraz stróżami na
 rzece Niemnie - Wilii. W Kownie mieli Gdaniszczanie obzerne fuda-
 dy i kantor. Głównym artykułem handlu był budulec, potaż, wosk

of Gdansk and

4. Drogi handlowe

Figdy Kazdemu miezzera; ninowi wolno bylo trdnic; his handlem nawet zamof; kim. potem znoun nastapi; ta i okoto 1540 zupetnie; uftata.

Kupowany sa Kamienie lub kruzki, futra: kunie, tchorzowe, Tasicowe, wydra, bobrowe, gronostajowe (procy tego Mynken, Dorker) Kory wotowe, konopie, przuda. - Faktoryja gdanska w Kownie miata z naczelnikow (Plinnurmeister) i pieczy ungdowsq w XV wieku i sama radzila sprawy handlowe (Praepositura mercatorum de Kauen). Faktoria ta upadla za Kazmierz Jagiellończyka gdy

tenze nadat Kownu prawo nagdeburskie. 10) 2 Lolska, Szlar: Kiem, Czechami, Wegrami prowadzil najaznaczejzy handel Torun. Droga handlowa byla wista na ktorej tratfy (Struges lignorum, Inwistm, Zoly flöjßen, Wlntn) jako z powodu ptytkofsi swojej do niestatej piarocyttej reki najotasciwofse i galary cugli dubasy ktore prowadzili flisacy (Wlntan, flöjßen). 2 Dunajca i Sanu prowadzono drewo na tuki (Fibru = Soyneufoly) poszukiwane w Anglii i Niderlandach: kupowano go na targach w Krakowie, Wloclicy, Sqdycu (Czans r. 1426, 1445, 1447 Gdanorzczanie); do Kta: Kowa zas dlowozono z Egora, do Sqdycu z Curyzca, dakowano go zas w Sandomierzu. Dne drewo kupowano w Sandomierzu, Lublinie, Chetmie, Borefcui litewskim i miastach mazowieckich

Ormianie
wpr

A. 1436 d. 14 Oct ob burmistrz i 3 rajcow z Rojana pofed do rajcow gdanskich: iz gdanskich go kupca Jana Schullz, jady: cego po potaj do Wgrocyng, dnu Karzinowu niian uintransprutnn fiublik in jin Sruwaliznn w lasie zabito i obrabowano. Rajcy na wezwanie ftugi (owego kupca) Elbrantha Tobia obstawiaj modet. cois obrastajq niemigdye radzi i na roftajnych drogach wktowalataj wybojnikow wyrywajq wodow aby odebra. Ta 228 grzyw odebranych zlozjom z ktorych tylko kilka grzywen na obstaw i pogrzeb wydana. p. 139 Kufsz chwaki rybkier uftugajq dla obupki i spr. wredliwie wyprymozanie (causa jufsz)

smotz, ~~zoty~~ zyto, pszenicy, woff. Sprawem trdnita his (zlachta, lub ryczałtem) "Wloru ynowimut in im jinfm Wrobrfn bntroffm: "Zufstüwtt Polnnd i barfauzt, in kniund wngd fo wof iud i nngn. "ontunt fiud, wlb wuru fin fuf wozyn fallna zflnght." Hifsch p. 138) Drogi handlowe na zachod przez Wloclawek, Gniezno, Poznan, Biedzim ~~Wroclaw~~ Korin, Xalifz do Wroclawia 2) prz Torun, Serzys, Piotz: Serzys, Sandomierz, Zmigrod do Bandyjowa lub prz Serzys, Piotz: Kow, Mielchów do Krakowa 3) prz Wlodzysien, Sieciechow, Kazmiefk, Lublin do duowa 4) prz Torun, Seibic, Bielsk, Ptonsk, Puttufk, Drohiczyn, Mielnik, Borefcia litewskiego. Czekami sprawnemi byly: Wista, Bug, Narew. Gtowrem miejscem fktadowem byl Kra: Kow gdzie fandeczenie musieli fktadaci niedz, otow, relazo sprowadzane ze spiza (depositorium) tu zjezdzali dopiers obcy kupcy z Bru dla kupna. W Toruniu byl fktad na jalenygoze i w Wroclawiu. - Diewolno bylo towaru kupowaci od obupch kupcow ktorey je tylko mizjorowym sprnedawaci musieli: tylko podiras jarmarku wolny byl handel. Podobne fktady byly tez w Poznaniu Gnieznie i Wafzawie. Zretotez z muszeni bywali kupcy torunscy wyq: Tac sikna i na to miast brac od mierzjan wzamian inne towary.

Dajca Krakowski Piotr Hriszberg stoi w rozległych handlowych
 stosunkach z mieszczanami gdańskimi. R. 1432 posyła gdańskiemu
 kupcowi Henrykowi von Steine i r. 1441 Einwaldowi Wrigel dre-
 wo na Tuki (Krzepulec Zwynufolj) wodę, którzy to gdańscy Kupcy
 mają zapłatę w Gdańsku za przywiezione tamże sukna, wino,
 hatun i sól zakupione przez faktora jego Piotra Kreczemeł w
 Flandryj - aby tym sposobem rimefosa, uniknąć utrudniających
 przepisów, które obcym w Gdańsku i Toruniu tylko na składzie
 podczas jarmarku lub też od mieszczan tamtejszych Kupców na-
 kazywały. Tylko podczas jarmarku ustawata prerogatywa koniecz-
 nego sprzedawania przywiezionego towaru miejscowym. Kraków
 wyjednat sobie już r. 1306 od Władysława Łokietka wyjączne prawo
 składowe na miedz, ołow, żelazo z Węgier lub nowego Łądesa sprowadzane.
 Król Ludwik nadał Krakowu ¹³²⁴ przywilej iż Kupcy tonińscy jadąc dalej
 (n.p. do Węgier) z towarami musieli składować towar w Krakowie
 podczas jarmarku tylko obcym takowy - lub miejscowym o każdym
 czasie wyprzedzi. Wszakże Kraków należący do związku hanzea-
 tyckiego nie wykonywał tego prawa co do miast pruskich, a nawet
 w odwiecie dla Krakowian ustanowionor. 1364 składowe w Toruniu
 które to zobowiązania składowe dopiero po zawarłym ^{malborkim} pokoju z
 Krzyżakami ~~ustawaty~~ r. 1391. Gdy później znova prawo składowe
 (Krzepulewist) w Krakowie i Toruniu wznowiono, powstawały różne
 niesnaski (podobne trwały długo pomiędzy Wroclawiem a Kra-
 kowem) Kupcy Krakowscy wzgledzi się na sposób iż sprzedawali swe
 towary w Szulcu lub Bydgoszczy ^{niezawny, Dybowe} (północnych polskich miastach,
 skąd je Kupcy pruscy przewozili. - Kupcy jadąc łodem łączyli się w
 karawany dla lepszego odporu rozbojników. - Głównie artykuły hand-
 lowe wywozione z Krakowa były węgierska miedz (zmelnicka,
 göllnicka i lebetcka), ołow, żelazo, miedz cementową twardą (Zyrzku-
 zfam) polskie rzare sukna, futra. (R. 1474 d. 30 grud. uprasza rada miejska
 Krakowska, gdańska, aby co najrychlej wyprawili z Gdańska bieżącego
 magistrystę majstra Piotra von Felzn i Henryka Schnellenberg skon-
 traktowanych przez gwardków olkuskich do ~~opracowania~~
 osuszenia Kopalni olkuskich). - Z Gdańska posyłano do Polki:
 sukna zagraniczne, ryby solone (mianowicie Redzie i wsgore które
 szły aż do Turcyzyny) bursztyn. Sukna futra do Turcyzyny i Multan.
~~Handel~~ Handl Gdańska z Polką był niepośpolity i wiele znaczący;
 albowiem głównymi powodami do oderwania się miast pruskich od
 Krzyżaków i poddania się Polce, było zaprowadzenie uciążliwego sta por-
 towego czyli funtowego (funtroll) od towarów polskich i prawa składowego

na takowe w Gdanisku r. 1443, co z polskiej strony dalo powód do podobnych represaliów zagrazajacych handlowi gdańskiemu. Dowiada to smialo powiedziec i po przytazeniu do Korony po upadku handlu hanzeatyckiego Gdanisk wytażynie iży i z bogactw się z Polki z której rozbiorem i to miasto podupadło wraz z Toruniem. Krakowianie handlowali i z Anglią (r. 1443 sprzedaje kupiec Krakowski w Gdanisku 11500 koriek szarych wiewiórek w zamian za angielskie sukno z Wester pewnemu Anglikowi). 11) z Turcyą, Włochami, Grecyją i Morzem szarym Gdanisk prawie całkiem handlu nieprowadził, był on wytażynie w rękę lwowskich kupców. Do Krakowian z Lwowem w XII wieku długie mieli zatargi. Przez Lwow szedł główny gósiniec handlowy indyjski (przed wynalezieniem Przyłodka dobrej nadziei) z Kaffy czyli Teodoryj, Persyji, Turcyji prowadzili go Ormianie emulujący z koloniami genueskiemi. 12) z Niemcami południowemi tylko Kraków handel prowadził i tą drogą dostawał towary włoskie. Kramarze norymberscy (drudzi) obejdzali polskie jarmarki. 13) z miastami hanzeatyckimi, Lubeką, Hamburgiem tylko Gdanisk zostawał w żywym związku handlowym; pierwotnie był handel wymienny, później spekulacyjny, gdy się faktoryje zawiązały. Kraków prowadził handel z Kolonią. Podczas zatargów z zakonem Krzyżackim starali się Polacy aby uniknąć Gdaniska zawiązać handlowe stosunki z Pomorskiemi miastami (wankwium Krakow. jest traktat handlowy z miastem Anklam i Brezwinem). — Do Gdaniska zwożono zboże z Gnidziszka, Neuenburga, Świeca, Chojnic, Tofosie; drewno z Orodnicy, Insterburga, Łycka; potaż z Neidenburga, Dziatdowa i Kreutzburga; len, konopie chmiel, płótno z Warmii. —

Kupcy radko w którym mieście tworzyli cech, lecz raziej brani byli do rady miejskiej, której większość stanowili, z nich wyrosł szereg cewi. do stowarzyszeń szlacheckich. W Gdanisku w XV wieku stała nowotworzona rada z burmistrzów i 10 rajców zawiadajacych, do niższej rady należało 4 burmistrzów i dawni rajcy. Wierza rada uktadała wiktaryse (przepisy policyjne, rozwijane na treści prawa niemieckiego majace na celu porządek miejski). Procy tego należeli do urzędu miejskiego Tawnicy, wybrani miejscy i t. p. Dzielono przeto ludność Gdaniska na urzędniczą (do której należeli ludzie bez korporacyi i kupcy) i na rzemieślniczą (podzieloną na korporacyje, cechy, majace na celu zadanie religijne, towarzyskie i zarobkowe). Lubo obwód rajców zależał od całej ludności miasta, wszelakoż nierazsze ona na takowy obwód wpływała. —

160

Gielda Kupiecka. - W Gdańsku odr. 1358, w Toruniu od 1310 w
Elblągu od 1319 w Królewcu od 1410 mieli Kupcy swe oddzielne gieldy
zwane dworem Króla Artura (Luna regis Arthurus - Arthurhof)
wnik gromadzili się Kupcy, Kramarze, marynarze, mielarze nie-
mający oddzielnych celów. Był to rodzaj resursy w której sym-
kowane napeje, robiono interesy. Bielowo w nich było ^{było} ~~było~~ ^{było} ~~było~~
nikom celowym, handlarzom sprzedającym na feniki, ludziom zarob-
kującym u drugich, i nieporiadającym przynajmniej 20 grzywien
byłac osaz ludziom pofylakowanej stawy. W tej gieldzie poje-
dynere urzędy i narody miały wstane swe stawy: wolno było albo-
niem wprowadzać i obcych gości. Co wieczór grata muzyka, o
10 godzinie w noży musieli się wszyscy rozjeżdżić. Ta gielda gdańska
na statut porządkowy z r. 1421. W gieldzie publikowano wyroki hand-
lowe, fanizono także biorąc z sobą żony.

Kramy Kupieckie. - Każde miasto na prawo niemieckiem osadzone
przedewszystkiem zakładato Kramy w jednym zabudowaniu (Raußferub)
Pomnikiem tego rodzaju są sukiennice Krakowskie, w których
wybierany czynsz za wynajęcie Kramy i sklepy stanowił dochód miejs-
ki. - Procz tego w miastach dla pojedynczych Kupców wyznacz-
ne były place ulice i dzielnice dla sprzedaży podmas targów
i jarmarków (n.p. Sienna ulica, konfka targowica, wendeta i t.p.)
W miastach portowych jak n.p. w Gdańsku, porzevici w Królewcu były
pojedyncze place n.p. dla budujących statki (Laftadie, Towarzyd-
fald) żoraw dla windowania towarów okrętowych (Rreßu). Z powo-
du tych to zakładów statki w owych miastach musiały opłacać
podatek pelowy (Kraßgeld) 1/1000 od wartości towaru

Składy brakownicze. Chcąc utrzymać stawy rzetelności miasta ku-
pieckie w Polsce zajmowały się rewizyją urzędową sprzedawanych w
tej okolicy towarów, przyczem niedobre brakowano i odrzucono.
Brakowanie to dotąd jeszcze odbywa się w Gdańsku gdzie przegrigli
brakownicy miejscy rewizyją stozone w spichlerzach dosta-
wione towary podług ich wartości. Przy oddawaniu skontaktowa-
nego towaru dawniej zawsze musiał być przytomny brakarz przy-
siggly (Brakern). - Na brakowanie i rewizyję były w Gdańsku
wypzielone osobne miejsca: a) Skład drewny (Holzbraken) gdzie
brakowano drzewo rozmaite n.p. Wagens choss zwaty się dyle dę-
bowe idcalowe, pół lub cal grube do stop długię dębowe używane do okrę-
caci okrętowego. - Klappholz były to dyle dębowe lub bukowe 5-9 calowe
5 stop długię używane do stolarskiej ryzny lub robot ciężelskich. -

Drewo dębowe używane na cebrzy ~~Wrocław~~ (Zotthijfolz) -
 Drewo tukowe (Zogynfolz) z cisu używane na tuki i kopie. -
 Brakownicy przysięgli składali kausy 100-400 grzywien w urzędzie, sortowali, stęplowali i tasowali owe gatunki. 2) Skład potasowy (Bjybrucken). Potaż dostawiany z Łoloki brakowano w Toruniu i w oddzielne stęplowane beczki tadowano. 3) Skład mazi (Znarbrucken) 4) Skład smoty (Pustbrucken) tu uważali brakarze aby smota niebyła przez dodatek kamieni lub ita fałszowana. Wtasciciela fałszywego towaru karano. 5) Skład siodu (Zozfnubracken) 6) Skład lna który po przebrakowaniu dopiero mógł być wiązany, 7) Skład miodu, wosku, skór i t.p. Takie było przeznaczenie owych urzędowych składów (depositorium) celem ich było zabezpieczenie kupujących od oszustwa. Do brakowania pojedynczych towarów i wyrobów delegowano z cechów znających się na rzeczy taxatorów i brakowników. (n.p. przewoź, bednary i t.p. do osądzenia tuficy, dęzów i t.p.)
~~Waga~~ Brakowanie wosku, miodu, srebra, złota odbywało się w miejskiej Kapnicy (Zunungyrdnu). Sukna brakowali i stęplowali oddzielni brakarze przysięgli uważając aby ~~Waga~~ postawy miały należytą miarę długości i szerokości (Zunungyrdnu).

Waga miejska miała na celu zabezpieczenie kupującego od oszustwa w wadze, czuwali nad nią waznicy przysięgli odważając podług kamieni (bo najdawniejsze wagi były z kamieni) kiedy obły przwieziony towar przy sprzedaniu musiał być ważony i mierzony. W tym celu w Krakowie przed ratuszem przybito był tokieć i kamienna miara koscowa.

Faktorzy. W miastach portowych byli urzędowi faktorowie, meksery. Wensale ~~to~~ przysięgli, którzy strzeżli towar i za dobroć onego rezyli majątkiem. W nagrodę otrzymywali od kupca i kupującego razem i fenik na grzywnie (Gottendzfnung) czyli 23/9 pro melle. Wrazie oszustwa ostro ich karano. - Dla dogodności kupców utrzymywano miasto tak zwanych kursorów (Linnfn) bieżących z korespondencyjami i depeszami za pewną takw. Był to rodzaj poczty przed jej zaprowadzeniem.

Znaki Kupieckie. Porządkowy od X wieku w Niemczech i Skandynawii używano na oznaczenie posiadłości wolnej znaku stożonego z prostymi geometrycznych ostrzeżów (ob: Hubble: Ueber die fünfzehn Gaben des Inn Hof- und Zerstuerens in den Dörff Hamburg und Innem Unngyrdnu. Hamburg 1857. - Dr. Hirsch: Ueber die Urkunden und Urkunden des Inn Hof- und Zerstuerens.

Inn in der Provinz Pommern w dyle: Weinreichs Chronick Beilage IV)
 znakami temi (w. p. K X K) oznaczano dziedziiny, domy, rzeczy. Zna-
 ków tych od XIII wieku w cetych Niemczech, Skandynawii, Holandyi,
 Anglii używali Kupcy do oznaczenia towarów będących ich własnością,
 zamiast podpisu (sigla). W tych to znakach szukać należy początku herbów
 miejskich a nawet niektórych szlacheckich. W Lipsach stosownie do rozka-
 zu niemieckiego Winrycha von Kniprode obowiązany był każdy Kupiec
 nosić przy sobie na pierścieniu wyryty znak takowy (Raufururund
 nurr-en) Markn) który służył za podpis, firmę handlu i pieczęć wyłija-
 ną na towarach, wekslach, na najdawniejszych piśmiennych polskich wi-
 dzimy już owe marki które dziedzicznie posiadłosi oznaczano (w. p.
 ††). Na towarach kładli Kupcy owe marki jako sygnatury oznaczając
 ich swoją własnością. Stąd się dać może także wytłomaczyć owe kamieniar-
 skie runiczne znaki (Runenuntz znifnu) które rodziny nakładał her-
 bu używały.

Czeladź Kupiecka. Kupcy gdańscy czynni rajzą handlową podróżą w
 laoy litewskie, do faktoryj do Schonen (Swinitsen Rittn) do Kantonów i fak-
 toryj Kupieckich w Nowgorodzie, Bergen, Kownie, Londynie i Brügge
 potrzebowali wyszerzającej czeladzi. Tę zwano Handelknecht, Brod-
 knecht, Geselle: wyszerzali oni przynajmniej w sklepie i na składzie -
 jeżeli taki czeladnik miał pełnomocnictwo dysponowania i zawierania
 kontraktów, zwano ich Lieger: byli to Komisoanci. —

Spółki. Kupcy zawierali chociaż nie z jednego miejsca byli pomiędzy
 sobą spółki handlowe n. p. kilka Kupców gdańskich i Krakowskich. —
 Kupców obcych zwano gosimi (Göfien) a jeżeli handlowali kramarzow-
 zną: Landfahrer. — Interesów zawierali Kupcy po między sobą w domu
 lub na gieldzie, używając do spisania kontraktu pióropędowych
 notariuszów (Nuffjurubur). — Wezle użyliyografy (membrany) już
 dość wczesnie bo 1394 w Gdańsku przyszedł równie jak i Kurs monety
 (agiotage) obcej. Takie wezle użyli zapisy długu sprzedawane przed
 terminem wypłaty, tzn. osobie (Disconto) zwano Schadenkauf.
 Podczas bankructwa ratowano się w ungdzie przez poręczycieli
 albo też ubezpieczkę osobistą

Marynarka. Okręty morskie dostawały w Gdańsku imię podobnie
 jak dzwony n. p. Maria, Barbara, Reynoldus, Trinitas, Mariendra-
 hen i. t. p. Niemiecki wyraz Kogge oznaczał w ogóle okręt czyli statek
 okręt wojenny hanzeatycki wał się Friedenskogge lub Orlogschiff. Sta-
 tek większy Kupiecki zwano Halk kosztował do 2500 grzywien; Kreyer

Zutawa = Dmudun
Nerzeja = Dofuzimny

był mniejszy statek (szalupa) kosztujący do 650 grzywien; Barse był mały statek mający 90 tafztów zboża i szaru ~~szaru~~ kosztujący 450 grzywien; Szuten brat 3 1/2 tafztów sędzi; Balinges tyle co Barse; Schnicken mały statek; Busen mały statek kosztujący 66 grzywien Eynes statek do przewożenia drewna morzem; Esping najwzrostszy statek towarowy mający 17 marynarzy - Na okręta tadowano 180 do 24 tafztów. - Na okręcie oprócz właściciela byli: i: Steuermann 1 Zimmermann (cieśla), 1 Reefsteuermann (do lin i żagli), 1 Hauptbootsmann (prócz tego majtki: (Schiffsmann, Bootsmann) Lutki i parobki (Runstn). Zwykle 22-8 ludzi było na statku ku pieckim. - Statki wojenne hanzeatyckie miały prócz majtków 20, także 40-70 zbrojnych opatrzonych w pancerz, kusze. Według ustawy hanzeatyckich marynarka rozporządzana się 22 lutego i trwała do 11 listopada. - W Gdańsku często kilku kupców miało jeden statek i inni zaowu trudnili się tylko odwożeniem towarów (szafarżami)

Kosa, Dubas, Lichtan
(Smistno Rusju).

R. 1443 kosztował przewóz 1 tafztu zboża z Gdańska do Angli 3 grzyw. ny blykotów, a 100 drewna 9 grzywien. - Do opławiania małych statków na rzekach używano cechu włozyków (Zondingofujsman) taki statek mały zwany się Boording lub Weichselkahn. Cech włozyków gdańskich (Zondingofujsman) ma ustawę z r. 1382. Statek rzeczny wioślany (Zonding) kosztował zwykle 70 grzywien. Nazwy pojedynczych części okrętu Boordem (junoszki) (Schiffbauern) miejsce na tadunek; Kajute (Dofuzimann) Overlop (Wmudnik) pokład; Rodergat (Runkan) otwór w okręcie gdzie wychodzi główny rudel (Rinnmudun) (Ruzel) (przedni rudel; Dulpelnen, Barkhölzer (Schiffszelubun) (horizontálne dyle okrętowe; Lek (Wrojszink) przedni koniec okrętu (ruyt); Wrangen (Linnun zwisfman) (Zornufilz) zman); Vordercastel miejsce gdzie na przodzie (Zwyszwint) staty działa do obrony; Fakke (forb = Womdunmuss) przedni maszt; Schonferszel (Zysofsafrojsznel) żagiel u głównego masztu; Wasze (forb) wałstat okrętowy na łodzi; Leken (Luk) dziura w okręcie.

Rusa, zad okrętu (puznis) buchta (plocuf nawis) Zesa, Hek okręto wy (Wutwofsil) Reja (Zynspofuzn) Kacyny (Zin dyl wiofsta) Dakost (runstn) Fintn (forb) Szymbort (Luk) (forb) (forb) (forb)

Monety Do r. 1450 używano w Rusjach następujących monet (solidi) ^{kwantytas} 1 Grzywna (mark) = 4 setony (Sinting) = 24 Skojów (Scotul) = 48 Polskojów = 64 Pologów = 180 (Zornufilz) = 720 fenik. (Wmudnik) 1 = 6 = 1 1/2 = 15 = 45 = 180 1 = 17/8 = 2 1/2 = 7 1/2 = 30 1 = 1 1/4 = 4 = 16 1 = 3 = 12 1 = 4

Skoty, setony i grzywny nie były bite tylko monety reńskowe - Czerwone złote bite były tylko 1411-1413 i ważyły jeden 12 skojów 12 feników.

Grywny miały różny kurs n.p. igrywna warta 4 dziejejszych talarow:
r. 1451-1482 = 5 tal. 5 gr.; 1400 = 4 tal. 10 gr.; 1410 = 2 tal. 19 gr.; 1416 = 1 flkr. 12 gr.; 1420 = 3 tal. 3 gr.; 1450 = 1 tal. 26 gr.

Obie monety miały następną kurs: a) złote: Harslemska graw. 21. = 1 grzyw. ; Dawarska graw. 20 skot.; Francuska złota korona (Sutum vel corona) = 16 skot.; Angielski złoty nobel = 1 grzyw. 6 szelag.; Złoty reński 12 skot 20 fenik.; Węgierski złoty = 13 skot. b) srebrne: Szerokie grosze praskie, kopa = 1 grzywona 12 skot (i grosz = 18 fenik); Angielski funt (20 szelagów) = 3 grzyw. 18 skot.; Grywna lubecka = 12 skot.; Grywna szwedzka = 8 skot.; Funt flamandzki (vlamische Pfund czyli Pfund grote = 20 szelagów = 240 grote) = 6 grzyw 2 skot.

Wartości srebra tutowego: grywna = 2 grzyw; Złota grywna = 20 grzywien praskich

Wagi i miary: Kamień pruski miał 24 funtów czterdziu praskich i Łaszt (durs) płynny miał 12 beczek (Zoum vdr fap) czyli 8 szuffuntów 1 Łaszt okrotowy (Duffblas) miał 16 beczek 1 Łaszt (wielki) 60 szefli 1 Postawiska angielskiego = 42 łoki praskich; postaw pruski 30 łokci długi 2 łoki szeroki.

rozróżniano kamień targowy (wiskłpy) i kora maszki (mieszki), kramarski kamień miał 34 funtów a targowy kupiecki 24 funtów

Drewo luzono na setki.

1 Schiffunt = 1000 liestuntów = 320 funtów targowych wino mierzone: 1 Łaszt = 2 fuder = 4 piopy czyli 8 Oxhoft = 12 Ohm = 1320 Stof. jedna beczka miała = 2/3 Ohm czyli 73 1/3 Stof. albo czterdziu praskich miary 92 Stof.

Towary sprowadzane do Gdańska i ich ceny na początku XV wieku:

Towary kramarskie: hatun (z Rosji) używany od miechowitków do wy: prawy, daktyl, figi (na kofyki po 2 1/2 kamieni) galean, imbir zielony i biały droższy, kaneel, koniander, kondyment (kande) wyrabiany z koniandru lub anyżu, kardamonu, kubebowu Toruniu, mastyx, godziki, kwiat męskatowy, rabarber, szafran, amoniak, Lanstorn (sprowadzany z Lizbony) sprzedawano na funty; korki z Lizbony na tuziny; kmień, męskatowe galki, pieprz, czarna, rozynki wainostyn na kamienie; cukier (na gtowny po pięć funtów; funt kosztował 9 skotów) wyuzajny i kandyzowany na funty; bursztyn (i beczka = 44 grzyw)

napoje: Piwo gdańskie (i Łaszt czyli 12 beczek 6 grzyw) Joppenbier - a zwy; czajnego beczka = 1 peston czyli Łaszt i = 3 grzyw, elbląskie, malborskie; hamburskie (i Łaszt = 14 grzyw); wermarskie (i Łaszt = 6 grzyw) - Ocet - Miod rydzki (i Łaszt = 9 grzyw) - wino: jeżeli było sprowadzone probowano na ratęsu i oznaczano taks, co roku z rady miejskiej rewidowano piwnice i beczki z zep - sutylnym winem rozbijano). Drożdż (Arroye) z Lizbony (Lyzgummin?) - Kiszek mylnie pod tem rozumie żywe srebro) beczka 3 grzyw. gaskońskie czerwone beczka 7 grzyw;

20 fenik.

greckie (matmargja² - Malwofinn²) bezk. 8 grzyw. Olant bezk. 3 grzyw.
węgierskie, alzackie 10hm. 6 grzyw; gobynskie beška 4 grzyw; wino
krajowe toruńskie (zbierane w winnicach koło Gniewu, Neuenburg,
Swieca, Chetmna, które r. 1437 wymarzyły; odtąd nie chodowano)
10hm = grzywona; Malwofinn (Malwofinn) 10hm = 10 grzyw. Wino z Orleans
w Francji 1 pipa = 24 grzyw. z Ocej (ozoja) 10hm 6 grzyw. Rywuta (Hainfull²)
(Livesalter²) 10hm = 5 grzyw; Romanye (hiszpańskie) 10hm = 5 grzyw; wino
włoskie 10hm 7 grzyw. - Wódka (palona od gorzałników Weinborner)
10hm = 26 grzyw. 16 skot. = Ryby: węgorze, Ryby norweskic (Zurynne,
fifn), Dorze, Szupaki rufone, Sledzie (z Schoonen i Bornholm) 12 skot
(12 begek) = 10 grzyw; Łososie rufone, merle, Minogi, Korhy, Storkfisz
(Flaukfiokh) z Heli i zatoki Kuronickiej) Kopa = 2 grzyw. Jęsiotry
= Len z Krolewca, Flandryj, Rygi, Przędza; Konopia; Wełna; Najsto
(ifunt z zifiej² zry 1 skr. 3 fenik); Jaja, Selszwedyki i angielski; Swieca;
Łokelfleisz i Taffel (12 begek) = 9 grzyw. 12 skot; Wotowina, Sadto (Seal)
Mydło (Sepe), Stonina, Łoj, Iran. = 15 skot inflancki Krezot = 2 grzyw.
i Jarna = 2 skot. = Groch, Jecymion 1 Taffel (bo Jsefel) 4 grzyw. Owies
1 Taffel 2 grzyw. 12 skot; Zyto 1 Taffel kupowano 4 grzyw. Spiedaw. w dube:
a 10 grzyw. Hód, Męka, Krupy (Schwadengrütze), ^{Spiedaw. 18 grzyw.} Zfienica kupowa 1 Taffel 5 grzyw.

Sukna (Laken) byty angielskie, flandryjskie, holenderskie, pruskie
litewskie, polskie, irlandzkie, prócz tego: harras (Arras taffel) Saje
(cienka wełniana materia), Kersey (grube wełniane matenie wygrabiane
w hrabstwie Kent w Anglii), Bollard (czarny i czerwony - felpa wełniana)
spiedawany na Stany. Każdy postaw materji wełnianej na składzie
urzędowonie mierzony otrzymywał otowianą plombs (Loze). Sukna:
flandryjskie (Alt Paris) czerwone postaw = 6 grzyw.; amsterdamskie
czarne (na spodnie) 18 grzyw. Bergskie (flandryjskie) zielone = 11 grzyw.;
angielskie (Beverleykie) niebieskie 18 grzyw. flandryjskie (Zurynne) ffn)
szare 38 grzyw.; bruxelskie 27 grzyw.; kambryjskie ³³ ~~27~~ Cammerik:
ffn) = 14 grzyw.; niderlandzkie (Campe) 9 grzyw. 12 skot.; angielskie
(Colchefferskie) 14 grzyw.; angielskie białe lub niebieskie 6 grzyw.; Del-
remundskie (Dendermond) czarne i szare na baros wojska 11 grzyw.; Dod-
rechtskie 11 grzyw. Edyng'skie 17 grzyw. Erdijskie czarne 10 grzyw.; ni-
derlandzkie (Haderwykskie) 10 grzyw.; Herntalskie (z Flandryj) 10 grzyw.
Kumskie 10 gr. Kost rylskie (z Flandryj) czarne (proza); Leydenskie 30 grzyw.
Londonkie czarne 6 grzyw. Lyndzkie (angielskie) 11 grzyw. Mechlinskie
(z Flandryj) czarne, białe, czerwone i zielone 13 grzyw. Neffenskie 9 grzyw.;
neerdyjskie (z Naarden) 8 grzyw.; nyderlandzkie niebieskie, czarne, czerwo-
ne i zielone (z Nimwegen) = 14 grzyw.; Dudenardzkie (pół białe pół zółte;

lub czarna, zwane Königs-gewand) = 14 grzyw.; Loperingskie
 (z Flandryj) szerekie, żółte = 15 grzyw.; Malborskie szare = 4 grz. litew.
 kie szare średnie = 1 grzyw. 18/100. czarna i niebieskie (40 Tokai) 5 grzyw.
 ; Rosekenckie z Flandryj = 12 grzyw.; Szkarckie białe (100 Tokai) 12 grzyw.;
 Szwarskie z Flandryj = 10 grzyw.; Walentyskie (Valenciennes) = 14 grzyw.
 Wand (z Anglij) 100 Tokai = 24 grzyw.; Werbyskie szare; Yprijskie
 czarna szare lub niebieskie - od 16 do 49 grzyw.; Stockbreit (angielskie) zielone = 5 grzyw.
 Arras (34 Arras, Kasz) czarna podwojny sztyuka 28 Tokaiowa 7 grzyw.
 Bonnicki (czapki) lujin = 2 grzyw. 12/100. - Kent sey (guba wetniara
 materia z Kent w Anglij) (na podnie); sztyuka 10 grzyw. - Kogel (rodzaj
 czapki czarna) i = 3 grzyw.; Czapki z Flandryj białe = 8/100. jedna,
 aksamitne ~~8/100~~ 12/100. 12/100. 2 grzyw. - Saye (cienka
 materia wetniara) czarna sztyuka 16 grzyw.
 Lujin nożów litewskich = 13/100. 6 fenik.; Wóz, maty kutły = 10 grzyw. Kłodziny (stajunofolj)
 Drewo: Bogenholz (Eibenholz) 2 kopycni 120 deszek kupowane w zambrowina (stajunofolj)
 Polje za 14 grzyw. Spinedawano w Angli za 5 i grzyw.; Dyle; wafelki (stajunofolj)
 Belki dębowe - Klappholz z Polki prowadzone do Angli; lubeki pipetki (stajunofolj)
 (buty to deski) - Knarrholz - Koggenborten (dyle do okrętów) materia
 dobre - Nafst i Polki kupowane za 6 grzyw. - Riemen (stajunofolj)
 z Polki ciosane - Stabholz (sziff = wdm. stajunofolj) prowadzone
 do Angli - Wagenschofs z Polki do Angli prowadzone buty to
 deski i stopy szerekie (najtaniej) tabulae querinae majores - Wanzos
 Potaz, miód, smola, mas, wosk z litwy, Chmel.
 materia: Atłafn Tokiec = 10/100. Galony czarna do ornato¹ 1/100. 1/100.
 Galony szare 15 grzyw. (1 Tokiec); Damast; Tokiec 3 grzyw. niebieski
 farsy); 1 Guldenes Tuch 8 grzyw.; 1 Guldenes Stück 12 grzyw. 12/100.
 1 Böldisches 5 grzyw. 12/100.; 1 Gürtel 6 grzyw.; 1 silberner Gürtel 13 grzyw.
 Kannefasz ^(Kannefasz) francuski 100 Tokai = 16 grzyw.; Dłotno cienie seft farsze
 100 Tokai 5 grzyw. z Wst. 4 grzyw.; z Rygi 3 grzyw.; 1 Seyden Tuch 8 grzyw.;
 Eine Hand-Swele (czapki) mit Gold und Seide 5 grzyw. Obrusy (stajunofolj):
 krubny - Atłafn 2; i Tokiec 3/100.
 Ołow, Drost (z Hilsbergu nożownicy) Złazo: szwedzkie, Węgierskie,
 Hiszpańskie, Pomorskie; Skło; miód; Lebentzer, Schmölntzer, Göl-
 nitzer) kupowane w Nowym Sadzie centnar po 4 grzyw. 12/100.; Gwoździe;
 sol z digony i sziff (6 grzyw. sol flamandzka) z sziff = 6 grzyw.;
 sol z dubeki strawenpa z sziff dunsbarga; sziff 20 grzyw. Siarka, Cyra.
 Purce, Olej. Papier libras 1/100. 18 fenik. Pergamin i dach czupli 10/100. =
 10/100. - Konie wierzyhowiec 3 grzyw. ogar 16 grzyw.

Futra: skota bobrowa w Danij 4 frot; Biebrwammen i bTam (izimny
 win 400 zink) 9 grzyw. Bodemoeert, Elefemes, Ducker (bTam) Weiwort =
 Kizarne (tyrac) skora tofiawa i wfan = 8 grzyw. doty 100 = 15 grzyw.
 Helling (tyrac); Hermelin bTam 7 grzyw; Kroliki 3 dzibony, Klipping
 (100) Knieling (100) Lawice (Lufan - Zinfel) (bTam) 1 grzyw. 6 frot; Leo =
 jardenfuf futter (tyrac?) 1 frot 3 dzibony 30 grzyw; dit tawisches
 Werk (100) yarne 4 grzyw. yowane 3 grzyw.; Marder (bTam) 20 grzyw.
 Menten bTam 7 grzyw; Wydry bTam 15 grzyw; Schevenisse (1000) 5 grzyw.
 Schmoschen (100) 2 grzyw. Schonisch Werk (Schonewerk (1000) 70 grzyw.
 Smolenfisches Werk (100) yarne 56 grzyw. yowane 40 grzyw. Schwa-
 disch werk (1000) 22 grzyw. 12 frot. Trognisse bTam 1 grzyw. 4 frot; Sobole
 bTam od 36 grzyw. do 173 grzyw.

Lara buton 4 frot; Lara Krewikow 2 frot
 Kufza (Ormbauft) Holmka wykta 1 grzyw. Duniska 2 potrebami
 4 grzyw; Bamer 1 grzyw, Degen 6 1/2 frot; Miez, wiedenicki 13 frot
 Harnisch 18 grzyw. Helm (fijnufit) 1-2 grzyw. Hlogckel (?) 2 grzyw.
 12 frot. Laner 2 grzyw 18 frot do 11 grzyw. Loch (Zuffhuberwit)
 furt. 1398 = 3 frot. Ostrogipara 2 grzyw.

Casimir Grosofurfst von Lithauen gibt den preussischen Kaufleuten
 in Kauen Handelsfreiheit. Wilno am Sonntag nach Agnetis (22 Januar)
 1441 (Kuntz)

Der Danziger Rath ernennet 2 Olderdeute des Deutschen Kontors
 zu Kauen. Danzig 15 Novemb. 1448

Ustawy mitynary gdansk 2 r. 1365 Skazyow 3 r. 1447 Miechowini
 Kow. pasamowikow 3 r. 1412 ^{Gürteln} ~~Wiedemann~~ robot niun ^{Wiedemann} Turfem
 Gürtel mit zornisfufm fely stinken mit yotwibmann Gürt (zornig) mit
 Wolowin mit wofum fufm; fawornigürtel von farnifsem lachon - faw
 Inwollen mauftr: fowornifufm fufm, fawornifufm mit fawornifufm
 Arzgnikow 3 r. w. - Skazy 2 r. 1377, 1420, Kowali 1387.

Danzigs Handels und Gewerbsgeschichte unter der Herrschaft
 des deutschen Ordens von Dr. Theodor Hupf. Gekrönte Preis-
 schrift. Leipzig: L. Hitzel 1858. 8. ff. XII. 344 2 Hlr. 20 Gr.

I Kliga Hofunki miejscowe: hystoryje ogminach pojedynczych Gdanfka
 i dyje az do r. 1449. D. olatk.

II Handel hurtowy gdanski z zagranicą, zywot kupiecki w Gdanfku, kor-
 poracye, zupysze urzadzenia, zakłady handlowe; przytem kurfa piemis dy
 iany kurawow, o manjare Gdanfkiej. Wdodatku wiadomosci o Kartoge
 Gdanfku w Xowie

III Arzemiosta - Polityjne stanowisko rerni oflnikow lejba uchow
 ik urzadzenia wawnetryne: pojedyncze uchwy (42) wdodatku ustawy

Początek Krakowa, podobnie jak wielu miast dotąd ciemny
 i niewyjaśniony. Od najdawniejszych czasów była to osada
 handlowa, w której przebywali obok krajanów Żydzi i Niemcy.
 Najtytuł tych ostatnich z końcem XII wieku był znaczący —
 w skutek czego Bolesław ostydlivy nadał miastu przy-
 wilej lokacyjny i na utworzenie urzędów ^{miejscowych} zgodny z prawem
 niemieckiego paszowit. Przywilej ten wspomina już o skle-
 pach i kramach (Schiffstruß), co dowodzi o kwitującym tam-
 że handlu. Gdy jednakże handel i rzemiosła w ścisłym z sobą
 zostają stosunku: wnioskować wypada, iż już dość
 wczesnie Kraków liczył stan rzemieślniczy posiadat.
 co nawet najdawniejsze nazwy ulic potwierdzają n. p. Szwarc-
 ka, rzeźnicza, garncarska, rukiennicza (na Kazmierzu). Ry-
 nek na którym się cały drobny handel koncentrował
 był zapętniony sklepami (Schiffstruß) budami, stotami,
 tawkami i stragami, na których realisze plody prze-
 myśłu i rzemiosła sprzedawano. Za Władysława Łokietka
 cech rzeźniczy odgrywał tu znaczną rolę, posiadał własne
 jatki i rzeźalnię (Kuttloß). Zatorenie Kazmierza i Kłeparsza
 wpłynęło na rozwój rzemiosła. Rzemieślnicy stosownie do
 własnych ustaw cechowych obowiązani byli ^{stać} (dobrze i warow-
 ne wyroby, które im rozlegała Stawa zjednały: tak iż z da-
 lekich stron u nich roboty zamawiano (n. p. wyroby złotnicze,
 odlewy). Najdawniejsze spisy cechowe sięgają XIV wieku. Wielu
 rzemieślników zakupem wyrobów swoich przyszło do znacznego
 majątku. Łotomki Kupców (Donary, Sukary, Krupkowie, Morzytyni,
 Szembeki) a nawet Kucnierzy (Cyniołowie Sobolescy) zostali złańta!

skoro stowarzyszenie wspólne utworzono. Rada miasta chętnie popierała tworzenie się takich stowarzyszeń: zwracała się i mianowanie przyrzeczonych starszych w każdym stowarzyszeniu utatwiała dozor nad pojedynczymi, sądy w sprawach drobniejszych i pobór podatków. (Wilde: *Gefinnungen und Mittelkultur* pag. 304.) Początki cechów można odnieść aż do początku miast naszych. Podobnie jak w przyrodzie istniały cechy w związku rządząc się ustawami zwyczajowymi według potrzeb, które te ustawy dopiero później gdy miasto zakwitło i z niem pojedyncze cechy, dopiero spisować zaczęto. Wyrazy *magister mechanicorum* w Krakowie już na istnienie cechu urządzonego. Z końcem XIV wieku widzimy z ksiąg miejskich, iż w Krakowie istniały już urządzone cechy rzemieślnicze z starszemi, którzy należeli do reprezentacji miasta. Dwie wosygotkie cechy równego zasięgu początku; wiele z nich później dopiero nastąpiło dostosowanie do potrzeb miejskich; jak również wiele zaginęło (n. p. kolarzy, niarze, kuszniacy); nieraz też odrywali się pojedynczy i osobny cech zaczęli tworzyć. Z tego też liczba cechów niejednaka. Cech sam sobie układał ustawy (brane z innych miast) które rada miejska potwierdzała, albo też sama dla lepszego porządku stanowiąca dla nich ordynacje. Ustawy te dostosowanie do potrzeb i okoliczności zmieniając, z tego także ich rozmaitość. Czasami nawet sama rada miasta cechy znosiła (n. p. puowarów) lub do ustaw nowe dodawała. — Wiele z tych ustaw się dochowało, wiele zaginęło. Cech uważany był jako urząd (*contubernium* mający obowiązek rzemiosłem swym przyczyniać się do dobra miasta. Kupcy tworzyli stowarzyszenia (*Conetas - Gilden*) podobnie jak kramarze i t. p.

L2 kąd przychodzili
ofadnicy miast n. p.
w Krakowie z Słaska

Osadnicy Krakowa którzy miasto w XIII wieku zaludnić mieli przybyli jako wolni ludzie; do tej klasy należeli także i rzemieślnicy. Niemcy uważali się wyższymi od pierwotnych mieszkańców Sławian/isk

Stanowisko i stosunek
rzemieślników
w kraju.

stad też nawet i w XVI wieku garbarze i białokornicy wykluczali
 z swego rzemiosła Łolaków, podobnie jak w Lubecie i innych miastach
 hanzeatyckich Sławian. Mielkcy często Niemców osiadających w Kra-
 kowie pochodzili z Śląska i Saxonii. Z początku rzemieślnicy
 należeli do urzędów miejskich i mogli być rajcami (z wyjątkiem
 kilku niższych rzemioł n.p. Tajechników lub Katoł): przez
 tego starsi cechowi tworzyli tak zwana gminę (communitas)
 miejską zwolowaną na rady przez dzwonek ratuszowy. W
 XVI wieku zaczęto negocjować z urzędem radzieckich rzemieślni-
 ków, tak iż ledwie kilku zamożniejszych i szlachetniejszych
 rzemioł zapiętało (n.p. złotnicy, kufniarze). Inne imię ich
 zajęli kupcy lub doktorowie z których się później utworzył
 patrycjat ^(zob. niżej) (z przydomkiem nobilis dla odróżnienia od famar-
 tus i spectabilis.) wchodzący powoli w stan szlachecki (n.p.
 Morhstyn, Szembek). ~~W~~ Powstawały z tego między robotnikami
 klasami a radą miejską, wskutek których utworzono
 tak zwanych czterdziestu mszy. (cf. Tawonny - kontrola przez repres-
 zentantów miasta dorocznych rachunków). Z bogactwem handlu
 rodzinie ^{przez spokrewnienie} kupując posiadłości miejskie i ziemskie, pozys-
 czając pieniędzy na odsetki zaczęły tworzyć arystokrację

Licząc wyjątkowo i zbyt:
 Krowo

miejską, która trzymając się za ręce oparowana tawicą ra-
 dzieckie tak iż nieraz urzędy ^{radzieckie} dziedziczne z familii nie wy-
 chodzą. Zawiść rzemieślników data nieraz powód do roz-
 ruchów: ~~całkowicie~~ powaga rzemieślników upadła
 w XVI wieku, gdy ogłoszono iż każdy szlachcic trudniący się miejs-
 kim zarobkiem utraci prawo szlacheckie: a początek do tego
 dat rozruch wkręsty o zabiciu Teczynskiego. Prześledowanie
 luteranizmu w XVI wieku wpłynęło szkodliwie na rozwój rzemioł
 w Polsce. W dawniejszych czasach niektóre rzemiosła miały wyzby-
 staństwo od drugich: niektóre nawet cechy dzielono na 2 oddziały (n.p. garb-
 niekary.)

Rada miasta miała główny dozór nad handlem i rzemiosłami: *Neunstrana organi-*
 miała przetoż moc stanowiąc ustawy lub ceny dotyczące handlu i *zacyja cechow.*
 rzemiosł i takowe stosownie do okoliczności zmieniać. Rada stano-
 wiała ceny precyzoza, misra, próby złota dla złotniczych wyrobów,
 oraz miarę wyrobów sukiennych. Pomniejsze sprawy porządkowe
 i rzemieślnicze pozostawiała rada jurysdykcji cechowej. Do utwor-
 zenia cechów potrzebne było zezwolenie rady - gdy takowa prze-
 ciwnie ~~nie~~ nie przeszkadzała tworzeniu się spółek handlowych.
 Stosownie do okoliczności jedne rzemiosła powoływały drugie upadły -
 stąd też i rozmaite epoki cechów. Nowi rzemieślnicy niemając cechu
 przyłączali się albo do drugiego, albo prosili o pozwolenie założenia
 osobnego cechu dla ochrony praw swoich i dla nadania jednolitności
 rzemiosłu. Tak powstała ludwiszarka (*Waldschmied*) trudniący się ~~opalen~~
 odlewaniem twardego kruczu, palnicy wyrabiający żółty gisłki
 kruciec (*Galbenschmied*) konwoiszarze (*Reinungenschmied*) garbarze, biato-
 skórnicy, kordybarnicy. Egzotkroci odtaczali się pojedyncze rzemiosła
 od cechów i tworzyły nowe korporacje. Cechy w wstępnym inte-
 resach miały autonomią, same sobie układały ustawy lub je z
 innych miast wyproszowały. Ustawy cechowe oznaczają warunki
 potrzebne do osiągnięcia prawa mistrzowskiego, przepisy jak mają
 być wyroby robione aby były dobre i trwałe, stanowią kary na
 przestępstwa cechowe. Treść ich niejednorodna i rozmaita. Stąd po-
 chodzi iż kilku rzemieślnikom zawierając się w cech sami układali
 ustawy spiszując to co dla nich mogło mieć znaczenie i wartość.
 Stąd też nieraz są cenne i niezrozumiałe dzisiaj, albowiem doty-
 czą techniki rzemiosł. Ustawy cechowe nabywały dopiero wtedy prawomoc-
 ności, gdy przez radę miejską zostały potwierdzone. Każdy mistrz
 cechowy musiał posiadać miejskie prawo (cf. *servitor requis - Sturz*)
 (*Formiumschmied - Dönnm*). - Starsi cechowi układali w radzie miejskiej
 przyśięgę (cf. *formula*).
 Cechy miały w pewnych czasach swe sejmiki ~~ofic~~ czyli zgromadzenia
 (*Wohnungszusammen*) - bo się rano najdawniej odbywały podobnie jak posiedzenia
 rady miejskiej, na których radzono nad interesami cechowymi i sądzono
 przewinienia cechowe. (*Beiler: De collegiis opificum*)

Na tych zgromadzeniach (których sągaje nie formuły przechowały akta
cechu złotniczego) zdawali starzy rachunki, obierano starszych, probowano s^{tu} -
ki, czytano ustawy. Czasami konwenty się one wzięły. Były także próby wyuzdaj
nych i nadzwyczajnie. Znieobeni na nich byli karani, również jak i ci którzy
z bronią przyszli. Przy zgromadzeniu otwierano skrytki cechow. Często
byli z rady miasta na tych zgromadzeniach delegowani Komisarze -
Prawo cechowce rzemieślnicy któregobądź warowato iż niektóre roboty ni^{kt}
inny w mieście niemożli się podejmować jak tylko c^{ytonek} cechu. Kto
niebył cechowcy a robił takową robotę, zwano go s^{tu}warzem (Störer
Pfuffen). Cechy miały ciągłe zatargi z s^{tu}warzami do czego dawaty po
woły rozmaite jurysdykcyjne w mieście - zabierano im robotę. Czasami też
piano zatargi z kramarzami o sprzedaż i sprowadzanie obcych wro
bów. Dniektore materiały przewiezione na sprzedaż, winny były być
sprzedane tylko mistrzom cechowym; albo li^{też} wolno je było sprzeda
wać s^{tu}żkami, postawami, tuzinami. (cf towary norymberskie, kolonijie,
weneckie i t.d. - Rzemieślnicy obowiązani też byli płacić podatki
i stawać w wojennej obronie miasta (cf Zgromadzenie s^{tu}żców w tym
celu). Podatek tak zwany szor płacony był od majątku. Co do s^{tu}żobrony
miasta dotyczy każdy cech miał swe zbroje i bapty.

Prawa i obowiązki

Wewnętrzna organizacja
cechów.

W cechach widzimy następnę stopniowanie: mistrz, czelad
nik, uczeń. - Co do uznawania posiadają ustawy w niektórych cechach
mieć tylko 1 albo 2 uczniów. Przyjmowano ich w cechu po 2 tygodnio
wej próbie, przycem musiał się wykazać iż był dobrego urodzenia
i wolny. Nauka trwała zwykle 3 lat, czasem więcej. Zwyczajnie nie
płacono od nauki, lecz przy wpiście. Kary na niekających z nauki były
ostre, przepadał niekającemu czas dawniej nauki i terminator s^{tu}żca
- Czeladnicy tworzyli w niektórych cechach osobne korporacje, niewiel
gospodę i starszych towarzyszy. Czeladnik obowiązany był nocować i
mieścić u mistrza który był karany jeżeli czeladnik nie nocował
a mistrz go nie doniosł. Jeżeli czeladnik ukradł zbrodnicy coś, był try
bowany. - Ustawy względem miasta, czasu roboty, poboczne zarobki,
uszkodzeń w robocie. - Liczba czeladzi u niektórych mistrzów. - Wędrowka -
Czeladzi wędrowni - Obowiązek wędrowania - nierówność cechów po miast
tach - Dobienaj - Zmęcie - Przemianek.

rzemieślnik musiał mieć świadectwo dobrego rodu i zachowania się, musiał
 być wolny lub małżonkiem albo wdową. Poprzednio musiał robić pracę
 rok (Wahljahr) na próbie. - Łatki - warunki te były nieco twarde, lecz
 pochodziły z staran cechów dogodzić wszelkim wymogom, dla tego też
 niektórzy czeladnicy mieli stać z swej zrzeczności. Obowiązki te przy-
 czyniały się do tego, iż każdy starosta wzmieścił swym być edaktem,
 i że tego tylko na mistrzostwo przyjmowano, który był w stanie
 zadobyć im uczynić należycie - Do łatek obierano przedmioty z co-
 dziennego życia lub sztuczne - mistrz musiał przyjąć prawo miejskie -
 Opłaty w cechu na zbroję (Zerminisgeld) na światło kofielne, na
 sprawienie porządków cechowych n. p. łajtuchu (Lichtputz) - Kary
 oznaczano wólkem - Kolauz - Synowie mistrzowskiej, córki i wdowy.
 - ~~Starsi~~ Starci (Anltnrlnitn) mieli obowiązek dozoru nad ro-
 boty innych mistrzów, ścigali przysięg, fałszowali, ścigali sprawy cechowe
 skargi między sobą - Appellauje - Podjęcia cechowe zwyczajnie lub
 nadzwyczajnie - Zagajenie - Przystojność - Młodzy mistrz wzywany
 za woznego - Dochody starstych - Liczba starstych - Czas ich urządowania
 - Wdowy, niewolno im mieć uczniów - Ograniczona liczba mistrzów w
 niektórych cechach szafownie do bud i stanowiska czyli jatek.
 Ustawy co do roboty i sprzedaży miały za cel aby kupujący miały:
 rozumieć dobrego towaru i aby między sobą mistrze co do zarobku byli
 równo postawieni. - Zakaz sprzedaży obcym - Sturanz - Kary na proze-
 dających zły towar. Ustawy nakazywały jak dłużej i szlachetniej powinnym
 być tkaniny, wiele otworu konwersane do ceny dodawać mogli (cyseri
 otworu do dzyszi ceny), co do złotników i próby ich. Biatołkurnicy musieli
 katem skóry garbować, później pozwolono im samogowo (jinnisj)
 garbować pod obowiązkiem iż niebada sprzedawać je za kosztowe.
 Ustawy te z wielką znajomością ówczesnych potrzeb są pisane. Zła
 robota zabierana była i niszczona lub na szpitalu była. Ceny wyrobów.
 Co do równości zarobkowania starczyły ku temu ograniczona liczba uczy-
 niów lub czeladzi, kupno wspólne materiałów, jednaka objętość pieca, kary
 na generanie roboty lub od wzięcie kupców - Stanowiska, place, jatek. -
 Złotnicy musieli otwierać roboty aby ich robotę widziiano. - Spory z
 Kupcami.

(Zusatz = tacht)

Proiatto

Ponieważ w średnich wiekach kofioł ~~nie~~ grał wielką rolę w życiu
korporacji rzemieślniczej lubo miały cele świeckie, w
związku z kofiołem starają się o zbawienie dusz ^{Cechy miały} swoich patronów, otaczają trąbosenstwem, ^{procesionami} pogrzebami. Patronem cyrul-
ków był S. Kozma i Damian, złotników S. Elżbieta i Kowala S. Bran-
danus, malarzy i skłarzy S. Łukasz. Cytownikowie musieli być na
zatomkach i dawać podług ofertorium ofiarę. Cechy utrzymywały
także kasy na wspomnienie w czasie choroby i na pogrzeby
najdawniejsza ustawa cechowa w Lubeku jest z r. 1330 dla
paragamenników

24 81

Cechy. Dziesięć tysięcy mieszczanie byli potocznie w cechy a zjedno-
czeni w cechu wielkim mieli swe prawo cywilne i obowiązki obrony
murów miejskich. Mieszczanie tworzyli reakcyjną sztyftrów w obec-
ność szlachty a nawet samego króla. W Krakowie w XVI i XVII wieku
było przeszło 40 cechów różnych rzemioł z których zawodu już
wcalem ani jednego majstra nie ma. Cechy te w miarę upadku
miasta jedne z drugimi się łączyły - dziś ich prawie mało.
Każdy cech miał przywileje z przywilejami i pamiątkami, w
mieście gospodę gdzie obyczajnie w pielgrzymce przybytek
cech przechodzili dla wykorzystania się w wieloletniej z kasy
i w chorobach zafitku. Starsi uważali nad moralnością stowarzysze-
nych; w kościołach mieli kaplice z patronem rzemioła. Tu odprawia-
no nabożeństwa - mieli pod swoim zarządem osobne sale w szpitalach
w bazylach broni i amunicji. Niby małe rzeszpołita jednoczył ich
czynnie ratuń. Podczas obchodów religijnych występowały z chorągiewkami
godkami (n.p. miecz rzeźników pamiątka obrony pod Szwedami) starsi mieli
metalowe berdy. Pamiątki (n.p. Działu Krolowej Jadwigi u kotlarzy na trumnie
każdego kotlarza) Cechy miały swe urządzone urządzenia, wywo-
liny, wpisów, wizyt, obyczaje, przepisy dotyczące się moralności, opieki
przywileje, pieczęci, pamiątki, pochodnia

nd'Allemagne

tscher Hof)

Station und nahe dem Landungsplatze
land. Bedienung *ausschliesslich* deutsch.
sicht auf's Meer.

RIENBAD.

B'S GASTHOF.

zer: J. D. Hallmayr.)

1, 120 Zimmer, neu und elegant meublirt;
5, Table d'hôte mit 220 Couverts, mit Fon-
nkwasser. Grosse Restaurations-Localitäten
is-à-vis Kaffeesalon; Stallung für 24 Pferde
emisen; schönste Lage mitten im Orte, ganz
n und der Promenade, reizende Fernsicht
Thal mit dem Park im Vordergrunde.

No. 6. Grosse Frauengasse No. 6.

A LA FORT DE LIPPZIG.

J. H. Meyer jun.

Magasin de Châles; Soieries; Confection; Haute nouveauté en
robes; Articles pour hommes; Etoffes pour ameublement etc.

BOLTENHAGEN.

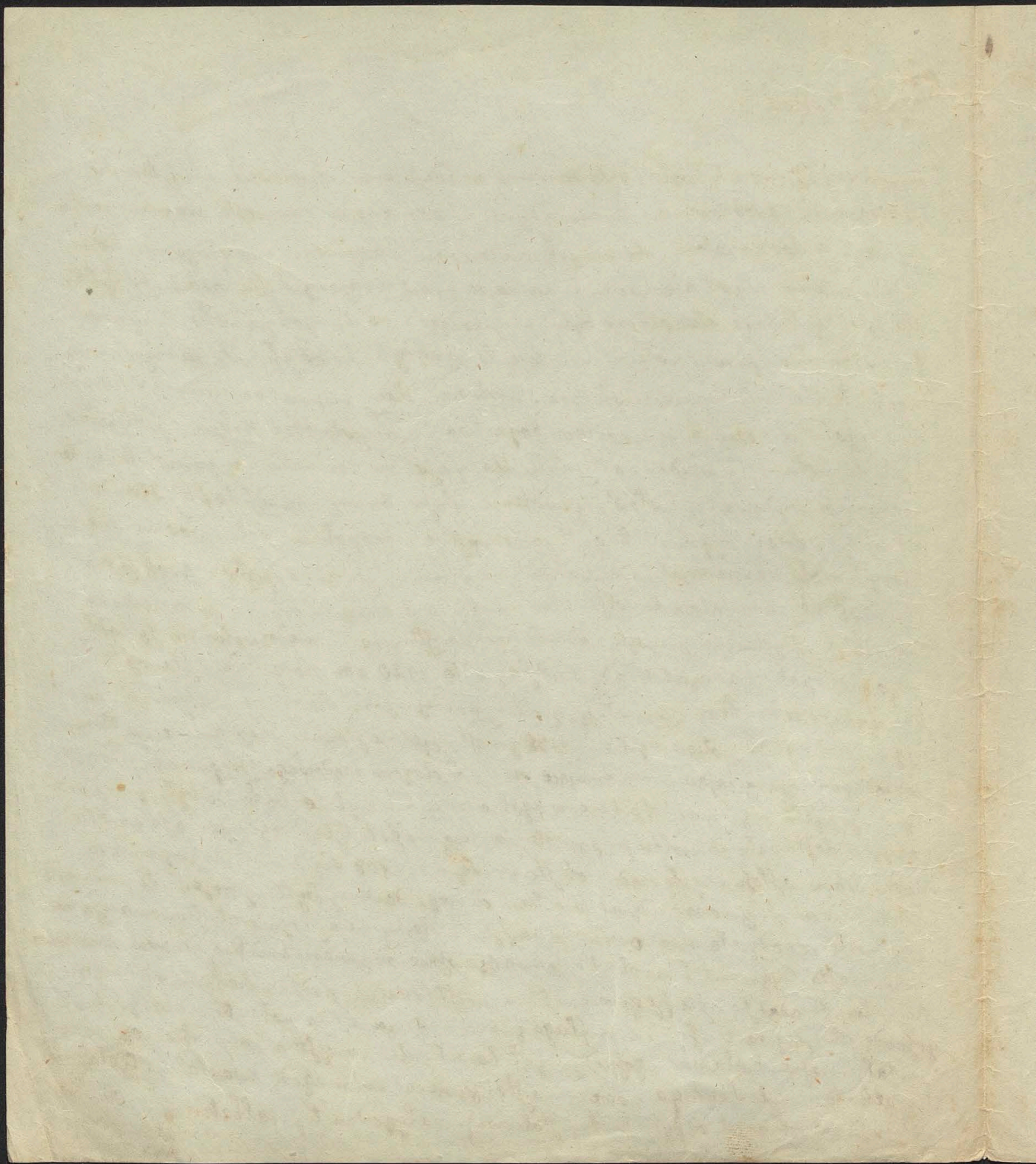
Seebad.

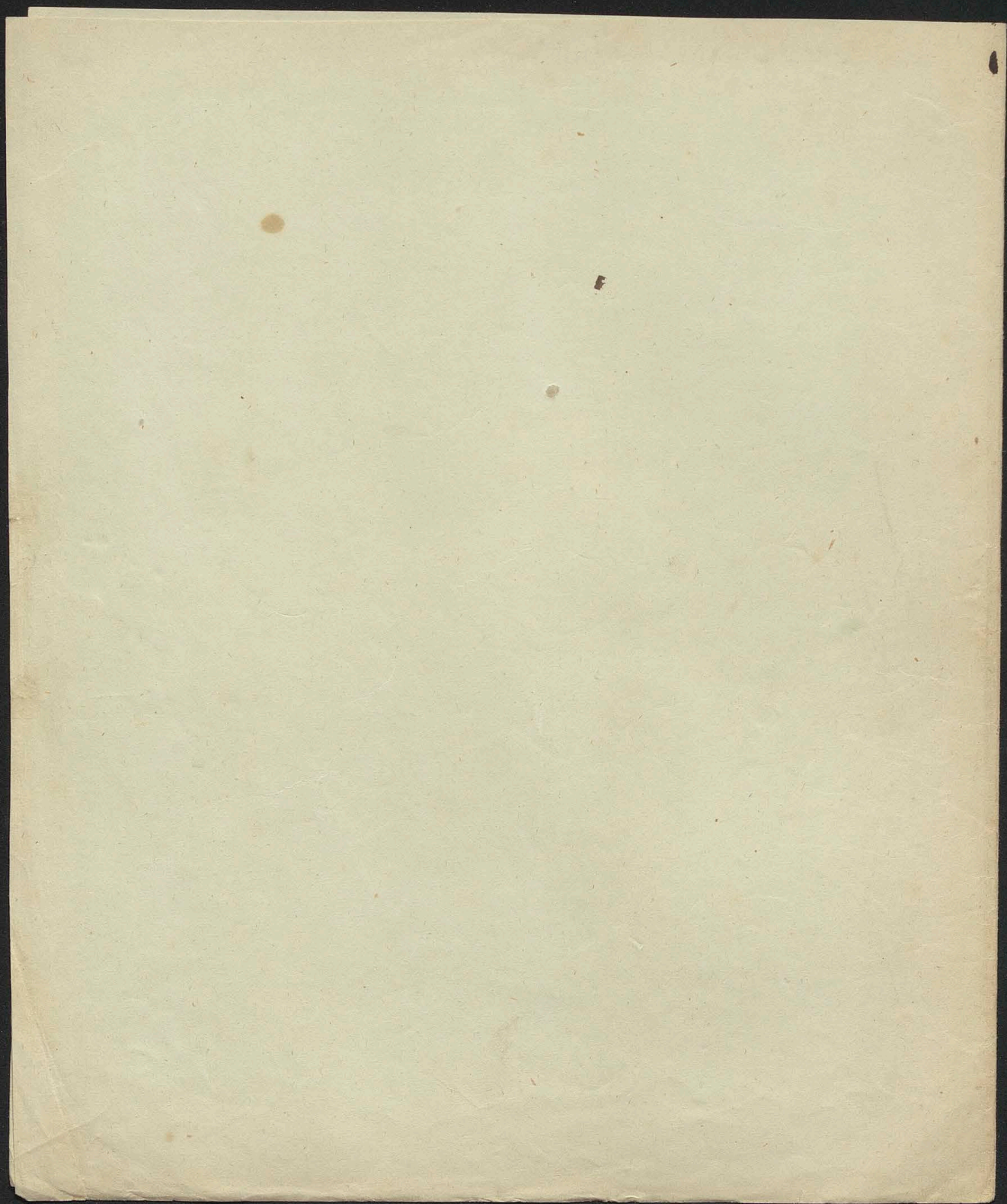
Ein schönes Dorf am Strande der Ostsee in Mecklenburg-Schwerin. Amt
Grevismühlen, 5 Meilen von *Wismar* und 5 Meilen von *Lübeck*. Wenn
gleich auch schon längere Zeit von den Einwohnern kleine Einrichtungen
zum Baden und für Wohnungen getroffen waren, so ist doch die eigen-
liche Gründung dieses schönen Badeorts erst 1845 durch den Gastwirth
Wiechmann geschehen. Das gut eingerichtete Logirhaus umfasst einige
60 Zimmer und Säle mit zweckmässigen Bade-Einrichtungen, einen
grossen Garten mit mehreren Blumenhäusern, eine kleine Bibliothek,
Billard, Kegelbahn u. s. w. Das Seebad erfreut sich häufiger Besuche
von Dampfschiffen von *Wismar*, *Lübeck* und *Traruplande*.

Gleichzeitig hat der Besitzer während der Badesaison die Verwaltung
einer täglichen Post, welche sich in *Wismar* und *Lübeck* an die Eisen-
bahnzüge anschliesst, wodurch man in einem Tage von und nach *Lübeck*
und *Hamburg* gelangen kann. Von *Berlin* und *Magdeburg* bedarf es nur
weniger Stunden, von *Leipzig* eines Tages, um nach *Wismar* gelangen
zu können.

Cechy w Polsce

W pierwszych czasach wolno było każdemu osiadającemu w mieście chwycić się
 jakiego bądź zarobkowania; później gdy się przekonano iż rzemiosła oraz kupiectwo
 wymagają doskonałości, obszernych wiadomości i biegłości, mieszczanie idąc
 za przykładem miast niemieckich niemając praw krajowych dla siebie (bo tylko
 dla szlachty takowe stanowione były) przychodząc z osiedlnych parostw przyniesli
 też z sobą obce prawa i ustawy, na której to zasadzie powstały stowarzyszenia
 (konfraternie) i cechy rzemieślnicze. Królowie polscy w przekonaniu iż handel
 przemyśły i rzekodzieła są źródłem bogactwa i pomysłowości kraju, potwier-
 dzali te ustawy, porządki i artykuły dla majstrów ceładzi i uczniów. Cechy te
 miały moc wydawania listów wyzwolenia (Lohn-Zwang-Kundenschaft) Handel
 był wolny w Polsce: Zygmunt August samokupstwo (monopolium) soli i wosku nie-
 których osob, oraz zakazał podkupstwa (propolium) czyli przekupstwa Król Jan
 III 1678. aby cechy (które do Polski z niemcami za Henryka brodatego opiekuna
 Bolesława wstydliwego przysły) od nadziwy powstrzymać i nie dozwolić im szkodli-
 wego monopolu nakazał Władysław Jagiełło 1420 aby Wojewoda z starostą
 stanowili co roku taas i cenę sztyfny rzeczy sprzedajnych i ptacy rzemieślniczej, co
 Zygmunt I 1532 potwierdził i r. 1538 zniósł wszelkie stowarzyszenia przeciw temu
 porządkowi wykraczające i wyłamujące się z pod dozoru rządowego (Węgreczki pod
 tym wyrazem rozumiał wszelkie w ogólności cechy mylnie, bo te nie były zniefione
 owym dostawaty od Królów przyzwolenia; lecz miało to tylko rozumieć o samostad-
 nosci cechów w stosunku do rządu ob. str. 44) Sejm r. 1768 dozwolił: cudzoziemcom
 niekatolikom przyjmować udział w cechach od czego dawniej byli wyłączeni; to podniósł
 na chwilkę rzekodzieła mianowicie w Warszawie. Cechy nieraz wywierały supremacyję na
 inne miasta. Zygmunt I uwolnił cechy warszawskie od zwierzchnictwa cechów Krakows-
 kich. Cech składał się z starosty, celnika, podstarostego, podkubiegiego miał swoje
 gospodę utrzymywane z składki anshlaga zwanej mieszczanej na potrzeby ceładzi t. j.
 szpital, i cefne. Czeladnik z gospody wsiaty bawił 14 dni u majstra na próbie co zwano
 vierzehntag czyli szeregą nocem majster zewierał z nim ugodę kwartalną. Czeladnicy
 dzielili się na robionych od pytki (t. j. stolarzy) i na tygodnie (t. j. farbalkowcy) Ob: Rozprawa
 o professyach i profesyornistach oraz o systemacie administracyjnym przez J. Węgreczkiego. W Warszawie w drukarni Ragoczy 1810. 82.
 str. 242. K. 2.

Stowarzyszenia rzemieślnicze (Cechy) w dawnej Polsce.

Władze miejskie mając na celu podniesienie przemysłu i ręk. dzielnictwa krajowego w Polsce podobnie jak i w innych krajach opiekowały się gorliwie ~~o~~ stanem rzemieślniczym, dozwalały stowarzyszeń i potwierdzały ich ustawy. Celem tych towarzyszeń czyli cechów rzemieślniczych ^{było} podniesienie ~~o~~ sposobu zarobkowania pojedynczych rzemieślników przez udzielenie potrzebnej opieki i wspólne staranie o zbawienie dusz żyjących i zmarłych ^{współrzemieślników}. Do podniesienia rzemioł stosowały jako środek w cechu: czuwanie baczne nad przepisami do wyuczenia się dokładnego rzemioła latami uczniów, nad wyrzucaniem takich, nad przyjęciem towarzyszy, ~~o~~ czasem pracy takich i nad udowodnieniem zdolności przez popis (majstersztuk) nowego członka cechowego; odrabiających niedokładne lub złe roboty karano ostro podobnie jak i tych którzy się fałszu dopuszczali, przez wybranie im na czas oznaczony lub na zawsze rzemioła. Ważniejsze wyroby n. p. złotników lub kowalarzy stęplowano cechem miasta, cechu i majstra. Podobnie wielką na to dawano baczność, aby każdy rzemieślnik swoją rodowitostą, nieposzłakowaną stawał i zachował się starając się dać przykład o swej zdatności. Zarobkowanie samo starano się ustatkować przez dokładne określenie prac każdemu rzemiołu przynależnych, aby jeden dnięmu nieprzeszkadzał i przez ostre wzbieranie pokójnego zarobku czyli tak zwanego fuszerstwa przez rękodzieln.

ników niedających żadnej rekojmi o swej zdatności w rzes-
miosle czyli tak zwanych suchedniarzy, sturarzy. Starat-
ny zaś i religijny cel starat się cech dopięc przez utrzymywa-
nie wspólnej kaplicy lub ołtarza, stuzenie przy pogrzebie
zmarłych wspótcytonków, odprawianie za nich nabożeństwa,
urządzanie na wotywy cechowe kwartalne, na procesje
i obchody kościelne. Dla tego też przewinienia karane były
woskiem na światło kościelne. Proiz tego celem stowaryszeń
owych była także obrona i straż miasta; przetoż każdy nie-
meal cech miał wyznaczoną barztkę i swą własną, wspólną
zbrojownię. Rada miejska przypuszczata także starzych cecho-
wych do swych porad, potwierdzata zawiazywanie ~~stowaryszeń~~ sto-
waryszeń, potwierdzata ich ustawy i dozwalata używania
pięrczi oraz wydawania pism urzędowych. W Gdańsku tyl-
ko aż do czasów panowania polskiego chytry zakon Krzy-
żacki wykluczat remiosta od wszelkiego udziału w rzą-
dzie politycznym i oftry miał nad nimi dozór, mianowicie
od czasu zaburzeń przez mielcarzy r. 1378 wznieconych (ob:
Theod. Hirsch: Danzigs Handels- und Gewerbsgeschichte unter
der Herrschaft des Deutschen Ordens. Leipzig 1858 ffr. 293).
Dzie wolno tu było cechom mieć więcej rchadzek wspólnych
jak tylko 4 razy do roku podczas dni suchych i to w obec-
ności dwojtko radców miejskich z urzędu delegowanych; i
ostro wszelkie pokętkie zgromadzenia karano; a po powstaniu
r. 1410 w dzień Bozego-Liata d. 18 czerwca nawet uzbrojenia cechowe
pod kluzem rady miejskiej na ratuszu przechowywano.
Zakon jezore r. 1428 nie dozwalat cechom używania własnej
pięrczi, lecz wszelkie świadectwa rzemieślnicze rada miejska
tylko wydawata. Dopiero od r. 1435 w Gdańsku zaczęto do porad
miejskich przypuszczac cętonków cechowych. Dopiero wojna
Krzysiaków z Polką r. 1454 wyzwolita cechy gdańskie z tej su-
rowej opieki i nadzoru; r. 1457 dozwolono im nawet używai
własnych pięrczi, przyznano autonomię i przypuszczono do

działu w politycznym radzie miasta. Towarzyse rzemioł
 dopiero w XVI wieku uzyskali ^{pozwolenie} utrzymywać własne stowarzysze-
 nia, mieć własne ustawy, oddzielną kasę, gospody i szychy.
 Dawniej uważani byli towarzysze (szlachetnicy) za członków ro-
 dziny majstra. — Tylko pewna część rzemieślników i ludzi
 trudniących się przemysłem miasta swe własne stowarzysze-
 nia cechowe; wiele miasteczek trudniło się rzemiołstwem nie doz-
 nając innej opieki jak tylko tej klóra prawo miejskie ogólne
 nadawało i wtedy dopiero ~~starali się uzyskać~~ starali się uzyskać
 pozwolenie zawiazania oddzielnego stowarzyszenia (cechu)
 gdy była dostateczna ilość członków tegoż rzemiołstwa, aby
 z wspólnej kasy mogli opłacić wszelkie koszty cechowe.
 Dla cele cechów stali takżewani starsi czyli cechmistrzowie
 zwykle dwóch (np. w miastach z mieszaną ludnością: pols-
 ki, ruski, lub niemiecki) których co roku obierano; i przy-
 szęli w radzie miejskiej, i wyrywano ich do wspólnych narad
 i obiorów miejskich. Dopiero w XVI wieku dzielono cechy na god-
 ności (na główne i poboczne rzemiołstwa.) Niekiedy rzeczą byłoby
 roznieć pojedyncze rzemiołstwa, leczby ich cechów (w Gdainsku
 np. w XVI wieku było 23 cechów) i ich ustawy. Wymienimy tu
 głośniejsze:

Aptekarze zawiazani we Lwowie w XVI wieku w cech oddziel-
 ny; trudnili się oni także robieniem pafysetów.

Lekarze (Lectores - Bäcker) tworzyli najdawniejsze rzemioł-
 stwo w XII wieku są o nich wzmianki. Mieli oni swe własne
 ławice i kramy na miejscach publicznych do sprzedawania (scam-
 na - Foodbänke). Nadawano im z rady miasta i urzędu woję-
 wodzkiego ławy na pierzywo stosowane do ceny cerealiów
 z oznaczeniem wagi pierzywa i wymiarem ofowej kary
 na przekraczających. Dłży tylko raz na tydzień pierzywo i chleb
 na wolnicy. Piekli chleb, butki (Lubim) rozmaite.

Łaziebnicy (Balneatores - Badm). Ustawy ich krakowskie wydał

Radwanicki 1858. Do miastach były ławnie publiczne należące do miasta które wydzierżawiano (w.p. we dworze). Stawnym jest opis zbytkowej ławni pińczowskiej. O zatrudnieniu Ławników pisze Salimierz, Siennik: t.p. - stawiali banki. Cyrułicy (Barbitonsores, barbirasores, chirurgi) w Gdanskim mieli cech w Krakowie. Według ustawy z r. 1454 cechowej w Gdańsku kto chciał zostać majtrem musiał zrobić: Emplastum Gratia Dei, Unguentum Juscum, solucyję i profzek z Kosci oraz umieć szlifować i ostrzyć. Do tego cechu należeli: lithotomi, Herniotomi, okulisci, trudniący się wyrobem wodek (Liquorburner) - Graduowani w uniwersytetach doktorowie medycyny nie należeli do cechu - Patronem ich był S. Kozmas i Damian. Żemiechownicy (^{maszyniarzy} ~~Łemielni~~) tyle co dziś rekawicznicy robili rekawiczki, spodnie safianowe

Bednarze (Doleatores - Böttfarn) i Leglarze (Lagenarii - Längler) wspomniani są już lagenarii w najdawniejszych przywiłajach; mieli cech w Krakowie. Bczyk i achtele musiał mieć miarę prawną i ftepel miejski.

Mielcarze tworzyli w Gdańsku cech najrzadszy już r. 1372 butni dostatkami majstku i znaczną liczbą członków r. 1378 podnieśli rokosz, chcąc na radzie miejskiej wymóg zakaz sprowadzenia piwa wzmarskiego, i drugi w r. 1416 w którym to czasie cech ich liczył 376 członków. Dzielili się tu na mielcarzy (Müllern) piwowarów ^{cerewicia navigalis} wyrabiających piwo dubeltowe (Klozznubinn, Jozznubinn) (Asuzznubnorninn) miodziarzy (miodosytników - Mntzfnorninn) i piwowarów (Zimbnorninn) Piwo dubeltowe (Klozznubinn - cerevisia navigalis) rozwoziło byto i za granicę morzem. - mieli z urzędu ustanowioną miarę warki i beczek.

Tokarze (Torreatores - Zunft) istnieli już w XIV wieku w Gdańsku.

Farbiarze (Stofffärbenn) nie tworzyli podobno oddzielnego cechu

[piwo wyciągane i
piwo flotowe (Zunft =
binn) (Coffent)]

Rybacy (*Piscatores - fischer, Fischer*) Łowienie ryb w najdaw-
niejszych czasach podobno należało do regaliów i dla tego też
miejsce gdzie ryby sprzedawano (stozza ryb) w Krakowie należa-
ła do dochodów Królewskich. Nazwa niemiecka *Seuner* czyli
Seugner pochodzi od słowa *Seue* oznaczającego podziurawio-
ną skrzynię w której ryby chowano. - Jatkki rybne.

Rzeźnicy (*Laniones - fleischer, Querschnurern*) Już najdaw-
niejsze przywileje wspominają jatkki gdzie mięso sprzedawano
irrealnie (*marketorium - Ruttelhof*) czyli rzeźalnie albo
relachturny należące do dochodów Króla lub wojta. - W Gdańsku
mają ustawy cechowe potwierdzone r. 1419 i drugie z r. 1415. -
Opis jatek mięsnych była w miastach tak zwana wolnica
w której wolniczenie czyli kijały (*Geiseler*) w pewnym tylko
czasie n. p. kilka razy do roku, lub raz tygodniowo albo też
podczas targu mięso sprzedawano i to nie na funty ale na
potcie wiatrki. Preto też niewolno im było otwierac' i
rozmynac' czyli rasej rybac' pierwi zwierzcia. Wolnicza-
nie (*Geiseln*) byli to obcy lub mieszczanie nie należący do cechu
którzy zakupywali po wsiach bydło i na wolnicy (*Geiseln*
markt) sprzedawali. - Jeżeli towarzysz lub parobek rzeźnicy
odrzedł od majstra i najat się do roboty u wolniczana, tako-
wego przez rok inni majstrowie nie mogli przyjąć. Niewol-
no też było majstrom rzeźnickim kupowac' bydło lub mię-
so u wolniczan. Rzeźnicy sprzedawali podług tary przez urząd
miejski wyznaczony co nieraz do sporów dawało powód; doz-
walano jednak niektóre części wyżej nad tary sprzedawać.
Niewolno było skóry celszej lub owczej sprzedawać bez głowy
albowiem, uważali sami cechowi na to aby mięso było
zdrowe i z zwierząt nie padłych. Za trzykrotne przestępstwo
majster utracat' rzemiosło. Niewolno też było dwoić zwierzcia
tylko musiał go kłuc' rzeźnik, aby niepotrzebnie nie mięszo.
Jatkki lubo z nich czynoż ptacoño były dziedziczne, sprzedawa-
no je majstrom.

Garbarze (*Cerdones, Sartores - Gerber*) *Lebner*. Sprawdzanych
skądinąd garbowanych skór niewolno było komu innemu tylko garbarzom kupowac'.

Kontryfat = (electrum) Złotnicy (Aurif^{abri} - Goldschmied) o ich rzetelności świadczą dotychczasowe
pomniki z tuki. W Gdańsku otrzymali ich cech uftawy r. 1418. Oznaczenie
prób metalów z jakiej powinny być ich wyroby. W Gdańsku do jednej grzywny
wolno było dodawa 1/24 aliazu cyny 2/3 złota; wyroby większej objętości
winien mąjster stęplować i powinien mieć od ulicy otwartą pracownię.
Aby srebro nie ginęło i zniknęło z powodu niewolno było gdzie in-
dziej topić tylko w miejsckiej mennicy (Zinnyarden). Kto podejrzane
srebro lub złoto kupuje traci prawo do niego. Niewolno podług odlewni wofko-
wego robić pierzei.

Lasamownicy, Dyngmachers (Cingulatores - Gürtler). W Gdańsku
r. 1412 wespół z miechownikami otrzymali uftawę cechową; robili
pały żelazne z kotek i sprzączek, lub skórzane nabijane: używa-
li do roboty maszyny, drutu i skóry zamkowej; lub srebrem nabijane.

Przekupnie, Prasoty (Pereftia - Zwickler) długi czas osobnego
cechu nie tworzyli. Sprzedawali materjaty do jedzenia w umyślonych
kramach (Zwickler²⁰ w kamienicach stojące). Aby nie robili droższymi
niewolno im było wprawy kupować w mieście i miły dokota aż
w potudnie

Kapelusznicy (Lickatores - Hütnen) mieli w Gdańsku uftawę
cechową z r. 1458, robili kapelusze wetniane i ponizochy, berlaże.

Stolarze (Cistifices, Menatores - Tischler)

Korkownicy (Calapifices - Rorkhueren - Trizzmueren) Cech
ten istniał tylko w Gdańsku; r. 1439 otrzymał także uftawę. Robili
pantofle z drewna skórą nabijane na korkach cyny obracach męskie
i żeńskie z nosami. Szemiofło to z Hollandyi przyniesione już r.
1592 podupedać zaczęto; bo giewdy robili.

Kramarze (Inftitores - Drümmen) mieli w Gdańsku uftawę z r.
1436; sprzedawali w mniejszych ilościach: korzenie, materje wet-
niane i jedwabne i t. p. (różnić się od kupców) - Oby Kramarze
tak zwani Szoci mogli tylko podraz jarmarku przez 3 dni sprze-
dawać swe towary

Kusnierze (Peltifices - Ründschmied, Zündschmied) otrzymali r. 1418
w Gdańsku uftawę cechową

Latarnicy (Laternifices - Laternmueren) r. 1348 byli w Gdańsku
jednak bez cechu.

Skarce (Seatores, Linifices + drinwaben, Rurzzmueren, Jüfjunn)
cyni krapki mieli opraczone miary ferokofii i długofci jurzech wyrobów.

Malarze (Pictores - Malet) w Gdańskich aktach wspomnieni malarze
są: Kirstan Schreiber (1420) Niclos Xuche (1424) Andreas Douemberg
(1431) Moeler Jürgen (Georgius pictor) Kłory r. 1438 wymalował obraz
do kościoła w Alt-Münsterberg za 12 grzywien.

Murarze (Muratores, Magistri Structurae - Murarum) mieli w Gdań-
sku ustawy cechowe z r. 1470. Budowniczy gdańscy Piotr Sommerfeld
i Mikotaj Tyrol stawali r. 1473 kościół S. Jana w Gdańsku. - Odat-
ności gdańskich murarzy wiadomości w tem mieście duże i uspaniate
budowy jak n.p. ratusz, kościół S. Jana, S. Elżbiety, P. Maryi, Artus-
hof, Krahn mury miejskie i baszty mianowicie Sztokthurm. -
Gdański murarz Jakob Bugolaf stawił kościół w Hafenspoth
w Kurlandyji r. 1474. - Stawiejsi architekci gdańscy: Hinrich
Ungeradin został r. 1371 mieszczanem, r. 1379 stawił kościół P. Maryi
w Gdańsku a r. 1382 ratusz, mury miejskie i Artushof. Z nim razem
stawił Tidemann (1357 już wspomniany) - Klaus Sweder murarz
miejski gdański 1425-1429 budował około kościoła P. Maryi pobierał
od miasta wolne mieszkanie, ubiół rocznie 30 grzywien i tygodniowo
2 grzywiny na 2-3 pomocników - Mikotaj Zytłowe murarz miejski
+ 1443 po nim Steffens budował 1444-1446 koto jaiat kościoła P. Maryi
Trójstego wspomnieni: Swazęke 1357, Klaus Vor 1383, Hinrich Hoppe
1383, Piotr Zomerfeld 1421, Mikotaj Tyrol 1424.

Tokarze bursztynowi (Bernsteinweber) r. 1477 w Gdańsku cech
zawierają.

Pergamentnicy (Pergamentweber) ^{Membranarii,} ~~Membranarii,~~ ^{Prünger und Maßer} ~~Prünger und Maßer~~
wyrabiali membrany na przywileju i rękopisma już r. 1434.

Dymarze, Siódlarze i Kotodzieje (Corrigiatores, Curried
Sellifices, Rotifices, Lorifices - Stimmer, Kuttler, Dringumer-
Jan) r. 1447 ~~1447~~ ¹⁴⁴⁷ Lasamonnicy (Gürtler) Dymarze i Siódlarze tworzą
cech w Gdańsku, ustawy jednak nie mają cechowych. Dymarzy zwano
też Kfirinnurern.

Powroznicy (Furifices - Stüner, Knopfplöner, Dniler) robili z
lnu i konopi kręcone liny i powrozy okrzętoe w Gdańsku r. 1357.
Lnu i konopie sprzedawano z Rygi, Rewalu i Ternawy. Ustawy
cechowej nie mieli.

Sadelnicy (Sattler) topili Łój i wosk w Kapnicy 1420 - Cechu
osobnego z razu nie mieli.

Kowale (Fabri - Schmied) mieli w Gdańsku już r. 1378 cech wstępu i
ustawy z r. 1387. Subo do jednego cechu należeli dzielili się wstrakze
na oddziały: Ankerschmiede, Grobschmiede, Kleinschmiede, Schlosser,

znesserschmiede, Nagelschmiede, Flaschenschmiede, Nadelschmiede,
Kupferschmiede, Hufschmiede; do tych należeli także Sporer, Langer-
schmiede (Langsetzer). Na majsterzjtuk robili Grobschmiede: topór lub
siekiarę, podkowsi; Schiefschmied: 3 przedmioty (schute rudył smegde, Boots-
hacken, Syntil); Klein schmied: zamek do strzemi lub inny; Kuchenschmied:
(topór, Okrągły, Długoborn); Buthelores ~~schmied~~ (Targel, fujin) robot
3 jztuki (Zmugel, Molluagel, Platturagel), Messerschmied (Kuchenschmied,
Kuchenschmied, Lütthick) Plattner (Zmugel, fujin, Kuchenschmied, fujin) Flaschen-
schmied ~~schmied~~ (Zmugel, Kuchenschmied, Kuchenschmied) Luoschlosser (3 Kuchenschmied)
Krawcy (Sartores - Kuchenschmied, Kuchenschmied) tworzyli już cech 1378 w Gdańsku
mieli uftaw 2 r. 1399. Mieli 2 urzędu przepisane taacy. Do cechu należeli
postrzeżarze (Kuchenschmied) Pannitonsores) i na majsterzjtuk postrze-
żali postaw kalendyżu (Leydenische Larken)

Leawcy (Sutores - Kuchenschmied) mieli w Gdańsku uftaw 2 r. 1374 dzielili
się na robiczych nowe obuwie i Tatarszy (Altbusz, Altspilken)

Brzeźnicy (Gladiatores - Kuchenschmied) nie mieli w Gdańsku cechu
odrębnego; robili pochwy (nożeńki)

Stolarze (Mensatores, Listifices - Kuchenschmied, Kuchenschmied) mają
uftaw 2 r. 1454 w Gdańsku; nie wolno im było robić przy swięcy.

Garniarze, Ednicy (Lutificuli - Kuchenschmied) byli już 1374 w Gdańsku.

Fragarze (Bajuli, Portatores - Kuchenschmied) mieli w Gdańsku swój cech
własny i w Melice.

Postrzeżarze (Pannitonsores, Pannitonsores - Kuchenschmied) należeli do
cechu krawców.

Sukiennicy (Lanifices - Kuchenschmied) mieli już 1357 w Gdańsku
cech własny. Na sukna których w Polsce wyrabiano podległe gatunki
dawano plomby.

Cieśle (Carpentarii, Carpentatores - Kuchenschmied) mieli w Gdańsku
uftaw 3 r. 1360. - Dniafta mioty uftę miejskiego.

Konwoisarze (Cantrifices - Kuchenschmied, Kuchenschmied) Kuchenschmied
mieli w Gdańsku uftaw 2 r. 1440; gdzie cech ich kwitnął bardzo

Dzwoniarze (Lutificuli) i mofizniery. W Gdańsku w kościele P. Maryi
9 dzwony Orana 3 r. 1373, Apostolica 1383 niewiadomych mofizniery, Gratia
Dei 2 r. 1453 lat Hert Benning. Tworzeni byli Gdańszczanie: Zhan
Karssow lat 1450 duży dzwon do Kollegiaty w Szczecinie; Meister
Hirrich r. 1468 lat duży dzwon w katedrze magdeburckiej 200 centna:
rów użęki.

„Chcecie panowie, żeby skarbcie wasze nie wakowały,
 miejcież przy nich i wagę i miarę. Będzie tam zawsze
 in flore fortuna, kiedy się po arukach i mantach
 nie więcej będzie przebijać złocistych kwiatów, a niżeli
 ktorow żyta i pszenice na dziedziźnie zakwita niwie.
 Trudno się tam obejść bez długów, kiedy się za jej mością
 ogon zbytźnie długi, a za jego mością jeszcze dłuż-
 sze pasmo wieszczystów ciągnie. Stoć jest, dla czego
 niedawno pani d' Aubain ostatek grosza tożyszcy,
 ażeby się, a la mod wystróża, gdy jej wiele do tej
 doskonałości nie dostawa, znajdzie rację przesłania
 kamieniczki w Paryżu, mówiąc: Szczęsny to na mnie
 quartier; bo gdy rzub włożę, tykam się sufitu, gdy
 mantau wdziewam albo jabale rozposcieram po
 sobie, wszrytek sama zastępię pokój. Ztak lepiej
 się zdało, poniewierac komora, niżeli mody uchy-
 bic. Powiedzcie mi, co to jest, że tych lat tak
 bardzo w rycerstwie stępiata ochota? bo nie masz
 na tych respektu, którzy szersze nieprzyjacielowi
 w oczy zagląda, bo nie postępują i nic nie dos-
 tępują, którym ogniste kule nogi, nieprzyjacielskie
 szable ręce podrywały; a kto lepiej wysmukłą
 nogę, wyskoczny kapryol, kto kształtniej przy
 klawiymbale menoet zanuci, kto delikatniej upud-
 rowany, przyjemniej uminowany, milej ugrasowany,
 pierwszy w pretendowaniu honorów: starodawny ras

moda

Zepsucie oby-
vraju.

Łolak tumanem wojennym przykurzony, szysza-
kiem otysiony, doisnąć się nie może; aby go przynaj-
mniej po pracach wojkowych wojskiem Zytonim's-
kim narwano..... Nie trzeba głęboko szukać przy-
czyny, co jest, że ani Turki ani półtutki polskie
nieprzyjacielom nie szkodzą: bo zamokty deszczem
Tez uciemiżonych wieśniaków. Dokazując nad ubo-
stwem, dokazać nic nie możemy nad zagranicznym narodem....

Naśladowanie może być większe nierostropności, domu wtaś-
obyczajow obycz. nego zaniedbawszy, na cudze siedlisko obracać
oko? cudze kąty opatrując, a w domowych nie
widzieć co się dzieje? może być grubszy nie-
rozsądek, kiedy się trzeba przejrzeć w ojarzystych
prawach, obaczyć jak jest drogi klejnot dzie-
dziusznej wolności, co za środki konserwowania
jej, wtedy chcieć widzieć i wiedzieć, w której
czasu okoliczności hiszpańscy Grandes z królem
swoim w kapeluszu gadać mogą? co teraz za po-
wagę mają Pares francuscy? w okrągłej szyli
w podturnej peruce lepsza graja? wygodniejsza
austerye we Francyi niż w Warszawie? może
być naganniejsza niewaga wszystko w ojarz-
nie postpowować a za granicą lada bagatele sty-
mować? Co dom ma, wszystko barbularz; dawne
zwyczaję, barbularz; prawa antecessorów Krwią
nabyte i napisane, bamboszerę; nabożeństwa, pos-
ty, bigotery; mizerne barozcz kiedy go cudzoziemka

ręka nie mięszata, jest bez gustu; nawet język
 ojerzyste słowa mówiąc, tedy się bardzo fatyguje;
 mowa driedziorna swoją ostrością stuch delikatny
 pouje. O imprudentia! Ktorez tak głupie zwierze,
 żeby się swojej jamy nie wstydzito! Która tak
 nikozemna ptaszyna, żeby własnego gniazda
 nie kochata! Bzdów i po trzykroć razy mów
 najjaśniejszego Jana III rodzona siostra, Ka:
 taryzno z Sobieskich Radziwiłłowa podkanc:
 lerzyna i hetmanowa litewska: „Dobra jest
 Francuza, nie sta Germania, chwalebna Hrisz:
 „pania, ale najlepsza Poloka, bo z tej i w tej
 „wszystko nasze szczyście.”

(Walerian od S. Hieronima): Jagieliński/
 piat: Pokój bez pokoju, Kazanie na
 Wniebowzięcie Śl. Maryi P. w Koscielle
 archipresbiteral. Krak. miane R. 1704.
 Kraków. fol.)

Kontentuse nieco swiatowe damy codzienna wymysl:
 nych strojow odmiana, choiaz oczywiście jest zna:
 kiem nikozemności; nietylko pozornej ozdobie wydzi:
 wie się nie mogą w zwiesciadach, lubo nie uznają,
 że i ta tylko malowana; nietylko dla upodobania
 ludzkiego, delikatnej urodzie, bisiorcy i manele, stote
 Tarcuchy i Klejnoty obliżują razem z cnotą na przedaj;
 nietylko w mienionych kolorach, w stawatnych garni =

tworach, w wykwintne sadzą się menty z ogonami, na
których tam niegdys S. Ambroży Cypryan i Zenon
siedzących i sządzących widzieli szatanów, nie bez
śmiechu: ale też dla misernego oka dumne wiatraki,
wymyślne dziwaki, czyli cudzoziemskie stroja wy-
mysły, tak dalece: że niedziw jeżeli się w Koszule
wprzód jeznowici, niżeli utajonemu w Sakramen-
cie Boga pokłoni Jezomosi."

(Janowski Paulin franciszkan. Pewny
znak przeznaczonych do nieba Kazaniem
w Koszule Sandomskim franciszkańskim
wyjawiony. Poznań 1744. fol.)

1714 "Pospolite panów naszych zabawy są temi czasy
karty; a jakże też teraz Panowie nasi grają
grę? Przedtem grawali Likietę... grawali
Króla... grawali w Kupca... grawali w pasza
francuskiego albo polskiego... A teraz jakie
gry, jakie zabawy między Ich Mościami? Oho
Conti, Reconti, a co gorsza czy z piekła przy-
niesiona gra nazwana Hapanka. Oniepużna
hapanka, jakieś ty wiele już przez osmnaście
lat w Polscze wyhapata. Poszły na hapankę z
świętnic boskich argenterye, poszły z szkatuł
waznych fortuny, poszły z obor inwentarze, z stodoł
kiesencary: wszystko to hapanka wyhapata. Graue
teraz Polacy mōi Chłopa, co wam każę to oznię; graue
kupki, bo ustawiczne okupki, za które sobie udzoremcy
Guzie Kupią, azy nie na waś samych? Ale abyś my ale wszyt-
kiego nie przegrał!" | Katoński Marcin franciszkan. Łas fortuny poŃkiej
wzrykach boskich kazanie na wtorek. J. Kłopotowa KoŃk.
Majow 1714. fol.

Nie bywato u przodków waszych takich strojów,
 Takich łbów wygolonych, tak wymyślnych krojów:
 Szaty u nich bywały nie zbytne karwatki,
 Kamiziele, sajanu, nie długie kabatki;
 Trzymali się ochopniów, żupic, kopieniaków,
 Telejów i kaftanów i szarych giermaków.
 Ale czasy dzisiejsze zbytęk zagęciły
 I was wielu strojami prawie z niewieściły.
 Już dziś nie znać Polaka; Włochy, Francuzowie
 Wśródzie w dworach książęcych, zginać polskiej mowie,
 Zginać i zwykłym strojom, bo dziś Stradyoty,
 Rubany także kapu z złotymi gorbaty,
 Saltebrety, kolety i inoze wymysłły,
 Dwo zgola do Polki cudze stroje przyszły.
 Więc na szyję tancuchów, na ręce pierścieni
 I dyamenty, z szafiry, w zaponach kamieni
 Drogich tak wiele nakład, że się od nich świeci,
 Skąd tem więcej sta pycha tu się w Polosze nieci.
 Już ony hybercuchy, ponczoszki jedwabne,
 Dla które ludzic młode widzic dziś tak wabne,
 Ze się nie białogłowy więcej potra i stroja
 Bez wozego wotydu, snac się i Broga nie boja.
 Chodzie w krotkich kurteczkach, które uł stromoty
 Już okryją; wierzą iż czynią to z niecnoty;
 Gdyż od swejwoli ledwie już nago niechodzą,
 Przem białejstą pobożnej nieostydliwi szkodzą.
 O polskie obyczaje, o czasy skazone,
 Za takimi zbytami marnie zawiedzione.

Jakoż nie ma Karac' Bóg takiego zalenstwa,
Z którego wśrędy ptyną proone wżeteczeństwa?
Ziechaj Pan dziś przystryje włosów choć na palec:
Patrzajcie alii jutro nasz bujny zuchwalec
Ledwo dziesiętek włosów dat na Tbie zostawić,
Chlubiąc się stąd aby miał co dobrego sprawić.

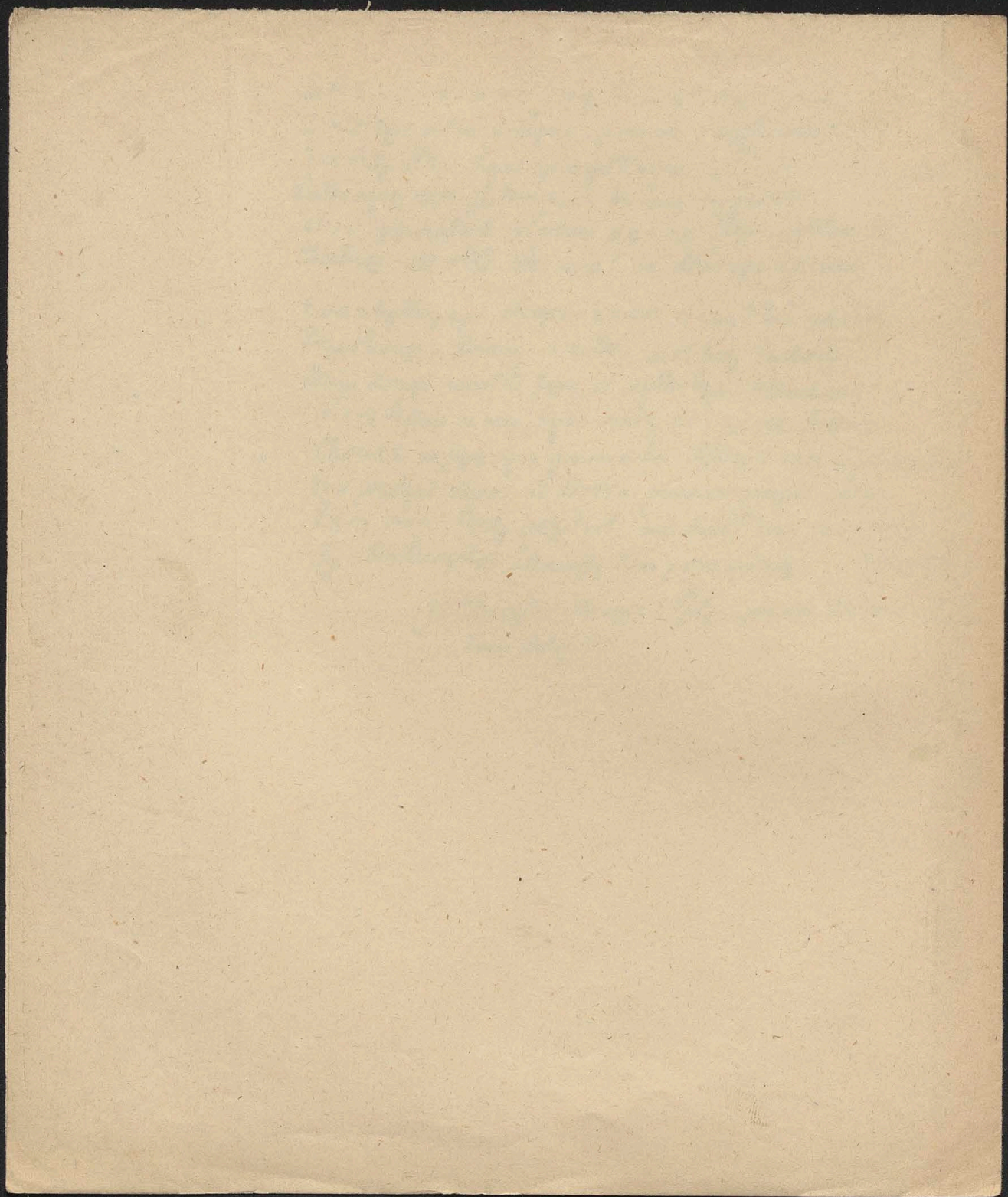
Owo zbyt czynnym strojem znać wszystkie narody
Prześlić o Polacy nie bez wielkiej sznady.
Wija drugi wioskę swą w wytartym stawacie,
Wierę lepiej w niej było siedzieć panie bracie,
Chociaż w szarym giesmaku chodzić choć w firmiszone,
Zia jeździć dworci od dworu przeciepiając nosze.
Lara, oiec twój jeździł, nie kwatrem, nie drygę,
Ty utratniżka chowafz koni procefsy. (Pozostaje)

(Witkowski Stanisł. Złota wolności Koronna. Kra-
kowi 1809. 40)

e,

e)

ra =

Roboty fursie
na

(koniec)

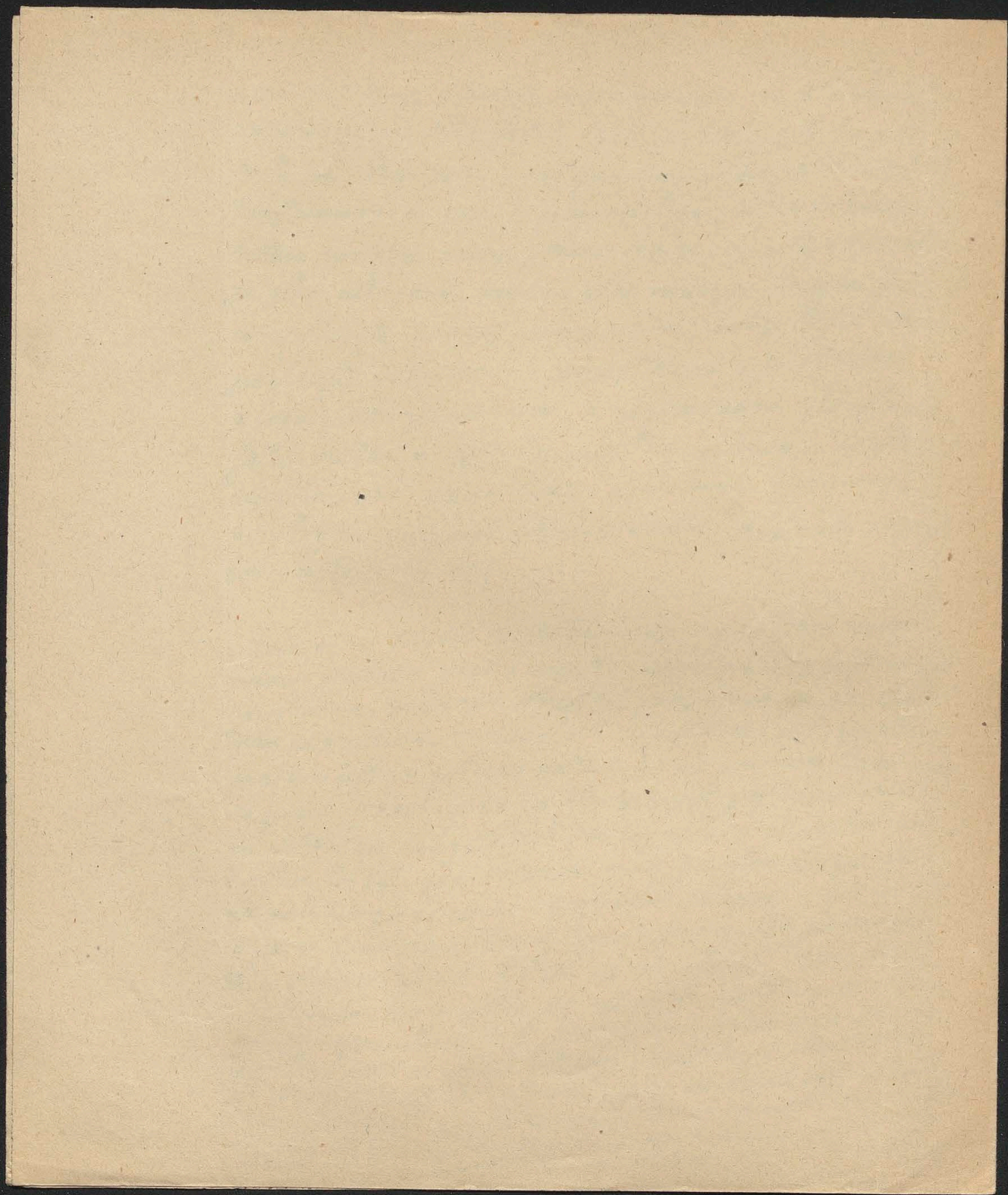
"A o zbytkach białogłowskich co rzeczymy? te za prawdę w szatach i strojach, tak miarę przebrały, że konia utratom ich nie masz, i mężowie z niektórymi żonami swoimi niewiedzą co czynić i rady na wymysły ich nie mogą znaleźć, gdyż często one są zgubą mężów fursych. Był miż nie miał mieć i grosza, by mu na dom, kamieniec, albo folwark i jakę infzą majstroftkę przyszło się za-
dłużyć: tedy tak się długo przykrzy aż swoje przewie-
dziej; a jeżeli widziały u której szlachcianki wielmoż-
nej suknią nowym krojem, zawicie nową fuzę, opasanie,
czapkę, tancuszek, manellę etc. nową robotę, to im ko-
niecznie potrzeba mieć.... W miastach większych, mającąc
radzieckie i bogatych kupców żony i córki, ujrzą i kraw-
ców i szewców i infze rzemieślników, a ono same i córki
ich w sobolach, tancuszkach, w jedwabnych rozmaitych suk-
niach chodzą, a nie kontentują się jedną suknią, ale ich męż
kilka par. Wszystko to nie przyszło, co nad stan ich jest,
białym głowom tak radzieckim, jako i infzym bogatym;
a daleko więcej które są mniej dostatecznie: zaprawdę,
zbytek to wielki, mieć u szaty rekawy otworzone, biny
na głowie ze złotem koronkami, zaufnie wydoorne
i kosztowne, pontaty na fcie i biercie, kudy i szaty
z francuska, tancuski haftowane, a teraz niedawno na-
staly białe: nazi ponizofki czerwone jedwabne, i infze
stroje wymyślne." (pag 66)

"W miastach nabytych polskich... zbytek tak w życiu jako i w
zetań bardzo się zamogły: obaczysz rzemieślnika, kupczyka

(pozatek)

a on się mozej szlachcie przeciwiając, szat drogich
zarzuca, delia albo inoza szat adamafykiem pod-
szytą na sobie nosi; on guzami albo perlicami
korytownemi, od pasa do gęby upstrzy; w safanowych
botach świeżych zawsze chodzi; czapka ansamit-
na albo attafowa, sobolem albo inozym drogiem fut-
rem podszytą, gtwos swojs stroi. Także tożka sobie
pożłoaste miejscami, z namiotkami i plotkami,
z frandzlemi jedwabnemi, z pasamonami złoistemi;
jaki rzadko u szlachty mającej widzieć, z kofytem
wielkim, nad Janu swego powołanie sprawując,
przy tożku na ziemi Kobiese siera, chociażby rogoza
dobra była." (p. 65)

"Poddani w Polskim Królestwie nie są podobni niewol-
nikowi względem prac i robot: albowiem kto jest wstąpił
niewolnikiem, powinien wstąpić podległemu prac, które
tylko pan nakazuje: bo niewolnik cymkolwiek jest, zupełnie
panskim jest; a poddany nie tak, bo nie powinien tam wi-
cej prac i robot, jeno na których jest postanowiony;
nie jako Pan albo urzędnik jego wymyśli. ... Początek pod-
daństwa ten był, gdy Panowie mieli grunty dosyć, ale
nie mieli kim go zarabiać: przywabili chłopów i dali im pew-
ne części grunty z których czynsz pewny, bądź pieniędżny,
bądź zbożem płacili. Potem na nie włożyli dzień roboty
przez tydzień; bo przedtem nie im robiali, jako znac z Kon-
stytucji Zygmuntowej (R. P. 1520). Potym przydali dwa dni; po-
tym i trzy jako we wsiach biskupich i kapitulnych starodawny
jest zwyczaj. Naostatek: cztery dni; jako we wsiach szlacheckich
i teraz, po wielkiej czułości zachowuje. Po co na nich których miejscach
widzimy, że cały tydzień poddani robia: to ani z prawa żadnego, ani z podania
przodków, ani z przyzwyczajenia przodków, ani z wstąpienia, ale z miłku (jako powie-
dają) arendarzy nakazem, a potym Panów niemiłowiernych pozosta." (pag. 17)

Rzemięta w XV wieku stały na furycie swej
 doskonałości. Wydoskonalona technika i lepszość
 narzędzi wpływały na lepszość wyrobu. Szyb-
 kiemu rozszerzeniu się ulepszeń dopomagał
 zwyczaj i prawo rzemieślnicze nakazujące
 wędrowniki do obcych krajów dla wydoskona-
 lenia się. Jeżeli knieżyaty przyniosły ulepsze-
 nia ze wschodu do Włoch, Francji i Niemiec:
 to też możemy twierdzić iż podróże i wędrow-
 ki rzemieślnicze niejedno ulepszenie w tech-
 nie rękodzielniczej z zachodu u nas za-
 szerepiły. Produkcją ilościową jednej i tejże
 wyrobu jeszcze nie była bardzo w użyciu:
 przede wszystkim każdy pojedynczy wyrob z owych
 crafów nosi piśtno wiskowej troskliwości
 i pracowitości. Dosi widzieć piśtne wyroby
 z drewna, ~~z~~ kamienia, gliny, kamienia aby
 oświecić pracowitość owych crafów. Porok wzo-
 rów ryflowanych dawał przy wyrobie bujnie
 pole malowniczej wyobraźni jaką oddychają
 płody tak zwanej gotyki. Dopiero z wiekiem
 XVI gdy duch odrodzenia i tak zwanych nauk
 humanitarnym w wielkim dziełom narucił
 piśta klasycyzmu ustaje ta bujnia i malow-
 nicyo-fantastyczna rozmaitość której kierow-
 nicyką była wstafna wyobraźnia, dowcip i zmysł-
 nosi. Nastają formy powtarzające się wypony-
 cyone z wzorów klasycyzmu przedchrześcijańskiego
 rzymskiego i greckiego: sztuki idą za przewo-
 dnictwem uczonego malarza i ryflownika. Jest ^{istotnie} ~~u~~ ^{dobry}
 w XVI wieku głęboka uczuciowość i poezycja ~~nie~~
 ginie w dziełach odrodzenia lubo trzyma.

no się wzorów klasycznych: dopiero w XVIII
wieku uflaknuje z tych wyrobów smak dobry
pozostają tylko gote formy bez ducha i zna-
czenia, czeze i jatowe manierowanie sty-
ku renesansowego. Zycie w dziełach fytuki
i ptodach rękodzielnicych odumiera, tżie je
i niby gawienia pokrywa się twarzą sko-
rupa. Dopiero burza rewolucyj francuskiej
rozwiata sniegi pudru i stopita wiazę
haropowe.

XVII

bry

zna:

sty:

tuki

eje

sko:

ekiej

y

Faint, illegible handwriting in the upper right corner of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

O złotnikach Krakow. pisze z. Bonarcel Dzewulski
francuskan (Złotnik chleba się dla nieba dorabiają
S. Eligiusz biskup nowiomieński w Krakowie 1720
w Kaplicy złotniczej przy kościele S. Franciszka Kaz-
niem reprezentowany. Kraków w druk. Fr. Cezarego
fol. kart 12)

Godni obywatele miasta szlacheckiego,
Przezachi magistrowie kunoszu złotniczego,
Zmłodrzy jubilerowie w sztukiemistrzowie przedni
Drażdo najwyżs'mienitożych w niczem nieposledni,
Wy zdobicie świat polski przepyszna robotą:
Ze stuznie narzwać nogę rękę waszą złotą:
Gdy robicie od złota i drogich kamieni,
Nychwalicie niepodobna! tylko się namieni:
Ze dobrze, modno, mamo, z ukontentowaniem
Jak kasciotów, tak dworów i z upodobaniem.

(dalej pisze że rymuje robia: barbarzy, korbaże, arapiuki:
- święty Ojciec, rozplecione, rozkręcone aspekty Lanów, Magna =
sow polskuch zapraw dzisiaj złota, mitofia, stacy i faryc jed =
noscia.

2. Hieronim Gruszecki francuskan (Złotnik jak złoto
Sw. Eligi Kapradzijskim dyskusjem wypracowany 1740
Krakow w druk. Michala Dyabzenckiego fol. k. 17) pisze:
Znajdziesz i na ogrodzie makowe głowni ale bez mózgu
i kapuciane głowni, ale bez rozumu. - Dnie każde złoto co
się świeci Pod złotym czaprakiem bywają i tatarskie
szkamy, w bogato szamerowanych sukniach i niedostateczny
i niedostateczny ciarlatan. Chodzi w weneckim Stawacie

F przy końcu Kapłania
Zywot S. Eligiego
podlug Rudolena

Tatania Bieda: uchoǳi w sobolech zbolata fortuna. Je-
ieli bezpieczniej w domowe zajreć pozwolecie a party-
menta, partanins wypatremy. Obaczyłbyś kto kolwiek
na fronie gotowalni miasto urzemskich peret wofkone
paciorki w pudetku; miasto odlewanych starofuriekich
celych garniturów uzerkieskie na swianie (żal się
Boże pozostły!) rzędziki: Przed rezydencyą z kurpatowy
pienze, a na stole chwata Bogu kafa; przed kamie-
nicą z Karpią lub Szupaka Tuszyka, a na pół-
niskiu piśkorz. Albo to rozumieś, Moscia Dama,
że to piśknie kawalerowi, kiedy nabranych na niezabudęsz
na palcach ma pełno obrzyek?"

Katowski Marcin Franciszek (w Kazaniu: Stuga
dobry Bogu jacek sw. Kraków 1714 pol. piere:
"widzieć byto między na głowach dam polskich kofz-
towne i drogie kanaki; dyamentowe futyki, urzanskie
perety, miśternie robione tancuskie kanaczki: teraz
kiedy na głowach dam polskich tylko albo z pajczymy
siatki, albo droty, albo rogi, albo nakształt wie-
row ftolarskich wftęziki, niewiem jako te głowy
nazwać. Leci się polskie damy drogich klejnotów
trzymaty, mógł je wysocze zaciować: teraz kiedy
się do powrozników, do bednarzów udaty, niewiem
jako onich trzymać: czy nie tak z powroznów,
obrycy i bezek godne.
1718, nie ma rozumu, w kufku mu głowa utonsta... Serce
źrowej Rady utonsta byto w winie

1718 Jąłowa wiecha: gęba się śmieje, a serce boleje.
 W przyjacielu niej posiada nieprzyjaciel na załadce.
 W poufalitych dykoursach żowialista i satyrzyk: smiech
 u niego zabawy, żart armatny; komplement mazo-
 wiecki: śmieje się a bije; sprawa z nim jak z nie-
 dzwiadkiem: gdy techce kara; jak z pieskiem
 albo wieziorką: gdy igra tnie kielkiem. Co kon-
 cept to impet; co słowo to ciós - słowa, potłó-
 ryhby gęba wyparzyć potrzeba. (Dziewulski
 Marcel Franiszkan)

1721 „Opis charakteru cełtyi, który Antychryst po czo-
 tach i rękach swoim podaje adherentom, sitalby wyli-
 szac jakie to Szatan i duchem jego nadrabiające
 subiekta, Czarnoxierz nicy i Czarnowice, i z swis-
 tych uszłokroc reży blizniące Boga, ry-
 mujące blizniego, szkodzące sumnieniu wyra-
 biają figury. Pseudopolitycy, roskoszenicy, rozpust-
 nic i zbytecznicy ledwie nie piekielne mięnot
 swoich wymyślają ochy. Dzi za przeszłej kłótnie
 Polacy, ten papierkiem, ow kłótkiem herbowny;
 ni owa starożytna wiernych z niewiernym miatura:
 ten krzyżem albo drejstodrym Imieniem Jezus;
 ow obrazem Jowisza, Merkurjusza czyli tam
 Marsa ozdobiony (jeseli się godzi to ozdoby naz-
 wać, co z rozboju, kradzieży i cudzotoczstwa
 wrosto.). Owe żądzieckie akcyę Prov. 6. wyra-
 żone: ze dworska kreatura, gdy oczyma mruga,
 blizniego skazuje; gdy palcem gada, drugiego
 sprzedaje; gdy piętą wierci, dot pod drugim kopie.
 Pozna tych nie jeden, co się znają na nigi. Gdy się
 talu my bija, trzęciemu skora trzęszczy. Przekłete
 Judaszowkie kasto: ze u zdrayca najwiskszy afekt

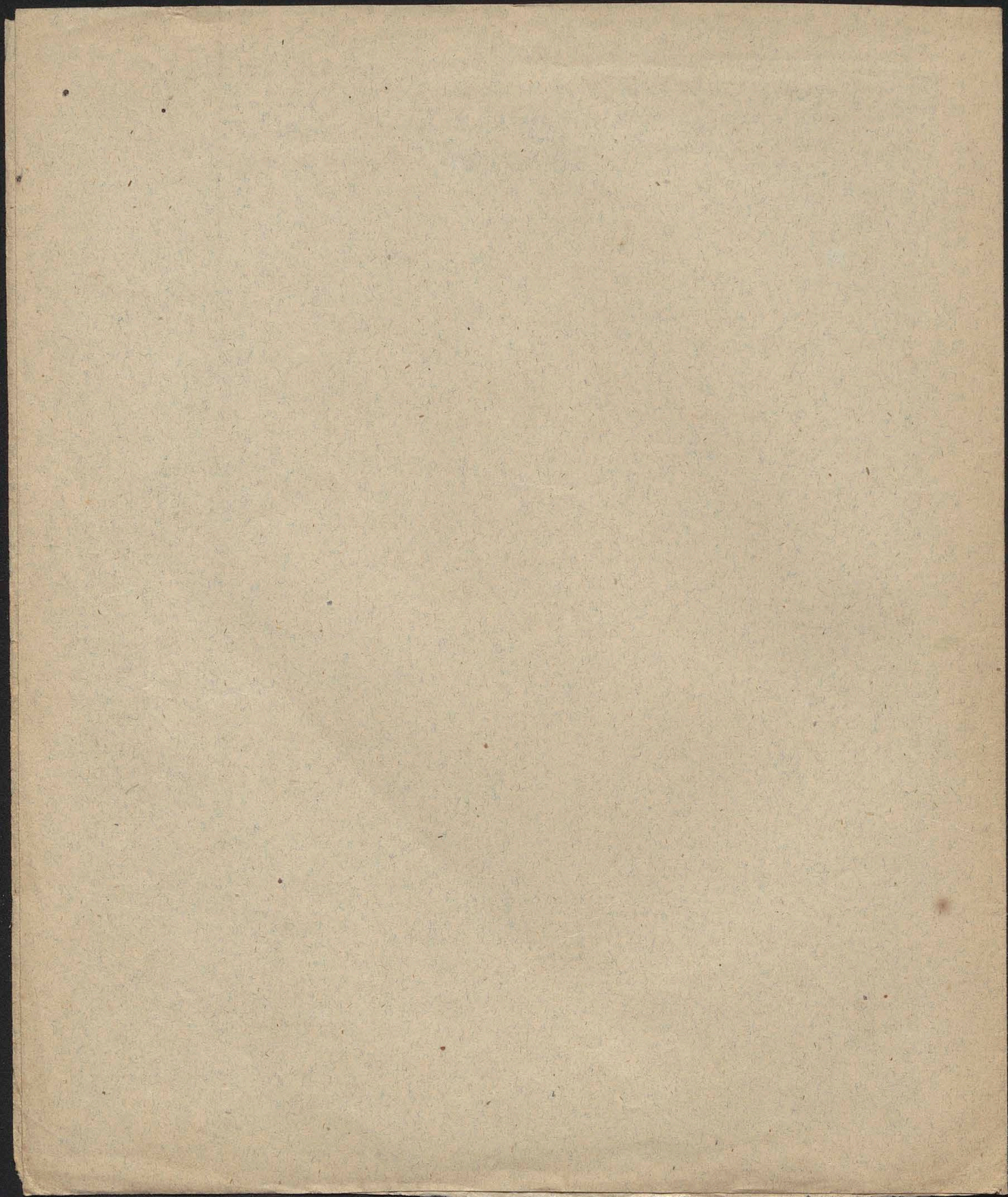
swiadczy, tym az samem najwiecej zabija. Ow,
jakis wos, ktorym sie twoi nieprzyjaciele obse-
taja, wyniesie on fortune twoje w cudze rzece,
Stawoz twoje roznie sie po jezzykach ludzkich,
dusze z ciata wypodzi. Bogdaj sie nie smit wie-
niec, pod ktorym truczysz na pamienstwo prze-
laja; krzyz, pod ktorym sie godne zabienice
dzieja nieraz rzeczy; na drzga przed dom wy-
tknista zielonosi, gdzie nieraz cnota blaknie
i usycha! Gdzie w kieliszki dzwoni, tam
piekielne bywa nabozenstwo. Bogdaj przepad
Ezech. 16. wymieniony znak niewstydu, gdzie
srebro sprzedaja: owe w karteczkach, stowoz-
kach i jestach sekreta; gdzie po oknach wie-
waja sie, a dopiero po szybach, palcach, pa-
sach pokazuja sie pewne amorow znaki.
Juz tam bojazni bozej, pazurowosci niema,
i znaku! Znamienite paragrafy po glowach,
czotach i garbach petlice i gury: owe to pies-
ka przy scierwie albo tez wieprzowsko przy
pomyjach znawca batalia. Dzieci zawiarskie
gęby, niewstydlive oczy: nieczciwarskie,
bezecne pokazuja serce. Dziepiuskie natury
znamiona, blas w oczach, szepkun w jezzyku,
kuter noga, szafran we wlosach, niezwykta
na glowie gotoledz: nic dobrego nie po jednym
podziwac sie kara. Ten tego szkaluje, ow
owego zabija; ten tego szarpie, ow owego
w nipecz obraca: szuterzny to zstaci ludzkiej
dowga. (Dziwulski Marcel Grenifyskan: Dobry
zna, kazanie na zwiaztowanie 2. m. K. a. Kow
1721 fol.)

Andrzej Wasitto p[ro]kurator biskup. wileński w testamentie swoim 27 października 1398 zapisuje srebra: ²⁰⁰⁰⁰ talarze (scutellae) miednicznakrywa (melvum) talarz na potrawę i Kielichy (fotrum), Kły odyniowe srebrne okute na tancusku ^{rozstawny} pozłacenym, Kielich z tępiny orzechu w srebro okowany (cyphus), waże srebrna ^{rozstawny} której dnie wyrzuty lew, a na potkrywie rewnatrz jedno ryziec a zewnatrz jeleni, pastorat srebrny z jedwabnym rycznikiem (appendile fericeum), 18 krawiec, pierścien srebrny z beryllem pod którym relikwie ramkiste - dla Kapituły; suknie (logam brunaticam) brunatną podbitą jobolami, suknie czarna podbitą marmurkiem (mardurinum), Koberę z futra marmurkowego z wierzchem futkiem czarnym i szarym szofrom.

Dreury po zmarłym Jakobie Łyszańskim wojcie miejskim chciński: kim r. 1643. Pierścionki: jeden wielki z jabim kamieniem, drugi szta: dany we czworo, dwa obraczkowate, Dotman falendyszowy turkusowy kirem złotem podszycy, guzy u niego jedwabne, Dotman falendyszowy fiałkowy kirem złotem podszycy guzy u niego srebrne złoiste, Delia lazurowa falendyszowa podszycy szlamami, Nasuwień czamletowy wionowy szlamami podszycy guzy u niego srebrne, Kotpak futkiem lazurowy z wylogami jobolowemi, Kotpak falendyszowy u niego krys: iak, Ubranie falendyszowe lazurowe, magierka, Delia podszednia lisami podszycy z guzikami srebrnymi, Dotman perpetuanowy barf: zowy, Kopieniak brunatny falendyszowy, Szamara grubasorowa czarna szlamami podszycy, Szurmanka czarna tabinkowa brzusz: kowa nowogrodzkiem podszycy, Szapka attasowa czarna z jobo: lam, Szapka czerwona attasowa z gronostajowemi wylogami, Kabat kobiecy axamitny czerwony z błękitnymi jedwabnymi nasamonomi, Kabat adamażkowy lazurowy brzusz: kowy podszycy, Kapeluszy czarny attasem podszycy (2 mjer.)

Gerada Anny żony Jakuba Łodygi miejszana chcińskiego 1645: Letnik adamażkowy popielaty, Letnik turecki wionowy, Letnik tatarski wionowy, Szamara brunatna falendyszowa z flamy liliemi podszycy, Szamara szajowa zielona podszycy, Szamara kromasowa zielona, Szur: manka kanawacowa czarna, Stafuzyk tabinowy czarny z jobolami przod: kami, Szurmanka błękitna kitajkowa, Farfutuchy kitajkowe, Rekewaxa: mitny czerwony, Kazyatki 2, Kabat z rekewami adamażkowemi, Szurmanka czarna axamitna z jobolowem, Szapka wielka czarna

axamitna, Czerpek adamażykowy czerwony, Kapelusz, Poduszki z powo-
lokami czarnym i białym szyćciem z ceką. Pierzyna zwierznia z powo-
kami, Pierznik, Prześcieradła z czarnym i białym szyćciem i guzami
Bawetnice, Osarhenek, Kotłwa Kitajkowa, Kofzulek 12, Fartuchy
rąbkowe 2, Gzta 3, Tawalnie, Obrusy, Ręczniki. (Mjer.)

Władysław Jagiełło nie lubił strojów wykwintnych r. 1434
 Albert Wijnk Kojatowicz: *Historia ditrana Antverspiae 1669.*
 Pars II pag. 164 mówi o nim: „Rudi simplicique ^{habitu} contentus
 „nihil in veste fastuosum admittēbat.” Strzykowski ed. Warsz.
 1846 Tom II pag. 191 mówi o nim: „Limbo, głod, posty znosił,
 „w Kozichu baranin — soboli, złotogłowi nie ugrzes na nim.”

R. 1512 zmienita się w Polsce moda i obyczaje. Kojatowicz
 (II p. 350) pisze o tem: „Terrebat multum domestica per Po:
 „loniam morum viusitudo eo anno vulgata. Capillitium
 „longius in breve, vestes curtae, longis permūtatae; nemo
 „sine armis progredi, licet nunquam alias minores ad arma
 „animi: omnes in augendam rem familiarem studia inten:
 „dere; famae curam peritus negligere: castris gymnasia
 „litteraria substituere: vires, aetatemque corviviis atque
 „crapula prodigere: nihil avitum in moribus, aut habi:
 „tu retinere. Haec illa aetate praeter morem vulgari coepta.”

Piotr Sulisz regent kancelaryi grodzkiej w Biecu, testamen:
 tem pisanym d. 9 Octobr. 1634 odkazuje braciom swoim Delurę zielo =
 ną falendyszową futrem podszytą, Dotaman ta Kowyc, Brasurien
 błękitny falendyszowy z listwami atłasowymi czerwonymi i z pestli =
 cami, Kord, Krotka rufnic, Tadownic prostą z prochownicą i
 z kluczem — Synowi brata swego zapisuje Delurę furtusową zielo =
 nym kirem podszytą z zielonemi adamaszkowemi listwami, Dotaman
 takis, Kurtę zieloną perpetuanową, Ubior dwoje jedne lazurowe falen =
 dyszowe drugie czarne, Sakwy, Homok skurzanę, Szaperyk falendysz =

wa bła kitna nie podżyta, pistolet niderlandzki, Ładownia axa =
mitna zielona z fuzurkiem do niej zielonym miąższym jedwabnym
dziewięć toki, Askawie dwie skórzanym jedne letnie drugie zim-
nowe podżyte; - listyze posiel wbytkie mianowicie pierzynę
zwierzchnią i spodnią, wezłówek białych powłokami, wezłówek
maluckie 3, pnesuierada, koldra turska, kilimek prosty, koc,
tłomok czarny, skrynka okowana, tuwalnis ze złotem, mate-
rac skórzanym złotym karazijowy - Łyżka srebrna, guzików
srebrnych 17, pierścionki. (2 Mjst.)

Już też na pokoj swój pania białogłowa
Pozbierać porzynały, tyl ~~ko~~ w teletowej
Izbie ją zostawieży; już muszki, kamfory,
Delikatka z robactwa pachniecego zbiory
Wszystkie chowały pudła i pachniece mydła
I które gdzieś z łabei wiozą rumienidła
W piękne tuwalnie wity. Już się srebrnej rasy
Woda poprzykrywała rozpuszczone wtory
Płynące po ramionach, by naraz jutrz były
W przesłuchane się pierścionki i forgi powity.

Wnet pod drogiemi niskkie ściana pawilony
Stużebne panny toż, ogień zapalony
Po izbach pogasiwszy, w sercach tylko skryte
Zapaly choć w marmurach nieca znamienite.

Gdzie skoro w ulice ~~idzie~~
Weszły a na wysokie patrząc kamienie;
Gdy chuiwie okiem rzuci jedna, kryształowe
Okna w nisknych pokojach widzi Forbesowe
Gdzie ledwie mę z całego pozbierane światła
Kupie, na świat patrząca ukazuje krata.

I kąd przez okno patrząca wtos złoty ujeśata
Dama jedna, a jeżuzę ze fnu przećwiata
Lisikie orzy, po izbie postępując sobie

Szej się przypatrowata w zwierciadłach ozdobię:
 Wszy po białej szyi wisiały perłowe
 Na każdego zwierzanie affektu gotowe:
 Warkocz jęfuze nie dbale po plecach rzucony
 Na skronie i na czolo nocą podzielony
 Wymięste krył ramiona: a jednak dwornemu
 Dewat dosyć grzeczności oku przezornemu.

(Henton Jan Antoni: Portfurskiy herbow=
 nej kotficy za przyjazną cynozurą Wyszuli
 Xarmichelówny doproszony. Kraków 1792
 fol.)

Ustawy cechu szewskiego w mieście Krosnie po niemiecku:
 2 r. 1488 (druk w Dodatku do Gazety lwowsk. 1854
 nr 37. 38)

Konstytucją z r. 1626, 1629, 1636 zakazano aby nikt z Polski nie jeździł do Węgier po wino: tylko samym Węgróm pozwolono na skład z winami przyjeżdżać. Dopiero Jan III zniósł ten zakaz

R. 1658 Jan Szoltyń Germanus advena na szkodę pasamorników Krak. przywoził towary pasamornicze z Niemiec i ta kowce od lat 4 w Kamieniu Jana Zamojskiego pod: cząstego Kor. w Krakowie sprzedawał.

1658 d. 25 Februarii, Varsaviae. — Joannes Casimirus tutoribus extracontubernialibus Cracoviensibus qui ante conflagrationem suburbiorum cracov. in varijs domibus nobilium manentes laborando calceos rusticanos alias gruba robotę męską i białogłowską laborabant permittit ulterius laborare gruba robotę, byle tylko cienkiej albo fajciowej roboty nie robili; która się trudnia Szewscy cechowi Krakowscy.

1649 było w mieście Krakowie tylko 4 białogłówników i 4 pomocników.

1650. Urząd grodzki w Krak. wydaje publikatę aby się nikt niewarzył w mieście Krakowie, Kleparza, Garbarzuch, i przed lekarniami i przedmieściami niewarzył się przedawac garców i nauzypnia garnizańskiego skąd inąd sprowadzanego oprócz jarosławów pod winę 10 grzyw.

1690 d. 21 Stycznia w Warszawie. — Bogusław Leszczyński
podskarbi w. kor. poleca wszystkim administratorom Komor
aby kupcy już nie indukta po 2 zł. od 100 ptaich, ale gwarły
grosz optacali: kupcy którzy przedtym wolności nie mieli
mają płać po 1 gr. od gromywy każdej, materia jedwabne
rozmaitej roboty: złotogłowy, ^{altamoty} ~~altamoty~~, telety, tabimy,
asamity, attapy, adamafzki, kanawace, tawoty, tercynele
także i sukna: szkarsaty, półszkarsata holenderskie,
francuskie, hiszpańskie, angielskie, kalendyrze różne
na polskie tokić mają być mierzone, a płótna, rąbki
na szuki, korzenie na kamień i funty

1649 Daniel Leduble civis et jubilerus cracov.

1650 Publikata grodu Krakow. aby się nikt nie wazył flegi,
wsgorzów, dołofiów i innych wżelakich ryb w Kra:
kowie przedawać kłoby do cechn flegziowników
(*revenditores halicum*) nie należał.

1650 otrzymał cech Kowalcki (*fabrorum*) ^{Stalmaski i Koto =}
dziejki (*rotariorum*) Stradomia, ^{Stalmaski i Koto =}
daico - przywilej od króla w którym między innymi był
artykuł aby glufarze robot prostych jakoto: krat prostych,
prętów do pieców, fanek, ankrow i innych robot Kowel:
skich nie robili pod wing 14 gromy. Pastarze aby się
przy Kazmierzu nie bawili; wendetarze przekupnie
aby robot nowych nie sprzedawali.

1553 Cracovia ser. 22 post dom. Reminiscere. — Sigismundus Aug. korespondens
to Mathia Schuler de Cracovia artis folliculariorum magistro
concedit facultatem sicuti artis folliculariorum suscipere et sicuti
= Zuphan (Zwizfarin)

1567 ²² cutes castorinae colorifatae alias farbowane et 7 cutes samorodne,
icutis carii dita (wszystko skóry sobolowe)

1568 Sabbato ante fest. nativit. B. marie V. - Sigismundus Aug. donosi Sudwikowi Deyuszowi z Woli wielkorządy Krak. iż miasteczanie Kazimierscy na zeszłym sejmie lubelskim otrzymali przywilej, dozwalający im sprzedawać sol w Kazmierzu. Gdy jednak tenże przywilej przeciwny jest dekretowi króla Kazimierza który zakazał gdzieindziej sol balwanostą sprzedawać, jak tylko w Krakowie: tedy na prośbę pra-
 solow Krakowskich, zważając na skład solny Krak. zaka-
 zuje się sol sprzedawać sol na Kazmierza, Kleparzu, Stradomiu.

1562 Statut sejmiku piotr kowpskiego uchwalił miarę podług kło-
 rej mają być robione futki: futkien ziemskich w pferz z Tokie
 kor. bez krajki a wzdłuż 30 toka

1566 die Sabbato ante Dominic. jubilate. - Walenty Lata, Wojciech Bru-
 larny, Stanisław Origos i Bartłomiej Łajczak starzi cechu
 piekarskiego Krak. wpędli do wsi Łędzichow w karych
 ziemku Krak. i tam rozwalili piec w Stanisława Krakowczyka.
 Anny Szabowej, Łajczowej i w innych porieważ chleb na spze-
 daj do Krakowa piekli

1567 Augustinus Krziel de Kotficy inferioris Silesiae factos
 magn. Comitum a Terzygn skarżony przez cech Krak. Kra-
 wiecki o stworstwo obciążę cech przyjąć, toż samo Krzyż-
 tof Ołocki krawiec zdwooru Mikotaja Reja, Antoni Me-
 diolanczyk wloch, Robert Gallus pozwany Tomaszajt is
 iż nie robi futkien tylko materace.

1567 Zygmunt Aug. poleca rządom Krak. aby pod karą 200000 gr.
 zł. pozwolili obrac i ratwie rzęziłi starszych cechu piwo-
 warów (seniores doctores cerevisiae electi ex brassatoribus
 sive braxatoribus) oraz ich zatrzymali przy przywilejach.

1567 Wawroyniec Romatowski przyrzekł prawa wyzszego
skarży Foltyna towaruysza rzemieślnika złotnickiego iż
dat mu zrobić klejnot i dostarczywszy mu złoto, kamień
smaragd i drugi Rubin biały i ugodziwszy od roboty 16
talarow, klejnotu nie zrobił i kamień zeprował. Foltyn
wziadł się szyćczem który kamień rzęzał iż kamień
wyrząd miał skarz oś rubin biały
etliche Zimmer Zobel (1567?)

1566 mieżczenie z Wieliki mieli w składzie solnym Krakow:
skim wyznaczone 4 tawy na których sol w batwanach
tylko podczas targow i jarmarkow przedawac mogli
- aby nie szkodził Praszom Krak.

1566 pollitos armorum vulgo pstatners
alutarius vulgo białokornik
szyby i błony w otow oprawne.

Lechy u Lubee Apengeter (Stollfayn, Glockenweyffayn) Arm:
 brofterer, Badflover (Zaun) Bäcker (Zunftweyffayn) Bekemacher
 (Zunftweyffayn) Bodeker (Zunftfayn) Bruwer (Zaun) Büdel-
 maker ~~Wald~~ (Zunftfayn, Zunftweyffayn) Buntmaker (Zunftfayn =
 weff, Rufffayn) Dreyer (Zunftfayn) Garbrader (Zunftweyffayn
 fprekawali ryby folone) Gärtner, Glotzenmaker (Zunftweyffayn
 paratofelweyffayn) Goldmede (robili annulum gebleckmalet)
 Grützmaker, Grapengießer (mafizynij ollifaynes) Haarmaker
 (Zunftweyffayn) Harriſchmaker (Zunftweyffayn) Hoker
 Häutekäufer, Kammacher, Kannengießer (Zunftfayn)
 Kertzengießer, Kiffenmaker, Knochenhauer (Zunftfayn - fluff:
 Zaun) Krämer (infitore) Lackenmaker (Zunftfayn) Lauenſtrai:
 cher (Zunftweyffayn) Lohgerber (cordone) Leinweber, Maler
 (Zunftfayn) Meffing ochleger (Zunftweyffayn) Merkurweyffayn
 (Zunftfayn - dychtanz) Nädler, Altflicker, Paternofter maker
 (Zunftweyffayn) Pelzer (Zunftfayn) Pergamentmaker,
 Plattenschläger, Rademaker, Guiltter, Riemer, Reper
 (Zunftfayn) Rothlöcher (Zunftweyffayn) Sattelmacher, Schuh:
 maker, Schneider, Sencker, Schmiede, Schwertfeger, Zimmer:
 laute, Hutmaker, Gewandſchneider, Wollennweber, Schmiede
 (Zunftfayn - vñr Grobfayn, Zunftfayn vñr Alnfayn, Zunftweyffayn,
 Zunftweyffayn)

Emplaſtrum grifum
 (Galmei, Gleyta,
 kadzido na rany)
 Maryjan (marci
 panis z wenezy)

arrach = wetniana tkanina z miastu arras
 barde = Zunftweyffayn Zunft (Zunftweyffayn, Zunftweyffayn)
 bede = Gabot
 bonnet = Kapeluz z oprawa fyny i ozdobi
 blackmalen = mullinna (Komporquija z frebra, ofowi, niedzi, fiarki i borasa)
 bombyn = bewetnyng tkanina mielzana z wetna
 brose (ang. brace, bracelet)
 canavas = tkanina z ptot na i bewetny
 Decker = 10 ftyk
 frensen (ang. fringe) ffrayn

gang = u tkaczy luyba 30 do 40 nitok

kamelot (franc. camelot)

kisey franc. carisée, ang. kersey) wetniana kroyjowa tkanina
(ob. sudowici: Roupunad lazibva) (Schedel: Dorammulngiton)

küten = rudurnim, jilwastim = od stowa küt, fuingwornim = küterhaus

lägel = lagema (na wino)

posament = franc. passement = pasamony

Rauchwaare = falkn

sayette = letka kitajka

semesches läder = fińskijski durnim durnij futl (durnim) ofun durnim
vinn alawin bunnitat

smaschen durnix: smaa - kind. mate kurki 2 jagniot

stalmenger = fińskijski durnim durnim - smajdlerze

test = zrobnofaltijnd kibim

tirletay = (fr. tertiaire) tkanina pot 2 plotna, pot 3 wetny

trip = (fr. tripe) rodza; ascamita

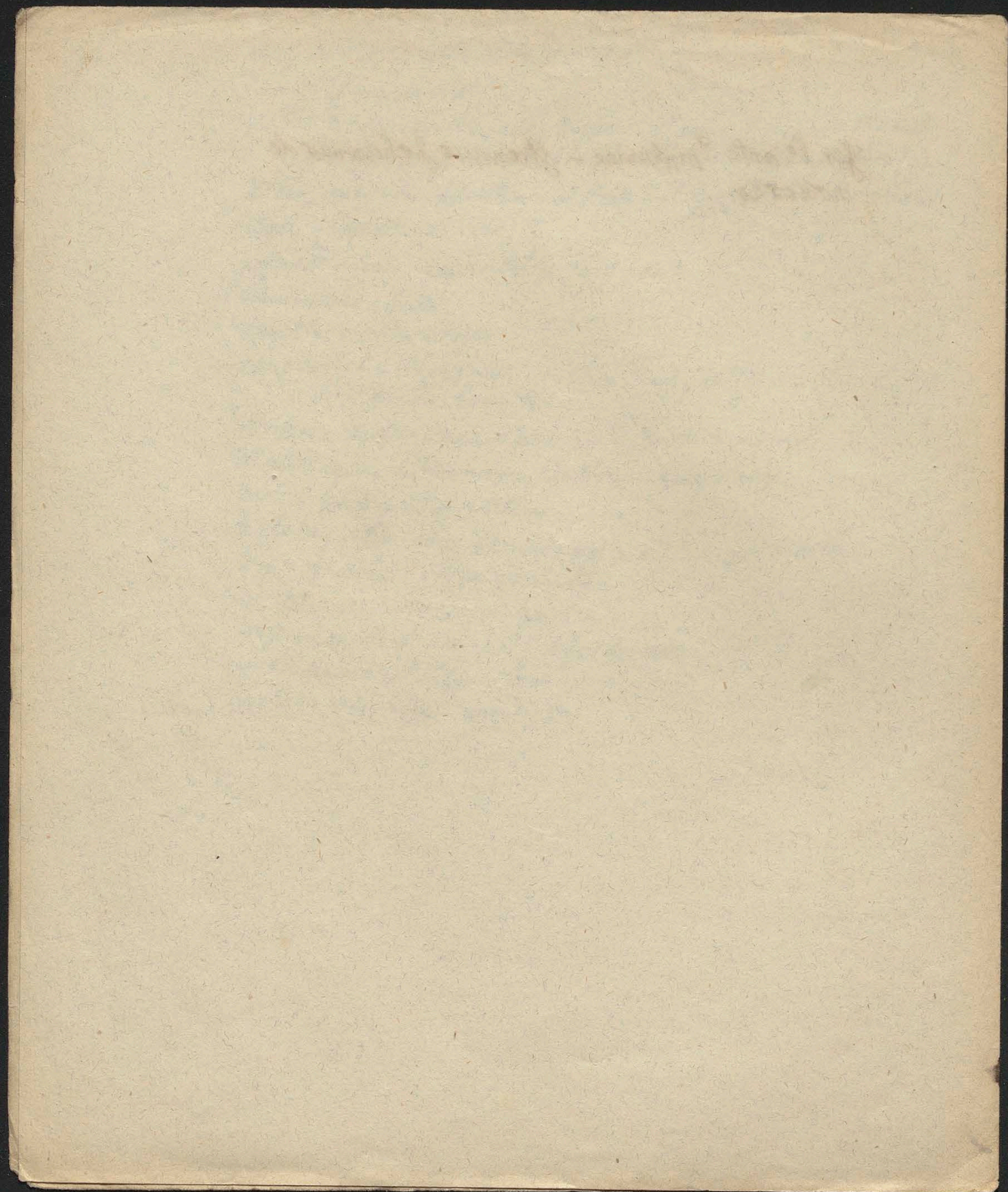
vorbatmer = fińskijski durnim

wagenselos = (angl. waincoat) defki dgbowel

wandfahrcidor = fińskijski durnim

waken = ruffinim, nurnim

fer. 6ª ante Epiphaniae - strenuus Johannes de
Mokrosko

1764 Ceny towarów gdańskie: Funt goździków 9 zł. cy:
 namoru 13 zł. szafranu 34 zł. szafranu waleńskiego
 30 zł. Kawy lewanckiej 62 zł. mąki zielonej 30 zł. wisk:
 29 26 zł. herbaty 5 zł. — Kamień (24 funtów) Leprzu
 angielskiego 29 zł. holenderskiego i duńskiego 28 zł. im:
 bierny 7 zł. fig 6 zł. Cukru Kandybot holendersk. 26 zł.
 projerbrod 25 zł. melisy 20 zł. kandybot hamburskiego
 27 zł. ff. 25 zł. raffinade 24 zł. melis podłejaj 18 zł. proed:
 niejszy 20 zł. Rodzenków wielkich 7 zł. mniejszych 8 zł.
 Cukru lodowatego białego 25 zł. żółtego 22 zł. — Kamień
 (24 funtów) migdałów prowanckich 10 zł. Ryzu z Kardony
 7 zł. — Szaffunt (320 funtów) Żelaza szwedzkiego
 42 zł. — Laszt (60 kory) Pizenicy białej polskiej 320 zł.

1764 Wyroby angielskie: manszeftrowy acaanit (Tokić
 8 zł) — Angielski cyc — Kafforowe Kapelusze — Pliśze:
 ron nowomodna angielska materja na suknie
 mejskie — Angielski kamlot w przaki — Indianett
 biały — Legarek złoty (32 czerw. zł.) srebrny (6 czerw. zł.)
 tombakowy (5 1/2 czerw. zł.) — Kamionkami osadzone
 albo garnowane Esklawierdla dam — Przaki z
 kamionkami

1765 Suknie białogłowskie: Sak niebieski ze złotem i frebrem —
 Dubran morowy soleskowy — Dubran grodeturowy izabello:
 wy blondynami szamerowany — Para sukien niebieskich grode:
 turpnych blondynami szamerowanych — Para sukien popie:
 lanych ze frebrem — Spodnica czarna lustrynowa i kamizel:
 ka różowa lustrynowa — Spodnica attafowa wenecka karmazy:
 nowa — Dubran peruwianowy w so sentku — Spodnica czarna drojetowa —

Kontusik z bogatej białej materji sobolami podszyty -
Kontusik materialny niebieski w bukiety podszyty piasekami
czarnemi - Jupa amarantowa dubelt grodeturowa szla-
kami moskiewskimi podszyta - Salop czarny attaf-
owy szlamami liściemi moskiewskimi podszyty - Salop
niebieski attafowy gronostajami podszyty - Salop in-
karnat attafu weneckiego ~~podszycy~~ podszyty okta-
dony popielicami czarnemi. - Perty uroyanckie wielkie
Kalezki szafirowe - Krazyj dyamentowy

(Przezy p. Pozniakowej Towarzni Kotomysk.)

1765 Para sukien męskich - Pas bogaty - Beynisz sukna
piaskowego podszyty kryzjakami - Kieresa Karmaryno-
wa wielkimi podszyta - Bekiejsza piaskowa kunami pod-
szyta, potrzeby złote - Gubka piaskowa rysiami podszyta.

(Przezy Pozniaka Towarzego Kotomysk.)

1766 utworzono w Warszawie towarzystwo akcyjonariuszów
do zakładania w Polsce fabryk towarów wetnianych
mające fundusz 43200 czern. zł. czyli 120 akcyj po 360 czern.
zł. wktudanych w 3 rocznych ratach. - Ta Kompania manufaktur
wetnianych rozwiązana 1771

1766 utworzył w samym Ryntku ^{guelus} ^{parniz} Harej Warszawy w Kamienicy
negrodzkiego kuchmistrza ^{guelus} ^{parniz} ^{traktjeris} wyuczajem
uwodziemskim dla panów z zastawami ukrow na fobge,
porcelanie lub farfurze. Objad podlejszy kobytowat 4 tyfny
a na więcej potraw pot czern. złot. przy win węgierskich,
fransuskich i ramskich. Dawat i kolacje (Kurier warsz 1766)

1766 Kolaśka mata czyli Faintonik

1766 Wodki gdańskie w Warszawie: Dubelt złota lub cynamonowa
lub Casjunculi, lub Ballwasser po 8 zł - Dubelt Persico 7 1/2 zł.
Dubelt Ratafia 7 1/2 zł. Dubelt Karolkowej lub Pomeranço-
wej 7 zł.

1770 Wigon (materji z wetny peruwianskiego ziwiena Vicurna albo
Vigogna czyli Paco = (lama?) Vis peruwiana)

tenże sam dawat r. 1769
objady po 3 i 4 zł.
olez wykwintniejsze
po 6 i 9 zł.

- 1768 Butelka szampańskiego wina kofytowata w Warszawie:
wie 8 zł. 15 gr.
- 1762 w Warszawie podczas zapust dawano w pałacu Ławiejów:
skim 3 razy za tydzień bale w maskach; wstęp z molie kofy:
towat 7 tyńfów; bez maski nie wolno było wejść. Bal roz:
pocynał się o 8mej wieczor. W bufece była herbata i kawa
oraz syrnka i zimna pieczeń. - Podobnie, równocześnie
w Kamienicy H. Keroufkiej 2 razy na tydzień przeczaty
karnawał dawano Reduty, na które wstęp kofytowat
7 tyńfów. - Równocześnie w domu Konfularza Izu:
balskiego, 2 razy tygodniowo wyprawiane bale maskowe
za wstępem 5 tyńfów. - Kareta (Ziakier) od osoby
brata za odwiezienie 4 gości.
- 1762 Wina sprzedawane w Warszawie: Hiszpańskie: de Herez,
Muszkatela de Malaga i de Borta, Tinto aragonjskie,
Białe wino Generoso, Garnachia. butelka po 1/2 czer. zł. -
Wina francuskie: Burgunskie, cienne de Bordeaux,
De Grave - Renskie - Mozellanjskie, Medockie, Lon:
tak, Węgierskie.
- 1762 Ubiór stugi: Jubka stalowa morderowa beka sto:
wato robiona, Żupan karmazynowy i kontusz niebieski
z sztyk, z kutafkami, Pas niebieski zingosowy w
zółte przątki, Spodnie fkozane, Czapka z barana fiego
niezastępnego lustrowanego z wieńchem oliwkowatym.
- 1763 w Warszawie jeden cudzoziemiec wyrzynał kształtnie
na drewnie i otowiu: Pratuszki, Wignietki, Finaliki
i dity z figurami do kfiąg.
- 1763 w Paryżu były w modzie fryzury: en boules, en
rosettes, en point d' Hongrie, en triage, en Sultanes,
en croissant, en demilune, à l'oiseau, à aigrettes,
en fontaines, en plumes de heron i t. d.

Astronomiae ortus atque progressus et de systemate Copernicand edit. a principe Jablonowski palat. novograd. Romae (in typograph. Pagliarini) 1763.

1763 Pas chiniski granatowy ze złotem - Pas perski ze złotem w czerwoone pola - Pas bagdadzki granatowy ze złotem - Kiercja axamitna niebieska sobolami podszyci z potrzebami futem i frebrnemi - Sak bogaty z frebrem porcelanowy garnirowany kampanami srebrnemi z kwiatkami tegoż koloru - Sak attafowy różowy w kwiatki fułtami szamerowany - Sak attafowy mordore z zielonym w kratkę blondynami zamierowany - Sak czarny lustrynowy - Sak z materji Pompadur w pasy z srebrnemi kwiatami - Azyetka z fręzjedkami i zaufznie modne.

1759 podczas Inwestytury Krolewicy Karola na Księstwo Kurlandzka wystąpiły także w Warszawie z chorągwie Kompanii Kupieckiej: jedna po polsku w kontuszach granatowych i żupanach czerwonych, druga po niemiecku w koletach białych u oficerów bogato galonowanych.

1760 Janie czerwoone malowane postacane freps wybite na kłobrych Delikan siedzący na 4 młocach, a z przodu stonice i sisy: zyc. Do tych sanek czerwoone szony z białemi i zdymonejkami.

1761 Karetka podróżna zwana Vis à Vis roboty paryskiej.

1761 Bekiesza sukienka szafirowa z potrzebami złotemi, kuanami szwedzkiemi podszyci - Kontusz kaparowy z guzikami i złotemi kameryzowa: nemi dyamentami i rubinami i żupan perucioanowy w złote kwiatki - Kontusz pieprzowy z sznurkiem frebrnym i żupan morowu liliowy - Kontusz makowy i żupan godetuwowy pompadur - Wbiory attafowe kamazgnoul ze złotym galonem - Pas biały stambulski z złotem - Pas perski złoty w kwiatki zielone - Pas siatkowy z szlakiem frebrnym.

1761 Ceny gdańskie: Funt: goździków 12 zł. Cynamonu 15 zł.
 Szafranu Gaffin 15 zł. d^{to} Valens 30 zł. Kawy lewantyckiej
 2 zł. 15 gr. d^{to} Martinique 1 zł. 4 gr. d^{to} Sourinam 1 zł. 2 gr. Her-
 baty 6 zł. Tabaki holenderskiej 18 gr. — Kamień 24 funtowy: Cu-
knin melissy 24 zł. d^{to} Kanaru 26 zł. d^{to} Moskoby 14 zł. — Ka-
mień 34 funtowy Migdałów waleńskich 24 zł. — Rozemnia
 biała polska najlepsza, dalej psstra, czerwoną, 2 montow.

1761 Rodzaje tabaki: Tabac au Gras-quillaume, d'Havene,
 Masoline des dames, de Barcelone, Jon de Tonca, de
 Franco macon, du Bon-bon de Paris, sans soaxis,
 Le roy d'Espagne, fine Brasilien.

1772 Perrosier cukiernik dawniej Oginski, stworzył cukier:
 nis w Warszawie w Marywidu, w której sprzedawał
 lody, konfitury, cukierki, soki, likwory, wina.

1781 Suknie Łotockiej pisanowej W.I. Lit: Szubka bogata z tu-
 reckiej materji w żółte paski z sznurkiem masyfowym
 srebrnym marmurkami celowanym — Spodnica srebrna lamo-
 wa w kwiatki modrowe ciemne z frędzla szeroką —
 Lewitka modrowa ze spodnicą żółtą — Poloneska po-
 pielata z takąż spodnicą — Suknia zielona atlasowa do
 rogówki z białymi kwiatkami na kaptuś adamejski z gęsz-
 szeroką białą w paski garnisowana.

1782 Dobron z francuskiej materji przy nim pas biały i orzechowy,
 koto orzechowego Langodka wążka lila, garnisowane takiej
 obszycie girlandką różową z białą z różyczkami, ^{spodnica} ~~salona~~
 na rogówkę w tyle z faktzem. — Dobron białosiowy biały w
 kwiatki z lila, spodnica na rogówkę z faktzem — Lewitka
 w pasy ~~z~~ żółte i różowe, spodnica takież na rogówkę bez faktzu,
 rogówka z francuskiej kwiatki — Salona czarna z weneckiego
 atlasu zdobiona potłuszkami z lamami moskiewskimi

podrzyta, kapibson takiz watowany podrzyty czarna kitaj
ka szlamami oblozony - szuba tercynełowa niebieska mie
niona, szlamami białymi podrzyta, koźnierz futrem obto
żony, dloniej spodnica tercynełowa takaj. - Koszule
wywinane - Chustki potbatystowe.

(Rzeczy mofztynowej)

1786 w memisowie w wojew. bractaw. założyl Potocki podko
mory Kar. fabrykę wyrobów bawełnianych, w której okolo
300 ludzi z Holandyi, Hamburga sprowadzonych pod
dyrekcją Millera wyrobiato musliny, ^{katunowy} chustki
z bawełny tureckiej i indyjskiej.

1786 Fabryka futkienna w Grodnie w której do 400 ludzi
pracowato wyrobiato futka tokie od 4 do 16 żp. - po
dobne fabryki mniejsze byly w Sępcinie, Kozminie,
w Krakowie, Rawiczu. w Doziny Janiechowa gdzie robia także i

1787 ^{katunowy} kareta lekka angielska na zielono lakierowana
białym sukrem wybita, na gwoździach żelaznych - Kołaj
ka takaj.

1786 w Poznaniu fabryka wetniana gdzie wyrobiand kam
loty, szarszedrony

1786 Szabelnia główna pod Końskimi (Matachowski)

1786 Fabryka rafow w Stucku, Kobylic, Krakowie
(Mastowski) - dywanow

1786 fabryka gobelinow (Haut-lis) w Nieświeżu

" " fabryka fajfurow w Korcu (Czartoryski) później
porcellanowa

1786 Do Gdanika z Polski przybyło męz. rok: Stutkow 263, Komiegow
53, Prykow 126, Lysiwow 150, Gallerow 26, Pobitek z plotnem
38, Sosunskich 66, Kozow 1351 = ~~2400~~ 2400 Przenia 8854 Tafiłow
29 Korcy; Żyła 15,065 Tafiłow 25 Korcy, Jezymienia 2448 Tafiłow
40 Korcy, Owsa 934 Tafiłow 13 Korcy, Grochu 295 Tafiłow 14 Korcy =
Potajin bezek 1351.

1787 materie: Karton, Szarfyedron, Hlaras, Szalon, Ba.
tyst

1793. J. Condé fraktyjernik i pasztyetnik francuski stwie-
ra w Warszawie na ulicy Danielowskiej Hotel du Nord
z bilarem, kawą i fraktyjernią — Maria de la Sena
ma kawiarńis na Podwala pod Syreną w Warszawie w kło-
rej bilard, porus, cyokolada, kaffe, wino, likwory an-
gielskie, piwo w różnych gatunkach, Kiełbasy wiedeńskie,
paczki wiedeńskie i bawarskie od 11. grosza do 1 zł. 24
szluka.

1793. Paschalis Jakubowicz ^{ormianin} (zatożył r. 1790 w Warszawie
fabrykę pasów, którą r. 1792 przeniósł do wsi swojej Lipko-
wo. W niej pracowało po kilkaset osób, wyrabiając pasy
złotem pograbiane. Pasy te w końcu miały napis Paschalis
Jakubowicz i cenione były dla złota dobrego. Do urzędze-
nia tej fabryki wprowadził z Lionu francuza p. Selimand
który urządził pierwotnie podobną fabrykę pasów w
Kobylce, a r. 1793 opuściwszy Jakubowicza, fabrykę pa-
sów w końcu. Robiono też za granicą ^{w Danjii} pasy polskie
i wprowadzano do Warszawy z gorszego złota, podlegsze
te miały na szlaku litery P. Falbo Paschalis — taka
stawa w Europie miała fabryka Jakubowicza <sup>który został
nobilitowany na królestwo r. 1791.</sup>

1793 Taxa mięsa w Warszawie w styczniu: Funt mięsa z wołu
przedniego (7 1/2 gr.) z podlegszymi 6 1/2 gr. Głowa (131) Serce (20 gr.)
Wątroba, Kaptur, Sledziona, Seltkie, Cyndry, Ozo z podozorem
(131) 7 1/2 gr.), Flaki, Goleni, Dura miżwista od przedniej urosi
(131), Dura od szerepnej pierzeni (7 1/2 gr.), Nogi, Łoju funt (10 gr.)
— Baraniny funt 8 1/4 gr. — Kozłownicy funt 4 gr. — Wieprzowina:
Szynki zadniej funt (12 gr.) przedniej funt 10 gr. Pooku funt 12 gr.
Schału funt 10 gr. Stoniny tallowej funt 20 gr. prażowanej i obrosznej
nej 24 gr. Seda funt 19 gr. Głowa z ozorem i podozorem 3 zł. Pochrzest
2 zł. Cztery ratki od nóg 8 gr. Zolowica bez nerek 131. Kiszki, Kiełbas-
nie, Wątroba, Orzedzie, Cyndry — Kiełbasy francuskiej funt 20 gr.
polskiej 16 gr.

1757 Barwa laufra: Barwa szara, kapuza acaemitna
czarna galonami szamerowana z herbami bogato
haftowana - Fartuszek niebieski adamażytkowy galonem
niebieskim naokoto szamerowany.

1757 Barwa pachotka: Spodnia katanka granatowa z potrze-
bami karmazynowymi - Zwiierzchnia bekiepa popielata.

1757 Karabela szerozłota z rękawicami aksamitnymi złotem
nabijana z sztywkami na tafnie złotej - Karabela
srebrna z złotem powlekana z rękawicami giergiedano-
wą na rękach jedwabnych złotem przerebianych z
sztywkami złotymi, u niej gtownia periska.

8 | Powiaty 1707:1708 umarto 19270

4 | r. 1651 umarto 50000

1 | 1543 umarto 20000

2 | 1548 " " 200000(?)

3 | 1650 " " 36000 a post Audawsk. 40000
(Assumpti)

myjt

1588 myjt 2380

1589 " 285

~~1543 " 14000~~

1547 " 2340

1555 " 179 1615

5 | 1652 26000

6 | 1677 21572

1440

145

146

147

148

1446 Gregorius de Chmerek rector calicis
S. Nicolai

1456 Raphael de Kaminia parochus S. Nicolai
praepositus vicariis Cantu et officinarum
Crao.

1469 Joannes de Stupura S. Theod. Prof.
refugiatus

1469 Joannes de Osivium sacranus
praepositor.

Podług listu z r. 1648 r. wytyczono
zbrojnych mieszkan

2 Krakowa 5886

Kleparza 900

Karmienia 1580

8366

1870
1871
1872

1873
1874
1875

1876
1877
1878

1879
1880
1881

1882
1883
1884

1885
1886
1887
1888
1889

1890

Liczba cechów rzemieślniczych

Roku 1404 w samym Krakowie	21
" 1461 " " "	31
" 1550 " " "	40, w Kazimierzu 14
" 1650 " " "	62 " " 17 w Kleparzu = Razem 89 Cechów
" 1700 " " "	28 " " 17 " " 7 = Razem 52 "

Roku 1787 same miasto Kraków (nie licząc w to Kazimierza chrześcijańskiego i żydowskiego, Kleparza, Biskupia i innych Jurdyk szlacheckich) miało kościołów 36, kamienic i domów 575 (między temi Kozyrzych 87, szlacheckich 74), ludności dusz 9449 (między tymi majstrów rzemieślników 816 w 48 Cechach, Przeladzi rzemieślniczej 524, duchownych i zakonnych 369, uboższych żebrzących 409), które to cyfry podał Królowi Stanisławowi Augustowi gdy w Październiku 1787 zwiędzał Kraków.

- R. 1787 Kazimierz miasto chrześcijańskie z Stradomian i przedmieściami miało kamienic murowanych 279 i domów drewnianych 168, ludności chrześcijańskiej dusz 1559.
- " " Kazimierz miasto żydowskie miało kamienic i domów murowanych 91 i domów drewnianych 229; ludności niewiadoma (liczone jednak w przypuszczeniu do 10000 dusz).
- R. 1801 ludności Krakowa z Kleparzem, Kazimierzem i Jurdykami wynosiła 26124 dusz.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890

1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
2033
2034
2035
2036
2037
2038
2039
2040
2041
2042
2043
2044
2045
2046
2047
2048
2049
2050

1441

56 No. 22

[Faldkammer und Schergerden auf dem Hühnermarkt
 Krosenhanf, Brengarden ^{pann. tohdium verhu platcam J. Johannis et canera phicalionis}
 Kette Woge ^{Ex opposito panis of 1741} Krosenhanf ^{major ad dntenarium} 1716 of derselben Wogelnen
 steende

Gewand fher geden Ku Bockkie ulley 1421
 Kaufkammer 1421

Kleyne Woge (1423 auf dem Krosenhanf
^{Benfa mind, Wochpwoye 1420}
^{ad capud in domo pedifium}

Grosse Woge 1425 ^{Benfa major et Depositis alumbi}
 Reyche Kromer 1441

Eypincromen of dem Smetishanf 1741
 Pellificium

Garulatorium Smetishanf ^{mones} 1745

16. JUNI 1871
 1441
 1445

gesamten Handelswissenschaften

herten Bedingungen.

Name:

druck von C. Hoffmann in Stuttgart.

57 N° 23.

Huber = Liebenau: Das deutsche
Zunftwesen im Mittelalter.

(Sammlung gemeinverständlicher
wissenschaftlicher Vorträge herausg.
geg. v. Virchow) (312) 1 Mk.

6.15 r. Mark

9.17

Junk

1.24

6.34

Smith

JK

8

11

10

2

7

pakasyn = diinnuzning (bocafirus = Dincange)

fiwren = inu stoum in full niurb Jersob vub:
unform

Handwritten text at the top of the page, possibly a header or title, which is mostly illegible due to fading and bleed-through.

Handwritten text below the header, also mostly illegible due to fading and bleed-through.

czynny powiększonych kosztów, podnosi się tylko o groszy dziesięć na miesiąc.

Rocznie więc wyniesie rubli sześć, w Warszawie rubli pięć. Można też, według upodobania prenumerować kwartalnie i półrocznie. Koperta liczyć się zawsze będzie rubla na rok. Przytém starać się będziemy, aby nie odstępując od zakresu, który nam zjednał tak przychylnie poparcie, postępować ciągle na drodze ulepszeń. Sprawozdania o nowo wyszłych książkach, dawane w niektórych miesiącach, będą się powtarzać częściej, wraz z doniesieniami o nowościach muzycznych i dziełach naukowych, obchodzących wszystkich członków rodziny. Sprawozdania o zbiorach pomieszczone dotąd niejako z częścią literacką, teraz drukować się będą w taki sposób, żeby stanowiły osobny dział, razem z objaśnieniami tablicy rysunków i robót ręcznych, oraz przepisami tyżącemi się kuchni i w ogóle gospodarstwa kobiecego.

Uwzględniając życzenia szanownych prenumeratorów, postaramy się aby dawać formi więcej na tablicach rysunku, ryciny zaś mód parzytkich tak jak i przedtém dołączać się będą. Chcąc uniknąć niedogodności, jakie wynikały z powodu, że pismo nasze rozpoczynało swój rok od Kwietnia, zmieniamy początek roku na zwyżajany, a przy Grudniowym zeszyte r. b. jako ostatnim, umieszcimy spis przedmiotów zawartych w trzech kwartalnych zeszytach.

Prenumeratowie, którzy opłacili za Kółko domowe rocznie do 1^{go} Kwietnia 1865 odbiorą je do tegoż terminu z równą akuratnością, bez żadnej już dopłaty, dla uniknienia kłopotów oddzielnej przesyłki tak małej kwoty. Jakkolwiek nigdy z naszej winy nie pochodzi, nie dojdzie którego zeszytu pod właściwym adresem, upraszamy jednak o natych-

Sotanna di seta (robe)

fiocchi (boutons)

raso = soie

rete d'oro

rete di seta negra piena di tremoli d'oro (filet de soie)

canacca (coiffure)

giuppono (jupe) na gujiki frista

calzette (culottes)

manto (manteau)

lama d'oro

balzo (toque) na kftalt turbanu r. 1300
te miaty miedziane przty za pomocz niedawno
ryne kftalt y

rykawy nederzjerokie suknie z miemi gwano dogalina

mantellina krotki pt afuryk ryk kawami

Kapuze (capuccio)

~~mozetta~~

mozetta (palatine) di pelli

trzewiki rzejane (alla martingalla)

pet torale di pano d'oro

cafacchette - jaquette (kazakinka)

foderata di pelli (atuga fuba)

zendado cremofino (taffetas)

ciambellotto (camelot)

canevaccia (soie)

manilli (bracelets)

passamani galony w XVII w.

tozzo (bonnet haut - beretto nero di veluto) of Filaj; Henryk Walez

1526.
Sotanna di brocatello di seta (vetement de soie)

Tremoli (trzewietka) w XVII w.
z wieszku u Kobiet)

valtimbarca krotki kaftan bez ryk kawow mary nany z Floreny

i Sotkany (z sukna)

Im einigen Nachen wird sich in gleicher Ausstattung an obige angeschlossen:

Die heiligen Sacramente der katholischen Kirche. Mit 16 Illustrationen.

Indem wir nicht unterlassen wollen, Euer Hochwürden noch ganz speziell auf die, obigen Schriftchen angehörende Ausgabe über die „eleganten Miniaturn-Ausgaben fleiner agetischer Schriften“ der Fr. Garterischen Buchhandlung in Schaffhausen aufmerksam zu machen, von der stets einige Bänden bei uns vorräthig sind, empfehlen wir uns mit

hochachtungsvoller Ergebenheit

Histoire de la mode en France

La toilette des femmes

depuis l'époque gallo-romaine jusqu'à nos jours par Augustin Challamel

Nouvelle édition. Paris, A. Hen-
nuyer imprimeur libraire 1882

8vo 25 planch color. et aut. de -
lampe broché 16 frs

(1re ed. 1874 = 12 frs 2 12 50)

Histoire de la céramique

par Edouard Garnier

Paris Alfred Morel et fils

1882. Nouvelle édition 10 frs

Prezentovaný týmto exemplárem knihy jest dělostrojní, český
a ruský jazyk.

Prozřetelnému mu se upřímně přeji mnoho štěstí
a božího požehnání. Tímto předkládám Vám
afektované a pánevce goniemi budovami psané
rozsýlání, kromě toho i. t. d.

K ústřednímu
Jánskému štábu,

veškeré "Osvědčení občanův".

ko, jehli mi bylar coea rch rygoy nypbacoa.
MO oremplakowioe kowem kamonowoye nypbacoa.
kowne.

hurekawe nectonoye a dobery 10 et ka stepel i kapo.
Bewyadze nypbelye nopykae mi nopy kowowioe nectonoye
nawowioe adowm kowowioe nypbacoa.

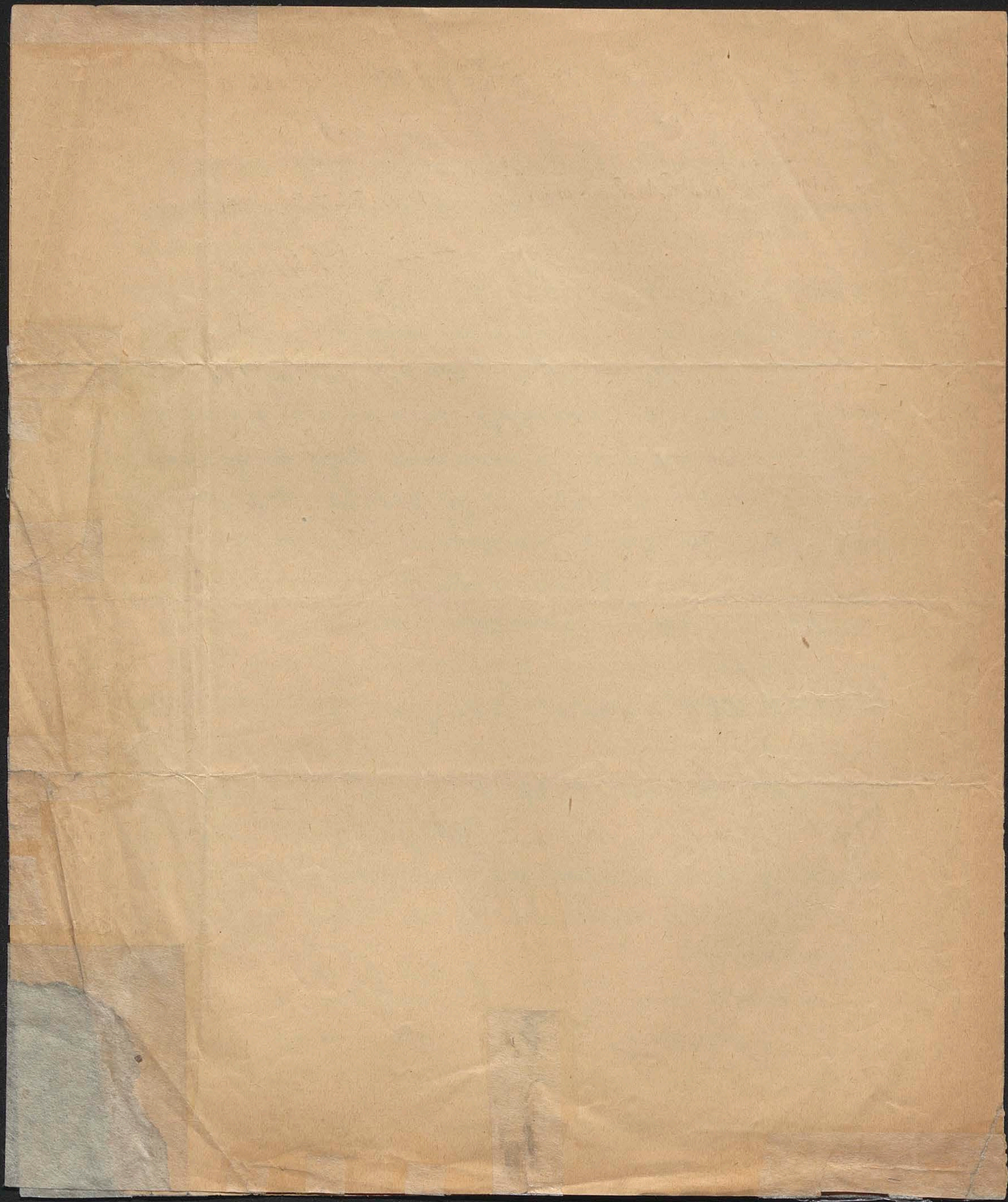
a gowowioe nypbacoa. Uobowoye nypbacoa i kowowioe nypbacoa.
(Jedem kowowioe nypbacoa 2 et nectonoye, jehli oye nypbacoa.)
go (3 akowoye) nypbacoa 36 et. nypbacoa nypbacoa 12 et. kowowioe
kowne nypbacoa i kowowioe nypbacoa i kowowioe nypbacoa.

ne bydye akowowioe nypbacoa nypbacoa na nypbacoa.
L. N. 8, 9. i 10. nypbacoa. Uobowoye nypbacoa, kowowioe nypbacoa.
kowne nypbacoa (nypbacoa nypbacoa) nypbacoa nypbacoa.

Uobowoye nypbacoa kowne nypbacoa nypbacoa nypbacoa.
"Uobowoye nypbacoa."
Uobowoye nypbacoa nypbacoa nypbacoa nypbacoa.

PS

Uobowoye nypbacoa nypbacoa nypbacoa nypbacoa.
nypbacoa nypbacoa nypbacoa nypbacoa.

Podług Jus Municipale art. 44 fol. 39 „Mechanici”
 służyło magistratowi potwierdzić nowe cechy.

Statutem z r. 1538 fol. 535 poznacono cechy w miastach
 jako szkodliwe, co też potwierdziła Konstytucja 1550
 fol. 8 „Cechy iż dawno”

Pomimo tego uważając na potrzeby niektórych cechów
 Zygmunt August r. 1548 nadał dla Krakowa przywilej
 w którym stęchy i bractwa w tenże mieście istniejące
 które dają do dobrego porządku i prowadzenia się
 miasta, które oraz nie sprzeciwiały się Ustawom Krajo-
 wym potwierdził.

Deutsche Muster-Zeitung

für

Färberei, Druckerei, Bleicherei, Appretur, Darstellung ver-
wandter chemischer und technischer Erzeugnisse.

Mit naturlichen, gefärbten und bedruckten Stoffmustern,
lithographirten Maschinen-Zeichnungen, Holzschnitten etc.

Unter Mitwirkung tüchtiger Fachgenossen redigirt von H. Engels.

Achter Jahrgang. 1859. Vierteljährlich 1 Thlr. = 1 fl. 50 Nkr. österr.

= 1 fl. 45 kr. rhein.

Verlag von Theobald Grieben in Berlin.

Wir erlauben uns, Sie auf obiges gediegene Journal auf-
merksam zu machen und zur Prämumeration ergebenst einzuladen.
Die Zeitung ist die einzige ihrer Art, von sachkundiger Hand auf-
das Treulichste redigirt, durch erprobte Beiträge mannigfach unter-
stützt und während ihres siebenjährigen Bestehens im In- und Aus-
lande so fest und vielseitig eingebürgert, dass schon diese That-
sache jedes weitere Empfehlungswort überflüssig erscheinen lässt.
Wir sind mit Vergnügen bereit, Ihnen die erste Nummer des
neuen Jahrganges 1859, so wie die vollständigen (brochirten) Jahr-
gänge 1857 und 1858 zur Ansicht zu übersenden, und bitten in
diesem Falle den angehängten Bestellzettel auszufüllen, abzuschnei-
den und an uns gelangen zu lassen.

Die Jahrgänge 1850 und 1851 sind bereits vollständig verkauft und
können nicht mehr geliefert werden. Von den Jahrgängen 1852, 1853
und 1854 ist noch geringer Vorrath; sie werden zusammen mit nur
6 Thalern (9 fl. österr. = 10 fl. 30 kr. rh.), einzeln jedoch zum vollen
Ladenpreise berechnet. Wegen grossartiger geschäftlicher Reisen des
Herrn Redacteurs konnte in den Jahren 1855 und 1856 keine Fortsetzung
erscheinen, doch wurde dieselbe für 1857 um so rüthiger aufgenommen
und ohne Unterbrechung fortgeführt.

Hochachtungsvoll

Ustawy cechowe i ich przywileje nadawały rzemiosłom potrzeb-
ną ochronę; kupującym dawały pewność, iż wyrabiający swój zawód
dobrze rozumie; prócz tego zabezpieczały członków od wolnej
konkurencji. Włódnika miała na celu wydoskonalenie się w swym
zawodzie. Przemiości postępowały w zgodzie z handlem, dostar-
czały handlowi wywozowych artykułów, i nie tamowały podczas
jarmarków sprzedaży hurtowej. Niemotnie ciężka rzemieślni-
kowi jednej gęstej konieczności należenia do cechu (Zunft-
zwang - później dopiero powstały szkodliwe dodatki, jakoto
zakazy obwodowe (Bannmeile), prawo samokupstwa (Mono-
polrecht), ograniczenie cechu do pewnej liczby członków, co
szkodliwie wpływało.

Co się tyczy znaczenia cechów w czasach dzisiejszych: myśli się
każdy co sądzi, iż instytut który miał znaczenie w przeszłości
takowe zawsze mieć powinien. Średniowieczne cechy były stowarzy-
szenia ochronne roboty, przeciw robotnie i jako takie nader korzyst-
ne mi się okazały. Dzisiaj co innego: robotnie nie zagraża roboty jako
rywal, lecz zagraża robotnie Kapitał z nią rywalizujący. Cechy
mogły zastąpić swych członków przed nawałą obcej roboty; lecz prze-
ciw przewadze Kapitału dzisiaj ich działanie bezsilne. Czas dzisiejszy
wymaga stowarzyszeń Kapitału (assouciation), przeciw Kapitałowi:
co posiada za sobą wolność zarobkowania. Cechy odpowiadały by dzisiaj
swemu przeznaczeniu, gdyby rozporządzały Kapitałem: wszak wiadomo
o ile to zysk pomnaża, jeżeli się w stowornym czasie tanio materiał
zakupi, i jeżeli się na właściwym terminie znaczny zapas przysporzy.
Tak jak w średnich wiekach cechy się utworzyły gdy do produkcji
siły (przyrody) praca się połączyła; tak też dzisiaj cechy przetworzyć

się muszą (alby nie upadły) przez potężenie pracy z kapitałem.
Bogactwo samo nie jest korzystnem, lecz wtedy dopiero gdy jest
najbardziejziej rozdzielone i rozszerzone. Posiadłości której ob-
szar podzielony pomiędzy 600 osób, co do kultury wyżej stoi,
a niżeli gdyby pomiędzy 60 a nawet tylko pomiędzy 6 był podzie-
lony ~~Arnold~~ (Arnold Wilhelm Prof. zu Basel) Zdanie takie otrzy-
mano by u nas za socjalizm)

Cechy miały także znaczenie koscielne i militarne.
Każdy cech i każda miejscowość miała swe własności i zmiany.

Dzisiaj zmienia się stosunek miast i rzemiosł - dawne miasta
rozferowały się dzisiaj w państwa, a średniowieczne rzemieślnictwo
w przemysł (industria).

Dzie bogactwo - lecz praca powinna być zastęga.

- Statut cechu szewskiego Krakow 1869
4to
- " cechu rzemieślniczego miasta Podgórze
Krakow 1869 8^{ov}
item 1882. 8^{ov} item 1886. 8^{ov}
- " Kongresacji Kupieckiej w Krakowie 1883
8^{ov}
- " Spółki udziałowej Dziennika Czas
1875 12no
item 1871. 8^{ov}
- " Spółki ^{wyłączona} (towarów) Kupieckich w Starym
Sądu. Wadowie 1883. 8^{ov}
- " Stowarzyszenia Kupieckiego w Kra-
kowie 1875. 8^{ov}
- " robotników stolarskich w Krakowie
i Podgórzu 1877. 8^{ov}
- " cechu szewców w Krakowie 1886. 8^{ov}
- " Kawiarzy Krak. 1885. 8^{ov}
- " Kowali, stelmachów, siodlarzy, rymarzy
i lakierników w Krakowie 1885. 8^{ov}
- " Krupników, młynarzy i zubiarzy w
Krakowie 1885. 8^{ov}
- " roznogaczy publicznych w Krakowie 1886. 4^{ov}
- " Stolarzy i bednarzy. Krakow 1885. 12^{ov}

Statut Stowarzyszenia zjednoczonych rzemieślników w Jaworznie Kraków 1885. 8°

" ogrodników. Kraków 1885. 8°

" Tapicerów. Kraków 1885.

" metody handlowej w Krakowie 1877. 8°

" blacharzy. Kraków 1878 8°

" murarzy. Kraków 1872. 8° item 1879. 8°

" cechu wielkiego. Kraków 1880. 8°

" rzeźników. Kraków 1880. 4°

" tokarzy, grabiemiarzy, pasafelników. Kraków 1879. 8°

" Kowali. Kraków 1879. 8°

" Krawców. Kraków 1885. item 1879. 8°

" powozników. Kraków. 8°

" introligatorów. Kraków 1882. 8° item 1885

" drukarzy. Kraków 1878. 8°

" tkaczy w Białej. Rzeszów 1882. 8°

" cechu wielkiego w Tarnowie 1869. 8°

Acta Synodi dioecesis Viterbensis Saepha 1669. 4°
6640.

Decreta. Prorogawpni 1717. 4° 6638.

Saponarii (Seifenmacher) 1494 fer. 4^a ante Laetare
 1506 fer. 6^a ante Thomae.
 Figuli (Töpfer) - - 1406 freitag nach Circumdederunt
 1504 Sabbato ante Simonis et Iudae
muratores (Steinmänner) 1406 fer. 5^a ante Misericordiae

W. F. M. Kie.

Epameri

1822.

Milano

60

- Pellifices (1377) fer. 2^a infra Octav. Assumpt.
 Corrigiatores (Stinnum) 1465 Mittwoch nach Bartholomaei
 " " 1365
 " " 1369 fer. 5^a ante Palmarum
 " " 1386 in Vigilia S. Thomae.
 Dilatores (Zutten) 1377 rechter tag nach S. Thomae.
 Curifices (Stinnum) 1445 nechst. Freytag nach S. Joan Bapt.
 " " " 1482
 Sartores (Stinnum) 1392 fer. 2^a infra Octav. S. Martini p^{er}g?
 " " 1434 Donnerstag vor Reminiscere.
 " " 1476
 " " 1492
 Sectors (Zollmännern) 1394 fer. 2^a Rogationum
 Zyttores (Stinnum) 1409 in vigilia S. Hedwigis
 " " 1406 am Freytag vor Fastnacht
 " " 1458 Freitag nach Assumptionis
 Porafectores (Stinnum) 1395 fer. 5^a post Reminiscere
 " " 1396 sabbato post 80. 5^a
 " " 1407 fer. 5^a Crast. Exalt. S. Crucis
 Aurifabri (Goldschmied) 1425 freitag vor Visitationis
 " " 1389 freitag vor Letzi Hulfeyer.
 Pictores (Stinnum) 1490 Donnerstag nach Bartholomaei
 " " 1497 fer. 4^a post Jacobi
 " " 1511
 Balistarii (Stinnum) 1463 am montag nach S. Benedicti.
 Pictatores (Stinnum) 1435 Sonabend Vigil. S. Barbarae
 " " 1448
 " " 1456 Freitag nach Margaretha
 " " 1485 montag nach Elisabeth
 Caponarii (Stinnum) 1449 fer. 6^a ante Mathiae
 " " 1449 freitag vor Mathiae
 " " 1455 fer. 2^a ante Agnetis

W. Toalbe.

In memoriam per die festi domini Gregorii
papa 1368.
p. 311-312 etc. per den d. 1428.
maerck per se festi papa do. 1428.

an dem nachfolgenden Donerstag vor der heiligen
dreier König tag 1422 etc.

en verscheyden par
in der Klerg

in fußtelde
15 mark zins beim gr.

Klosterwort von der
schrammentrost

1759. iii. 16. (f. 2.)

od 1409 - 1431 d. 2.
m. 1198

De febrino
et itone 1452
p. 43

Esitto di S. M. F. il Re di Portogallo per cui si aboliscono
le scuole minori de' Gesuiti e si proibisce il loro meloda
e insegurare, e se ne prescrive uno nuovo. In Lisbona.

Mauerordnung 1362 fer. 6^a post Burkardi
— am Montag nach Judica

Zins Schöffen Ordnung 1367 Sabbato post diem Petri et Pauli

Werkter am fischmarkt 1375

Wergk

Schwesterziehen 1379 Am Pfingstabend

Krämer am Sonntage zu 1379 fer. 4^a in Adventu

Handwerksgesellen Montag 1390 Sabato post Corp. Christi

Lohn der Salzfläder

Fisch-Verkauf Hofe 1364 fer. 5^a post Undecim Mill. Virginum

Verkauf Wpflicht

Lohn der Gewandfärerer

Verkauf der Elwaren

Wagengeld und Ladengelt

Schelten, Dünnen, Unreinlichkeit 1468

Schweine der Becken, Falsches Gewicht

Gefchofs Ordnung 1385 In Craffino Corp. Christi

„ „ von Unmündigen 1453 Mittwoch vor Andree

Koth-aufführen 1373 fer. 4^a ante Karlen

„ „ 1492 Sabato in die S. Tiburcii

Feuerordnung - 1374 ~~fer.~~ Mittwoch nach Bartholomei

„ Wasserführer 1375 fer. 5^a ante Judica

Wiederordnung 1495 fer. 6^a ante margarethae

Hochzeiten „ „

Gast und Jahrmarktordnung —

Krämerordnung 1482 in der ersten Fastwoche

Zoll in Krakau, Wälskirchen und Andert

Jahrmarkt

Tasca rerum venalium ⁱⁿ Tullie
p. 38. (1413)

De amicis ⁽¹⁷²²⁾
tubern. 1422
p. 237

De non publicis ^{compendij}
secretis 14
p. 209

De salario ^{sterni}
civitatis ^{4 35}
p. 348

De expectativis ^{14 39}
p. 397

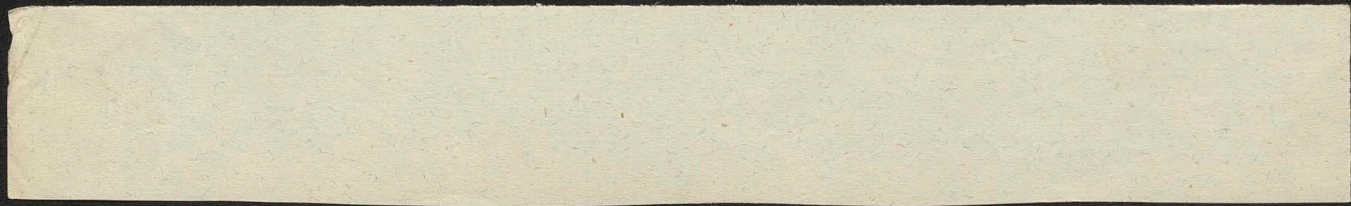
Schrotlon p. 1

Dea ripensula
nella Basilidini
Academica nel Collegio S. Severino.
Vergine in occasione della pubblica
di Roma. 1765. in 4.º

Целые экземпляры опрощены редакцией
Гербария фол. 170. & 180. A. 1550

68

34.

Uwagi o cechach przez Wawrzyńca Surowieckiego
Dzienniki T. X III. 1820 ff. 528 - 533

pałany - pastany

Cechy (w pewnych wzglęдах) musiały być użyteczne przedzi-
rosi, bo inaczej dawno by już były same upadły

Zniasta ofiadte przez ludzi wolnych potrzebujących bezpie-
czeństwa i spokojności dla swego handlu, skądziel
musiały szukać w towarzystwach wsparcia i opieki.

To wyprowadziło Europę z grubego barbarzyństwa
poddaństwa

Porządek - miasta były zbiorem korporacji cechowych
wszystko się tak ułożyło w cechy - z tego powstała cywilność
i pracowitość potrzebna dla kraju (Główny kmit)

Cechy zakwitły w miastach bo znajdowały zastronę przeciwko
niekom. Miasta były zbiorem fabryk - niemców
zakwitły przysły do zamożności i powagi

Cechy zantowały wtapne ubrozwownie, szpitale, kofinity,
składy kaszy

stanowity wpływ na rząd (cf Enety w Wroclawiu, Główny kmit)

Cyfonki cechowe przechodziły przez stopnie Karności, poddaję
sobie prawom mają stopnie (jak u zakonow)

Głównym cel towarzystwa był aley fizyczny i moralnie urosnąć
ludzi do przemysłu, przez potężne upiżności wydoskonalai
niemców fabryki i cyfonkom zapewnić opiekę praw,
- zta d powstał wzrost skądziel bogactwo zamożności
kraju.

cel fut ewek cehowych. wprze ranie podupedych, stanow
fiszot, widow, choznych zasitanie wedryz uph utnygny.
wanie nabozenstwa Kofuelnego

2 porzektu przywileje chowe ograniczone na mury
miasta dalej rozszagano na przedmiecia i okolice.
wiedza przy wyznaczeniu urzadnikow ktorzy museli byc
przytomni phadzkiem chwata poskromie naduzyciu.

Von Herren **Storch & Kramer**

Verpackung wird nicht berechnet!

lung von

verlange die Zuse

Exemplar **Königliche Salbu**

dem erläuternden Umrissb

und erwarte die Fortsetzung ohne weiteren
keine folgenden Blattes.

. den

row
ny:
y
by
w.

"Bez ofobnych towarystw religijnych, naukowych
 "kupieckich, rzemieślniczych i t. p. Tyszących pojedyncze
 "sity i zdolności w dzieniu do obranego celu; mostelności
 "nauki i przemysłu ludów europejskich znajdowałyby
 "się zapewne dotąd w tym ~~stanie~~ barbarystwa
 "otretwiałosi w jakim go widzimy u ludów innych części
 "zwłazki" *„zwłazki”* „zwłazki” *„zwłazki”* „zwłazki”
 p. 553.

amer in Berlin oder durch die löbl. Kunsthand-

unge die Zusage von:

ehe Salbung Friedrich I. Oeldruck, mit
n Umrissblatt zusammen à 15 Thlr.

ne weiteren Auftrag gleich nach Vollendung jedes

W Polsce cechy zaczęły się zawiązywać za Henryka Brod-
tego i Bolesława Wstydliw.
Armeński popychali z sobą te same prawa i przywileje
do Polski o to jakimi byli przywilejami
ustawy cechowe były dopełnieniem praw magdeburskich
i dalszym rozwojem

Władysław Jagiełło 1420 zniósł stowarypnieńskie cechy
podobnie Olbracht 1496, Zygmunt I 1538, Zyg-
munt August 1550 porówna

Konstytucja z r. 1543 mówi że były cechy „in detri-
mentum libertatis terrestris.”

Jednak nie nastawano na wykonanie zniżenia cechów
cepiano je owsem Konstytucyjami 1611, 1659, 1768,
1776 popierały ich prawa

Zygmunt I r. 1527 cechy warszawskie wyjął z
podzwierzchności cechów krakowskich
- r. 1532 potwierdził w tym celu cechy w Krajinie
a r. 1538 na marges postaw (Krajowa wiodących
wzrost męszczyństwa) zniósł (ale w miastach ziem-
skich prawa polskiego)

Jeżeli nasze płody sami nie będziemy wyrabiać - użyjmy:
zemy do furysty źródło dochodu krajowego
Dopóki cechy dostawaliśmy najlepszych wędrownych zelańców z
zagranicy

Zeruffm morum - ftwarz

Prnlym wäfte - esakwie

maftek byt wolny od ukupna, a kto je zenił z maft
Kowal, od potowy

Oznajano lights czełdzi: chłopow u majstra - oznajano
czajit roboty, od 5-9 godz wiegor, w wiliq bożego narodzi
na i wtorek zapufty ty lko do zmroku, a w święta: nie
Dziele catkiem nie - kto miał zbył wiele roboty

powinien ja innym oddać

Gzeladnik ktory zostawat majstrom robot z majstra stuki

opracat fie i dawat uigte (piwo slynke)

w pnod wzdrowiat - safo bniw wykazat

na jarmarkach wolno bylo duym remiessnikom predawac
dla emulauy

Ustawy mialey na celu trofklivost' o utruymanie usuiwost' dobrych
obyczajow, zgody, religijnost' sami ja ukladali: przynost'
do podziwu radnie miasta, co ktoś potwedrat.

Chozcy: podroznych czełdzi w promagano z Kasoy.

Gzeladnik w gospodzie musiat fie w kupic' uigte (Kufurnu kufurnu)

Chtopak nie mogt byc' chromy lub kalawry

majster musiat fie zenić.

Gzeladnik po 4 latach (z wzdrowki) magt zostac' majstrom

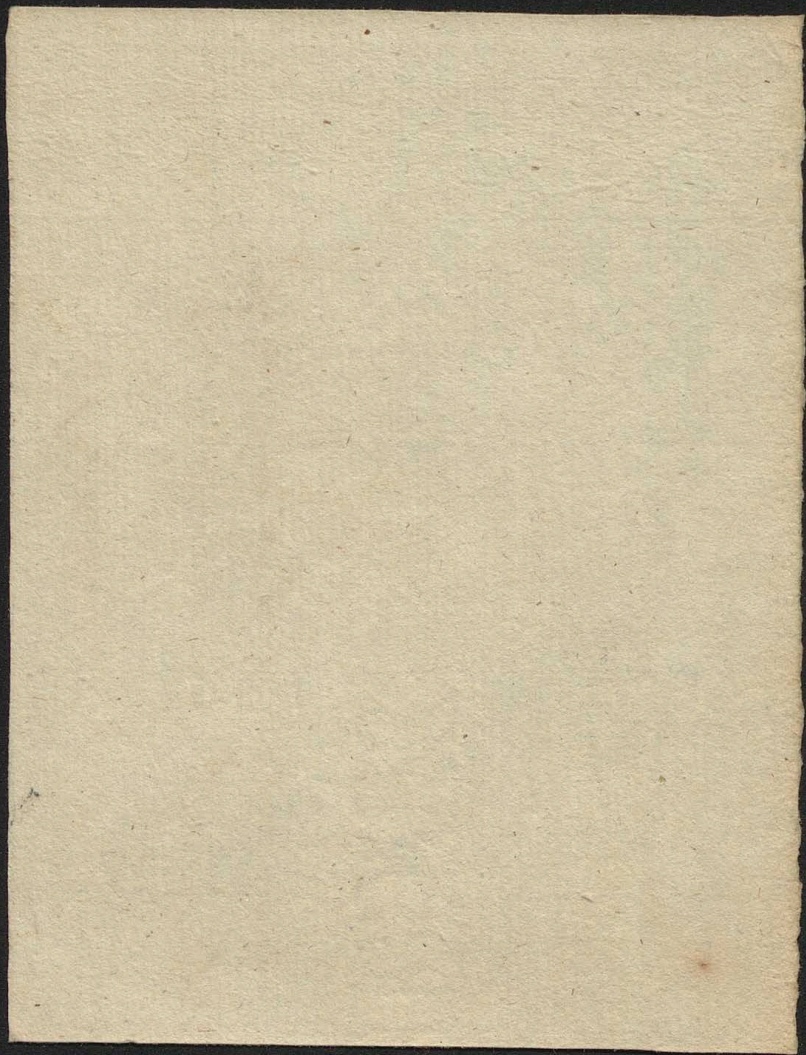
(nfolij)
twiadectwo rodow (szlachty) wydawata radamijska
a na wsi wozitz pnyfienem

Das Leben Johann Daniel ermeländischer Dichters p. 237-
242 (Joh. Dan. Degler w. Elbgen)
Zistoria vom Dichtich von Cuba Dichterhof von Dankand wie
erst zu sapia vom Dichternich von Dichtenberg gefan
gen und verkungert werden (p. 1494) p. 471-510.
Zutorngliche Nachricht von M. dacia David's Leben und
hystorischen Werken von Joh. Ernst Veltrecht p. 564-614
(Joh. David v. w. Alkenstem w. Warmu. 1503 + 1583 w. Kriewen)

Wyższości,

bracia cicho
1760 1079. Wierze nowe panny westy,
przebrójajacy Nawalorami.

2 cichniestron
mystrowie plotowi
" mlod f
part cize
Huzar biegun

Gilde bier = uczta w jurcie

veelgerede = exekwie

Küte = uwalne zgromadzenie na obor

A Gderman = cechmistrz

Włozymusz (zawis) - przy ceche (zawis) zwotywane

Włoz 5 mark bapczon u zlotnikow 12 mark
Zi oyr zwin ^{4 - stat terminowai zmniglanysich}

Bismuht u Awubnuid bapczon uin gurdn siba

Zwin Prowulnitm uif smin Pawudzinib bapczon

Losojinuz 3 juifon zupst bni Ruffuefus nuffonibm

ktory uciek nie moze byc pojety

ktu nieprzytajnie lub z nozem na Mozym

Zwinfn karz ptai

zinuzfn mnispr ffrukt Zwinfn bier - wartot

zur dufen - warbotkt. in Zwinfn

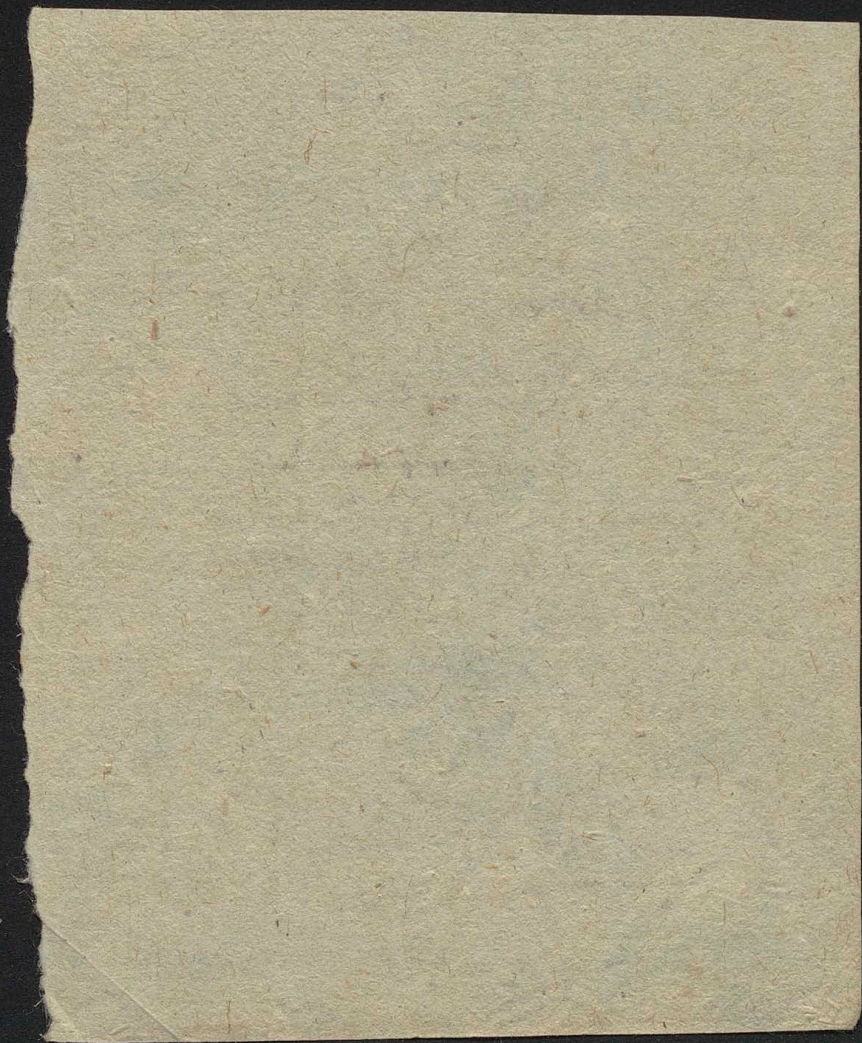
ktu bofo na zgromadzenie - karz - ktu grot w koftk. ^{plmze karz.}

wolno i zonom ktorym wolno bylo 1 lub 2 kufle

ktu tajemnice celhowe wydaje karz

na kazde fuhe dni do nufyki

Karz wofk lub pieniadze.

Patronowie remiut

36.

74

Jan Chryz - Kupiecy

Piotr - Gluzary

Pawel - Kobieta

Jan Ewang - Kłane

Bartłomiej - Garbar

Lukasz - Malary

Florian - Dzwonary

All Wojciech - Siodlary

Sebastian - Ruffikary

Eulogiusz - Kotlekary

Kosma: Damian - Cyrulicy

Maurycy - Nozownicy

Ambrozy - Lwiecary

Marcin - Sukielnicy

S. Jan Bozy - Introligatory, Krawcy

Benon - Rybakary

Hubert - Tokarzy

Stacyj - Mydlary

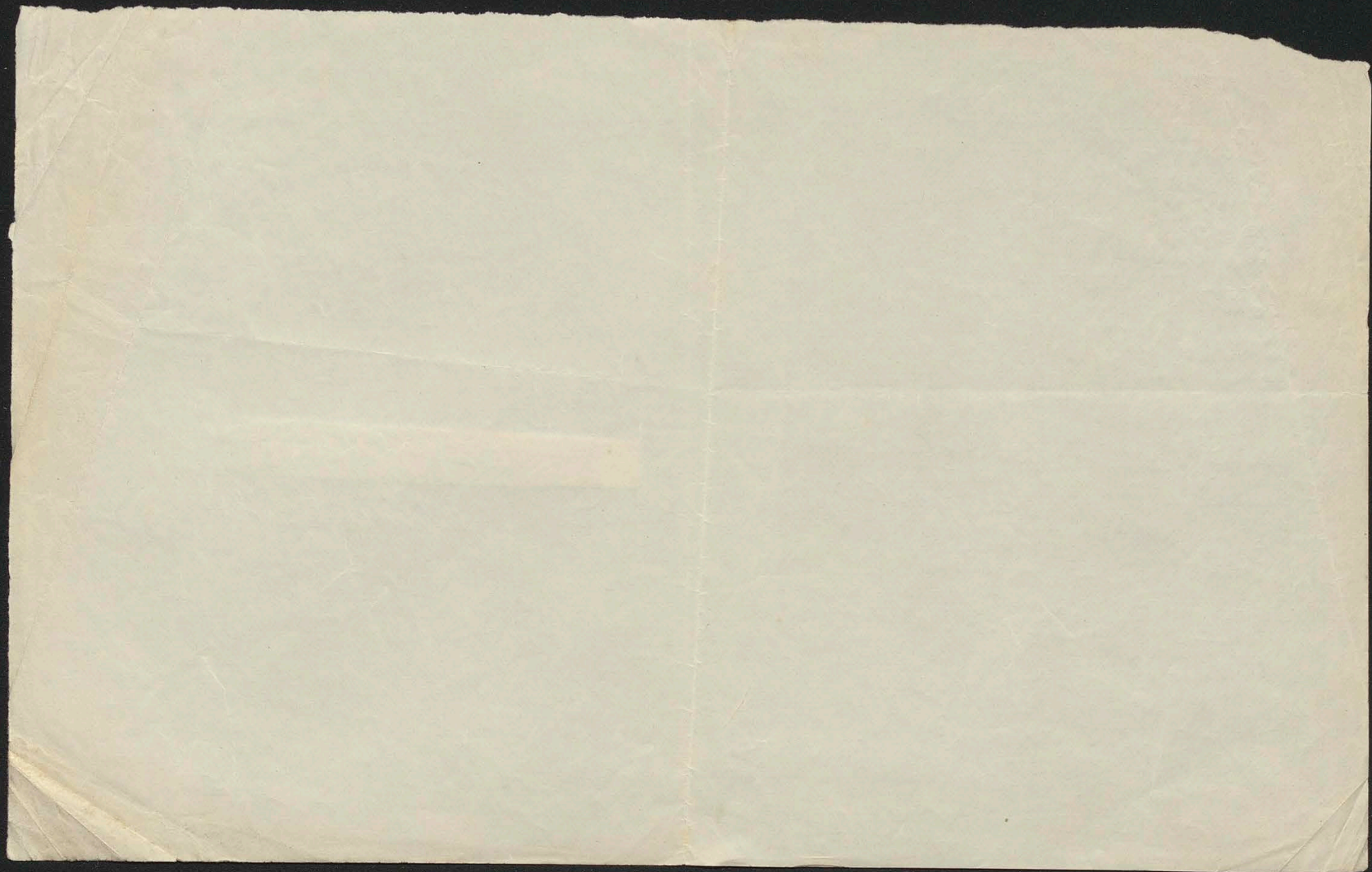
Kryspin - Szewcy

Hieronim - Krawcy

Carolus - Krawcy

Elzbieta - Mielnicy

Agata - Papiernicy, Guirbl

Przebieżenie na Sejmie 1620 Książki Vol leg 37
III p. 370. 75

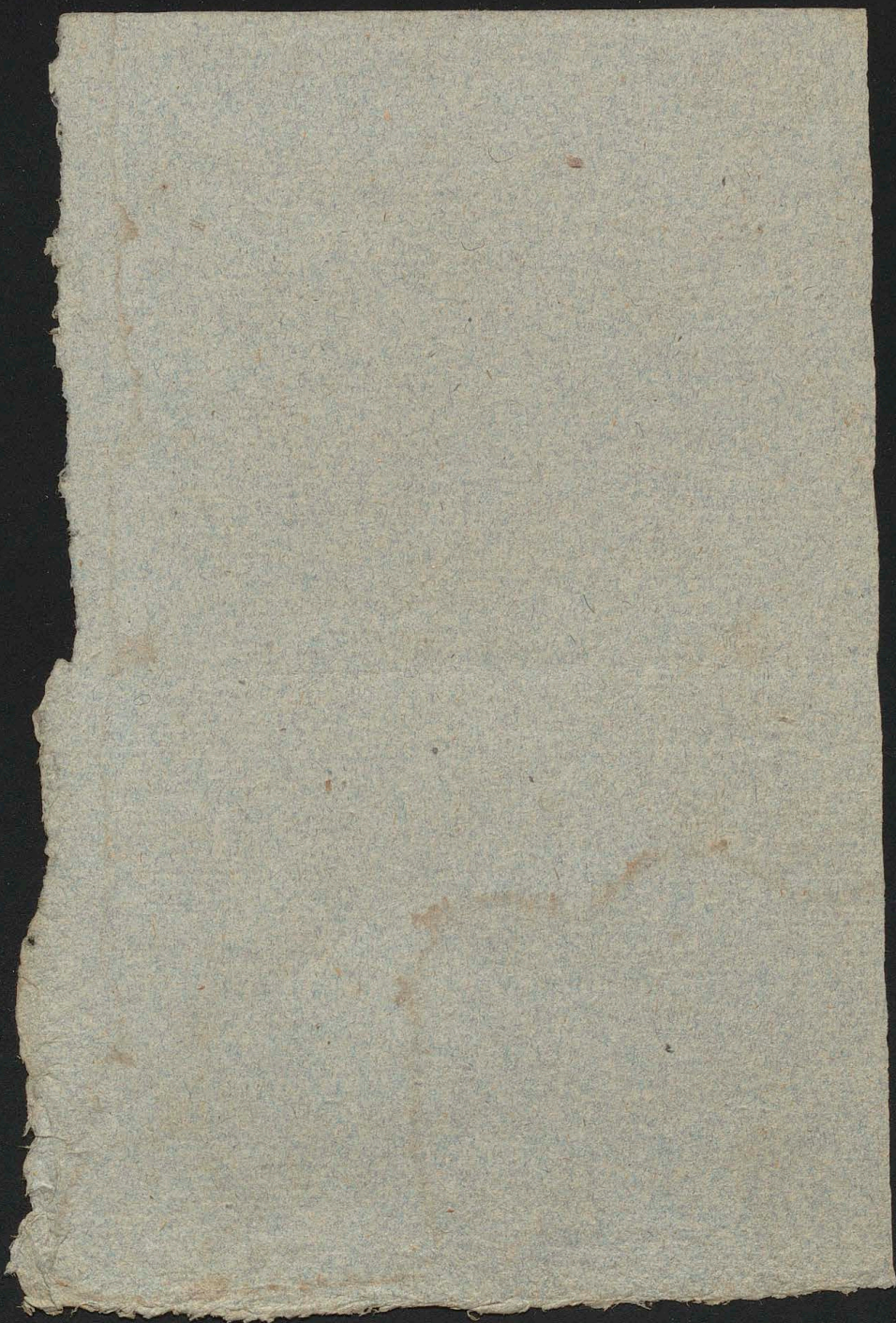
Rzemieślnicy po miastach. 1628 na Sejmie rozróżniono im
pobór

~~W~~ Książkach: Złotnicy, Aptekarze, Cyrulicy, Krawcy Kłobasy,
jedwabne rączy robia, Kuźnierze, Piekarze, Rzeźnicy,
malarze, Szmuklerze, Passamanicy, Haftarze,
Zegarmistrzowie, Kottlarze, Dufkarsze, Ludwisarze,
Złatnicy, Inycarze, Rymarze, Miesznicy, Mie-
chowicy, Sukiennicy co falendyżę i Kararzyę robia,
Mydlarze, Konwiarze, Kurdybanicy, Opatokor-
nicy, Garbarze, Rostmicharze (co konmi kupcy)
Szewcy, ^{stać po 2 zł od osoby poboru} Sarynżarze co drogę towary mają
Jubilerowie stać po 100 zł.

Rzemieślnicy mniejsi: Krawcy co prostę robotę
robia, Introligatorowie, Bibliopole, Hofsarze,
Kowale siódłarze, mularze, Rynkmacherowie,
Stolarze, Lasnicy, Blacharze, Barhannicy,
Kaletnicy, Tokarze, Bednarze, Cieśle, Lowozynicy,
nożownicy, Sukiennicy co podlegają sukna robia
Czapki, Skarze albo Płóciennicy, xotodzieje, Hala-
masy, Wendetarze, Garnarze, Prafotowie, mu-
rykowie stać po 1 zł. od osoby.

Rzemieślnicy najmniejsi

Żyglarze, Gwiebiennicy, Kartownicy stać po
15 gr. poboru.
Towaryżę albo rzemieślniczki stać po 12 gr.

Statuta Muratorum

- nos consules civitatis incurrere
- In primis quod quicumque
- Item volentes querimonia
- Item si aliquis civium
- Item statuimus quod nullus
- Item statuimus quod quilibet magister
- Item quod quilibet magister
- Item statuimus quod nullus magistrorum
- Item ex quo magistris
- Item statuimus quod si aliquis
- Item quilibet magister more
- Item si aliquis iurium vel domorum

De socijs eorum

- Item socii utriusque
- Item si aliquis magistrorum
- Item nullus magistrorum debet
- Item quilibet discipulus

Item statuimus quod socii carpentanorum ^{signanter}
 auferre debent

- Item nullus magistrorum
- Item si quispiam
- Item socium infertem
- Item statuimus ut deinceps omnes (Tania)
- Item ex quo sunt antiqua consuetudo
- Cuius in testimonium &c Datum feria 2a
- 10 festu sancti Stanislai in mayo anno dñi
- 1497 2a

Bratunskij list uzi libru fca
1281

1497 Petrus Salomon consul
1493 erat altaris secundus. Munit
Henri d. 30 octobr. Vagmaris Bartho
lomeus d. 10 novemb. de craco. ad

baral. altaris ista Hmizonis
in eules cath. crac. o. 14
maje 1497 bratun.

In Garten bey der Sant
molen

- Erasmus Creydt
- Matthias Drogacz
- Hans Scholze
- Sebastian Fogelweder
- Peter Salomon
- Hans Fusch
- Fredrik Schilling
- Michel Spivege
- Les Witsingk
- Nicolaus Dank

1284 zapis Sigismundus
1403 miles Hatnick
castr. vici.

[Faint, illegible handwriting, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

Prawa kupieckie (Geetze und Artikel) byty na tablicach napisane i przybite na fukienicach (Kawffhaus) dla zachowania si obuych kupow (Gast)

Kupom = Czech, Morawy i Szląsk i 3 innych krajow niewolno towarow gdzie indziej sktadac tylko na sktadzie tylko podczas jarmarku wolno bylo sprzedawac pojedynczo, a w kiedy indziej hurtem (rammelkaus) materie wolno bylo sprzedawac w pakach: postawach zas inne towary futkami i tokciami nastepnie ktora miesnik rzadowy mierzylt (geschworne Streicher) i Forder aufpurg (berhend) weis oder schwarz - Ein belchen blau einwand oder weisse Kohnleinwand - Ein puscklein pokozin swarty, oder weifs, Ein belchen papier, ^{ein halben} Stein lafran, i Sack Zeser, i Sack Kimmel i Stein Ingber, i Stein nelken, 1/2 Stein Czinemey, 1/2 Stein muskatenblut, 2 Stein bloenzwirn, i Loge Seigen, Dozin keyn und zeiffe, 4 Stein mandeln, 5 Stein Reifs, Czechen Taffet, Czechen Stucke heidnesche leymoth, 6 punt bortzeyde = nehe zeyde = offene zeyde, 8 karres, 2 Vorstadt, Ein thuzin zeydne schloer, ^{zweiffel} 1/2 Stucke zeydene Drummel, ^{eyden} 10 Unzen Gold u Silber a w ktore inne towary tylko hurtem mogli sprzedawac. - Kiedzie mogli kupom tylko po pot last sprzedawac, miezycenom zas innym pojedynczo zlate sprzedawane to miezic pny kogobedz mihiato byc wazone in dem

Brenngaden der Stadt - Pnesterna ptaut miaffen 5 mark ^{durch die hern jurgk und alde un des rotes willen zu halven} Das Geetze ist ^{gehehen in dem 1432 jore des Herrn} gegeben den Cromern ^{Wpni nicach wolno bylo kupom (Gast)}

obuych tylko w targi sprzedawac zas kramarzom mogli sprzedawac ^{mit a keni} i postawami ptotno czarne lub czerwone, ^{heidnesche leymoth} jagar, ^{sandeckie (zans)} krowien, kie ^{nie} (ceta) futka kamien, atlas, samet, zlate borty, harraf, forstat, pokozin, dyr- dumdej (gaza) schloer, ^{miej niz} Drummelzeyden, zeydenschnure, bostchen, tuzin czapok i cypkow Kobiecyn, 1/2 kamienia weydgarn, mniej niz funt gezwirnte zeyde, mniej niz 1/2 kamienia palmet Leide - mniej 2 Unzen Unzen gold mniej niz kamien bewelny, bernefche zeffe, wosku, pierza i kmin ^{miej niz funt} (zafran) cynamomn imbiaru, ^(Kuttessolker) nizej gonywy gwozdzikow, musykatu, mniej niz kamien atunn: ucyfitynn, ^{cyfny} i tak u glowiastego, mniej niz ryz papietu, mniej niz kamien ryza migdatow, rozynekow fig i krawcom nie wolno sprzedawac materij, bewelny, nici

bo to należy do Kramarzy, niewolno gdzie indziej, tylko w kramach sprzedawać
a gdzie indziej wazyc tylko w miejskiej wadze.

Jarmark. zeuzynano po Welkajnouy am Tage des heil. Kreuzes trwa 10 Tage
i 2 halbe Tage - jarmarkt S. Wita zeuzynat się w dzien S. Barnaby trwa 8
Tage u 2 halbe Tage - w te jarmarki wolno było sprzedawać den fremden
Gestern optawiohy tylko Xwartzoll.

fol. 243^b - 244^a

Von Kleidern befhlossen feria 6^a ante margareth. 1495:

1. Miechranom i miechynom nie wolno pod kara sgrzywien i utrata futkni
nosić Anamitu, Adamaffku, Otłaju, Koffter, Sabin tylko rajcom dla
godności - 2. Miechyzka nie mogła pod kara sgrzywien nosić Saboli, Grono:
ftajow na futkniech ani Joboli wokoto Kapelufza. ^{3. Von Hochzeiten} - ^{4. Von Bade:} na weselu wolno
było tyle prosić gości ile my 4 ftotach fiedziec mogło. ^{5. Dy do bitten} przed weselom i po
weselu za kara no było iść do Kapieli mit gepänge. ^{6. Dy bufse.} Po weselu ma burmistrz prawo postać
i potraw na weselu. - 7. Dy Gerichte. na weselu
do sprawiających wesel i pytać ich czy rehował przepisy i kaplic' im prawdy
zaprzyciądz; następny ptacą s margk. bufse. - 8. Dy Gerichte. na weselu
mli być tylko s potraw.

age

en

o:

o b.

g

.....

.....

f

.....

.....

10

Stephanus rex (Varian. 5 Mart. 1581) confirmat fratrem pictor
des Rathmannen 1490 am Donnerstag nach Bartholomei
Males Schnitzer und Glaser

(Ohaft anzech artykut jest w Bernie i do dat Kowcy
artykut 2 r. 1511.

nomine is r 1750 magistrat z kasowat

dekret sedow afesorskich Krot 1750

magistrat daze wstaw 22 kiedz 1783 dobi. porzadk

K. Wgchowpski, W. Janowpski, X. Molodzyzski, J. Orlicki

K. Wstawpski, W. Gutowpski, J. P. Molitor, Fr. Meiser

Sl. Dynarowpski, L. Ranykowpski, J. Dukter, J. March
raff, Tom. Poptowpski, W. Fhury

Zygmunt August 1 lipca 1570

wtad. W. 17 marc. 1638

- 1 Herb Arma civitatis Cracoviensis
- 2 Kaufman Kupcy f. 237^b mercatores
- 3 Cromer Kramarz f. 240^a Infitiores
- 4 Kuschnier Kusnierze f. 244^a Pellifices
- 5 Beker Diekarze f. 246^b Pistores
- 6 Krawcy f. 250^a Sartores
- 7 ~~Pharyng~~ Corrigatores Rymatze f. 253^a (cf. raffenii)
- 8 Goldschmide Anoyfabr. f. 257^a Zlotniky
- 9 Ochittari Bogner 1463 f. 260^a Lutznicy
- 10 Mutter Lileatores f. 263 Kapelusnicy
- 11 Pelifices Rademacher und Wagner IV Kotodzieje i Stalmachy. f. 265^a 1445
- 12 Moler, Lutzer, Glazer, Lutony f. 267^a Malaze
- 13 Topffer 1461. Figur f. 272^a Garnkarze
- 14 Garbaze (nie) f. 276^a Ruffierdoney
- 15 Dzwoniarze (na dzwonach) ^{du} napil Ha- f. 281^a
- 16 Orzebrun (nie) VI Stolarze f. 284^a
- 17 Lutony (nie) f. 287^a Szewcy
- 18 Grotaze (nie) i fiodlaze f. 289^a
- 19 Miesznicy (nie) f. 291^a Gladiatores
- 20 Nadelker (nie) f. 293^a glaze nodelker.
- 21 Frebey (nie) f. 295^a

22 Kowale Konowaty (nie) f. 297^a

23 ^{Goldflageny.} (Mys) (Zemskie XII) f. 300^a

24 Rekamary (nie) VI f. 302^a

25 Dol Dolej Bedraze (pozn.) f. 305^a

26 Chirnozi ^{fol. 307^a} (pozn.) Balwierze

25 Hatuta mniatsum

^{us}
Balthasar Behem Cancell
arius Civitatis Craco
vicijs Conjugum atum
1508

p. 244^a sequuntur statuta mechanicorum

Pellificium per D^{no} Consules confirmatum

ferri 2^a infra Betavas Assumptionis D. M.

V. 1377. fol. 245-246 K. 1.

Korschneswelgk obuyr niewolno praeda-
war futer ^(no memie ku) kto chciat
byc przyjety do cechu muszat napprod
miec prawa miejskie majster dawat co
Kwartat i grosz na potrzeby miasta
(harneszk) zbroje, Kasz na tych co do
cechu, na zgrzom ad zemie i do Kofniota
nie przychodza, kto noza w cechu
dobyt plat i grosz, kto zte stawa
w cechu mowit i grosz i kto w zbroi
harneszk lub z oib zim do cechu
przyjedt plat i mark z klorej po
tow. byta na miasto, kto stare futro
wbywa w nowe temu Konfikowano

Kac plat (no memie ku)
Dopis rozniezmy ponofku
Wolawadowno 1585 i zakazano aby zader
mewazyt se zydow list do sprzedania dawac.
ft. 1/2 fol. 246 200.

§ 246 b.

2) Pytorel Becker. Rejcy polowied zaja arty Kutu
 = am freitage nah Assumptionis Mariae 1458 po
 niemiecku. U Kozona wozie dwa paki chleb z nalezno
 nozarym; bitaly ptani Wiedung Kary - Kuchler
 i Ku Piekarze Jnredawai auf den Becken
 na Freymargeth schwarz Rockenbrot und
 weis backen - Kuchler; Kuchlerin tylko jeden
 Kley. wolno byto mier' Kaid emu Kotagynikowi
 gdyby jeden z drugim ^{lub z wladymirem} grad w Kofelki Kara
 Ein Backofen 21 Toka na mier' Ktoby miat
 wie Kley ptani 1/2 Kamenia wofnu Kary
 zadem zeladnik am mayfsta me ma chodzie
 yn der Herin hoffe zu dem freunden bise
 - mierzowa ena podlug tary zboze is miata

f. 250° Morgenprobe (zgrumadzenie) fol. 246-249 kat 2 1/2

3) Pytorel
 Gesetzze dar Sreider vom Rathe 1434
 na Sandyue tym tylko wolno byto na Kleparza lub
 Kuzmierza Jnredawai gotowe zoppen, mentel
 ruckke ktoriy 1/2 roku u mayfsta ra robih
 inazhim zabawano fuknie, tandety, spitalom
 dawano - Sandeewanom tylko w jarmark gotowe
 fuknie Jnredawai wolno byto, na 14 dni pred Zielo
 nem furogthi, bozem narodzeniem pred jarmarkum
 po zeladnikowi me byto wolno odchodzie od
 roboty - zeladny tyko co 14 dni zum Bede

mog
 Ber
 147
 fu
 na
 we
 Kr
 fig
 po
 f. 2
 (4)
 2
 f
 r
 K
 ni
 2 w
 138
 nej
 Kal

mogła iść - krawczy tylko jednego Kolonu
Brust und Ermel Junnie nosić mogli - R.
1476 niewolno było krawcom w warstataub
szuki; polepaub materij gewant, larres,
nachent, po koczyn, leymet, bomwolle,
weytgarn bato nalezato do Kupcowi.

Kramarzy - R. 1492 Korfner Krazyl
fis na krawcow Ktozym rada zakazata
podrywai futrem. (no niem) kart 2 1/2
f. 2538

4) Corrigiatorej Rymer 1465 mitwoch
nach Bartholomei - Kto nie podjezt
lub niechciet nie gdy mystrowie pil
meister bys stant i gub kary
Kto w piaten Jobote niedziele na Kermierzen
Klois Kupuje stani Kars - Klo fluszazom
robi Krikk rymenz wsgie fkiei Kto
ry stani Kary i funt wotku mieli fine

Kramy Rymer 1465 (no niem) = 1369
niewolno bylo z mory dat unowan; robic tylko
2 wegic fkiei dobiej pod Kars 3 groby (notar)
1386 in Kigiki d. Thomd Lipost. Kory atunowa
rej nie wolno cernic smawac pod Kars - miez
Kali auf der Ourggasse (notar) f. i.

9 kart 2 1/2

lub
e

om

o

em

1365 Aymazom nie wolno robic' genete
zeuna noch afterreifen genet noch
beschluzen bo to nalezato do pusu-
monnikow gortlen, in Rymer dor-
fen kein rewfche Gortel machen
in Gortel die mit Messing arbeiten
die sollen nicht mit Eisen arbeiten
et vice versa. (Nimmick) Jt. i

f. 257^a - Darge ^{5/} Aurifabri Das ist das
Gesetze der Goldschmide (ist tu na
stole pomiedzy nogami 2 ofob monogram
I. J. Z.) Gegeben am freitag vor petri
Hulpeyer 1489.

5) Prunfabri Goldschmide Chiacz zofar majftrem
 mat robie einen zilbern Kopp - meze 3 helmen
 kerben: literam - oprawic w zlotu kamieni -
 Schufler, Kannen, Flaschen, Koppen, Keli-
 chen, Lefeln, Kneipheln, Trinkgefesse
 ma byc mark filber auf einem Scote
 zw drobne Kawatki goteln, fpanzen
 def zel dy mark besten ley einem
 latke - Kto wyrobil ich maja byc 3 zlotu
 18 grad - za portacanie od 1 marki
 frebra maja brao 4 groffe za que ksilber
 arbeit - Kto zta, robote robil Karan zo
 zeinen Krom zamykano to; jamo Kto
 mat fathyn 9 wagg - Am freitag vor
 noster frauen Tag Visitationis 1475 - (niem)
 - R. 1489 am freitag vor Petri Hulfeyer
 magistrat lo. polures drit; dodat mektore
 artykuty dotyczące obioru majftre
 stira (po niem) Kart 1.

6) Bogner Balistari - Na maystes fluk
 mia z robc Armbrust w 17 tygodni bez
 zony nie wolno mu byto byc 13 worken
 Koffman, Kromer odir Rofstewfiker nie
 wolno im pnedawat - Wenn eyn bogner eyn
 beynen armbrust machen wil der zeit
 dooyn jchloen eyne setze von horne
 ktoby jstac Kufel za nowy pnedawat
 lub mni, nad nowy miz 16 tygodni pra
 cawat jstac Karz - Armbrust nie wolno
 wywozic z miasteczka, wiedzny rady: Krole
 Kammerl z daze jstac ze nalezeli razem
 Gegeben am Montage des ^{heiligen} Benedicti
 1463 fol. 260 - 262 Kart 3.

f. 2
 31
 b
 no
 mei
 hu
 ein
 me
 dr
 p
 w
 f. 2
 8
 R
 A
 n
 v
 G
 ee

7) Pileatorer Hutter Willkühr
 beffähiget 1377 am nächften tage
 nach St. Thome des heiligen zweiffpotes
 meiffenftuk: einen bibern hut 2) einen hezen
 hut: 3) einen guten rawen hut von wolle 4)
 ein paar rocken - Co 14 dni geladz miata po
 niedziatęk wolny do wieczora - Kobeta jedne
 druggędy zniwazy i gr. kary - Kto nie
 przyjdzie zum leyhzechen i gr. - Lecho
 wyh t agomnie nie wolno wyjawiac pod Karę

f. 265^a

(K. 2)

8) Rotifices curifices Willkühr der
 Rudemecher und Wagner Satzunge und
 Artikel 1445 am nächften Freytag
 nach der feyer des h. Johans baptiste
 ne jnngęge = rozpniata jnngęka u wozu
 H jhodka u Kofusta. †

Kto do lechui chce nalajei ma byc ehelichei
 Geburt, Kto chce 'yc' męjft rem musi miec
 eelich weyp oderozum mynsten

czyn wiodłoby dyne - tylko rok bez
zony wolno zostac - za przyjęcie placow
i wiodung i bgr. ozu harneski
wenn man czerkan bezet - drezwa nie
wolno kupowac na Kazmierzu i na Stra-
domin, aby dnewo przyto na targ pod
Karg 2 lb warty - podkupowac za nie
wolno - (Kart 1)
ist beschlussen

A. 1482 (Maurte, stuka 4 rade ozu
einen Rymwagen und 2 rades ozu grossem
furnerfueer (Kart 1/8)
~~f. 267a~~ f. 266b (a obrazek f. 263a)

9) Lictorum Statuta Males Smitzei
1490 am Donnerstag nach Bartholomaei Kart 40
Glaser (Lerb Kobate rozpuszone wlofy
z Kozmela) malaz w miferz aut fady i
rozyci. Von den Glaser kein sol
arbeiter feltglas vor fenestrit glas.
Anno 1497 feria 4a. post Jerosim
Dodatek (Kart 1/8)
Anno 1511 Dodatek drugi. (Kart 1/8)

10. Töpffer. Figuli. Andris Wirzingk, Michel von der Czirle, Nicos Freyberg, Johannes
in Bonafide Andreas Czarniska, Nicos Bolze, Heinrich Smidt: Nicos
Falkenberg rajcy Krakowsky, gascarzon Kłory robis Toppse, Kruge, Reppatoppse
(rymki) und ander Werk rozwalaja 20 bud (kamern) wystawic za piniadze miejskie, od budy
miali ptawic co roku 3 Fridunge cypli co kwartat 9 groszy solidarnie w fizyck chorby i pufto
niektore ftaty, Dikomu ^{dnemu} niewolno bylo gaskow do miasta na spredaz przywozic tylko we
wtorek i w piątek i w jarmark. Craken am neyfften ^{freitag nach} (Sonntage Circumlederunt 1461.
(no niemiecki) (Kart 2 1/2)

— Statuta figulorum (pro Taurine) Na majstestfuk ma kazdy zrobic Ollam anphoram
et mutrale, ma niec arma pod kara i talentum cera dla obrony miasta jak inne cechy
Kto gernek nie dobre wypalony spredaje ptaw kara majster moze trzymac i celad
nika i i uynia - synowie majstrow uwolnieni od majstestfuku - celadnik tylko 3 dni
moze lawic na gospodzie bez roboty, gliny niewolno pobielac - lo tydzien niewolno
majstrowi pod kara wiszej spredawac proter 12 spostas commenfuratas - Pro
loba w budzie nie wolno wiszej wystawiac jak 3 wielkie i 4 male gaski - Plumbum et
mineram tylko od ludzi niepodlegi ranych kupowac mogg. Dat. Sabatho ante Simonis
et juda 1504. (Kart 2 1/2)

(Garban w cebryku 3 fymaty chlopak na poqneban, w tyle chaty drewniane stoj na niebiepcy) owarka
quadrata iafrozjelona)

Dzwonierz ma palcramy z awioz kam

Stolar nad mied nica z muchy na munge ftolazowi pod fartuchen wyglada mies
siodlaze ma fwe wtopi wieincem zielonym czub jak dym.

3 glaz jedna z k9 na kowale trzymaj iale druga mlotezka

Kowale pokupka piodzi w kramie w tyle ftuornia w niej mniak z bernadynow ida z
zakwami, do karka ft relaja

f. 300^a (później wpisany)

Władysław IV potwierdza przywilej Tymonta Augusta dany Malarzom i Gozylagie.
rom 1570 - 1638. (po polsku) w Warszawie d. 17 maja 1638 (kart 2)

f. 305^a

zawierzone przez Urząd radziecki Krak.

Bednarze Władysław IV potwierdza ^{w tym miejscu ma być do przywileju dachu 277} podane artykuły Cechu Doliatorum Bednarzow i Leglarzow (mają być stuk kadz wielka modrzewiowa ^{z garbami w niej 12 garbów i jedna do tego wielka} a leglary: wanienska na jedno dziecie, bubenek na 4 garce Masłnica i konew z przy: kryciem mają przy robocie leglarskiej być obrysze białe - mają strzelić po 2 win: ni odprawować. Towarysz jak przysięgę powinien do poswitego majstra od klowej bramy przyszedł się zameldować który go do cechu ma zaprowadzić. Dopiero po 2 tygod: niach może za robotę podziękować. Wozowiec to jest żonaty towarzyszy gdy przyje: dnie bez żony tylko 2 tygodnie u majstra może być. Do drewna niewolno chodzić za miastem tylko w rynku kupować a obrusy tylko za szewską bramą zgnitego drewna niewolno kupować pod Karą potkamenia wosku co miesiąc z cechu ma być u majstra ^{ogładowanie} rewizya czy materiał dobry - Leglarze mają taką robotę robić białą: konwie piwne i wodne wielkie i małe z wiekami, wanienski do dzieci, szafliki wielkie i małe w białym obrusie, Tagwice do limoniej rozmaite wiel: kie i małe, barytki nie mają robić wiekzej nad garce 6. lufzów nie ma być. szeszy: wielkzy nad piatrecia piędzi szeszy ^{innych robot drosza} u dna - inna robotę należą do bednarzy (ktory nie powinni robić leglarskiej roboty i ktory innych architekti mniejszych nie powinni robić aby miał tylko 62 garce a potachtelek garce 31^{1/2} Obwym niewolno towaru do Krakowa przywozić ani też niewolno parstajom robić. (R. 1644 d. 20 sierp: nis - Krol Władysław te miejsce Artykuly potwierdza Cracow. 21. Augusti 1644. (kart 2) na pergaminie kart 32 podpisem króla Władysława. pausagna zielonym ^{znakiem}

F przy rozporzeeniu sztek mają dać do cechowej skrynki zlotych 20 a przy do kon: czeniu powinien brać skromnie urz: stowac co by nie kosztowało więcej nad 10 zlotych F Tajemnie cechowych nie wolno wyjawiać ani z parstajem przedstawiać pod Karą i kamienia wosku

To potwierdza Krol Michal Cracowia 9 Novembr. 1669 na perg. z pieczęcią.
" " " Jan III Cracowia 27. - - 1676 " " (podarty)

Contubernium Chirurgorum.

Joannes III Cracov. 20 April A. D. - - potwierdza przywilej Michala Króla Cracov.
 10 Octobr. 1669 a ten zas' Jana Kazimierza Cracov. 10 Januar. 1649, a ten zas'
 Władysława IV ^{Crac} (30 marca 1633. a ten zas' Zygmunta III Cracovis 21 Maja
 1592. a ten Zygmunta Augusta Varšavis in conventu generali feria 2^a ante festum
 S. Joannis Dept. proxima 1570. potwierdza artykuly Cechu Chirurgow nadane im
 przez Zygmunta I jako to: Wykazowany się godziwem urodzeniem kto chce być majstrem
 ma zrobić majsterstuk (masa) Prima quae gratia dei dicitur. 2) Emplastrum
 Galmeien et Grizeum 3) Unguentum Tuscum, 4) Pulvis osorium 5) Emplastrum
 Corrosivum 6) subigat seu acuat novaculam novam 7) subigat novam
 forsiculam ad usum rindendorum crinium 8) novum flebotomium subigat quo
 vena incidenda erit, tylko cehowemu majstrowi wolno bylo wywieścić miednic
 ktoby trzymat u siebie ~~majstrem~~ infamem socium vel servum qui artificio indignus
 est, nie wolno mu miednic wywieścac. Użyci ma się 3 lat użyci nim zostanie to:
 waryszem - ktoby pojął wdowę lub maślakowca ma być wolny ab' speciminibus
 w przyprawkach smiertelnych ma majster wezwac do pomocy seniora lub ktorego z chirurgow -
 - Leziebnikom i innym w Krakowie i po przedmieściach nie wolno bylo excercere
 professionem - Zygmunt III dodat to do tych artykulow aby co roku strzelali in campo
 do celu, aby po majsterstwu dawat wiegerze nowy majster. Aby każdy ktory zobaczy
 smiertelnie chorego ~~zaryz~~ lub rannego smiertelnie, zaraz to do cehu doniosł.
 (Kart 3 1/2)

fol. 311

Statuta muratorum ^{po Tainie} Datum feria ^{2^a} post festum S. Stanislai in Majo 1512.

^{Confules civit crac.} Carpentarius, et Muratoribus ac Lapidibus Ani mura zowi ani cesh
 nie wolno bylo zaprzac budowy dlopkow Komisarzy z Ratusza nie obejrzata
 granic budowy czy niema wjechania wendza wstafnosci - Robota prau dla nich tempus aesti-
 vale a festo pasche ad S. Michael. tempus hiemale, lata dostawali dziennie 5
 groszy zim 4 grosze. Robic maja od switu do sriadania, sriadanie pot godziny
 objad godzina, hora vespertina alias merenda pot godziny pracowano do godziny przed

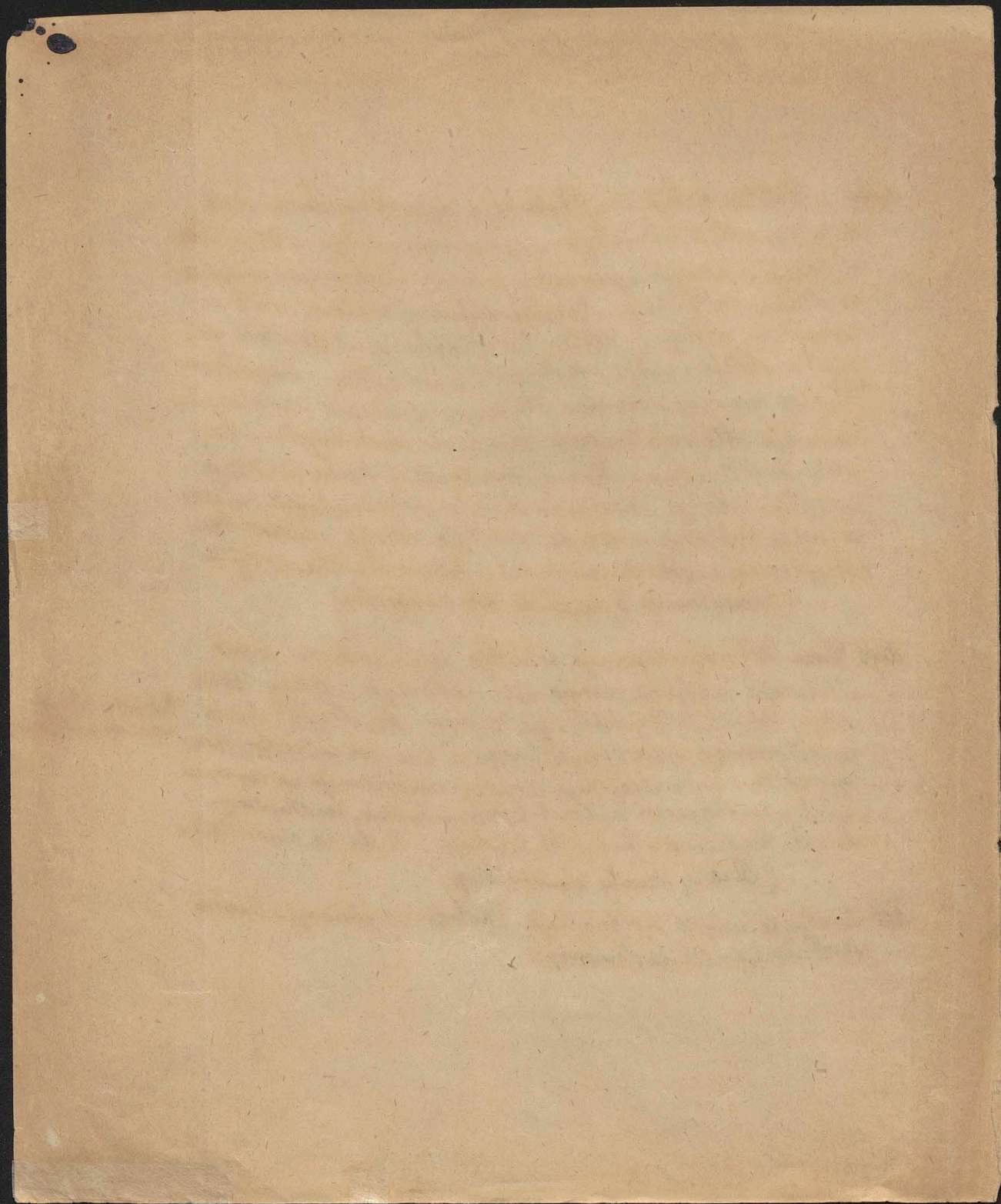
zakodem — sprzedawac drewa: celex bez pozwolenia wlasniela budowli nie wolno
— De Jociis. Czeladnik jezeli przez zimę zostanie u majstra ma zostawac w robocie do s.
Jana Chrzciela wzien ma terminowac z lat. majster za robotę wznia ma brac dziennie
2 grosze Czeladnik ciefelny brat dziennie 3 grosze w lecie, w zimie 2 grosze czeladnicy
murarscy podobnie — majstrowie i czeladnicy tego cechu nie o 22 godzinie jak sobie
wybrali lecz 23 godzinie co 14 dni do Tazni chodzic maja po robocie — Lodzysk ognia
ciefle i czeladnicy maja wic na obrone za co od rajow dostawali nagrode. Datum feria
2° post festum s. Stanisl. 1512. (Kart 3)
276 — 311.

Acufium institutiones et statuta 293. (tylko obrazek)
Babitorum statuta 307. (tylko obrazek)

1689. - Połotka białaja kizylbaszkaja (dywanik) - Ferezzi muzi-
 skija kamizatyje rudożeltyje, z naszywkoj zolotoj - Odnoriatke
 muziškaja rukonnojja wysznawaja s puhowiay serebrianyimi podpusze-
 na otłafom swietłozetnym - Ochaben zulfrianoj makrowoj wiat z
 naszywkoj zolotoj - Kaftan białej zulfrianoj s ozerelem, na:
 szynka zolotaja z waty i s kistiami i galin zolotoj - Nagrudnik
 otłafnoj krasnoj s ozerelem stojaczym, 15 puhowic serebrianych -
 Pietogreja otłafnaja krasnaja, 30 puhowic serebrianych - Szany
 rukonnyje - Opaszen rukonnoj, 11 puhowic - Szuba ženskaja
 pupczataja sobolja, s kruzivom serebrianyim, 13 puhowic, pusze =
 na puchoch bobrowym - Szapka muziškaja sobolja, werszok bar-
 chatnoj krasnoj z petli žemczużnymi - Kowec kizylbaszkaj -
 (Preraz Wawilja Tychanowicza koto Błowgoroda)

1696 Obraz Bohorodicy Znamenija w Kiotje, okład serebrianoj, wenci
 s korunaja i grywna reznyja, pola czekannyje - Obrazy Boho-
 rodicy kipskija, Neopatymyja Kypiny, Akrastnyje; Spasa T. Odegitryi, D. Jago.
 nerukotwożennago, Spasa Wsemjetywago, na kipyarje - Czekan opraw-
 nyj srebrom - Uśda nahajškaja oprawnaja serebriannaja na remeniah
 - Tulup ženskaj puozen puchoch bobrowym - Sukman ženskiy s ruzny
 Sarafan kraszennoj - Rubasjka ženskaja - Rubacha muziškaja -
 (Preraz Wawoty Wyndomskiego.)

1696 Bratynka (nasznie) serebriannaja - Dostokan serebrianyj - Czaska
 serebriannaja - Bluda otowiannyje

Musmelii Joannis: Dictionarius cum germanica atque
polonica interpretatione. Cracoviae, per Jher. Victor. 1528. 8vo
Musmelii Joannis: Nomenclator trilinguis, quarto recog-
nitus. Cracoviae in offic. Schedeliana 1666. 8vo

- Szwierzobka (1528), Klauza, Kobyla (1666) = Equa.
- Inochodnik (1528), jednochodnik, Stepak (1666) = Gradarius, Arturco.
- Zmłodzinek (1666) = Mannus equus - Kleines Roßlein.
- Zawodnik, powodny, worowy kon (1528) - Veredus - Postross. = Woznik (1666).
- Kluszak, ciziko rozozay kon (1666) - Succosor - Harttrabendes Pferd.
- Badawia (1528) - Equus thraicus - Türkiſches Roß.
- Skalna koska (1528) - Rupicapra - Steiggeis.
- Dziiki koziet (1528) - Capre montanus - Steinbock.
- Lani, jelenica (1666) - Cervus - Hinde.
- Ogar (1666) - Canis ferarum - Spürhund.
- Myzet (1666) - Canis arium - Hund zum Federwild.
- Kędzierzawy (1528) - Crispus.
- Lisowaty (1528) - Rufus.
- Rozoki (1528) - Strabo. = Jednooki (1528) - Luscus, Corles.
- Worugawice (1528) - Celium - Augenvimpern.
- Dzignna (1666) - Pandis - Geschwür am Zahnfleisch.
- Zajstzenie (1666) - Suppuratio - Geschwür.
- Lakota (1528), Gardziel (1666) - Gula gutturis - Kecke.
- Piodra, ledzwie (1666) - Lumbi - Lenden.
- Katnica (1666) - Intestinum rectum - Darm.
- Kaldun (1666) - Omentum.
- Chreptone kosci (1528) - Spina dorsi - Rückgrat.
- Wardawy, mankaty (1666) Scaeva - Der linke ist.
- Dziubiuch (1528) - Auricularis digitus - Kleiner Finger.
- Przegub (1666) - Nodus - Gelenk an den Fingern.
- Zogebek, polizek (1666) - Alapa - Maulschelle.
- Podrytki (1528) - Nates - Arschbecken.
- Poladek (1528) - Anus - Arsch.
- Goleni (1528) - Crus - Unterschenkel. - Schinbein - Fibia.
- Lusat (1528) - Jura - Wade.
- Podkolanek (1666) - Poples - Kniekele.
- Sirodki (1528), Polowe druzki w nosze - Pori - Schweiflöchlein.

Kita, wypuklina (1666) - Hernia - Bruch.

Krzywonogi (1666) - Loripes.

Cecha, piątko wypalone, przyszkowanie (1666) - Stigma - Brandmahl.

Ogniwaczek (1528) - Phoenix.

Prog - Gryps - Greif. (1528) (1666)

Niesna kokosz, Napiadka, Krowzka (1666) - Gallina

Sadz, Kocięc (1666) - Gallinarium.

Pydlinek (1528) - Allecinfamatum - Pückling.

Płotczyca (1528), Pluskwa (1666) - Lince.

Kontrywał - Electrum 1528 = Mofiqdz - Brichaleum

Skotoryzy albo ranny owoc (1666) - Praecox - Frühzeitiges Obst.

Jabłka (1666): Pierzgnięta (Honigäpfel) - Winnicki (Weinlinge), Morzgi (Strimlinge - Mala maculosa)

Gruski (1666): Jedwabnie (Speckbirnen) - Matgorzarki (Jacobbirnen) -

Pasowki podługowate (Zapfenbirnen), Piersianki (Frauenbirnen) -

Śniodowki (Honigbirnen), Zimostradki (Winterbirnen) - Grdule (Glorkenbirnen), - Owsianki (Haberbirnen)

Wypisy z wydania r. 1528:

Kruczka - (Crypta - Gruft) = Wiatyk (Liber horarius - Brevier) = Ochloc-
nik (Defectorium - Defental (Renter?) - Zamrysta komora (Conclave)

- Wyruwalnia (Apodyterium) - Chłotnica albo Wiczerzik (Solentum)

- Poszywie stomiane (Strohдах) - Niemocnica (Valitudinarium -

Siechthaus) - Poftrzygalnia (Constrina - Scherhaus) - Miejska
Kuchnia (Popina - Gastküche) - Swiecznik (Candelabrum) - Świebla

(Abacus - Kredentztisch) - Sklenica (Cala vitreus) - Krodzik
(Urceolus) - Ledel (Sedile) - Przygotawka (Catinus - Schüssel) -

Żerole (Batillum - Feuerschaufel) - Przygrzewadło (Lunioepo -

Feuerklam) - Trifus (Tripes - Dreifuss) - Wiadro (Urna) - Diban
wodny (Hydria) - Pofstotek (Scabellum - Fußstachel) - Podufka

(Cervical) - Węzgotowie (Pudvinus parvus) - Nobierzec (Saper) -

Spona (Auleum) - Kortyna (Corinta) - Chomla (Cestivillus - Kom-
melt) - Szrak (Stratula - Bruntz Kachel) - Oklepiec (Ames-

Vogelklob) - Pofnatyna (Venabulum - Schweinopis)

Łwierstnia (Modius - Scheffel) - Węsad albo Beżka (Vas - Fass)

- Kufa (Cupa - Grys Weinfaß) - Kłoda (Trina - Jun - Sonne?) -

Lagwica, Sulnica albo Flaso (Lagena - Legel) - Konec (Cantharus -

Kann) - Kubek (Cypnus - Becken) - Krowzak (Patera - Schale) -

Koczrywor (Benna) - Kozica (Stiva - Pflugstertze)

Strzemiąca (Hegreifen) - Luska (Lora subicum) - Iza, Cho-
 mata (Kummet) - Podpiersich (Brustriemen) - Lohuy (Schwazriemen)
 Zzuwalnia (Ausziehstube im Bade) - Botuch (Badtuch)
 Przypowiesi (Radium) - Obmowa (Apologia) - Odwrotanie (Palinodia)
 - Wąbu piotka (Schlitz) - List o 2 Karciach, Artus (Phylura)
 - Kwatern (Lurikrony) - Namiestnik (Vicarius) - Kłoda (Lippus
 Hork) - Kuna (Collare, Halseisen) - Drabant, Halabardnik (Stipator)
 - Rozjemca (Arbiter) - Lawnik (Lessefor, Schöppe) - Przystan
 (Deductor, Begleiter) - Podraszy (Laudator, Mundorhenk) - (Structor)
 Krajory (Vorschneider) - Holnik (Papisei, Fruchsefs)
 Naszyniec (Indigena, Eingeborner) - Incola (Obywatel) Ein-
 wohner - Ziemex (Municens, Mitbürger, Landmann) - Pha-
 tyunik (Inquilinus) - Mietelnik, Kuglarz (Gaukler) - Prasot
 (Salinarus) - Brenosiny, Loprawiny po weselu (Reposita) -
 Diewiaszka, Synowa (Nurus, Sohnes Weib, Schwur) - Dzwierz
 (Levit, Manns Bruder) - Mziowa srostra (Glos, Manns Schwester)
 - Ją trew, Bratowa (Fratia, Bruders Weib) - Gyrum (Vetricus, Stief-
 vater) - Maiocha (Noverca, Stiefmutter) - Pasierb (Privignus,
 Stiefsohn) - Rodzony brat z jednego oia i matki (Fater germanus)
 Bracia od jednej matki (Fratres uterini) - Stryj (Patrus, Vetter,
 Vatersbruder) - Ciotka po ojcu (Amita, Base, Vaterschwester)
 - Wuj (Avunculus, Oheim, Mutterbruder) - Ciotka po matce (Ma-
 tetera, Muhm, Mutterochwester)
 Krosna, Kacki warsztat (Geotell) - Płocha (Leiten, Weberkamp)
 - Waj (Jugum, Fuchbaum) - Czotnek (Radius, Weberpule)
 Podnożki, Kackie (Brilia, Schemmel) - Czrowa (Lium, Waff)
 - Watek (Frama, Eintrag, Wäfel) - Cewka (Lanus, Wäfelpule)
 Runo (Velus, Fuchswolle) - Giermak (Vestis talaris) - Totogton
 (Tela aureata) - Altembat (Seidenkleid mit Gold eingewirkt)
 Cramlet (Undulata, Schamloth) - Duple, Kitejka podwojna -
 Gormak, Delia, Ferezya (Toga, Rock) - Eponiza (Zemula, Regen-
 mantel) - Mętlík (Überkleid) - Zatorzka (Pectorale, Brustplatz)
 Letnik, Fortugat (Langer Rock) - Ogon, Dacho - Cepłiki, Uplatki (Zöpfe)
 - Rantuch, Podwika (Schleper) Azbek - Geto, Ciaszocha (Weiberhand)
 Broni: Pleszek na piersi (Thorax, Brustharisch) - Pleszek w tył (Humorale
 Rückblech) - Naramnica (Brachiale, Armschiene) - Nabitki (Bein-
 schienen) - Pancierz - Prystbisa, Szyszak, Helm (Galea, Sturmhaube)
 Polirki u szyszaka (Vifis) - Buklerz (Clypeus) - Pawca (Scutum)
 Miecz, Kord, Szabla, Szpada, Rapir, Tulich - Granat, Bron w kostarsie (Jakob
 stecken) - Kopia, Dzwice, Oszerp, Orzerpisko (Schäfflin), Malabart,
 Parazyz (Spisł halbmondformig) - Lęk, Kusza (Balista), Lijuna (Lance)
 Lubic, Sądak, Belt, Kusien (Streitkolben), Ciekak, Kifof, Basalyk (Plei-
 nigel an einer Kette), Ciekak, Kifof - Arkabus, Rusznica, Luchat, Musket,
 Pistolet, Kragina

Jachuta, Miina, Dubas,
 Osarka (Schifflein) - Sztaba,
 Czolo albo podesz okretu
 (Prora) - Ruda zad okretu
 (Puppis) - Kos (Rostm)
 - Pruchta (Schiffbaum)
 Blankowanie (mieszca do
 chodzenia) - Zera (Schiff:
 untertheil) - Reja (zierz
 na malsze na Kłoz, rąpiel
 wisi) - Her, Rubel (Steuer-
 ruder) - Trelowac o Kret
 (Schiffzieher-pilot)
 Les (Lenio, Leich) - Es (Ca-
 nis, Eins)
 Maik, Zmruwioz, Osarka
 (Blinde Kupspiel)
 Kontryfat (Englische Zinn)

Nomenclator Joannis Murelii 1666 (93 ed.)

- Giermak do kostek Lamynd Alnid bid ruf in froyen
 Zwierzchnia szata, Giermak, Delia, Ferezyja - durn:
 yon rock, Zingurlich Alnid
 Oponosa - Anymmantel (Penula)
 Sukmana z prostego i grubego sukna - Kflustros Alnid, rock
 Szuba - Kflustros (Mastuca)
 mszlık - Ubar Alnid (Amiculum)
 Kapica, Kaptur mniski - Ruzgn
 Kasten - Durnid
 Kotpak - Dzitziy Zuit
 Jamutka - Zuitlinu
 Ubranie, postki - Zuyen
 Pludzy - pludzarofyn
 Zatozka - Zuyplutz (Lectorale)
 Pukiel, cztka na pasci - Gurtel z zernygn
 Mieszek, kaleta, wacek - Fajfo
 Inestrony trzewik - Dintur fuf
 Ozezany trzewik - Zmuffwiltun fuf
 Osaczynaga, Lizma, - Zuyfuf, zui baidun fuf
 Kosle, narty, Trepki - Zuyfuf
 Maty, wysokie pantofle - Calcei nulli
 Bot, skornia - Dintur
 Zuyfuf, fartuch - Kfluzfall
 Letnik, Fortugat (Vertugalla) - Lamygn rock

Ogon, ruczo - Alindrupfornuz
Porama u szat - Saluzn
Uplotki, Cepixi - Zözfn
Rzbek, rantuch, podwika - Kflmimn
Skanka, Kotko - Zürtlinn
Gzto, Liagrdcha - Dnibarfund
Gieztko albo odziemna Kofzula - Urtan Zymud
Szorc, Spodnica - Dfjörztuf
Zatobny rantuch - Fvonrupflmian
Bregub albo jatd u sukni - faltz
Kapuc wetniane - Twknu

Krofna - Skacki wafzfat
Ptocha - Dnibarburin
nawoj lub Wat na kto'ry sukno nawijajz
Czotnek - Zzül
Ofnawa - Dwarff, Dfjörzgeru
Watek - Duffel furtury (Subtegumen)
Cewka - Diefzül
Szatnica - Alindrupkammn
Szatnia furynia - Dfjörn
Barhanowa lub bawetniana materia (Dreufmut, Zv-
urpin) Zlotoglow (tela auro texta) Altembas
(sericum auro plumatum - Dnindrupnig nit Gold-
yauwirlet) Szamlet (undulata) Adamażek (seri-
icum floculentum, Akfamit, Zota kfamicie lub
Bskart, Kitajka, Dupla (podwojna Kitajka) lit las
Tosba, Tajtra (Znitaltuffn) Biejsagi (Wartpuk) Sumki
(Znitaltuffn) Kiejsenia (Ksubpuk)

Dictionary of Joannis Murellii Cracoviae ap. Hiet. Vietor. 1526.
Joan. Murellii: nomenclator trilinguis. Cracovia 1666. 8° (cozakofski)

- Equa - Swierzobka (Klasy) 1) 90
Gradanius - ^{equus} Gultanzfami - Inochodnik (Sto pak, jednochodnik)
Equus traecus - Turkijski top - Badawia (Turcki: Kon)
Equus pumilio - klninski top - [Umudzinek]
Strabo - Ksienow - Rozoki
Lilia - Duinguunizpr - Mrugawia
Desophagus - Lakota
Aen - Kuan - Liedzwica (Kaska)
Intestinum - ^{Intest} Intestum - Jelito
Plum - ^{Plum} Plumen - Trzewa (Kuska uenka)
Spina dorsi - Knikeyrat - Chzeptowe Kofa
Scapula - Dypulnarblat - Plece (Topatka)
Auricularis - Alpinfuygo - D Tubriuch (Ost atni palec)
Nates - Anstbrubau - Lod rygki
Anus - Anus - Lofadek (Zadek)
Lori - Dypulnarblat - Sirodki (Potowe dzyurki)
Purulentus - nitruy - zwiatrowy
Callum - Dypullen - Wodzel
Intestinum rectum - Intestum - (Kratnica)
Omentum - fuygnuninunth - (Kadun)
Catarrhus - Dypulnarblat - nierzyt (Dyma)
Lorrigo - fuygnuninunth - Strup
Scabies - Dypullen - Lasyfuygo
Lorrigo - Anistyn - Dwieryb
Variola - Masynn - Ofpice
Hernia - Intestum - Dzepunktosi (Kita, Wypuklina)
Glaucoma - Lowsia zzenica
Volor ileorum - Dypulnarblat - Morzenie wjelitach

Lethargus - Fyllerfjuft - (Suber)
 Albugo - Nuan - (Bielmo)
 Amaurosis - (Mepota jafna)
 Gravedo - Flugfmu - (Sapka)
 Salivatio - Kzmirfließ (Skrogors)
 Zanclis - Zufußfließgröfwün - (Dzisqna)
 Panarium - (Zanokica)
 Ardot - Vöbunünn - (Zgaga)
 Scabies - Aristö - (Swäzbiqzka)
 Papulae - Pocken - (Spica)
 Lustula - Bluetter - (Kroftka)
 Condiloma - Früg wärgn - (Chyozka)
 Vixex - Nimmunn - (Zega)
 Horror - Viferünn - (Egrogzka)

- Brenge pessa* - Zwickling - Bydlniek
- Barbo* - Zurbn - Toporek (Barwena, Brzana)
- Gobio* - Quapf - Agerzucka (Kietbik)
- Muris* - Rön - Czecuga (Jesiot)
- Nassa* - Giffornuß - Wirsze (Wierza)
- Verruculum bita* - Wirtn - (Drgubica)
- Fcaustrum reticulatum* - Aisifon - (Kacenz)
- Wędkana wlojan, wędzisko (Kij)*: wędka
- Coracinus* - Da Jübnl - (Dübiel)
- Percfluviatilis* - Auilbaupt - (Jazdz)
- Mullus barbatus* - Zurbn - Barwena Brzana)
- Rhombus* - plattfisch - (Staryka, floderka)
- Erithrinus* - Stollfisch - (Jazic)
- Apua* - fischlein - (Mzewka, Bwfiarka)
- Cobitis fluviatilis* - Fismolen - (Slizyk)
- Smaris* - Münnun - Sielawe

liber cortex

- liber cortex* - Zupf - Moczydło
- Laurus* - Lorbeerbaum - Boobek
- Dubus* - Froudbann - (Jezyna)
- Dubus idaeus* - Froudbann - (Naliny)
- Halicacabum* - Fudnikirfn - (Mechunki, Zorawiny, Zhe wifnie)
- Pinus picea* - Aisfon - (Hocerk)
- Linus* - ~~Obra~~ - fisch - (Sofna)
- Abies* - Furtin - (JodTa)
- Salix viminalis* - Infwüdn - (Rokicina)
- Sicomorus* - Merubnufnig - (Sicomorwa)

Anserinus femur - Gänb fneif - Gujca
Chenobosia - Gänb fneif - Kociet
Lucalus - Rüvänk - Gjegalka (Gjegiotka)
Curraca - Groumiken - Liegja
Phoenia - ^{Beniwauk}
Gryps - Gornif - nog (Gryf)
Gallus - Zafu - Kokot, kur
Gallinarium - Gänb fneif - Kofziet Kurny (Kociet, kury)
Dalambes - Goly fneif - Grywag
Musciapa - ^{Audacula} flingm fneif - doda ka (dudarka)
Dicus - Dznift - Dzieniot (Dziot)
Motacilla - Duffn fneif - Liskwa (Liska)
Canapus - Gänb fneif - Dienice, Iwoniec (Dziwoniec)
Penna remiges - Dfwiir fneif - (Zbrzejre piero)
Pluma - pflaum - Luch (Kwap)
Uropygium - Dnif - (Guzica, Chrzop)
Gallina incubans - Dnif fneif - (nafia ka)
Munidia Gallina - (Katakutka)
Tetrax - Rüvänk fneif - (Ciciotka)
Lerdia ruficula - Dfurf - f (Lardwa)
Platea - Df döff fneif - (Zyryzak)
Mergus - Dnif fneif - (nerek)
Oripelargus - adlan - (Orlicz)
Chlorion - Goly fneif - (Mywelga)
Parus montanus - Dnif fneif - (Dergät)
Hirudo riparia - Dnif fneif - (Grzebiotucha)

Dyra - zinnu - (matgorzaki) praecocia (Lafowki tus.
 biata zuzfnubirum) (Liesfianki) farnubirum
 (Miodowki) (Zonubirum) (Zimostadki) (Zimna
 birum) (Grdule) (Glocknubirum) - ~~Woda~~
 Hrota (Owfiarki) Zubrubirum

Fraga - fribann - (Loziemka) Pozymek
 Laficulus florum - Blumubirum - (Lownianka)

Electrum - Kontryfad

Crypta - Guift - Kruhta
 Portius - vruary - Krufrugarek (Predfionek - durnbny)
 Refectorium - - Ochtadnik
 Vestibulum - Worfjoff Predfienik (Predfioner
 Conclave - Zamryfta komora
 Solarium - Söllnn - Chłodnia, wiegerink
 Vallum - Bellwork - (Ostrozenie) (Wad)
 Lomorium - Zwiaryn - (Miedzynurze, Predmurze)
 Specula - Dwart - (Strażnica)
 Armamentarium - Zmryfub - (Zbrojownia)
 Horologium - Upr - (Godzinnik - Zmryn - zegar)
 Pergula - Offmann Gony - (Zofienie, ganczek)
 Caedra - ~~Woda~~ fribni (Jala)
 Podium - (Alkierz)
 Pavimentum - Gpniel - (Pawiment, cto)
 Lithostratum - Dmizflapn - (Kamienny poklad)
 Atrium - Zwiaryn - (Dien)
 Triton - Wotryfufu - (Wietnik)

- mantica - Mantel - (Bielaga)
 bulga - Kuttelhaupf - (Sumki)
 Calceus fimbriatus - (Pocjanij brzewik)
 Cochurnus - Nisj zu einem fufsen - (Odzynaga, Lijma)
 Cerea - Hirse - (Odat, Korna)
 Hela - Kreuzstark - (Lestnik, Zostugat)
 Lyra - Alnbaumfwanz - (Ogon, Rucho)
 Linadema - (Zortlein) - (Kanka, Kotko)
 Suppans - Nutzwurm - (Gylo, Ciasnocha)
 Thorax, pectorale - Brustfammisch - (Pleszek na pierfi)
 Brachiale - ~~Brachiale~~ Armfammisch - (Naramnica)
 Manica - Elmschwanzfuf - (Zelazna rzkawica)
 Bereae - Zinnfammisch - (Nabiodrki)
 Galea - Wale - (Dyrtia, fyszak, xetm)
 Buccula - Wife - (Polizki i fyszaka)
 Clypeus - nindas Nfel - (Dukler)
 Scutum - lis uglias Nfel - (Lawyza)
 Harpe, lineae - Köbel - (Szabla)
 Spatha - Stirn - (Szpada)
 Sica, Lugio - Styl - (Puinat, Tuluk)
 Hasta senisa - Stirn - (Kopja, D'zewre)
 Lancea - Lausz - (Szuszep)
 Hastile - Styllein, Stast und Zins - (Szuszepisko D'zewre)
 Bipennis - zollbarte - (Szalabart)
 Lunata securis - halmwundförmiger Stirn - (Szardysz)
 Scopio - Armbaum - (Kufza rzkawica)
 Corytus - Zugmuffel - (Luzdrona Kufz lubtak, Lubie)
 Piculum balistae - Griff - (Szelt)
 Pharetra - Kfulekoffen - (Tajdak)

- Lapis frontatus - Kłuspin - (Lęczyca, Białystok, Warszawa)
- lumen superum - Ubrus ^{mien} - (Nadziejnik)
- Valvae - (Dziwi dwostknydlaste)
- Janua cancellata (Dziwi Krawaste)
- fenestra - fram ^{fram} - (Blona)
- Candelabrum - ^{diuff} - swiecznik
- Abacus - ^{kwadrant} - Stuzba
- Ureolus - ^{kwadrat} - Krowlik, Krowligok
- Sedile - ^{dywan} - Zedel
- Catenus - ^{dywan} - Druytawka, srednia misa
- Alveus - ^{mulda} - wiecki
- Lectus - ^{loz} - Loze
- Fulera - ^{introwal} - Loznica
- Labellum - ^{sup} - Podstotek (Podnozik)
- Dulcibus - ^{kwadrat} - Weryto wie (raglowek, Podulka)
- Auleum - ^{kwadrat} - Opone
- Vagina - ^{kwadrat} - Loszury
- Verabulum - ^{kwadrat} - Kokat yza
- Dugio - ^{kwadrat} - Deka
- Sicca - ^{kwadrat} - Spada
- modius - ^{kwadrat} - Cwiestnia
- Saccus - ^{kwadrat} - Miesh
- Vas - ^{kwadrat} - Sgd, Biezka
- Tina - ^{kwadrat} - Ktoda
- Abba ^{kwadrat} - Lagurica
- Latere - ^{kwadrat} - Koczak
- Carpentum - ^{kwadrat} - lamice
- Benna, Aheda - ^{kwadrat} - Koczzy woz
- Eseda - ^{kwadrat} - (Rydwon)

manubrium cultri - (Akojesc, okladziny)

Vagina cultri - Messingrin - (rozienki)

Chalybs - Ruz - (musat)

Ligneus catinus - Holzmann d'issel - (Kryznow)

Circulus patinarius - D'isselmann - (Lrawda)

Quartarium - Gipsst - (Kalewka, Antwas)

Phiala - Pokal - (Kostuchan)

Kielich, Czara, Czajka,
Kubek, Kufel, Jklemic,
Kruzlik, Banka, Dyzan,
flaska, Tagiew, Korow)

Fungus -

(Grybek na koniu swiece go.
rejcaj.)

Batillum - Drukmi lan - (Kofior, pogrzebanyska, pociast)

Discus - D'isselmann - (macloch - murak)

Ulutra subaleris - (Wzglowko) (dzi jao²)

Velum - Herfang - namiotek nad lozkiem

Tapetes persica - Turkit for Tzzit - (Ldziampri Kobezle)

Commeatus - Prowiant - (Spiza, na zywnosc)

Dianium - Dymis auf minus Tery - (Bortok)

Oxigale - Karionnial - (Kan pult)

Coagulum - Lorb - (Serzysko - Podpuszka)

Lagena lignea - L'izel - (Dunktak)

Vinum Chium - Malragium - (Matmazza)

Vinum Apianum, Falernum - Muspartaler - (Mus kateta)

Vinum Aucinum - (Twin full) - (Alywuta ze wloch)

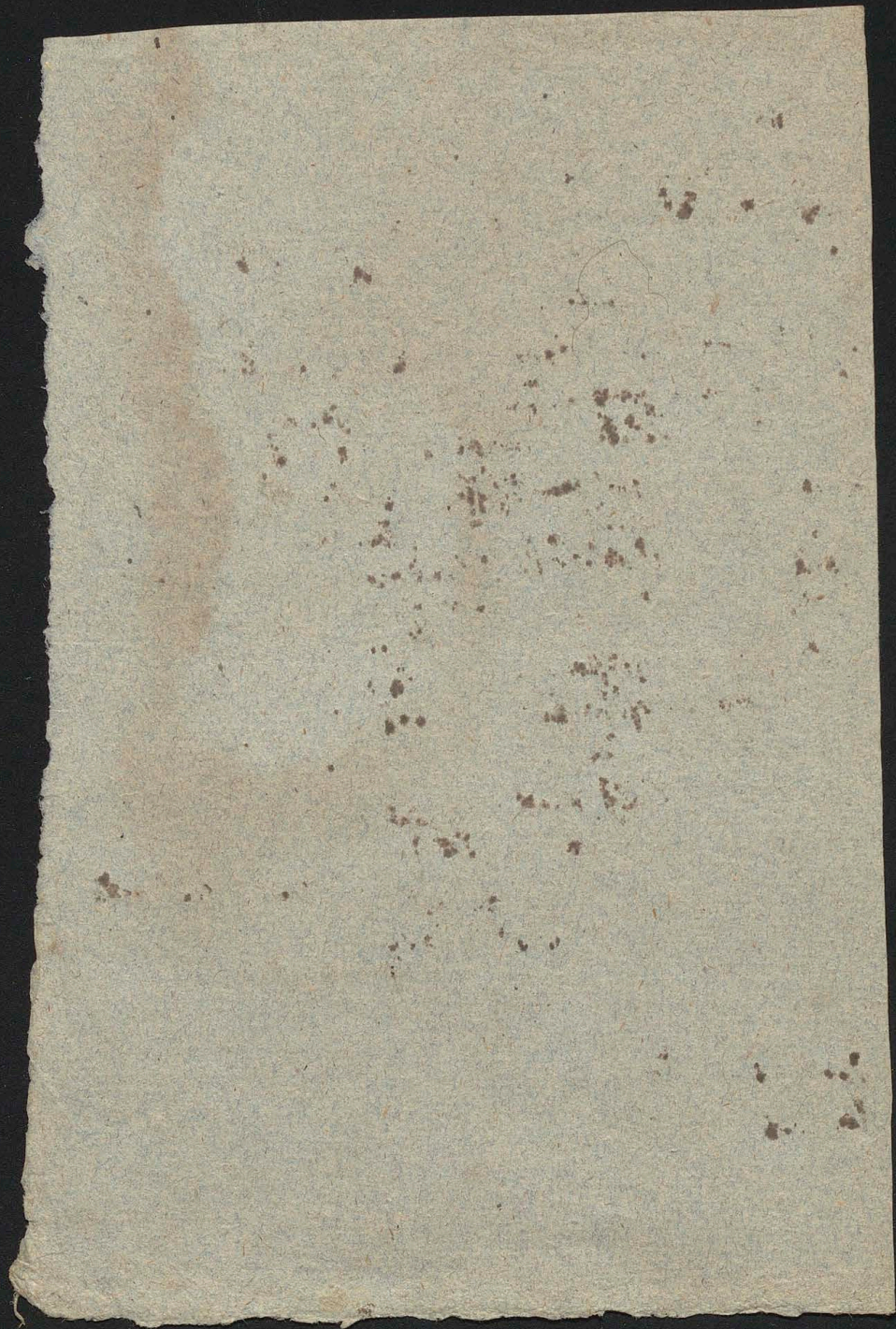
Vinum Creticum - Alakant - (Alakant)

- Aratum - pflanz - (Pług, Jorha, radło)
 Vomer - pflugsparr - (demiech, krosj)
 Bura - pflugknie - (nasad kroszowy)
 Hiva - pflugsparr - (Pługowe rosochy)
 Ralla - ~~stnit~~ - (styk, koscia)
 Stimulus - Dornst. - (Bodziec, Ofuén)
 Alia - Handbail - (Darta, Topor)
 Scalprum - Schnittmesser - (Azezak, Hing)
 modiolus rotac - Radn - (Draffa)
 Canthus - Stumpfenn - (Obod, Wyrwant)
 Flagellum - flugel (Ceny z dzierzakiem i bijakiem)
 Exequiae - Einbaumen (Zaduszna nsta)
 Tunica pectoralis - Leibrock - Dupica
 Amiculum collare - Koller - Obajczyk
 Lemula - Stymulator - Oponicya
 Chlamys - Stutrock - Kiepiennik
 Purpurea vestis - Lawloka
 Roticulum - yspinkta, Zornen - Siatka
 Rica - Kilmann - Lodwika
 Calyptra - Koforty - Kieczka
 Thorax - Larm 8 - Kabat
 Mastrea - Hlafuka
 Succinctorium - Dmiffpory - Janusaly
 Ciliicum - wlophenica
 Tibialia - Zymu - rogawice.
 Brea - Dinfel - Skornia
 Calo - Frotkm - Dreyar (pantofel)
 Fibula - stink - Drecht.

Pocillator - Müntzschnecke (Lodygazy)
Strutor - Messschneider (Krajczy)
Dampfer - Feinspinn (Holnik)
Sarcator - Rindfleisch (Kupiec)
Inflator - Rindfleisch (Kramarz)
Scrutator - Füllschneider (Wendetanz)
Indigena - Feinspinn (Naszyniec)
Popularis - (Ziemek) - Landknecht
Inquilinus - Feinspinn (Chasupnik, Komornik)
Chirurgus - Schneider (Cyrułk, Balwier)
Sibien - Feinspinn (Surmacz, Pifczek)
Merenda - Abendbrot - Juszyna
Eques auratus - Ritters pasowany
Rusticus - Bauer - Siostak
Vilius - Feinspinn - Włodarz
Faber ferrarius - Feinspinn - Kowal
Cultifex - Messschneider - Nożownik
Faber bractearius - Goldschmied - Goldslanz
Faber laminarius - Feinspinn - Stater
Pellis - Feinspinn - Kufnier
Vasularius - Feinspinn - Leqlanz
Sylaba - Zylinder - Ccionka
Talentum - 72 Pfund - Kamien
mensura - Maß - miara
modius - Maß - Kozec
bretreta - 29 Pfund - Putgarnea

- Claria - Kolon - (masyga, Butawa, Budygan)
- Clava porca - Kolon - (Kijec)
- ~~Clava~~ ^{malles} ~~rotata~~ - Łanysławian - (Ciekon, Kiof)
- Caestus - Wronit kolon - (Kisicic) (Kisicic?)
- Plumbata - Dłukęgłom niuor Rattin - (Basatyk)
- Fistula peca - Grombiffu - (Ar kabuz, Rusnica)
- Bombarda - Grom, Gromofu - (Krzaska, Puthak, Musykiet)
- Funiculus - dmitr - (Knot, Zagiew, Zystolet)
- Puppis - Gintulfil biam Wjiffu - (Rufa, Zad okrota)
- Aloclus navis - Zimul (Waukta)
- Fons - Wibruluf - (Olanhowana, dochodzenia na okrocie)
- Sentina - Wutulfil - (Zexa, Stek okrostowy)
- Antenna - Wngulflouzn - (Reja)
- Karpago - Dufjebann - (Bozax)
- Gubernaculum - Pniurururur - (Her, Rubel)
- Senio - Wulb, Wud - (Zes) (w gze)
- Canis - Fud, Gd - (Er)
- Jugurum - fud - (Staje, ofnasta czci tam. Która pata wotow na dzien zorge) u wchów jutro

Ionipes - Kłaponogi
 Laripes - szpotawy

Przechera - Linnitziun
 Wiekiera - Nennitziun
 Zlotobrew - Konforalln
 Locielnica - Kpitzbruck
 Storzypistka - Kraslan
 Pruzpotudnica - Millingdyngzup

Jan Ernefli: Fontan Jezyka polskiego.
 Wroclaw 1674.

okupiny, Jarowiny - Gabuntotary
 mianowiny - Bindlaufr
 Zutawa - Zander
 kereja - Kwisniun
 wankuje - Zankent
 kukawka, rogatka, cutta - Wajgn (Corniculatum) (rojek)
 jaszernycki, orzeski pierne - Jaszernycki
 gniołka z mekiem - Mofuzlatz
 brukan - Zwartziun
 brukka - Zwart
 gbur - Zwart
 pelk - Zwart (Polifm.)
 sadek - Kristallmilnirb Garuntz (Culeus)
 sergel, uonacht - Zwartkuntz
 narsze - Amunoll
 usborek - Zwart
 brzana, parma, toporek, Garwera, - Zwart (Mullus barbatus)
 spotnica - Wols (Silurus) - (Lum)
 Węgorzyca - Albrun (Phoxinus)
 Lomochel, Głowacz, - Jowis (Mugilus)

- strzeja - Ruffmann
 zolki - Ruffmann
 zielawa, sulwica, murenka - ~~Red~~ Marun
 teserz - Ruffmann
 Trabuty - Ruffmann
 Stupsko - Polzn.
 zwierzchnica - Ruffmann
 ponta - Ruffmann
 klatacyna - (co bajki roznosi)
 banerka, wiatrak - Ruffmann
 szukajto - Ruffmann
 wciornastki - Ruffmann
 Diasek - Ruffmann
 gapa - Ruffmann
 koscic - Ruffmann
 gardina, ktoc' - Ruffmann
 ktosi sie zboze - Ruffmann
 - Koza, Dubas, Lichtan - Ruffmann
 - pacyny (wiosta) - Ruffmann
 - bakost - Ruffmann
 - zymbost - Ruffmann
 - Kłodziny - Ruffmann
 - Czambrowina - Ruffmann
 - Wanczos - Ruffmann (*Fabula quercinae majoris*)
 - wapietki - Ruffmann
 - pipetki - Ruffmann

Nicol. Volckmar: Viertzig Dialogi. Dantzig
 1649. 40.

1649 Volkmar Nicolaus: Vierzig
Dialogi: Dantz. 8.

- Kabat - Ues Iheru b
- Ubranie, pludry, pottki - Zworn
- Pon'zochy zamhowe
- Kabat z kordubanowoy na lato
- Uksamit przedni (plisny)
- Grobzyn turecki - Zurskiy Grobzymin
- Kitajka - (Rartnikum)
- Tafft - Tuffat
- Brokadya - Molofericum scutulat um
- Tabin - Bombycinum undulatum
- Troy - Panum pseudolofericum
- Falendyr - Panum londniense
- Bombyn - Panum xylium Vesaliense,
- Zompinbanusant
- Hunds kot - Panum Hunsfcorense
- Samodziatka, kiecka - Rittal
- Szamarika - Szamarka - (Weyn)
- Opleck - Linbynn
- matlik -
- letnik - Xfroy
- ogawki - pon'zochy

Krozy, Wyłogi
Kotniery - Rollen
Skorzynie - Nüßel

~~22~~
Pienowa tkanka, Pielanka - Frontale gemmi
Pasjebny, pozłocisty - fenum.

nojenki, noznik - Vagina
Łańcuch z zawieszaniem
Bisamony, Boramy

Dultynek do krepłowania + rezanej roboty
(Quizzolzueltm. do koronek)

Cramaryjka Dymurany, Rosnjurken
Metlik - Żurken

Kujony albo Kanony - Lonizorky do pra-
nia

Zzuwalnia (rozbiśalnia przy fajni)

Ponta - Nützburst

Głowa golona z cyprygną po polsku

Bzdzie głod - Dolaly Jörnem (Odravnia)

Achtel cygli Sadek - Ristnolfril

Nalewka, Lawater, Umywadnik - Zauilherp

- Multan (miecz)
 Sztokarda (estocade - Pofodżym)
 floret (fryftwżym)
 Szpada
 Głowia (Rling) rita (częci pny rkojęci) Stabiz:
 na (koniecznyżasty), brzuśec albo oftrze, tyler,
 pżara, gifer (rkojęci), fodyment albo jela
 (la garde), głowia albo kapturek (Ruzf) żabli
 Kordelas (stilet)
 Tulik, Szylet, puinat (poignard)
 Szponton (pika o fzeronim grocie - szponton)
 Włocznia (kopie, spisa)
 Rohatyńa (darda, dziryt - Ruzf / Szimp)
 Głowia (javeline - kurtyn / Szimp)
 Ofuzep (Ruzmin / Szimp)
 Drzewie (Ruzym)
 grot (zeleżce)
 cze kan (kilof - Ruzmin / Szimp)
 berdyż (Ruzmin / Szimp)
 buzdygan (Ruzmin / Szimp)
 Sajdak (Kotuzan Ruzmin)
 Arkabus (Ruzmin / Szimp)
 Makowica (Ruzmin / Szimp)
 Samopat (muzkiet)
 pothak (Sztudec)
 Kwintowka
 Karabin (lub Bandolet)
 Ruzminia (fuzya - gładka)

Krucica (mały pistolet)

Tore - zapas - panewka - dekiel - kurek albo
pasek - snuff - cygar

Smigownica (wózownica) - kisi' do wywierania

Szyzak, helm (casque, heaume), przytłocza (fytur
mał Rumfjund, morion), policyki (Viere)

Kotnicz (obrózka, Zalspänk, Gorgerin)

Ryngraf (hausse-cou - Ringbrunn), Kirys
napiersnik (Snuffplük), habiodrki (Snuffplük)

napoleone, (zakolanka, Quinsifinun), Kar:

wasz (armuragi Snuffifinun), Reka wie,

Lofia albo katanka barwola (Rollan, Kolet)

Zanierz (Kamuzofund), Karacena, Teroga,

Puklerz, Kiscien (fün'plung, ceste)

Kiryonik (Kanz), Petyoryx (paniernik), draga,

Kopijnik, Trabant (Halaberoinik - ftipator)

Musykietel - Bezarunik (Warkentpüdn)

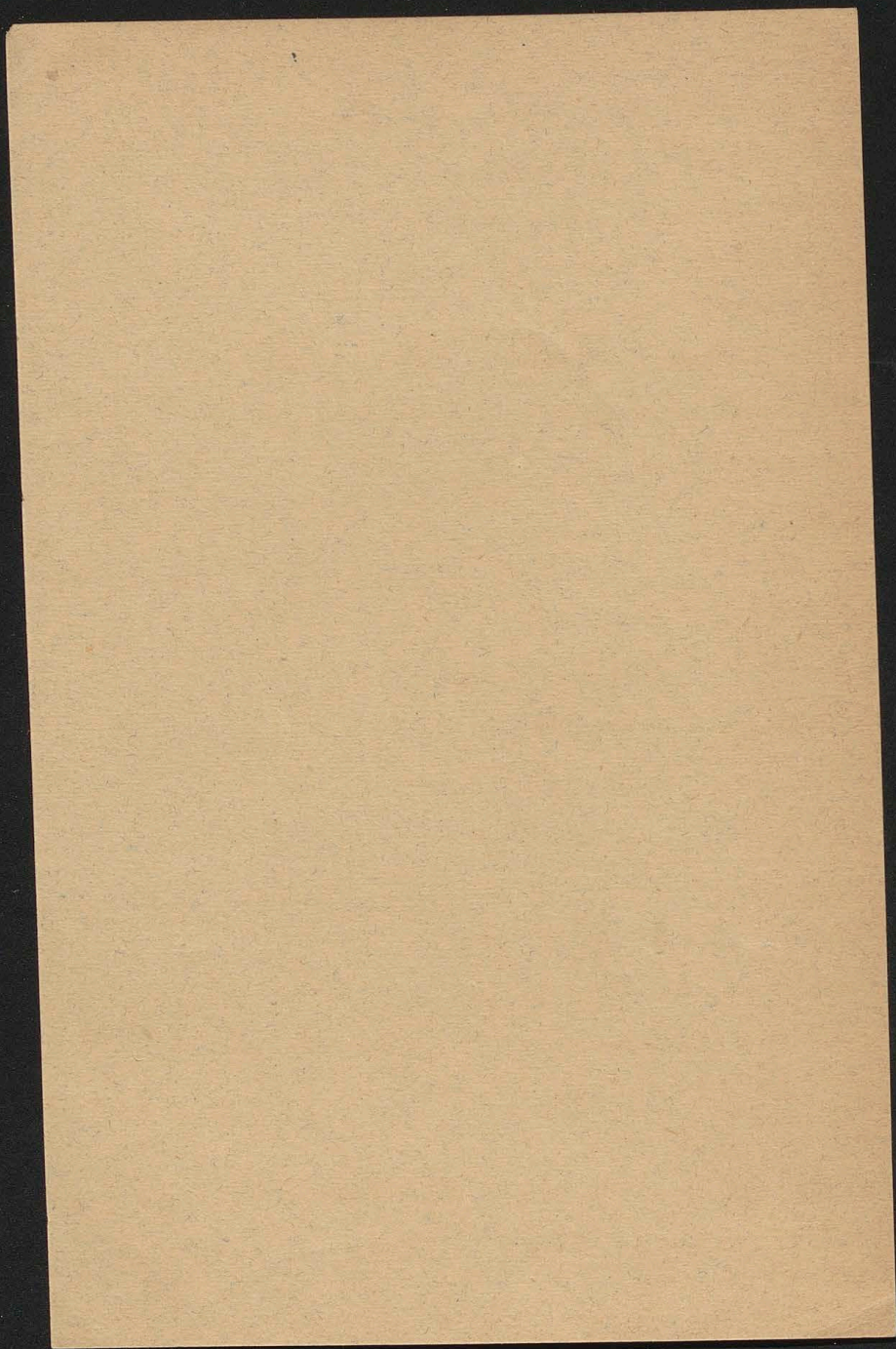
Kotowrot - Wreacions - Przeglca albo Wreacienik

Kadziel albo wziel, Ktebek, motek, moto,
widło

Prawet (Bousquiere plunffid) (notkopulak?)

Skarz, Wat Oza (Zaburbarum), Czotnet (Zaburffal)

Ofnowa albo Lafno (Zuttal Chaine), Whtek (Fuitring
la frame)

ortozorni hrad = ara

dedina = allodium

wzchod = bursa Ningo (wzchod)

cardo = stercie (rúčeje?)

Kirno - (chlamsy, ptafay, na fypinko fipisty)

okap - compluvium

kruckta = crypta

lozinie - cubiculum

slonovina - ebur stoniovina

Komon - equus

sierepie - equanica

blahozvouce - eufonia (blago dzwisk)

Korabnik - faber navalis

tvoirdo - formula (forma)

Vecse (vice) - forum

ihrise - gymnasium

sitnie (zytnica) - granarium, Ronufarub

vercie - janus

nastroi - instrumentum

Licemeruk - hypocrita

ustro - puer

par - junctura tabularum (opazka)

luse - lacuna (katuz)

just prawo - jus

lez - zakon

ohniscerin - libestus

hradbi (grodzba) - moenia

Kov - metallum

pero - penna, securifacuta et fossoria

podwoy - postis, tabula optii

ostroy (od ost) neca - mucro

Rude more - Rubrum mare

Dusan - simia cum cauda

Skops - eunuchus

Dosochi - parasitri

quod manibus tenetur

Čechel - sudarium

Stan - tentorium (stania)

trivna - torques ornamentum collis

trava - tunica (torysta)

riza - vestis

kep - vulva

r. 180 1309 Bohemianus

slodnyk - canis sagax

szczypanyze - (Jurepnica, plantale, ³Erinuffulo)

lotkussyze - fascia

omuze - toga

szawa - lavacrum

Zabradla - moenia

Ort - quadrans (Gmisch)

dluto - celtis

Rozkochny Vocabularius okolo 1358.

ubel - alabastrum

naraz - moneta (pag 57)

Dud - minium

Cruden - linoberum

modrecz - lazaria

szzydla - lonjes

Uroznyk - tributarius

Rozwoda - Schizma

Schrana - tabernaculum

Panew - Jastago

Slodownia - brassatoria

Kotel - Calder

Platy - Jorea

Prytbia - fida

Fuker - scutum

Blójek - collibar

Na kolentky - Crurial

O ruzep - franea

skrzyje - machina do naviigania
wtortusach.

jelec - capulus

gtownia

klejnot - coans

grof - tidea

rosswa - calofa

Kmet - juratus

rataj - colous

Kozak - curous

lekoftawnik - apothecarius

otrok - manipulum

obrazek - simulacrum

pyzda - anus

holomek - abseda

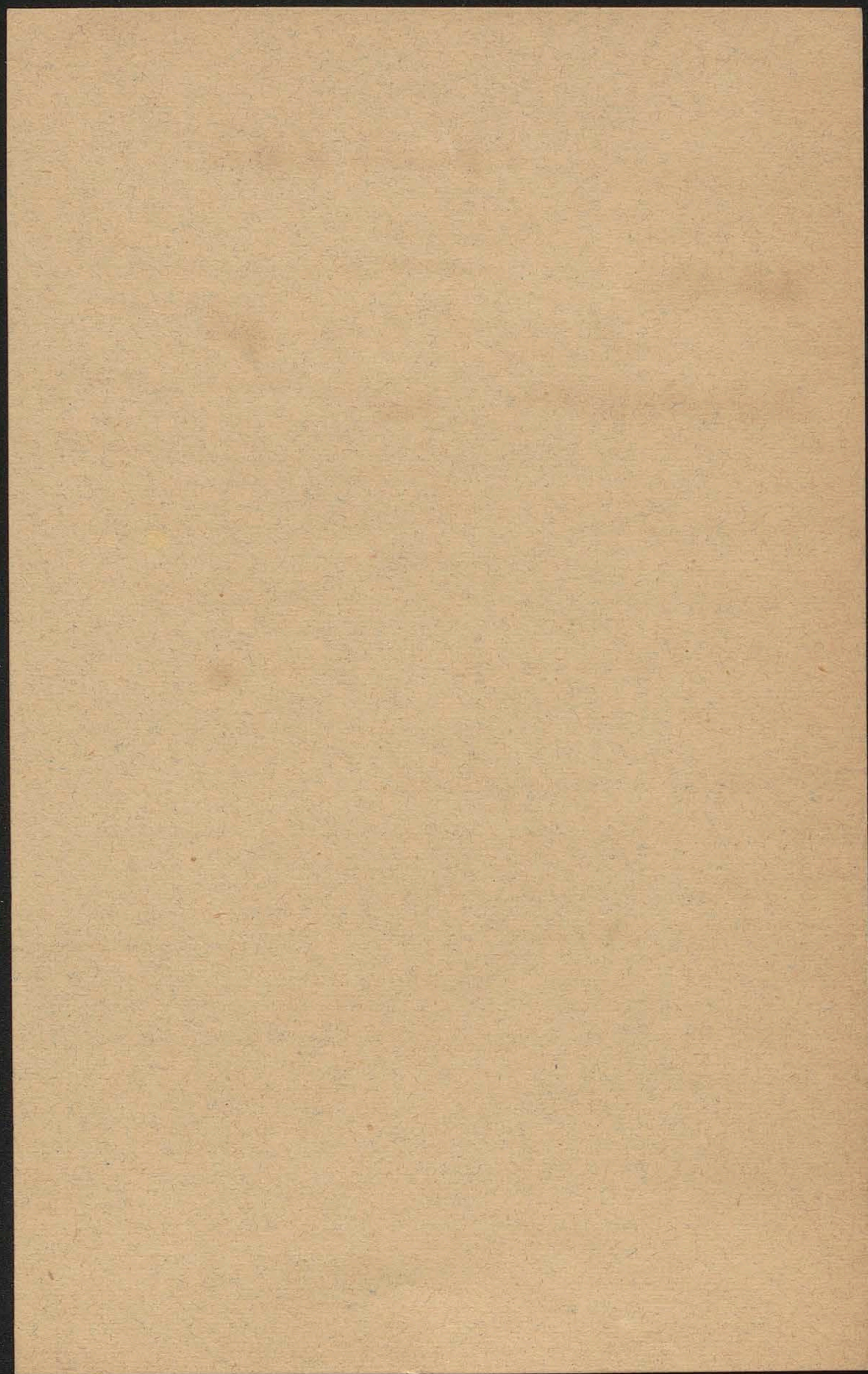
Slechtiz - bar (p. 112)

dluto - celtis

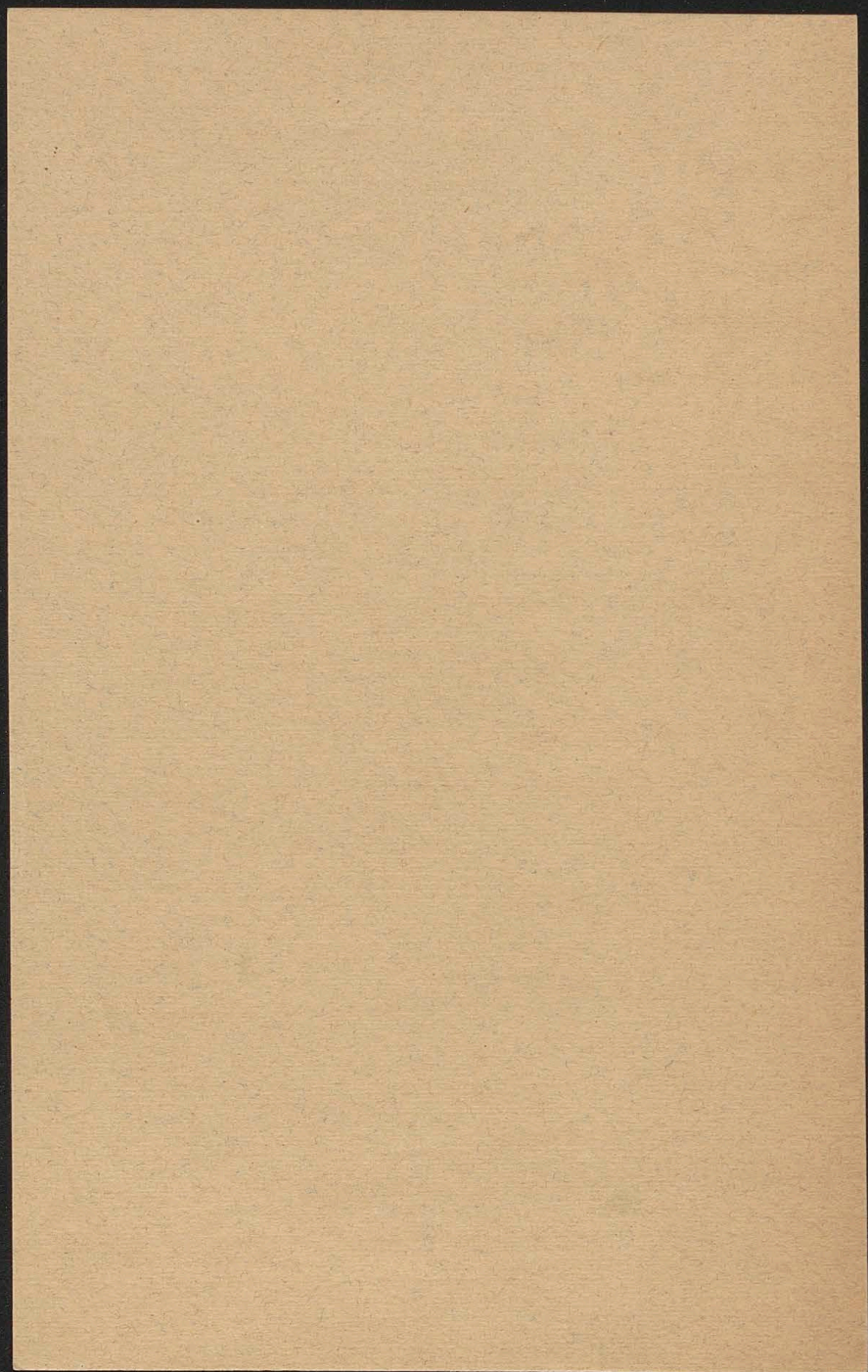
thaur

nawoi (Jugum) - Niskanbn.

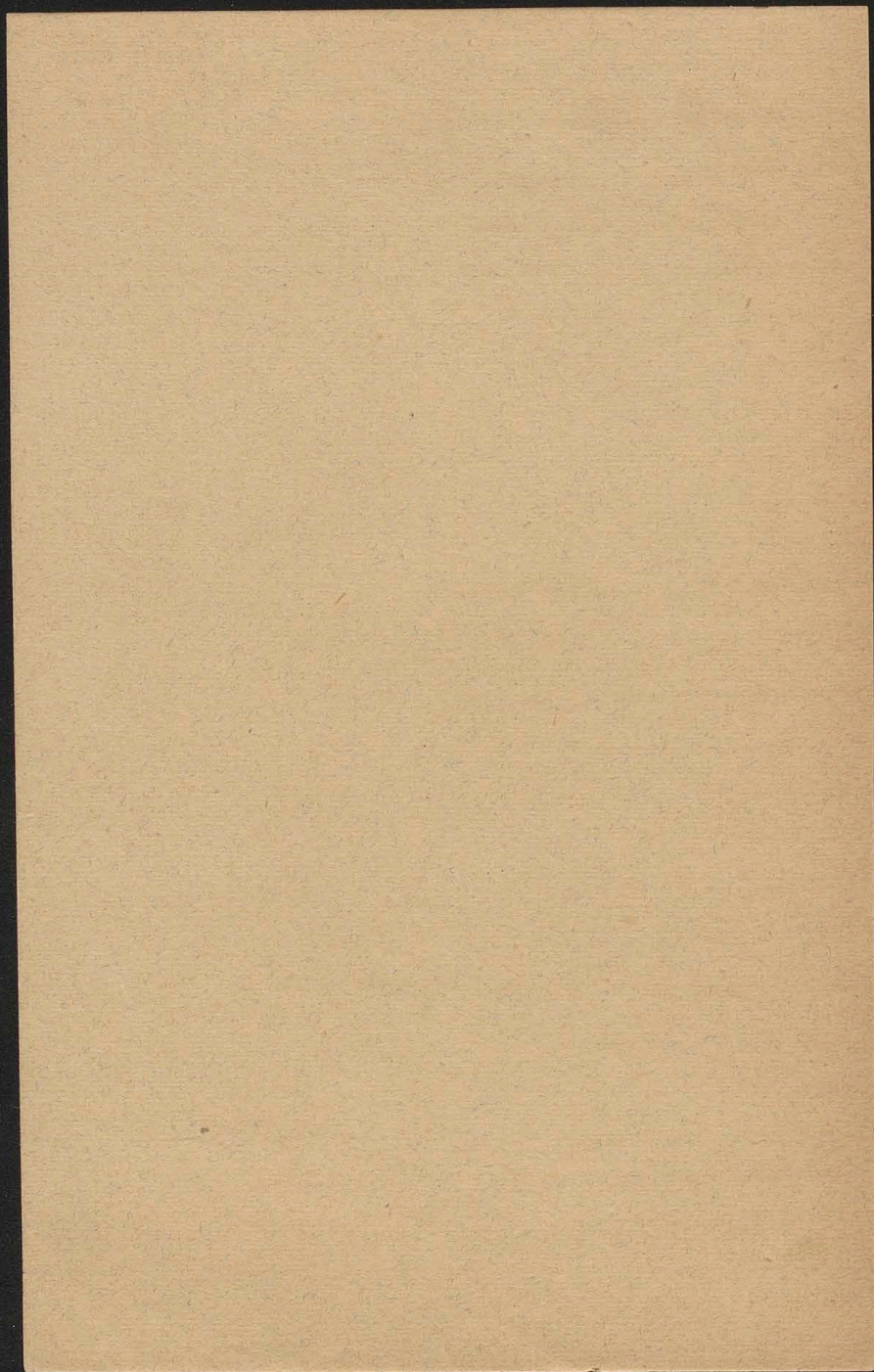
- Wet - ²Edenberbaum - ²Gerubonim - ²Ratibim
- podnoiek - ²Nimone
- Krosno - ²Edenberbaum (na wale) - ²Edenberbaum (na wale)
- Ofnowa - ²Sotim, ²Edenberbaum albo nawie (Zatnel)
- Czotak - ²Edenberbaum, ²Edenberbaum
- Leona - ²Edenberbaum, ²Edenberbaum
- watek - ²Edenberbaum, ²Edenberbaum
- placha albo grebien - ²Edenberbaum (na czotmie) - ²Edenberbaum
- tozone statki - ²Edenberbaum - ²Edenberbaum
- torqdo, koto, kotek - ²Edenberbaum
- gernek, dzban, misa - ²Edenberbaum
- otowiana piana - ²Edenberbaum lithargyrum.
- Kobylica - ²Edenberbaum
- osnik - ²Edenberbaum - albo strug
- szusfal - ²Edenberbaum
- os - ²Edenberbaum (zenkiel)
- koto - ²Edenberbaum = ²Edenberbaum - ²Edenberbaum = ²Edenberbaum = ²Edenberbaum (paxillus)
- piasta (dabn) = ²Edenberbaum (znifon) -
- dzwoon. (folifon) = ²Edenberbaum obody (Edenberbaum)
- (obtaq)
- pryftawka (mieszka)
- Kubek, rostruchen, czafra, czarka, szklenia
- Krzyzyczek, dzban.

kwiec. szustatun (zrüb. - Guzal) 1763
 Kornek
 Kapturek (chaperon)
 rantuh (Tyllin)
 podwijka (Ruzzn)
 kawalerka (juste - au - corps)
 czotko (Pimubinda)
 baldakin, umbrella (Künusfirn)
 bluzgier, bawet, zefozka do białogłowskiej
 szaty (une busquiere, plurał) fnt)
 jadwiszka, puksinek (Stornelküstom)
 sztofat (une etuvée)
 Frykas - Ongos - Lafytet - Salceson (samirson)
 potarz Ruzzn
 omleik, grzybek
 muszterda, sałata, kurzochy, sznagi, szpinak
 kawa - czekolata - limonada - orzada - sorbet
 taboret
 kufes, sepet, parawan, girydon,
 Imbryczek do kawy
 dzbanek (cruche) - filiżanka
 sznada, reper, głowina (Alinzn), brzuchiec (of ~~sznada~~)
 (oftrne), tylec, ptaza, gises, jelca (fordyment)
 głowica (Ruzzf)

Pielidło Flinwimp 1763.
 Szabellowy - fald
 Złotygotow - brocard
 Grodetur - Gros de Naples
 Drojet - droquet
 atamin etamine
 peplin
 barakka
 kamlot
 Kinet - quinette
 Kalamajka - calamaude
 Kromras - Ras d'Angleterre
 Szarza - Serge
 Haras - d'Arras
 Falendysz
 Sajeta
 Ratyna
 Kir - bure
 lice (włoszyska) nice (^{nieta} biała kmita)
 rabeł - dylinartnij kinos
 batyst
 Muszlin - dyma (canes) - Bagarza (Coton)
 Stamentowe ponizochy (Lokollun Dmieszka)
 Kara kienka (cafagne) furtut (sur tout)
 robdeszen (dyllufank)

R. 1786 robiono Stawne Karetę w Warsza-
wie i Grodnie, dawniej sprowadzane
z Paryża; — strzeby w Mohilowie,
dawniej sprowadzane z Paryża.

Ver
Lorenzen

de He
J. B. m.

Verloren post.

Kwartniki napornu miast 45
Drobne szlaki otowin
przedawano w piwnicy pod
Brenngaden 105

1564 szotowie koniem wozu
i wozofie z opatkiem

Syprowie Dubaj, Lichten

potkufek, Drelink,

Foder, Lotfoder, Banysa,

Kierstrang, Malinnik, Nied.
doby wody

Beski (Lina Krasowe

prewarne Liczkowskie,

Potkowskie, Zaryskie,

Bydgoskie, Pnemyskie

" " z audryt ziem

Swidnickie, Glogowskie,

Biednickie 1569, Gwanckie,

Bernickie, Wrotauskie,

1565

Rudnicy to zelazo obci

Weglane, Dymarz, Kowale

Gornicy, Ptokarz

[Faint, illegible handwriting on aged paper]

Jakubowicz Paschał dziedzic dóbr Zielonki, Brusy,
Lipków w której to ostatniej założył kolonię Jakub-
bówek, stany sejmujące r. 1788 w Warszawie i r. 1791
przyjęły do szlachectwa (w polu zielonym baranek
biały z chorągiewką w lewo zwrócony, na kłomie
jarygotło orle strata przetyte - herb Jakubowicz)
z Marianną Muratowiczówną zostawił 2
cótki i 3 synów

Wielki Heraldyka 1796 Tom IV
(St. 32.4)

Szpalet (Arazzo - Wandteppich).

w Galicji wyrabiają: Obrusy, Serwety, Ręczniki (Kotaryna,
Dębówiec, Pstaszowa), Drelichy (Andrychow), Koronki
(Lieniańki, Rymanów), Pończochy, Szkarpetki (Chyrow)

Koszyki (Rudnik - Siczowiec)

Szycielskie wyroby (Zakopane)

Szofarskie wyroby (Świątniki, Gotkowiec)

Garbarskie wyroby (Kotaryna - Kotomyja)

Društvo za povjestnicu i starine Jugoslavenskih.

B. 38.

U Zagrebu dne 1. Lipnja 1889.

Društvo za povjestnicu i starine Jugoslavenskih imade
čas, ter

sa sve primjer svoje djela: Arhiv za povjestnicu
Jugoslavensku — Knjiga I.

sponisnom. uvjerenim da usvajanjem prijateljsko obćenje

Lub, Galia - Lomf

Cywie - Gntminbr

Koto Tokuzowe - Tubnow

" szalone - Tifwimgron

— Korzowka - Tifwimgron

" palczaste - Rumron

Korzecznik, Walnik Obropflüchtigen Mühlen

Nasada - Zupis

Papryga - Zyrubn

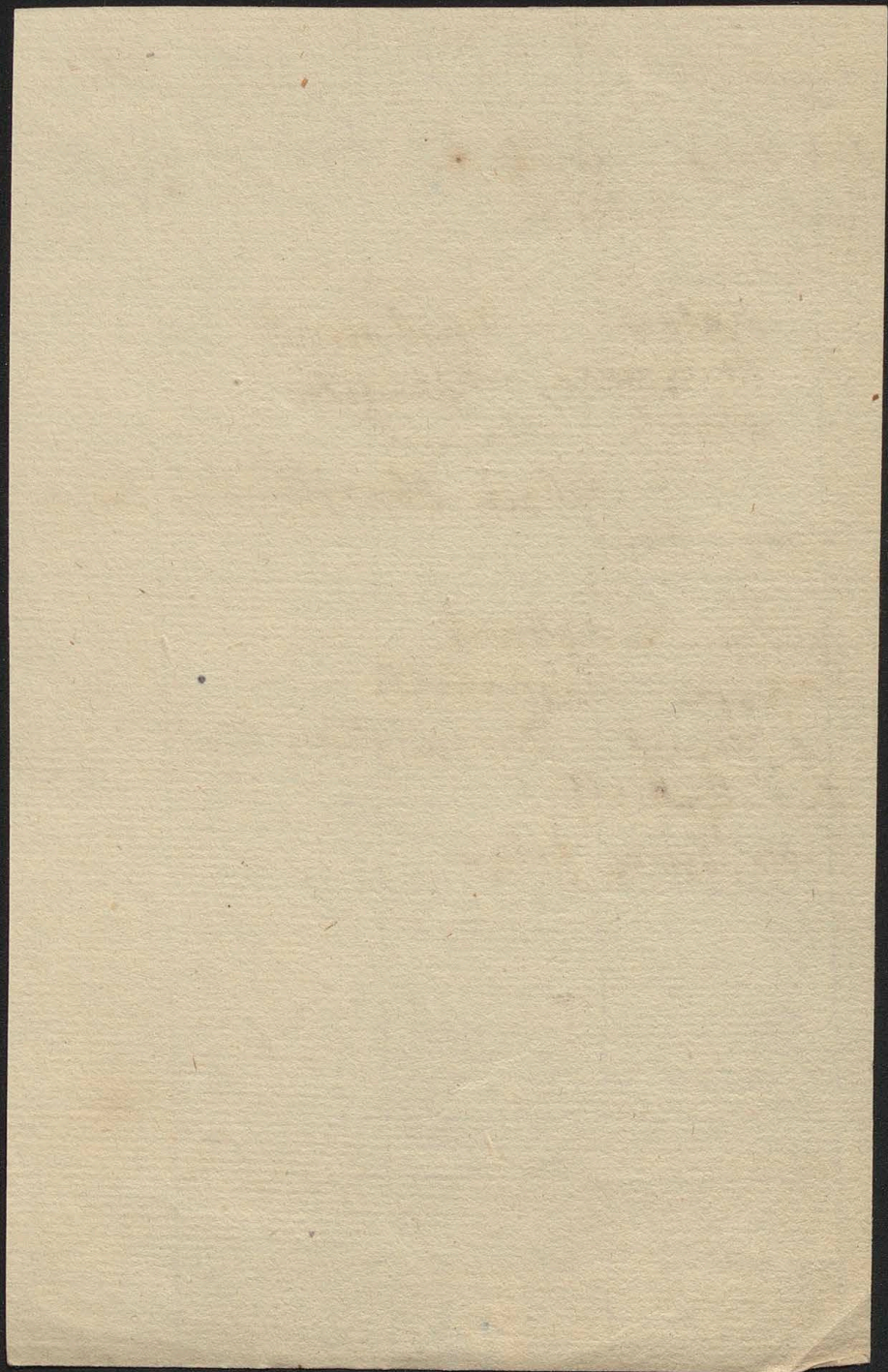
Podelga - Zyrubn

Pagrodki - Zyrubn

Korzecznik - Obropflüchtigen strod

Lud - Gabinsk

Siodra, Dzwono falyn

^{i wełna}
Bawełna (u Greków

jedwab u Chin - z Indyj i Chin wprowadzonym
w Bizanum za czasów Justyniana; za
czasów Karola Wielkiego przez Arabów
w Hiszpanii - już wyrabiano 1225 w Florencji
a miasto Lucca r. 1314 znany handel
prowadziło

Skactwo i farbarsstwo kwitło najwię-
cej w Bizanum gdzie były fabryki:

Σπιτος, Σπιτος i tykita podfzywkowa
(w średnich wiekach uniel)

Σπιτος = tykita dwojita czyli marcellin
albo listryn

Asamit ελαμιτος był dwojaki:

- 1) wełniany we włoszech zwany zarlat
- 2) jedwabny

Złotogłowy i brokaty (ζυβοκοκκίρος)

... anderer Haupttafel, welche bereits von den fertigen Karten in
nahmen, für die Einführung dieses Atlases im nächsten Schuljahre ent-
von vielen anderen Seiten sind mir in dieser Richtung die erfreulichsten

Atlas nahezu vollendet vorliegt, darf ich wohl des jahrelangen unermüdlichen
denken, die der Bearbeiter desselben, Herr Prof. KOZENN, mit ungemeiner
t verwandte, so wie ferner der grossen Schwierigkeiten, welche bezüglich der
besiegt waren, da es bisher bei uns gänzlich an tüchtigen Kräften mangelte
war, eine **eigene Kunst-Anstalt in Wien für geographische Zwecke** zu

ist aber unsere Wirksamkeit noch keineswegs beendet, da bei den weiteren
Wünsche der Herren Professoren, so wie alle neuen erdkundlichen Forschungen
in Berücksichtigung finden sollen, und endlich später, sowie nur einigermassen
bedeutende Capital gesichert erscheint, auch ein noch billigerer Verkaufspreis

109 № 49

Rzeźnicy w Królewcu obnosili na Trzy Króle obru-
mie kiełbasy i strucle po mieście i w darze do zamku
Księciu oddawali, r. 1558 kiełbasę 138 Toki (ulna)
pruskich dtuga, r. 1583 dtuga 596 Toki, r. 1601
kiełbasę 1005 Toki dtuga i 7 strucl. Każda po 4
Tokie dtuga. (Steinii Cass. Descriptio Regionum)

ci
negotiations diplomatiques de la
France avec la Toscane, documents
recueillis par G. P. Caneffran
et publ. par A. Desjardins. Paris
1859
Kawery, rysownik

wydawca: Wizerunkow znakomitych
ludzi polskich 1830

w XII w. w Flo. arte di lana ciek
okolo r. 1300 ^{zyszyly} bylo 300 wafstatow
wedna rangh portugali
postregare arte di Katimale
arte di mercanti di panni (byl r. 1282
w Florenyji zyciek-farbwal i postregal
wprodurowie wypoznawcy wymlak i dob...

Lictorum Statuta

Wir Rothmanne . . . gebende
Moler. Smitzer. Glazer.

Czum ersten . . . eelich weip
Von Storer.

Keinem Storer
Kein meister zal.
Kein meister zal dem
Kein gezelle
man zal keinem
So erkein
Welch meyster
Man zal
Wer nicht
~~Bredte ymands~~
Bogner
So erkein meyster.
Von den Glazern
Welch glazer.
Zelt glaz
Keyner zal

Uprasza sie APTERKI, aby za Recepta Kliniczną, jeżeli nie jest do dalszego użycia potwierdzoną,
tylko jeden lekarstwa expedyowały.

na dole golany S. A. M.
Strelcy: J. M. M. A. C.
Siódlnyze na taray Stanisl. Mafman
Szewcy: AVMON
Holazy: m. S. A.
Dziwoniane: Stanislav de Cracovia
Malazy: Antymonius-Hyemf-Johne
Kotnicy I. 7. Z.
5

7. Nymant zal
So erkein
Ein iderman
So erkein gezelle
Besendunge
So man dy yette
Wernicht cyn.

Anno domini 1497 haben
dy meyster vnd gezellen mit
vnsern vorwillunge beslossen
vnd gebeten das yn yren
brieff cyn schreiben feria quar.
ta post jacobij.
Ein ider gezelle.
Anno 15 11 haben wir ent rechtlich

Uprasza sie APTERKI, aby za Receptę Kliniczną, jeżeli nie jest do dalszego użycia potwierdzoną,
tylko jeden lekarstwa expedyowały.

Articuli pellificum

ser. 6a. ant Dominic S. Trinitatis 1585

Zaden brat kufniem nie ma jic wazyjci sprzedawai
rydom futer pod winq 3 groby i zabranu towaru
Zaden brat nie ma jic wazyjci sprzedawai ani
dawai rydom towar robiony od nich rapie aby
miał braci jurowy pod winq 3 gr. i straceniem
towaaru.

1669 d. 20 Octobr. Hieronymus Pinocius S. Reg. M. Secretarius

Ich swere Gote das ich vnserm Herrn dem
Konige getreu wil zeyn vnd vnsern Herrn
den Roth mannen gehorzen vnd wyl bey
yren rechten hantfesten wilkorn
vnd priuilegien steen alß mir got helffe
vnd dy heiligen

Dur. Livium mechanicorum simplicium
mechanicorum quo. post dominorum consulum
electionem annuatim confirmantur.

Uprasza się APTEKĘ, aby za Receptę Kliniczną, jeżeli nie jest do dalszego użycia potwierdzoną,
tylko jeden lekarstwa ekspedowały.

Uprasza się APTEKĘ, aby za Receptę Kliniczną, jeżeli nie jest do dalszego użycia potwierdzoną,
tylko jeden lekarstwa ekspedowały.

321

256

163

204

944
236

4 | 944 | 236
14
24

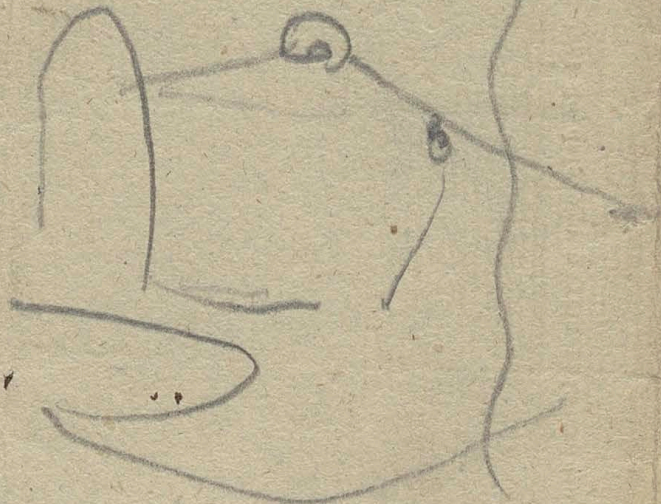
1635

3 | 708 | 234
10 | 117 dmi
18 | 219

30
30
30
30
120

4 misfiro

120
240
120
480

Dzemiosta

112

50/1

D. 1289 Dzemiślnicy niemieccy w Krakowie mianowicie
Pzeznicy, którzy mieli pierwszeństwo pomiędzy Dzemiśl-
nikami ("carificum maxime opera, qui tunc inter cae-
teros mechanicos praestabant") posłania: Leżyka czarnego
wezwali Henryka II probus Księcia wroślaw. do Krakowa
na Księstwo. (Dług. lib VII p. 351)

Piwowary

zwanym ^HKokirlein t. Garbusen
Konrad Książę Sztynawski (został w r. 1303 aragbijskim salc-
barskim wezwany z tego ^{z wroślaw do Sztynawy} powiecia tam niebyło piwa
tak dobrego jak szwidnickie tylko wino (Dług. lib IX p.
909. ad ann. 1303.)

Von Herrn OTTO SPAMER in LEIPZIG verlange
gratis zu beiliegender Barbestellung:

Separat-Abdrücke aus dem Illustrierten Fest-Kataloge 1860

after Peters

	Neuigkeiten des Jahres 1860.	Page
Das Buch der Erfindungen, Gewerbe und Industrien. Vierte Auflage.	5 — 8	4
Das Buch der Reisen und Entdeckungen. Naturwissenschaftliche Serie d. malerischen Ferienstunden.	9 — 12	
Jugend- und Hausbibliothek. — Vaterlandsbuch. — Wenzig's Gesellschaftsbuch. — Ehrentempel.	13 — 16	
Schule der Bankkunst.	17 — 22	
Illust. Bibliothek d. landw. Gartenbanes. Kaufmännischer Verlag.	23 — 26	
Technischer Verlag.	27 — 30	
	31 — 34	
	35 — 38	

Separat-Abdrücke mit Firma:

Von Herrn OTTO SPAMER in LEIPZIG verlange

gegen baar

Separat-Abdrücke aus dem Illustrierten Fest-Kataloge 1860

	Neuigkeiten des Jahres 1860.	Page
Das Buch der Erfindungen, Gewerbe und Industrien. Vierte Auflage.	5 — 8	1 — 4
Das Buch der Reisen und Entdeckungen. Naturwissenschaftliche Serie d. malerischen	9 — 12	

Rękaویچki używane już były u Żydów, Greków, Rzymian jako części stroju. W średnich wiekach miały wielkie znaczenie, przy inwestyturze dawano rękaویچki, przy doktorowaniu, przy wyzywaniu na pojedyńki; należały one do stroju kofuelnego i koronacyjnego.

bitka owca lepszej i jaśniejszej wełny.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to the bleed-through effect.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a date, also appearing to be bleed-through.

zu pflegen von wo
von Pflichten und Gerecht
werden die jüngste von
mit der geliebten Altmutter
für den neuen Thron
und fürchten die alten
kranke, weinende, der
bitterlichste Gewissen

XVII. d. Oktober. In der ersten Lektion
zu Absterben und die in der ersten
Zufriedenheit mit dem Tode. Man
im Korte

und fünfzig in der ersten in der
ersten in der ersten in der ersten
von Herrn und Frau Biderman
Leipz. Gay, 1857. 29. 209m

115 50 e

Przywilej cechu salfianicznego w Stanisławowie dany
ob. 39 przez magistrat ormiański d. 14 lut. 1678
pag. 36-39

" cechu pułzarskiego (szymbelstkiego), glusarskiego
(ferbernierego, grajarskiego) kowalskiego, miecz-
niwego, rymarskiego w Stanisławowie
d. 21 marca 1729.
p. 77-84

Lamiatki miasta Stanisławowa zebrał x
Sadok Barącz. Lwow 1858. 8.

Betrag, nach Probezeit, wenn derselbe nicht innerhalb dreier Wochen
zu haben, sich entweder die Zimmer mit den besten Erzeugnissen der Kunst schmücken
oder eine Sammlung in der Mappe anlegen zu können, deren Ladenpreis 42 Thlr. beträgt
Nachdem sich nun die ersten zehn Bilder in den Händen unserer geehrten Abonnenten be-
finden, werden wir die Art und Weise, in welcher dann die Fortsetzung erscheint, bekannt
machen und bitten alle Kunstfreunde, recht bald unserem Verein beitreten zu wollen.

Berlin, im September 1858.

Das Deutsche Kunst-Institut von Emil Pfeiffer & Comp.
Karls-Strasse No. 36.

Unterzeichneter erklärt hierdurch seinen Beitritt als Mitglied zu
Deutschlands Kunstverein

für den Stich in Schwarz-Kunst-Manier

und wünscht die Vereinsblätter unter den im obigen Prospect angegebenen
Bedingungen durch die Löbl. Kunsthandlung von

in

zu erhalten.

№ 1 u. 2 im

„ 3 u. 4 im

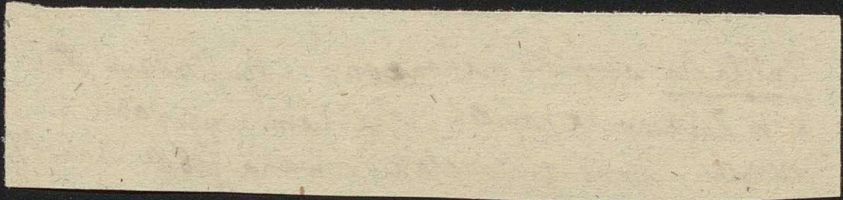
„ 5 u. 6 im

„ 7 u. 8 im

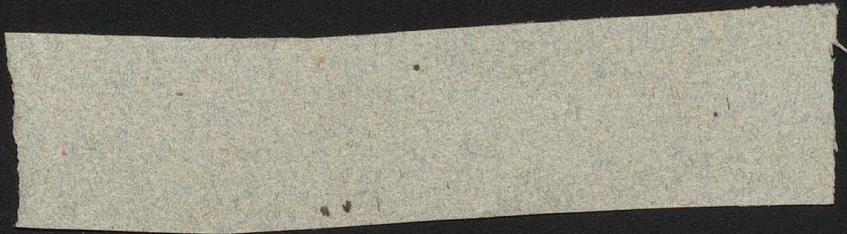
116

50 f

Bazytarda w frontku mahoniowa z szafkami sto-
kiem, łózką na pasilkach i wszelkimi wygodami 3
wierzchu ciemno-zielono-lakierowana (1810 Mebel)

Warta m. w kaliskim towarzystwo prałatów ¹¹⁷ ⁵⁰⁴
potwierdza Zygmunt August 1559 - Cech
Krawców 1563 - Cech Rybników f. 1566

Bürgermeister und Rathmann der Stadt (Wschowa) Franstadt
 bestätigten nachstehende vom J. 1571 in einigen Stücken ver-
 leihete Willkür der Bäcker Zunft und Innung. Franstadt
 d. 8. Mart. 1728 um Confirmatione Stanislaw Augusti. Waslawia
 D. 3 Octobr. 1791. Chłopic ma pagniesi do majstra pofiel: i zgruzony
 Cieladnik ma z lita wdrowai — Das über die Brubstzünny bairkt
 zucht zuseh, i Puffal sein — Es sollen in Brubstzünny das Pfennig Brutz
 besichtigen ob nochny der Zellen warty jak mit Wozyn fült — Aniers
 soll im andern in Maslen in Guterwidmowktn, Holzmarkt
 in dem unter zuseh 2 Mary — Kaizy musi miec druk — Das Druckwerk
 löst yabumfny der Brunn zucht zuseh 6 Groschen — Minn und des
 Brunn, Brutzgel u zwz bruckn oder zuseh von majstru byc
 zabranu Prouznu, Bism, Prounu — Das im andern zu kunz fäist
 bewann zucht 6 Groschen — Gdy Kłoremu Kaizy niec a on nie ma Masl
 ptai Karę byc. — Niema zadnej godziny brakowai chleba pod Karę rady
 — Kłoby niewymeyomy chleb niec — Kaizy maja rewidowai chleb ony nie maty
 Kłony zupod Konfiskatoda pofiel
 i verbunest che majstru zoflac ma sruunnu Kłonfiskatoda fultor
 misfny u sfinbnu gdy nie umie ma i rok byc wreladnikem.

[Faint, illegible handwriting on aged paper]

[Faint signature or stamp at the bottom center]

119 50
Mydlane z Księgi mydlańsk,
1580 in 40

1540 Stanisław Zabłocki, Stanisław
Marinick, Matis Smiczek, Pawel
Hmeliowski, Jan Korzeczek, Maty Grusainki
Jan Silek, Jan Kora, Jurek Rezyka,
Jozef Krakowczyk, Jan Rosyka

sprüche.

ausgerechnete Gessensalsspiele und sehr passende

Um ein härteres Gedächtniß zu erhalten und Alles, was man hört und sieht leichter behalten zu können:

Die Kunst, ein vorzügliches Gedächtniß zu erhalten, auf Wahrheit, Erfahrung und Weisheit begründet. Zum Besten aller Stände und aller Lebensalter,

herausgegeben vom Dr. G. Sartenbach,

8te verb. Auflage. Preis 10 Sgr. oder 36 Kr.

Die Gedächtnisskunst verlangt das Verstehen und fördert das Verständnis, wozu dieses mit vielem Beifall aufgenommene Buch die nöthige Anweisung ertheilt und daher zur Anschaffung mit Recht zu empfehlen ist.

I 1629 conf. 1633

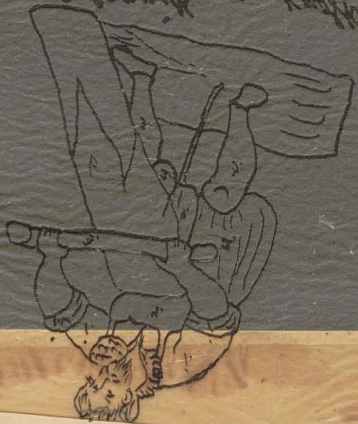
120
I 50K

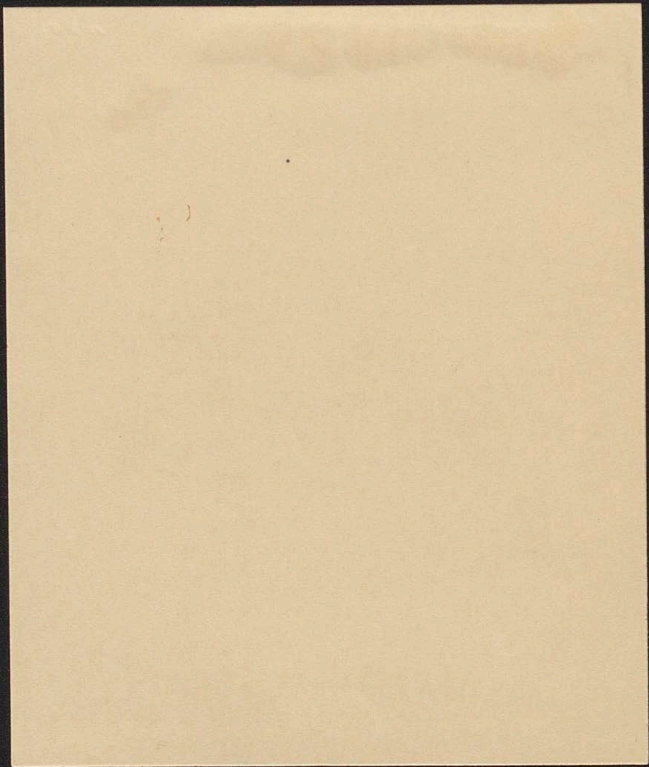
Ko Dybanik
Stratfonia Krakowski
z r. 1585. (niemiec)

1. białe: Kofyła kotniery z kryłami
 2. czerwone pludry
 3. niebieskie poniżochy
 5. trzewiki czarne
 4. fartuch brązowy
 6. kora zotta
- } broda i włosy blond.
srebrna gęsta.

Handwritten notes in Cyrillic script, including the date "1981" and the name "Химический завод".

120
I 50K

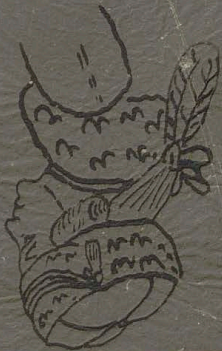
121

Polonaise 1782.

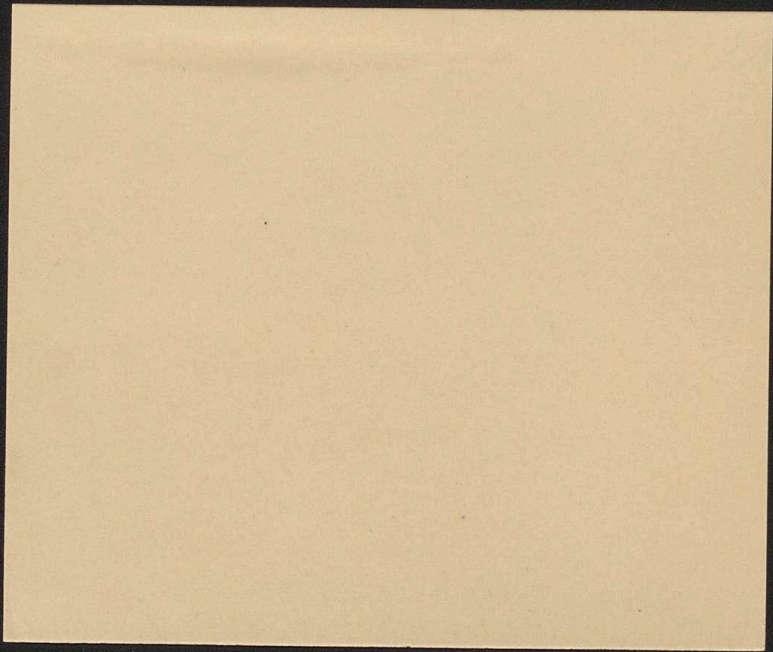
501

Japan 1985.

121

50 L

50.m

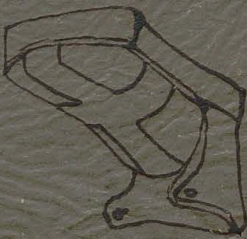
122

Sandał koronacyjny (Sulejał)
axamitny karmazynowy z
kryżem z galonu złotego.
wyjęty z grobu Jadwigi Król
przez J. Prackiego.

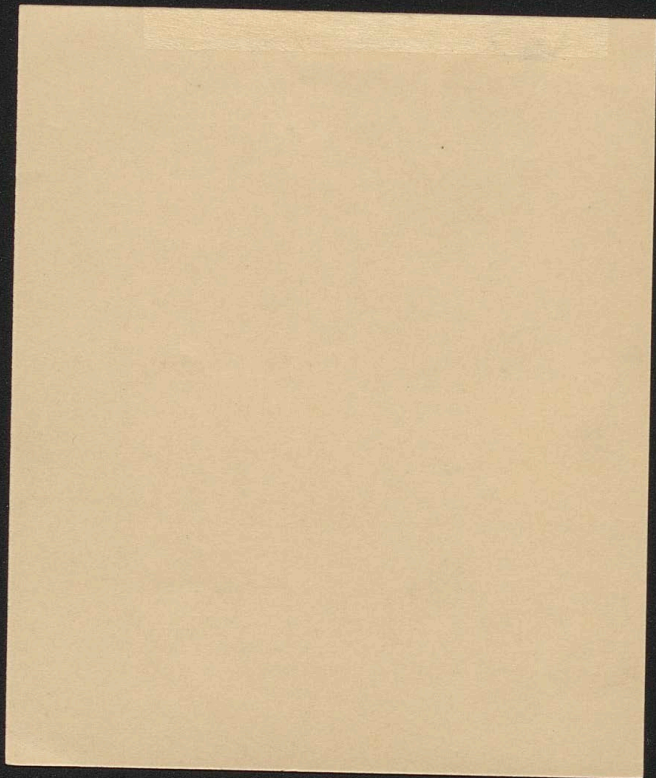
Wzory Ser. I 2053 i 1 Tabl.
tytuł.

Not in case I not enough
agitation of the water
with opening of water & pipes
agitation of water & pipes
& pressure of water
(top of the pressure of water)

50.m

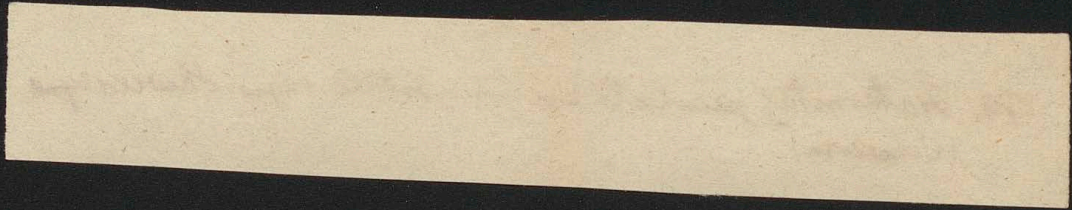
122

123

50 m

1791 Fraternitas saecularium in civitate regia Schwerina
(Schwerin)

124 500

Badania Wilhelma Roschera o zbytku
dawnych i nowych czasów. 1860 Dittl
warsz. T. III Wnieścień p. 578 -

Zygmunt III ¹²⁵ ^{52^{re}} miał brody stryżone
w kwadrat i kotmeryxi
z koronek nei ktorych haftowane
miał polski (na postaci stryż. przez
Lucas Xulian) wlosy krótkie

Wład IV miał wlosy lokowane
długie, brody stryżone lubianckie
włoski małe długie wlosy loko-
wane przywieszane wstęgiem z
perły do kotmeryxa koronko-
wego

Henryk Walezy Rollor
haftowany; rezany spodnie
no białe - Güfbrünf, karyk
czapka (cf Prusy)

Zygmunt I bez brody
w czapce cf jakas.

[The page contains extremely faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the paper. The text is too light to transcribe accurately.]

R. 1794 nofity damy: Lewitki, greerynki, Kabaty, Kor.
nety, toki, - dziewice: fury, tuniki, Karaki,
szpencery

6
k w tytle pisanca
wym i rantucha
les podpisa

leira.

1498 Kupiôm obcym wolno byto podczas
jarmarku w Łotaku Kupowaci i przedawaci
Wosku = 1/2 biertkowa

Soboli, Kun, tchorow = po soroku

Przetek, gronostajow, Tasic, wydor = po 100

Lopiotu, smoty = po Tascie

Sukno = postawem

Sol = Tasciem

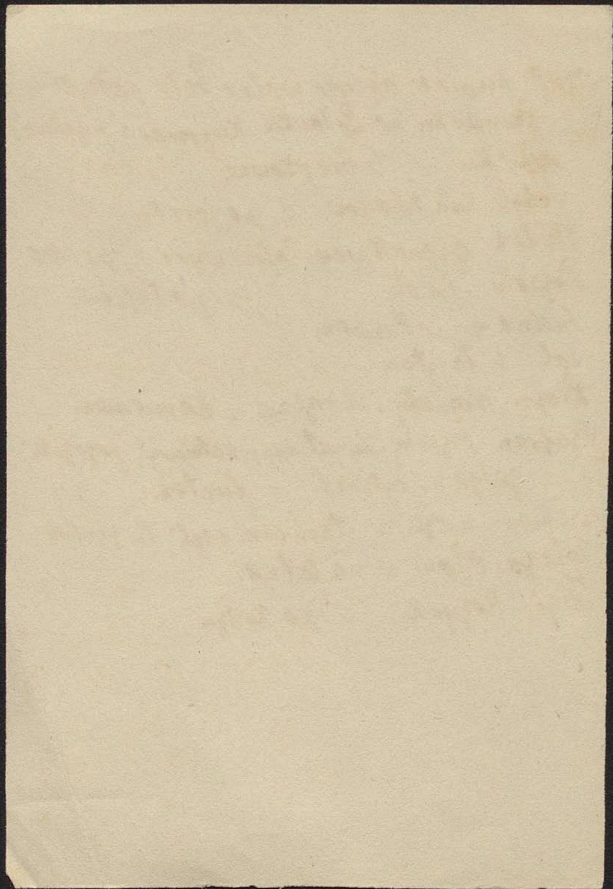
Liczy, mgdaly i Kozenie = kamieniem

Szafiran, orzechy, kwiat muszkatatowy, gozdziki,
gatgan, cytwar = funtem

rekiem, noze = tachrem orzli tu zinem

Relazo, otow = na letnan

Figi, Rozynki = po Kobyn

Zbrodniarzom i ludziom niskiego stanu nie wolno było używać futrien czerwonego koloru. Długosz (L. VIII. p. 882) pisze iż szlachta herbu Natęcy i Zaręba aż do czasów Kazimierza Wielkiego nie mogła nosić futrien czerwonych, albowiem pomagała do zabójstwa księcia Jeremysztawa r. 1296.

Q. 1736 Konstytucyjami obwarowano Legem sumptuariam

Q. 1780 na sejmie ponowiono ~~z~~ ustawa o ubytku, wq i zakazano aby wfuyscy obywatele bez wyjątku nie nosili koronek i kaftów prócz znaków wojskowych, zmieszono szlefy u mundurów wojewodzkich zakazano na futniach używania galonów i materij z ciężkiego złota pod karą 2000 grzywien, pozwalając tylko do strojów: grodetury, kitajki, attafy, gazy, musliny i blondyny. Zakazano wprowadzać do Kraju nowe klejnoty, oraz ubierać liber rzyg bogato, pozwalając tylko dla liberij futkno krajowe i włoćkę bez galonów.

Lettres et Réponses écrites à Madame de Pompadour.
Londres. 1772. in-8^{ve}. vel. (f. 2.)

Tyton', tabaka

Ob: Dachnowski Jan Karol: Nowe lekarstwo
w Polrzeze Tabak dla starych pijanicow z Sere-
gury przywiezione (b.m.i.r.) 4to kart 2. (okolo 1630
satyra na tabake holendercką do zarywania)

N^o.

de dato
de praes.

Przedmiot

wyexpedyowano.

[Faint, illegible handwriting]

Komisja skarbu d. 6 marca 1777 (ustanowiony d. 21 lutego 1777 pobor tabacyny) nakazał wpełnim fabry: Kanton tabaki zawierać kontrakty z Komisją (monopol) Dibejnowa 1777 zawarła Komisja na 6 lat kontrakty z Dasatowiczem, De Kiertem, Blankiem względem fabryki i sprzedaży tabaki i zaprowadziła magazyny tabacjne skarbu a plantatorowie musieli tytuń krajowy sprzedawać do fabryki skarbu Koronnego. Kupowała fabryka krajowa rocznie 70000 kamieni tytuniu. Peny w r. 1783 d. 20 wneśnia oznaczone były dla dystrybutorów:

Tonco funt	18zt.	lut	18gr.
De Paris "	6 "	" "	6.
Tabaka Rape			
maroco	6 "	" "	6
" Holenderska			
średnia	6 "	" "	6
" " ordynaryjna	4 "	" "	4
" Santomer	6 "	" "	6
" Krajowa dobra			
metta	1 "	26gr	26.
Holenderska w rolach	2 "	" "	2
Krajowa "	" "	1zt 2gr.	" 1gr.
Tytun w pakietach turecki	średni funt	6zt	lut 6gr.
" "	" "	4 "	" 4 "
" "	" "	3 "	" 3.
" "	" "	2 "	" 2
" "	" "	4 "	" 4
" "	" "	6 "	" 6
Knäpfer w rolach	podrynkem	6 "	" 12
	Krośla Angielsk:	9.	" 9.

R. 1788 kupowata Komisja liście tytoniowe (w maga-
 zynach Barze, Kamieńcu, Lucku, Koscu, Kramien-
 u) dzieląc na 3 gatunki: 1. Podolski gładki tytu-
 2. gładki nie podolski. 3. Bakoń na Kamień-
 wargu 32 funtów. R. 1790 Małta Kamień tytu-
 nin podolskiego gładkiego od 4 zł do 5 zł. a bako-
 nu od 2 zł. 15 gr. do 3 zł. 15 gr.

R. 1790 znizono cenę tabaki: metkej krajowej funt
 na 1 zł. 2 gr. a zagranicznej na 5 zł funt i prócz
 tego nakazano wyrabiać tabakę albankę funt po
 2 zł. 15 gr. - ^{opłata} ~~od~~ od wprowadzonej wtedy tabaki wyno-
 siła opłata za zwyczajnego po 4 zł. na funie
 od zwyczajnej tabaki: tytoniu a od hiszpańskiej
 (Tonco, Sevilla, Orarylia) po 12 zł.

Ceny tabaki w r. 1790 d. 24 Sierpnia ustanowione.

Tabaka	№	a) zagraniczne:	funt	zł.
Sevilla	№ 1.			
"	"	№ 2.	"	27"
Tonco			"	24"
Macuba			"	15"
Paryska	№ 1.		"	11"
"	"	№ 2		8"
Maracco			6"	15 gr
St. Glenderka			6"	15"
St. Omer			6"	15"
Tytun turecki krajany			9"	-

b) Krajowe:

Tabaka Tonco		funt	18 zł.	łut	18 gr.
Maracco		"	5"	"	5"
St. Omer		"	5"	"	5"
Tabac de Paris		"	5"	"	5"
Holand. niedziej		"	5"	"	5"

ga :	Sabaka :	Holand ordynar. }	funt 43t	lut 4gr.	131
nien :	"	Tabac. de Vafore }			
tin	Alba "	Albanka	" 2 1/2	" 2 1/2 gr.	
"	"	Krajowa metta . . .	" 1 1/2 gr.	" 1 gr.	
tytu :	"	Hollenderka w rolach . . .	2 " 4	- -	
ko.	Sytun	w rolach	12 "	-	
nt	"	Knaster krajany	9 "	-	
iz	"	Portorico	4 "		
po	"	Eurecki przedni	6 "		
yno	"	" " sredni	4 "		
	"	" " ordynaryjny	3 "		
kiej	"	Virginia	2 "		
	"	Krajowy w rolach	1 " 2 gr.	lut 1 gr.	

Fabryka rządowa w Korcu potrzebowała r. 1790
 rocznie 12000 kamieni tytoniu dostawy
 Dystrybutorom dawano na kredyt za kaucyję

8 gr.

- Wilde Wilh. Eduard: Das Gildewesen im Mittelalter.
(neue Auflage) Berlin 1838.
- Arnold Wilh. Dr.: Das Aufkommen des Handwerker-
standes im Mittelalter. Basel 1861.
- Stöhmert Viktor Dr.: Beiträge zur Geschichte des Zunft-
wesens. Urkundliche Geschichte der Bremischen
Schusterzunft. Leipzig 1862.
- Krichmann: Geschichte der Arbeit und Kultur. 2 Aus-
gabe. Leipzig 1858.
- Engelmann J.: Geschichte des Handels und Welt-
verkehrs. Leipzig 1859.
- Hoffmann W. Dr.: Geschichte des Handels, der Erd-
kunde und Schifffahrt. 2^e Aufl. Leipzig 1847.
- Mascher H. A. Dr.: Das deutsche Gewerbewesen von der
frühesten Zeit bis auf die Gegenwart. Potsdam
(Edv. Döring) 1866. 8° pp. 797 5 Fkr.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a list or a series of entries, but the characters are too light and blurry to transcribe accurately.

Sukiennictwo podniosło się najwyżej najprzód w miastach Flandryj; od początku XII wieku sukna fryzyjskie wyszły jako produkt handlowy wszędzie w całej Europie, a r. 1111 dwór angielski sprowadził do Anglii sukien; ników z Flandryi. Głównymi miejscami wyrobów sukienicznych były miasta niderlandzkie Campen, Deventer, Haderwyk, Utrecht, Amsterdam, Leyden, Haag, Delft, Rotterdam, Dordrecht, Szwiddelburg, Bergen op Zoom, Antwerpen, Herentals, Lier, Mecheln, Bruksel Löwen, Loperingen, Brugge, Ypern, Gent, Kortryk, Dussel, Arras, Bruns. - W Florencji postrzygano grubsze wełniane sukna, farbowało i wywożono aż do Arji. - Stawne wyroby sukien były też w Aachen i Kolonii, w Soest, w Magdeburgu. Prócz sukien wyrabiano cieńsze i lżejsze materiały wełniane w Arras (Hares). Najdawniej farbowało sukna w barwach szkarłatowo-czerwonej i żółtej, później w tagodniejszych barwach niebieskiej i zielonej. Dawniej zamozni kupowali sukna barwy czarnej, brunatnej i szarej. - Karmazyny barwiono we Florencji czerwem. Stawne płotna wyrabiano w Niderlandach i Westfalii (flamskie), w Kolonii, Szwabii. Płotna gorsze zwano pogarskiami (Suidrijf)

Głównymi miejscami wyrobów metalowych był Augsburg i Norymberga; kruszec sprowadzano z Węgier i Czech.

Wyroby skórzane pochodziły z Niderlandów. Skóry sprzedawano na tuchry (10 futer - Deürria - Insam). Głównym artykułem handlowym były wysookie obuwie skórzane sięgające aż do bieder (Zofm)

Kusmierz zwaną Korsener (od Korset - corpus - kaftanik) Futra (Sturifurra) sprowadzano z Szwecji i Norwegii; lepsze z Rosji. Ordynarne futra (Dilifurra) były z wilków, lisów, rysiów, niedźwiedzi - Kofytownejsze (Kofurra) z soboli, gronostajów, bobrów, wydr, marmurków (Marmur), fustów (Zimfel - scismus) - Buntwerk (po włosku: Vano - Vnf) zwano futra z fustów lub zottawociemnych wiewiórek - Graumerk zwano futra z szarych zbitków (zdebów). Skóry sprzedawano na tuchry (10) lub soroki 40 (Timbria - Zimmom).

Skaminy jedwabne wyrabiali najprzód Arabowie w Hiszpanii, a od XII wieku we Włoszech i Syrii, gdzie wyrabiano attafy, adamafyki, z wzorami złotymi i srebrnymi, axamity.

Skaminy bawełniane również najprzód Maurowie w Hiszpanii wyrabiali; z Włoch dostał się ten przemysł do Regensburga i Augsburga, gdzie wyrabiano stawne barchany (Barchant) - bawełnę przez Włochy sprowadzano z Cypru i Krety.

Arabowie zaczęli trwać ukrową wyrabiać w Hiszpanii, nauczył się tej sztuki w Egipcie, Krete i Syrii. W XIII wieku istniały już cukrownie.

Łomiedzy wszystkimi gatunkami ~~o~~ historii kultury
 rodu ludzkiego, najmniej znana jest historia rzemiosł:
 ponieważ przez długi czas pod nazwą historii nic in-
 nego nierozumiano jak tylko jatowe i ruche spisy
 oraz wyliczenie wojen, z ich wyprawami, obozowiskami,
 zwycięstwami i porażkami, w ogóle mowić spisywa-
 nie faktów odnoszących się do zewnętrznego żywota
 krajów i państw. Dopiero gdy na miejsce dzikiej woj-
 woli wyptywającej z stanu patriarchalnego żywota,
 prawo się ukarato i citemu tokowi ~~toż~~ potężeń:
 stwa ludzkiego drogę wytknęto, zaczęto więcej zważać
 na fakta dotyczące zewnętrznego życia narodu, na we-
 wnątrne zapasy i walki pojedynczych ludów w celu
 przejścia z stanu dzikosci do oświaty, do uporządko-
 wania prawodawstwa, zarządu, do obywatelskiej, reli-
 gijnej i ekonomicznej wolności. Idmno tego jednak dłu-
 go jeszcze nie zważano wcale na twórczą czynność po-
 jedynczych ludzi w domu, w rodzinie i w warztałne
 mającą na celu zaspokojenie ~~o~~ ludzkich potrzeb mate-
 rialnych i umysłowych, która jest zę się tak wyrazić
 zewnętrzną sprężyną nadającą ruch i czynnikiem
 całej historii rodu ludzkiego. Dopiero nowszemi czasami

gdy w dziejach większą wagę na religię, umiejętności
i nauki, sztuki, prawo, kosmos i literaturę badacze
zwracali uwagę, przyszedł do przekonania iż te gąszcz
oświaty są tylko moralnymi dzwigniami udoskonalenia
rodu ludzkiego, iż nie chcąc oświecić i poznać
zamyśloną przeszłość, ~~nie chcąc~~ chcąc ocenić naturę
terazniejszości i chcąc wynaleźć zdrowe zasady dla
przyszłości - ten cel ostateczny w ^{krytycznym} wyczerpaniu
wypadła przedmiotem rozpatrywania ^{rozwoju} w rozwoju
rekodziei będących objawem potrzeb tak pojedynczych
osobowości jak i całych narodów, objawem ich
myśli, czynów i zdolności. Od czasu więc, gdy się utrwa-
liło przekonanie, iż „praca rekodziei narodu, jest
bezpośredniemi wcieleniem się ducha narodowego” roz-
winięto się do uprawy historycznej tego pola. Głównie zaś
poswiecano się tylko dziejom handlu z powodu świat-
nej strony jego rekonstrukcyjnej i dziejom rolnictwa z po-
wodu jego ekonomiczno-politycznego znaczenia; ^{na} ~~re-~~
między zaś prawie całkiem zapomniano, albowiem więk-
szą część uczonych arystokratyczno-felicheckim okiem
spogląda na klasę ludzi która w polu czoła chleb
swojej próżni. Do małej uprawy tego pola i to niepomatu
się przyczyniło iż pomiędzy ludzmi stanu rzemieślni-
czego zbywa na ^{osobach} posiadających stosowny ^{stopień u-}
kształcenia i czasu wolnego, aby mogły przyswajać ^{dla potymności} zdarze-
nia w ich obrębie rozsze. Materiał do tej pracy wcale nie
obrobiony dotąd wypada wydobywać z archiwów u nas
prawie niekniętych i z zapylonych piśm ocalonych w ^{skry-}
niach cehowych

Pierwszego porzątku rzeknijmy szukać ~~o~~ wypadka
w pierwszych potrzebach człowieka jakimi są: poży-
wienie, mieszkanie i odzież. Gdy człowiek wyszedłszy
z pierwotnego zwierzęcego stanu i zaczął się grupować
w kotła rodzinne, obudziła się potrzeba ozdoby dla
odznaczenia się przed innymi

Pierwotny stan kraju, charakter mieszkańców, siedziby,
mieszkania, rolnictwo, chodowanie bydła, polowania,
broni, napoje, potrawy, ubiór.

Porzątek miast przybył od Rzymian którzy w podbi-
tych prowincjach zakładali warowne municypia - ro-
nie i porzątek cechów i stowarzyszeń rzemieślników
którzy mieli osobne swoje collegia. Pierwotne urzą-
dzenie Kollegiów rzemieślniczych w Rzymie przypisują ~~o~~
Rumie; aczkolwiek Rou dowodzi iż porzątku stowarzyszeń
rzemieślniczych w samym igrzysku narodu szukać trzeba.

Stowarzyszenia średniowieczne cechowe wszakże nie należy
pożytywać za ujęć dalszy urządzeń rzymskich, lecz za
urządzenia germanickie, które stopniem do potrzebów
czesnych i stanowiska społecznego w Niemczech powstały.
Po upadku państwa rzymskiego gdy się dzika burza lud-
wa po całej Europie rozlała: ocalały relikty kultury pod
Klasztorach, które się stały ośrodkami i rozkrzewicielami
sztuki i mechanicznej rzemiosła. W klasztorach otoczonych
odwiecznymi głuchymi borami w posród ascetycznych miaz-
gopów, widzimy młyny, piekarnie, kuznie i inne warsztaty.
Pomiędzy ludnością widzimy już w najdawniejszych czasach
wolnych kupców (gosi) objeżdżających targowiska; jako też
poddanych trudniących się niskimi rzemiosłami w wsiach i dworach.

W wiskorszych i znaczniejszych miejscach targowych Kolo-
stewnych klasztorów i Kofuotów zakładano od najdawniej-
szych czasów dla wygody i bezpieczeństwa przybywających
kupców, składy na towary i sklepy (camerae) a dla
rzemieślników jatki (banie). Tu też szukać należy czasu
powstania wiskorszych jarmarków (Mynsm), które się z
urozysztoczeniami Kofuelnemi i odpustami stykały.

Stowarzyszenia cechowe średniowieczne pojawiają się dopie-
ro w XII wieku. R. 943 istnieje już w Rawennie cech ry-
baków; a przepisy Rzeszypospolitej weneckiej z r. 1143 wspo-
minają już o porządku w jakim pojedyncze cechy wzięte
swoją urozysztoczeń wyście pować zwykły. - Weichbild
w XII w. było opole (= wick - viud; i bold = ~~bold~~ Baum
t.j. obręb miejsca ~~Land~~ wylbrum). Kupcy dla bezpieczeństwa
utworzyli stowarzyszenie hanseatyckie (Zorufu = Gildia)
w Niemczech po miastach napotykanym dopiero r. 1106 w
Normacji cech rybaków, mający swe statuta. - R. 1153 udzie-
lił arcybiskup Wichman ustawa dla futerników (Zornm
ffmann) w magdeburgu, a r. 1158 ustawa dla cechu szewców
tamże; r. 1162 zaś ustawa dla futerników w Halli nad Sałą.
Na początku XIII wieku zaczęły za tym przykładem szybko
rozkwitać cechy rzemieślnicze. - Najdawniejsza ustawa dla
cechu tkaczy z r. 1149 jest w Kolonii.

Skoro w mieście Kłorem rzemieślnicy zaczęli rozkwitać zaczęto,
zawierzwata wiskorszi majstrów ~~cech~~ onego cech osobny.
Szereg cechów okazuje jawnie wzrost pojedynczych rze-
miest. W Krakowie najdawniejszym i najnieświeżym był
cech kufnierzy; w Gdańsku cech rzeźników
Cechy zostawały w justem związku z Kofuotem, a prócz celów
przemysłowych, miały one także cele humanitarne i poborne.

Nicolaus de Galathe et Thomas de Chio

Dorothea Janiszewska + 1570

Letnik adamaszkowy - sygnet złoty - Kielof opasany srebrnym -
pas srebrny pozłoty - Przednice perłowe - Obręca srebrna -
Wacek srebrny - Letnik kitajczany miniony z czerwona
brunatny, kształt u niego złotogłowy - Szubka odziewal-
na czamletowa lity podżyta - Nętki brunatny muheje -
rowy brufkami krolikow. podżyta - Szapka axamitna
letnia - Szapka atłafowa lity krunami podżyta - Węz-
głowie adamaszkowe. - Raków 2 - Rantuch 1 - fartuch 1 -
kół okdystych 7 -

Kamienice Paul. Jelonek (Bylinowska lapidea)

napiecie katedry na ojcia w rynku
Lien - Sznurek z laterna - wierzchnie wlore pietro izdeka
Komnatka poborna - Komnata z gentkiem - Dzwoniczka
z drzewiami na podziemiu - Dzwonica wielka pod sklepem -
Armaria (szafka) krawiana - Tundermach tylny pod nim
stagnie - Jhody - woda czarna -
szufla konstantynopol. - Botulżany, snialyn, Bertad -

jarostaw

poftawowy karazii białe modre, failundisz modry, plutno
kolofnie - Kufy matmazyi w grawnego Cukier Kanar.
Fryderyk Dens + 1570 - mekkie szaly.

German z kolendroj - konieniak z myszynskiego na kra-
nianego - Zupan z kolendroj - Zupan z łopis; fhorcy -
Ubranie zarne utefinowe - Giernakozarym kufka
mi podżyta - Delia z myszynskiego na krapianego lity
podżyta - Kotrak axamitny podobity jobolem - Kozuch z
rabanowych baranów - Kabait atłafowy, ubranie
włofkie jaxamintem bramowane - Dżaszperkuzarym
feinlindżowy - Axamitny birotek - Szaly rajskie tabi-
nowy letnik popielicz bramowany - Letnik kitajka złotogłowa
ca miniona (izielona, brunatna) - Letnik brunatny muhejer
taweki - Szubka czamletowa niewzorysta lity podżyta,
szubka kitajczana popielicz podżyta, szubka muhejerowa
wiewiorkami podżyta - Obramka perłowa - Złoty cepiec - Nożon
ki białe - Obręca srebrna pozłoty - Lafwrużycyki srebrny
pozłoty - Turckie zbanki: płenie - Warszaby Oreze:

Culitrac fericee - Duo perfidia equorum kuta:
syditum quorum unum habet mouile raglowek
argenteum deauratum - Muscatella et Malma:
ria vasa - Oriza, Croci, florum Myristicii,
(vas muscatella kofjtowata iob talarow)

Inventarium Stanislawi Sefflar Kupiec Krak pod
waj jarmarku + 1575

Jedwab b. kartowy - Karty noremberskie - Włofyka
Okulary - Krauzbiersty - Groszy złoty co dziać
na szyć wiąz - Szyk - Ciepki: gerwoone; brunatne -
zwierzciadka - Skanki b. kartowe - ~~Longolth~~ Longolth
Szpilki żydowskie - Brylony - Okulary na rzemieniach -
Abflag wotofki - Duzderka do okularow - Regarki
mate - Piegiorki mediolanjskie - Gremplekymize
Lancufski do kluczy - Zerkel Noramberski 7 -
Paskow dziecinnych ze zwonkami - w stagi d tuzie -
Lubtanyki blaszane - Obrazy z czarnej krajami - na -
perftki; wietki; szyćta szewskie, zwonki - lone ne -
dyobainjskie, cydtareskie, banki mofizyne Tajiebra
nii wrotawskie, igły, drut mofizyowy, igły
szewskie kufniejskie, miechowizne, barwojskie,
widetki do pieczytych rzeczy, szrotki: białe,
piżerutki małe malowane, piżerutki średnie i
szuanczarskie, mofizy w trobach, struny lutemle
niemieckie, olej wafwenecki, auripigment, laka farba,
Kufka: karfora, purys, cynober, szmelc brunatny, malarski,
indyk, gumiarabium, Boluarnenum, Vitridum
camerun romanum - matranowe napienie - Werm:
Krauth - Spermacti - Kłotki wofkowe, misecyki aj:
nowe - olej spikhanardowy - Kłotekyki noremberskie -
Kłoteky mofizyowe do zupanów - Dżiszorki - Kolce
mofizyowe furmanjskie - Jzafan - dichterze 04 ru:
rauh trojne galunki - hanyi, modra farba gam:
cajka - miednie mofizyowe - Koperwa - Skanki
zielone - Zwierzciadka zawrysta okrągłe.

1577

memoriale publicationis d. p. majest. Reg. Edicti
inter plebem et magistratum promulgatum. (p. 1629)

Tricktoru profidio aduti omnia confundere u Torunim
magistrat zkaryli protektu quorundam contuberna.
lium privilegiorum profili Krola aby wygnanyt ko-
misaars - ofiuum castrnje partes illorum fouebat
- bunt podniefli porcuu magistratom - Krol naka.
zet Mikotajowi Herbutowi aby bedat - zamiaft
ftarofly przybyl na Komifyje podftarofni a ten lud
podjycat na magistrat Krol pozyna przed sad swoj
magistrat na 6 Maje i ofkanycieli
Datum Dydgofitiae 20 sebruarii 1577.
i zebly spokojni byli do owego czaju lub uadio 15000 dukat
p. 1630 - 1633.

NO 55

Roundia - Dwiezbroje carne ftadane - Katamerz 3
pulpitkiem.
Suburbium Halickie platea Strumitowa 1580.
fundus balnei armenialis ante postam Cracov. 1580
Ulica zarwanfska, ormianska, rufka, Iskocki targ,
Krakowfska, piekarfska, szewfska, halicka, grodzka,
(w miescie byly juz 1580) ulica Krzyzowa podratuffem
wrytku -
Halickie przedmiescie: most ~~Wiatki~~ ^{Wiatki} ~~ul. Pielki~~
~~ul. Pielki~~ ^{albo Temryzka} (gdzie Pinzakowfski) ul. Semryzowska (koto
Bernard.) ul. Daleykowski albo frajborkowska
(koto Temryzowskiej) ulica Sokolowska (koto Deltwi)
ulica Skatka; ulica poznanska gora poznanska,
Wliza gora, Kaleza gora, poi rynek, Tyra akow
winnica Flazowska, ulica garbarska (cardorum)
(koto Deltwi), ulica garncarska (gdzie klejster Kar-
melitow) ulica Strumitowska,

Krakowfskie przedmiescie:

Ulica Krzyza sw. (wychodzita ku Sprawiedliwosci)
ulica zydzowska (gdzie buznica) ulica ktorsdy fisyfto
do Tazni ormianskiej zaraz za bramą

Turris dicta Praeznik penes Turim halicenfis port &
1584
platea lata circa figulorum plateam in subur-
bio Halickie penes pholam Ruthenicam 1584 p. 1458
Fabrorum platea suburb. Halickie
Mogita penes Blonie in suburb. Cracov.
font regalis suburb. Cracov.
platea hospitalis penes hospitale S. Spiritus 1540

3
80
93
em
i
i
ri
ca,
ois
-
to
t
r.
58

Georgius Strumitode ^{haerd} ~~Dymofana~~ ^{di. arin} scilicet Leopold. natus
ne usque huius Crefchii: ditionem iustheutonium
et 3 festones de quolibet lanceo per truncum avendi
2 gallos, 20 ova, po kiczie de kanajus i pny 14 dni
coroku robie; podrej wyprawoy wojennej
mufiel dawai zymofsi oraj plebanowi:
arubifk danine. Kamionka feria 4^a in
festo Simonis et Juda Apostol. 1457.
darowat te wies Franuffkanom dwofskim

1548 Ugm. Aug. nadeje jarmak walny
Jarostawowi.

1575 platea ferrifabrorum ante portam Haliciejm
platea serdonum wyhodzita ad plateam
figulorum

Ecclesia S. Crucis in suburb. Krakowfkie

platea lata seu Palezykowska in suburb. halickie
platea fori pecorum kanatami wolno byto tytkomom
wode defnyowa bey jecorow do fosoy pufherac.

Lota ciuitatis minor

dworak Cbrowski na ulicy Temroygowfkiej
dom Kornjuta Korneades.

platea Suchawofa seu Lyczakowska circa for.
racemantiquum cementarium.

in platea figulorum ecclesia ruthemicalis
Balneum armeniale in suburb. Cracov.

Herbutow, Odnowfkiech dworak
porta minor ciuitatis circa Rinflok

mons sagitariorum.

for hortus intra fontem regium in platea Gibrarka
platea S. Stanifai (suburb. Cracov)

Joannes Niedzwiedz, cerdo antearbanus.

platea S. Crucis in suburb. Cracov.

Joannes Fraiborgk zyt za Ugm. Augusta Civil leop.

Nicolaus Bacalaureus Scholae Civitatis 1576.

137
platea fraiborkowfka versus Hamry.

platea Habrkowfka in suburbis Haliciejm

17 1575.
Eva uirgo foror honesti Joannis Syatt civil leop.
(~~Stolow~~) filia olim Henus Syatt Civil
Cracov. ex honesta Helena conjug. 1575.

Albertus Kapinos murator 1576.

Gajnar Kislijs civil leopold

Propinator cerevisia vini malmatici mod.

platea lata in suburbis halickie ex opposito coero.
sui Bernardinorum.

Sagittatorium

Miasteczko Krasny Karajow

Thomas Sixt mercator 1576.

Platea eubefia S. Annae na Krakowfkiem

Dom Alembege Koto Dominikanow

platea lata retro conventum religios. Bernardin
in suburb. halickie aualiter per ar giprotum
ad plateam ditum Sfirynek.

Platea lata in suburbis Cracowfkie versus
montem S. Georgii

Temroyz rusin za Ugmunta I

Kamienicka Scholow Wolfowicow

1573. magistrat pozwala aby Iwan Authenius im herba vermium laetitia, Amigdale, Syzariet
profesor ktorego zwie advena wyffukat sobie similia wolno sprzedawac w ubogich kramach
cieladnika stolarzkiego i takiego po zaprezen: tylko r. 1574.
towaru wcechu niezyt u siebie (p. 28)

1573+ Albert Allandt

Flispenka lizim futi. podfzyta - Zupica for.
statowa - Piernyna z berchanowym naswem

1519 - Zygmunt I feria 2^a post dominicam invo-
cavit proxima Petricovis na sejmie ordinatio:

nam inter mercatores alias Bogate kramy
i ubiegiemi kramami robi. Bogatym

kramom tylko wolno sprzedawac muspures
telas ulnatum alias ref talanto (obym rai
kupcom tylko postawami?) W ubogich kramach
wolno bylo sprzedawac wosk, wtopasoe, figi, cy-
renon, oliwek, oleum lauri, furek, flagella, zoma
pulla, suberta, lin ma redz alias zelen, de
canapo et de subere, i wzyftkie rzkodzeln.

ize roboly jua, sepum, smigma (tryfn) a rpuvia

(Kfumar) unglek (Gortfji) globuli, acuf, futra

annum (igielnik) annuli busa, pectines lignei

et de cornu, piti pectines transarini, tela ru-

tenicalis et alia quam vendens solus laborat

cum ulna, fusa (Dzillbany), coli (naukum)

ganfi, setiftra, bitumen, S. Joannis panis,

Calamit aromatius (Linoscorvity) fernalia

(Lnuwum) et alia corrigiamenta (Jaronu

nyfban) sibilis, caumata (alias zagwie)

(Zoudu) Chisotica, Calata, Collexia cum seri-

co, cum auro ^{intra} ~~trans~~ et contexta, ciffi

lapporia (Lchontz pinn) omnia antiquit² fragmenta

vomens alias Pfluzynny, Kfumar) falcastra,

fales, & cochlearis lignei et de tela locali (Nagur)

antiqua strepae (Zamuprin) Vermus um (Jrunny)

Migmata ~~Amuulter~~ (Amuulter) rubea et alba hole

anidum (Amuulter) geniana (Croulterulny) peygori

morifti, auy ruteniles, plumbini lamines ~~gaha~~

1574 Kofrior J. Kryzia franyskanin byt spalony,

1574 Gdy sie taceje miasta gdzie Ormianie miesz

kaja spalita magistrat pozwoli Ormianom

Kupowac ogrody po przedmieciach byle robi-

li Scherwarki, Lustodial, vigiliaf, arma-

tura expeditionel, orful

Daje sie ze ojciec Zyymonowicza byt ze dworwa

rodem bo juz r. 1574 miat ligna pokrewni

stus; Anna Simonowa jego krewna sprzedaje

mu 1576 Hlotowko. - Jodrej Simon

mieszkanin dworski r. 1576 zabrnij

krewny magistri Simonis Consulij; r. 1574

zwie sie Andreal Simonowicz civis et scabimus

juratus atque affinis Simonis magistri

Regina Mieczniczka z przedmieścia Kra-
Kowfk. 1655 t.

putniski, talerze cynowe, pistolet, tutek z
ciszcowa, kobza, skrzypiec

fastuch kitajkowy barfiszowej masi - far-
tuch cygański - sznurówka attafowa - czapka
attafowa czarna białogłowska - spodnica zielo-
na terpeyanowa - katanka fiazowa - porzochy
niciane - kotniere - cyrki białe - fastuch biały
- sznurek jedwabny szyciem robiony - kotniere
biały - pniecieradło z forbotami - kabat czer-
wony attafowy z rz kawami - kilim - siodło
niemieckie - kilim czerwony - laski nowy - Fla-
sza błyszcząca - dubie z strzalami i z tukiem -
para bandoletów w czarnej ofadzie - pistoletów
para z olstrami - misurerek 3 - karwaszów par
3 -

Emerentia D Trzebiecka + 1655 in platea paco.

rum vulgo skocki targ (Koto Hauropiqi Dżas).
Złoto: Łanuczek pancierzowy długi - para maneli
rogowe w fere złote w środku różyczki z dyjamen-
kami - manelka pancierzowa jedna - Para zauf-
niczek złotych z rubinami i perłami - Krzyżek
kawalercki z dyamentem w środku z 4 rubin. i 3
perł. - Krzyżek złoty z 3 trze, rawieczkami i 4 rub.
kami - Diefionek w ferdusko z dyamentem - Dief-
ionek niemiecki kręcony złoty z szmalem - Diefio-
nek w ofstazke malusienki - Obracyka złota z napisem
nadzieja Bóg moja - Dwa sztyfiki jeden z rubinkiem
drugi prosty - Peret katanekkich g sznurków - koral-
sznurek - paciorki kryształowe - paciorki alpinowe
modre - Srebro tyżiki guzikiki, dwa pulkiiki okragle
fiebne

138 № 56
maria Bożek z przedmieścia kalickiego + 1648

Łasek fiebny złoty na którym tabliczek 23 -
zupan falendyszowy - ligatura czerwona karafowa
z nożenkami fiebem oprawionemi.

Franc. Dominik Kappner + 1649 med D. Corpul
Rostriuchan fiebny nakryt grom w innego postu ufta
(gryw 3) sklenica fiebna z wierzchem - Kilijek
fiebny - Korweyka fiebna - Kulecki postu
ufta - Panna z wiade kiem złoty - Panna z fawor-
kiem złoty (Łt. 7) Czareyka złoty - Łasek
fiebny w młyni kie kota - i. w barotki - tyżyczka
w perłowa maiz obfadzona -

maria Diehniewicz civil + 1648.

Dwa taniufki złota w gicrskiego waja kaizdy 12 1/2 #
Para maneli złotych pancierzowych - Kupidynek z
mellem peretka i rubinkiem - Fere eiki z złota ko-
ronnego - Paciorki burfity nowe, koralowe - Luthak
spatifik maly - Luthak z enfkie: Spodnica adamefko.
wa czarna u której futro bramowane - Spodnica ryzowa
pstra - kabat beryanlowy lazurowy, pasamon biały -
Kofzulka attafowa ceglasta. - katanafz tabinowoy na
attafie wzorny - Be kiefzka falendyszowa - Toloman
teryanelowy bledit. - Delijka fiatkowa, adamefkiem
barfiszowym podfzyta - napuwien lazurowy z
futrem - kapitan fiazowy - katanka papusia attaf
wa adamefkiem podfzyta - fastuch adamefzkowy ylamy
- Rekawik attafowy z pasamonami złotymi - zafto na od-
tozka zielona terpeyanowa Luthak morkie: Delia zielona
z futrem flamowym lisim kotrak aksamiłny lazurowy
wytegi fobole, spodek kolikowoy - maneta z futrem grbie-
towym tureckim - katanka adamefkowa fiatkowa pod-
fzyta burfiszkow emi popelkami z kotniarem gromofstajowym -

Czapka wydrzana z wylogami zawieszawami - Obrusy, jar.
wety rycynki ryfkie - Pofzewki, forbotami - Prefier adta
z korunkami - Giezetka z zlotem srebrnym i jedwabiem - Czapka
pelitowa z ogonk. jobolow. Czapka jedwabnicowa - Krawka do
wepka z srebra cynkowego - Czapka nozna attafowa z gronof.
tajami - Raza - Skrynia i zamkiem & inkrystowym lub tatar.
skim - F

Zuzanna ziona Szymona Obrockiego + 1655
Zubka niebieskiej mafi tatarskiego muhajera
zajonym futrem podszycy - Katanka blykitna
tatarskiego muhajera - Suknia czerwona fa:
lenderzowa - Tuderak papuziej mafi - Mytlik
Kajorowej mafi turaki - Letnik niebieskiej mafi
muhajera tatarskiego - Zastuch zielony karawany
Chusty: Bawetnic 12 Kofzulek rumkowych z pto:
ciennych 5 Spodnie kofzul 4, gieztek z czarnym
szyciem 2 - Paraphernalia -
Andrzej Wachlewicz Phil Dr rajca + 1655.

Czapka attafowa czarna (stara kitaj nowa) - Kol
czarny axamitny - Kabat czarny fajowy - Ptasz
fajowy popielicami podszycy - Furmanka albo
Katanka kapirelowa popielicowemi bruszkami
podszycy z gronof taj. kotnierem - Spodnica
albo indonezyk muhajerowy tatarski podszycy
zajonym futrem - Kabat zielony kitajkowy - Spod.
nica takaj - Ptaszcyk biały attafowy - Kabat
fajowy szkarlatny z rskawami & pkitnemi
Sutanna czamletowa bronatna - Palendran
falenderzowy (szycami podszycy) - Marynata fuchien
ne makowe - Botloch i - Pofzewek na duchas 4
Gieztek albo nadotkoi podszycy do rskawow jed:
wabnych 2 - Rskawow dogieztek karmazynowe rsk:
kowe ze zlotem - Agnuszek maty srebrnym oprawiony
Cynowe misy duze mniejsze putmiszki, przystawki,
tabery, garcowne, putgarcowne konwie solniska
Koiulek do swiacionej wody luktanę srebro kone:
weska kwatowa - Obruczka srebrna szymelcem -
Luzek 12 z brostotami - Garnuszek na nozkach
Luzka fr. kozacka - Czapka - Luktanę troisty
z mosiadzu - Suknie mafi Ptaszcyk torcyarello:
wy czarny - Ptaszcyk czamletowy - Sutanna czar-

garnuszek srebrny z nakrywką - Zankiel srebrny
do nasa kozackiego - Sukni dwa zlotiste i srebrny.
Szaty: Ptaszcyk falenderzowy gwiozdzikowej mafi z
pasamonom czarnym podszycy z prodku nowogrodkami
a z zadu popielicami i zajomami kotnier z przy nim
wafszkowy joboli - Alamała czarna axamitna
wzorzysta podszycy nowogrodkami - Katanafz attafow.
wy wzorzysta z korunkami czarnymi listow z tafszka.
ni podszycy punkami we frodku nojkami popielic:
nymi - Szwedka falenderzowa czarna z korunkami
czarnymi podszycy popielicami - Letnik czamletowy
karmazynowy z potrzebami srebrnymi w koto z kaba:
tem takinze - Letnik adamaszkowy z kabatem
karmazynowy - Spodnica czarna tabinowa - Ptaszcyk:
ze axamitne w malenkie kwiatki czarne - Ptaszcyk:
ze adamaszkowe podszycy futrem bruszkowym bialym
- Katanka szkarlatna z potrzebami fuchowemi bia:
tami z kotnierem tafszkowym podszycy futrem
bruszkowym - Katanka adamaszkowa szkarlatna
- Delusa wszgierska potgranatna z listwami ada:
maszkowemi zielonemi - Dolomen winnozielony z 4
guzikami srebrnymi Szatki dzienne Letniczek
z kabatkem putattafowy dno ceglaste z bialymi kwiat
kami potrzebami zielonemi - Letniczek fajowy szkarlatny
z kabatkem z bialymi potrzebami - Letniczek zielony
perpetyanowy z kabatkem takinze z pasamonom
szkarlatnym - Kabat putattafowy cielisty - Katanafsz
attafowy papuziej podszycy bruskami z potrzebami -
Ptaszcyk lazurowy adamaszkowy - Para rskawow
ceglastych attafowych
Zaglony 2 z przedkami karmazynowemi - ptoienko
perskie - Koberce perskie - Kilimy - Kisior karmazy:
nowy - Czapka felatowa z korunkami srebrnymi, ze:
gaskami w koto - Lepiac z peretkami srebrnymi -
Chusty Obrusy, rycynki wrocawskie - Towalnie
z zielonym (lub czerwonym) jedwabiem i zlotem -

Chu
Baw
- 2
now
pa
nica
Sla
Kotn
Wesz
Kor
Kot
Ma
Luk
srebr
- ku
ni fi
tajus
wa o
Telej
Opon
poto
Ant f
mitna
Turko
- Rsk
Port
noje
Ftoz
wierz
do fl
Stanj
guzika
ze laz
kabet
ubior
z szyc

brebny
 bony.
 fi z
 rodkami
 nim
 tna
 ttafo.
 lffka.
 plicli:
 kami
 uletowy
 kaba=
 tem
 ttafz=
 ttafz:
 białym
 i bia=
 em
 tna
 ni ada=
 y 2 4j
 niezek
 ni kriet
 tatny
 abony
 orem
 tenefik
 ebami
 kawikow

Chustka ze frebrem i jedwabiem karmazynowym -
 Bawelnita ze frebrnemi szlakami z obydwoi koncy
 - Pofzewski: profieradło z jedwabiem i z karmazy:
 nowemi listwami. - Plotno bywabnie - Rekawow
 para zawojowych z wielonemi kwiatkami - Bawel
 nica z szlakiem zlotym - Wpuszerek do profieliflak 2
 Klara jedwabniowa - Rekawizek para francuskich -
 Kotnierziow 2 zawojowych z jedwabniay - Pofciel
 Węzgotowkois 3 - pieryna warszechnia - materac
 skorzany - Kotdra neapolitańska - Waf skorzany
 Kotdra zlotoglowowa karmazynowa -

Marcin G9sior Kowiz + 1655

Suknia falandyjsowa z futrem lifim i guzikami
 frebrnemi poztoiffemi - Kurta mafi tazarowej
 - Kurta turkufowa lifami podfzyta z guzika -
 ni frebrnemi ztoiffemi - Delijka falandyjsowa
 tazarowa listewki bagazyowe - Delia falandyjsko:
 wa obtozyfta guzy czarne kitajka podfzyta -
 Selej czerwony muzutbasowy z 18 guzik frebr.
 Oproniza wifniowa - Profieradło kolonifkiego
 plotna z forbotami - Jafzynek cynowy do mafi -
 Ant fafik z wierzechem cynowy - Ladownica axa:
 mitna z kluzem - Kapelusz - Krotki dotomonnik amur.
 Turkoway wifzniowy - Szabelfa attafowy - Boty zotte
 - Rekawice tofic - Pucinalik maty do pafa -
 Portugat zloty z ufzykiem - Reli kwiaz - Noiz 3
 noizen kami oprawy -

Ftozko na zofoby pkladane z balafami i rama na
 wierzech i 5 gatek rezanych poztoiffych. - Puszdaka
 do flafzek - zydliki - Wino - Goratka uytwarowa.
Staniflaw Sychowfki + 1678 Terczyja lazurowa z
 guzikami frebr. 18 kitajka czarw. podfzyta. - Puthopienia:
 cze lazurowe - Kobice Jnderak mukajerowy zelaznej mafi
 kabot fyna Tatny adama fzkowy - Bielizna i podni mszki
 ubior (zauia) - Alabait para - Kodelaf - Dwie zbroje polorowane
 z fzyfakami i oboicypami, karwafkami - Ziara do fzyfakow -
 10t kami chny.

na adama fzkowa - ptafz falandyjsowy czarny -
 Szubka abo czarmara adama fzkowa czarna kotnier
 Jobolowy futro purpkowe lifie - Palendran czarny
 podfzyty futrem - margaryta paplakowe brunat:
 ne - Szubka fajowa barfzyowa - kaptur lazurowy
 paplakowy lifami podfzyty - Rekawak fiamitny
 czarny z futrem - Opufka Jobolezykowa - Gap:
 ka z niefto rypnego axamitu futro pod nia Jobolow
 paf jedwabny fijatkowy - Szaty bialoogto wskie.
 Szwedka czarnego falandyjsu z pasamorem
 czarnym podfzyta futrem nowogrodzkowym -
 Puthofzore axamitne ~~ztoiffa~~ wzoryte podfzy:
 te purpkami kuniemi i nowogrodzkowemi - Alar
 moda fajowa czarna podfzyta futrem nowogrod -
 Puthofzore attafowe z kwiatami zlotemi - detnik
 czarny attafowy - Kobiercowi perfukich 4 tureckich
 10 kilimow czerwonych 4 obrey wielkie: mniej
 fze knesta, fknypie serwety Botlochy (ant:
 louban) Zawoj nowy - Firanki zielone tarpety -
 nowe 3 (do profiel): Anelba: mufkiet czarny
 gwintowany - Guldynka czarna - Knofka
 ftarofwieka - Multan - Kord - Papis -
 Koroz - Kazygnie gliniane: kufy i garki
 tureckie - Bania miedziana do kad kupa -
 Blmaria z kfigami Klorq odkazat niebofzyk
 Anquiftyanom Zedle flugie z poroczemi.
 (zona Gabriela Grynwalta Szabella co rka
 Andneja Wanklewi ze 2 lit D ro

Krystof Smiaty oddaje 1655 rzeczy znale-
zione generalu Joannu Chodorowski
Justak aksamitny pomarańczowy attasem białym
podszyciu u dolu guzików 4 a u szyje i jedwabny
kontusz attasowy ceglasty podszyciu kitajką oliwną
sznurak u niego złoty - kontusz męski siarucyftej
z frebrnemi pszlami po 4 par we 3 rzędy z listwa-
ką matą tercianeli icelistej - kontusz tercyanelowy
pomarańczowy (siarucyfta) podszyciu kitajką siar-
ucyftą z 3 u szyje pszlami tureckiej roboty czwarta
udolu - kontusz attasowy karmazynowy podszyciu
kitajką kaczorowej męski z szuzemi złotemi
z matami w nich dyjansicami - Użaraka z skóry
Tofiej woszczami karmazynowemi z listwami attas-
owemi karmaz.

Do Łuzannie żona Symona Obrockiego + 1655
Męskie Zupan ciemnobłękitny z 20 guzikami
frebrnemi z listwami - Delia ciemno-lazurowa ki-
tajką karmazynową podszyciu z guzikami jedwab-
nolczura fukienna futrem podszyciu z 6 guzami frebr-
nemi

1750. Lapidea Lukaszewigowska ex post Anzoviciana in cir-
culo civitatis inter vicinales lapideas antiquitas Lorenzowigowska
ex post Wisniewskiego ab una et Severini ^{Supr} ~~Agawski~~ ^{Referenda.}
in regni ab altera parte (Anzowski unest 1693)

Gabriel Brakietowicz, Juder nationis Armeni. Leop.

Juzanna Moficka wdowa po Janie Mofickim Phil. Dr. re. Confule
w. w. te rzeczy miata: Datas dyamentowy alias setlice bez jednego
kamienia, - Guzow dyamentow. 12 - Para bransoletow ne frodka
granat w kazdym - Stozek dyamentowych do zaufznict - Derta 1 Parcyka dyamentowe z kwiatem
franzyska portugowata w srebrze z dyamentami - Diefiemi szafirowy
w zlotie oprawony a po koncach po 3 dyamen - Krzyzek maty rubin -
Kowy z dyamentami i perla przy nim w szycu przy ktorym kulen-
ak rubinowy - Perelki drobne ni tezek 87 - Guzikzek jeden z craf-
kami dyamenty - Dwiecie Koralowe 104 sztuk - Dwaire asprisowe
biate z dziesiatkami srebrnymi - Dwaire asprisowe zielone filigranow
robota z metalem srebrnym

Cecha rezyniza - Cecha szwofka - mydlarska i miechoniwa - Kufnierska - ^{miestny} cechmistrz starzy i młodzi starzy -
Const. - Kowalska - Siedlarska - rymarska - bednarska - ganczarska - Brat flotowy - brat floty młodego
ka - piekarska - mieczniza - ciecielka - mularska - tkacka - gar-
barska - stolarska - zlotniza - Wojt gromady wsi Kleparowa - Wielkiego
Flotopka - Malego Flotopka - malechowa - Jozef jedyniec starzy cechy
malarskiej, Wojciech Mrochowski cechmistrz młody, Jozef Dokorny brat
flotowy, Wojciech Chyzyj brat flotowy - Cecha czapniza - Kowalska -
zstaska i stolarska - miodowarska i piwowarska - Kotlarska -
krawiecka

ziona Jozefa
Marianna ~~cecha~~ Corrado Lignana Dr. med. miata brata Mariana
mercenier med Dr.

Stowinski robi fundusz na 18 młodziuzy i dla pijarów w dwowice
1750 Daje przywilej na to Krol August III w Waszawie 14 Noem-
bris 1748. (Act. Consul. 1750. Tom. 126 O. C. pag. 279)

jest ten przywilej Kupit na to fundum Wilkowskie in suburbio Hal-
wenski a platea Szirynek Kolo Kampianowskiej Wulki -

Wulka Kampianowska post hostos incolarum Platea Dekarska ad praesent trzymac statuta wosznowskiego Kollegium
vero Wulka Kampianowska nuncupata versulportam Sakramentynęk obywateli cely unlad estowinskiego
deligioserum, gdzie wybudowano klasztor.

dat Bona Winniki et Dobrege
Dziary obowiazujace personal religioza 12
trzymac statuta wosznowskiego Kollegium
z Stanist. Konarskim 17 Julii 1756
Off. Consul. T. 132 pp. 145-153
rok 1765 ad 1764.

1649 Philipus Duci, Petrus Salenti inel
niekrajewicz, Kral. Alex. Dixon.
Głuszowski (armenul)

Cechowi mularzkiemu do Kłosego należeli fajerce dat przywilej
Zygmunt III Waszowice 1618 d. 20 Marcia w nim są ustawy
polskie ułożone w dworwie 1617. w piątek rozajutru po świę-
cie bożego ciała.

Michał Sawicki miedzownik i żona Katarzyna + 1754.

Suknie żeńskie: kamizela pastorowa faszirowa - Spodnica
pastorowa faszirowa - Jupa adamafkowa czerwona grzebiami
podwyżta - Spodnica attafowa białowa galonem złotym - Spodnica
grodetorowa niebieska z kompaną srebrną - Kamizela grodetorowa
zielona - Kamizelka żółta adamafk. - Kamizelka attafowa biała -
Sznurówka czerwona z kompaną srebrną - Sznurówka pastorowa
z kwiatem zielonym - Wstęgielka biała z złotym kwiatem - fła -
Kieim - Kapturek bogaty z kompaną złotą. Bielizna: Koronki gazowe
- Gazaniki - Wachlarz w kofie białej - Koronki dużych i małych - Paucze
Kokowe z dzwoneczkami srebrnymi i metalami srebrnymi. - Suknie
męskie: Koronki broszewinowy z Szusami pozłocionymi - Koronki żół-
tawy popielicami podwyżty - Żupan adamafkowy niebieski - Żupan
Kitajowy - Pas zielony szatowy - Cyapka z makowym wierzchem -
Kieserka zielona z wilkami - Paucze: Zastłony płocienne - płotek
płocienny

Antoni Bonfanti obywat. waszaw. loteryja w Dworwie
otwiera ~~1760~~ 1766.

Ordinalis Confraternitatis horologiarum dworow d. 23 czerwca 1766.

Off. Conf. 132 p. 341-356

Kamienica ^{Kampanowska} ~~Kampanowska~~ Andreolego (Feliciano Korytowskiego Adzi-
tanta Krol. Colonellus pułku piechoty: Komendant. Ofady dworow.

1648 Gal Gabriel Lorenowicz Ord. minor. convent.

listów 14 o powstaniu Chmielnickiego Conf. Off. T. 53 r. 1648 -

1649 pag. 312 - ³¹² mówi że i Augusti ma pióro Radziwickie obejmować (?)

Kampanowskiemu od każdego 100 rocznie dawano - Kampanowska
od panien Karmelitanek wzięty ko srebro przywiezła Jezuii dali
potora floty ficyj srebra Kosielnego brano depozyta z laubekkie
od Borahowskiego 14000 od swajzka Doktora Ormianina 16000 na konfiliim
u branijskanów gdzie misjonarze wzięli przyjął regimenta flod roffiekano
Śniega rufina Kant 15

Lapidea Abokoupa Andrea Abrek (med. Dr^r in acad. Zamojs. profeso.)

in platea futurum 1649.

Sebastianus Aderz kapitan artylerji król. 1649

Cech phrygionum (kawtarzy) 1649

Kaplica S. Piotra i Pawła przykatedrze boow. fundow. Pióti Milewski
dwór kłiązjt zastawskich koto S. Łazana 1649. na ulicy idąc do S. Łazana
wileza góra koto wielkiego stawu i dworku Kampańowskiego (Lizjan?)

Tabulum civitatis intra moenia civitatis versus plagam australem
pene turrim futurum ultra arsenale civitatis (Temryga kasta koto
Bernardyna) 1649.

domus lignea in suburbio Halickie in ponte Valachio versus ostium
publicum a tergo paludis 1649.

Curia Dietzeckich & Siemiatyckich et via ad furcam (Siemiatycka)

Ulica Krzyża Sw. na Krak wychodzi ku Sprawiedliwości (dworek
Kannów koto Łetkowi przy klaszt. S. Katarzyna (gdzie Stolica)

Platea Temricka in suburb. Halickie

Lapidea Kornjantowska w rynku.

Ordinatio Accusationum (ustawy rylany i nożownikó cechu) Leopoli
29 novembri 1649) Of. consul. T. 53 pag. 1187-1193.

Platea Skatka na Halickiem przedm.

na ulicy Krzyżowej (przez posrodek kramów bogatych idąc) na rynku.

Infirmitas pauperes kamik.

Venceslaus Ostrozowski Phil. Dr^r Scholae metrop. Leop. doctor 1649.

Nicolaus Morakowski 200 flor pro conficiend. vestibus mendicantibus
studiosis leop. rapiat na wyde Kaff. (1649.)

Indermach (oficyna)

Platea Halicka in civitate 1649.

Contubernium bombardiorum (Frychterzy) 1649. Cecholfterników inny

Platea sutorum: kamienica Doim Dziurdzowska, Mosicka, Abokoupa.

platea castrensis ex opposito castris inferioris

Laurentius Porzozka in schola metrop. Leopoli. Schola mendico-
rum scholarum pater. dla chorzych szkolany 40 flor. legował
a Albert Dąbrowski 300 zł. dla chorzych wyznioń i kłiązjt.

platea Skoki targ.

Platea J. Stanislai (suburb. crac)

Italus murator dictus bytynny
marius suburbani Leop. 1587.

platea cordonum (sub. halic)

Cardus Calvani zupparius (suburb.)
1580

Albert zelonek + 1587

Kompa! albo Kwadrangel do dziat - kapelus, haszefowy - rzkawice aca miane
mukirysie biata zbroja - pludry do tejze zbroi - kord niemiecki - zbankow tureckich
- poramka fremia - wotki pasica puklatoga ze dwiema ranclami i zapeki wlezy
ze frybrem - nawierze koralowze i jabtkiem - noz mzyki z rzygkami fremem
oprawremi i z tanuyszym - cypric zloty - kamizella muskajerowa -
pludry fukienne drabkie do zbroi - Fry szefelny - miecz - dwa knaple
poytoaste - kapecik biatoglowki - zupan grubgrinowy - zupan fukienny
z bagary - letnik zamlitowy czerwony - sajak - pierze - pukliz -
rzkawice pancarzowe - toze zielone z podpiobieniem -

in suburbio haliciensi ante portam haliciensem ex opposito propugna:
culi Strumilowa Bafsta. - ante post. halic: figurorum platea.

Dorothea Smyszkowna Wilhelmi Alledt uis conjuna.

Stefan Batorei in Aiga 12 April 1582 Georgio Batorei Ungaro (domi?)
poznala ofiary i nemigto prowadzit w dworcie.

Platea Gwirnyk peres ostium sialak in suburb. halicorfi.

1582 Balthasar Hibner Bibliopola.

Lizrakow vicus

Platea judeorum in suburb. Cracov. - ^{da} Platea cordonum supra
fluvium Doltaw fita (suburb. halic)

Bartlomiej Wargocki pleban ficerzecki 1582.

dragowek czarny turecki z czerwonym podpiobieniem - zupan zielony
atlasowy pneszywany turaki z krotkami rzkawami - O szawtok fkozem
turecki do copernia wody - Putniski gliniane turackie

Habrkowka platea in suburb. Halic. 1583. - Craovienis platea in civ.

Platea sokolnicerfi - hortus post ostium sialak portis valachis
ad fluvium Doltaw fitus - Halicka bron - szawtok ulica
hortus subcastro versus armenicum monasterium vulgo skalka dictum.

- platea Zerwanierfi - Mons J. Georgii

- platea Wrobleca (suburb. Halic)

Catharina Smyszkowna ^{olim} secundarum nuptiarum simonis magistri conjuna

1548 Gaislar poyat magist. ~~1580~~

~~1580~~ Sigismundus Gaislar

honi torfor scabinus + (vitrius)

magister Simon scabinus juratus

tutor ejus liberorum Stanislau

Smyshek doliator yfoam pneso
rum avuncul.

orka jej z pierzofego mat zentna Katarzyna byta za Andrejem Oelpner

uis. Zora Symona magistra Catharina Smyszkowna byta pniefi

matrimonii usor Sigismundi Gaislar scabini Leop. roku 1584

zina zytla Szymon Magister mial i zora (ja wdow) i z niej 4 dzien

Conful. 1584 p. 1575 pag. Tom. II

platea glinika juxta claustrum monialium de observantis z regula
sancti francisci

Jakob Amambek Ormianin + 1599. lwowski mięsz. Kura Toja biata bagazja mdrza podfzyta - Giermak
 mięski kutnorowany czarny - Żupan stary kurdybanoway -
 diehtaryk burztynowy reksztalt korony - Warcaby Gamara chuhajerowa chomikami podfzyta - Delia Karayy
 burztynowe - Giermak fainlundyżowy czarny kurami owa lazurowa - ubranie czerwoone - Szapka bitegoasa
 podfzyta - Delia lazurowa putgranatna jobodem podfzyt. mitumaska 3 jobodem. - Szaty i cinsie: Letnik zielony
 - Czarny giermak letny fainlundyżowy z ftorka obtozo: czamlitowy z ksyttatem examitnym z rekawkami - Letni
 ny adamefsk. - Żupan adamefskawy czarny bagazja podfz. - ciek wifionowy chuhajerowy dziecinny - Szubka biatogłowa
 Czamlitowy lazurowy żupan - Żupan btekitny attafoway 3 czamlitowa lify podfzyta - Giermak biatogłowy: czamlitowy -
 Krotk. rekaw. - Żupan w psiki z perskiej mater. (jedwab czamlitowa lify podfzyta - Giermak biatogłowy: czamlitowy -
 z nicie) - Żupan czarny attafoway - Kopieniak putgranat: smykawica czamlitowa stara - Matlik zielonego chuhaje
 wy - Kaftanik attafoway btekitny - Żupan biały turecki: baga: chuhajerowa lazurowa podfzyta chomikami -
 zyowy przełowany drobno - Żupica czerwona - ubranie: Zarykawie czerwone attafowe - Ksyttalt examitny
 fainlundyżowe - Kobierac turek-mańki - Konwie wiel: czarny - Szapka examitna 3 toberem farbowanym -
 ka: male cynowe - Seret (Krynełagka) 3 rzeżami: Gepki attafowe zielone - Jamutka turecka pomarań
 tureckiem: Soty albo chustki tureckie, katamarsze tureckie gowa - Kobierac: Kotderka pstra examitna na kamsze
 mejadzowe, nożenki o 30 dziurach - 3 carki mofki-cyfkie Kotderka czagutowana. - Chusty: Obrusy pstrc - Kofzula
 drowniane - Celbraty miejscami kopia oprawne - Pudetko biatogłowa 3 ftanikiem 3 czarnym jedwabiem - Stanik
 z piznem - Kufz (Klenia) nekksztalt buta - zegarek maty zlotem fzyty - Giegetka z czarnym fyciem - Botuch -
 mejadzowy z excytarzem - Kociotki podrozne pobielane Chustka postugowata na konicach 3 fzyty ze zlotem i
 tureckie - Ruffnice tubczagste i z krossem - Szable czst: ka turecka z zielonym krasem - festerch okolity - festerch
 Kafkie - Rydwan. mersyzony - Kofzula chlopiska do ubierania na kwiatnia nie
 Katazyna Sternianka żona wdowa Lewta Abraha dziele - Kofzulazka z czerwonym jedwabiem do krotk -
 nowie Aromatacii + 1599 Tussalnia z białymi forbotami - Zarykawki 3 forbota.

Zieffionki z zabnicami albo zabincuykiem, z cytrynem
 kubek postoytly na nozkach frebny - Rakowa noga z ftol. ni zlotem - Rabek flamysky - Diwa razełniki - Szpael
 cykiem frebny postoytly - Pas frebny postoytly Kozaki nagłowice skurzarne - Lyna Stogiew wielka na 3 rogach
 na czarnym remieniu na nim centek 46 i zankal - Obragka - flaga okrągta wielka - flaga wielka ptafka 3 kolom
 frebna postoytla odlewana 3 fymeliem na r remieniu - Komore garowe - Garnek cynowy o duhaub - Kusle cynowe
 czerwonym ogniw w niej 16 sprazyska 3 zanklem - Bram: Druyftawczyki - Antfot - Ciera 3 kolcami - Kuslik -
 ka postowa z puntatami na czarnym azamie podfzyta Solnizka do korzenia z 7 puszeczek - niecki cynowe
 hat Tafem czerwonym - Dżuwinne klejnotki Agnuszek do majsta - miedz Dnflaki, Kocietki, Konwie, panwie
 frebny postoytly - Fazyfikalik ze falem, refurekucya w nim nauynice tureckie: mify, dzbanki, nalounki, ceski, nie.
 Bramka z czerwonymi paucokami - Kruyfliz frebny - Zebek lifyki postoytly, fyklanki postoytly, fyklanki w jabtka,
 wilyzy frebem oprawny - Fryguziki 3 peretkami - Fry hub: Koryzaki 2, Zegar bitycy, zegarek uenakly.
 ki do biatogłowyk nożow frebne biate - Knafliz od waika Owizyg z Kitajka - Ruffnica z hubka francufka dluga -
 frebny - mujat 3 kotkami frebniemi - Waikl ze frebny Ruffnica z hubka i z zankiem w tożni rzeżanym - Ruffni:
 Taniufkiem - Lijzek 3 apottotni w puzdre 12 - Kompafliz na: ca dluga z krossem i hubka w prostym tożni - Konerz -
 Ksyttalt kruzycza kofiany - Kord frebem postoytlym op: Kofsturek z granatem - Kord wafki dlugi - kocowany u
 rawony przy nim 3 noze tanie oprawne - Pas remieniany 3 wierzchu pod jelsami - Puklorz stary - multan
 sprazyska frebna i dzuiski frebne. - Szaty Żupan fzeroki - Szawki asemilne - Szadunki zelazne nie
 brunatny putgranatowy Kozaki z rekawkami attafowemi miekie - Zrachowica kofiana - 3 skurzana okrągta -
 czerwonemi kolca 4 z efikiem frebny bagazja zielona podfzyta Kozaka rohatynka - Ofzorek - Mienyfsko - Zbrojnyfsar
 - nie z zbrojnyfskami - Ciapka zelazna - Ciekaz zelazny.

Siódma wlośnie - Dzeuy apteczne. Liozki: Herbarzyk
Dileckiego polski - Formy do Maryjpanów. Adam z 1599
Jest adeny, gryf, jednorozec, salwalor, Panna na nie
dzwiedzin, niemiec, Sult, Chlop na koniu i. t. d.
(widac ze aromateriusz byl ukuemnikim)

Georgi Kiriaki Greczyn 1599.

Wawroyniec Lojcki kanonik przemyski ze ktada al.
fanyfte ad altare quod est in eccl. metrop in
capella Zorawinska sub turri campanatoria
retro stallum D: Consulium muro domus Vicario.
rum opposito applicatum. 1599.

Mathia Wargocki advocatus Praemisl 1599.

Generosus Simon Simonides urator a Sac. A. maj
datus pud. ca Catharinae et ingenuo Casparo
liberis Casparis Schole Jabini Leop. et Chris.
tinae conjugum 1599 mieli te dzieci Kapide: R.
am Stęclowska, Alembekowska, Sponerowa
Ka in platea kalickie Magrowicz, Wenig,

Adamus Smieszek, Wolfowicz, Zymonowicz,
Smigielski, Allard Krewni Zymonowicz.
olim magister Simon Senior Consul Leopoliensis
et Catharina Smieszkowa uxor.

Christina ~~Kupiec~~ mistrz Simonowa uxor
Caspari Schole jak Wolfchlowicz, Franave.
nig.

Simonides Simon 1599 posiadał kamienicę w ryp.
ku peres Kapidey Jacobi Smieszkowski et Antonii
Demasfari

Pompejus Salvago ~~1599~~ de Campis + 1599 ex insula
Chio handlował malmazyją.

Hanislauß Schembek civil Leopoli. Kupiec 1599.

w kamienicach na wierzchu były Altany. Domy
dawniej były
Joac Metkaff Anglus, 1599.

Andrzej Janbor Dąbrowski rajca lwowski 1599
Bromianie Bernatowic, Holubowic, Soszko-
wic, Awedyk, nobelge Donowic, Bohdan Donowko-
wic.

Pan Simon Alexandrin rajca.

Adamus de Larto Italus murator suburbani Leop.

Sebastianus Petricius Med D: gener Francisci Wenig
Consulis Leop. et Anna Smieszkowa conjugum
1599.

Jacobus Ragazolis Italus civis Leop. + 1600
Auszynia ptaffa - putkayek, rohatyna, zars Nawie
panerzowe -

Jukno linickie
rybi jeli po przed miejsciu lwowskim Kupcow
1600; 6 parchothow po kozacku ubranych
pod dowod glownem Ruckiego ubranego w kurcie
czerwonej po kozacku jstliche bte kitne i gies-
mak bte kitny lazurowy czapeczka czerwona
lisy podszyta 2) mikołaj Labkowski ma
styk axamitny czerwony lisy podszyty
kurta lazurowa kozacka, giesmak karay-
owy czerwony 3) Roznowski w białym
zupanie karayowym dlugim i w giesmaku
czerwonym karayowym czapeczka bro-
natna kozacka lampatem podszyta 4) Kurta
czerwona, delia czerwona, lisy podszyta, czapeczka
brunatna zszyta lisy, ci w sztych w butach safia-
nowych i w puigochach dlugich szable i putkaki
mając tylko jeden z fajdakiem bte kitny bagazy
podszytym.

Petrus Dinkna aurifaber 1600 et Sophia Conjugal

Martinus Ziarnko artificii pictorii socius 1600
 miał brata Józefa malarza we Włoszech.
 Ziarnko Dominikan) *(brat. Józefus noviterentem)*

Valentinus Kmelel papyropaeus Leopold. miał
 mł. papirus na gruncie w Brzuchowicach kupo.
 wali od niego papier na karty Mathias Bris-
 sopustek et Laurentius Chartularii (Kartow-
 nicy) sub urbi Leop. Język ich Kmelel ze
 prowadzają papier skąd inąd: Kramarzom
 sprzedają 1600

Joannes Szwanckowski archimagister contubernii
 pictorum civit Leop. et Paulus Bogusz Armenus
 pictor. 1600 Ormianom wolno było tylko 1 miec
 malarza dawniej cich malarzy był ze złoćmi.
 kami i konwizarrami - Rusiniów duzo po przed.
 miesiąch co bohomy robił

X. Jan Wachalius Soc. Jes. Superior 1598 (Wachala?)
 we Lwowie.

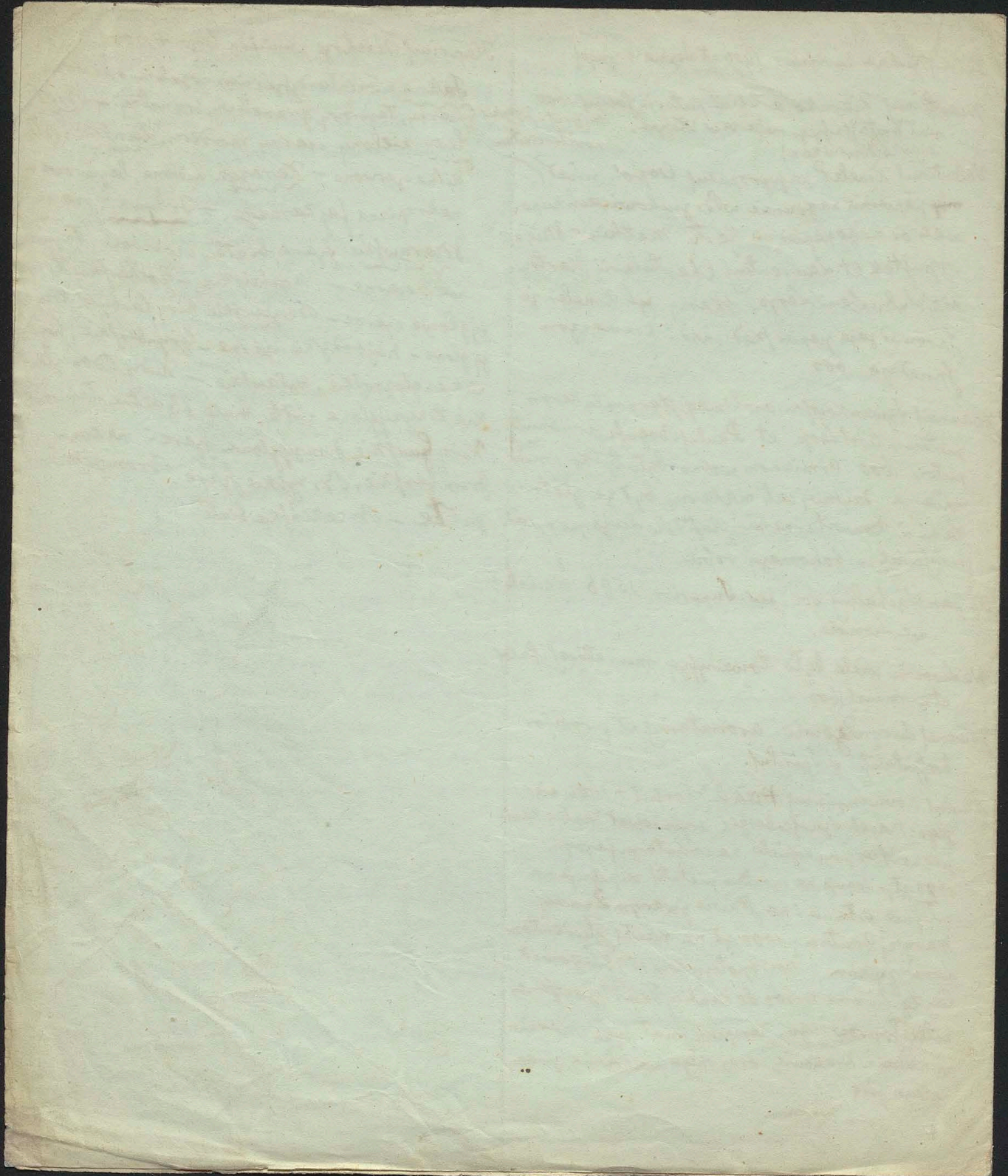
We Lwowie wiele było towaru przy muratorach i talof
 et germanof 1600

Joannes Lurynizowicz aomatarius et provisor
 hospitalis S. Spiritus.

Paulus Noviciampianus Med. D. r. Consul + 1600 zisc
 jego: Marek Szarpenberger wybudował kaplicę kam.
 pianowską przy kościele na cmentarzu farajm
 1000 złp. leguje na montem pietatis rekipuje na
 młynie w Tanie i na ftawie zwanym Zanny
 Maryjej Brautwa; 1000 zł na naukę studentom
 dwowizykom i Nowopolizykom 1598 legował
 leg. 1000 r. 1600 do kaplicy Temizowickiej
 antecessorowi jego. Kampian miał syna Marcina
 na reuce w Krakowie oraz młyn prochowia zwanym
 Kalezja górs

Henricus Redchoze penicuda leop. + 1600 143

Fakna: Fairlundyffe: ciemnozeleny, czerwony,
 czarny, Tazurowy granatowy, brunatny. - Bret-
 lesy zielony, czarny, modera. duifrae: bts-
 kitne czarne - Karazye zielona, lazurowa -
 nakrapiana fajkarazyja. - Trzyki: czarny
 Morawskie fzare, białe, czerwone, Tazuro-
 we, czarne - machelkie - Golbeskie trzy-
 zyglowe czarne - Baczlawskie kiry farbiste trzy-
 zyglowe - Najtodykie czarne - Grynbeskie, fwid-
 niki, glogowskie, Wolawskie - Kiry Odonylaw-
 kie trzyzyglowe żółte, białe, bts kitne, Tazurowe
 Kiry Gurskie dwuzyglowe fzare i makowe
 Grynbeskie, Przysskie fzare, Bronowskie
 żółte - Brzezinskie białe

Rzemioła

Widac z przywileju 1243 iż z Niemiec w Łożnanskie prowadzą:
^{lepsze} no sukna "nobiles panni fianti brunetum vel viride vel scarlatum"
 w Łożnanskie (Raryżski Codex p. 25)

Mistrz Knygiacki Winrych o. Kniprode r. 1351 ustanowia w Gdańsku
 Towarzystwo fletleckie; r. 1609 buty w Gdańsku były fechtunkowe w kolorze;
 bractwo S. Marko dawalo naukę fechtunku
 Gdańskie kotlarz Odgedanz r. 1451 już platerował miedzą srebrną

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Perveau H: Recherches historiques sur les corpora-
tions des métiers de ^{la ville de} Maestricht. Bruxelles
1848.

Vigne (Félix) ^{de}: Recherches historiques sur les ^{costumes}
civils et militaires des gildes et ^{des} corpora-
tions de métiers. ^{de la Belgique; de la Flandre.} Gand 1847. 6^e
2 ruynam

Lochet du Mans: Coup d'œil général sur l'histoire
des confréries ou corporations de métiers dans
la province du Maine. 1846

de la Fontenelle de Vaudoré: Les Arts et métiers
à Poitiers pendant les XIIIe, XIVe et XVe siècles.
1837 (brochure)

Quin-Sacroix Ch: Histoire des anciennes corpora-
tions d'arts et métiers et des confréries reli-
gieuses de la capitale de Normandie. Paris
(Brument) 1849-1850. 8° (Fom jeden)

Boileau Etienne: Le livre des métiers (2 r. 1260 fta.
tuta achowe)

Schopperus: Panoplia sive de artibus liberalibus et illi-
beralibus (2 dnewontami rzemiost Josta Amman)

Beaunier et Rathier: Recueil des costumes français
depuis l'origine de la nation française jusqu'au
XVIIe siècle. fol. 2 Vol. 2 ruyin.
Bibliothèque

Boissere: Sammlung alt-nieder- und ober-deutscher Gemälde,
Stuttgart. fol. 2 Vol.

Acta Sanitorum (Bollandistae) fol. 54 Tom.

Douhet Jules de: Histoire des confréries de l'ancienne pro-
vince du Limousin. Paris (Dumoulin) 1842. 8° 2 Vol.

Durand Guilhelm.: Rationale divinarum officiorum

Renouard Ant.: De la nécessité de conserver les
monuments de la littérature et des arts. Paris 1793. 8°

Erroyen - Age (le) et la Renaissance publ. par
Lacroix et Séré. 4° 6 Vol. Paris 1847.

Maiillot et Martin: Recherches sur les costumes.
Paris. 4° 2 Vol. 3 ryinam.

Krupy 1416
Gregor Trajzkowski
143 Gm 1x Jablonka
Kaflarz

Kufniarz
Leon Livery

Kramarz
Edward Palezek
S. Card. Biron

Galli Jan Nepom.
Kamieniarz i Murarz

Miodosytukow
Hartelski Antoni

Piekarz
Ilming Woket

Rymarz
Kasper Sokolowski

Izewy
Sklarz
Dittler 1541 Traugot
Matthias

Tapiarczy Franć Drowdowski
Stolarz

Wprowadził się

Antoni Gregorski

Czeladnik Siewski

z numerem starego 535

z nowego 635

Gmina 5

Powiat Galicyi

wsi Lubina Lubina

Wprowadził z numerem

tutejszego Tomasza Dwojny

Powiat Galicyi

z numerem z numerem

nieznanym

264 g IIII

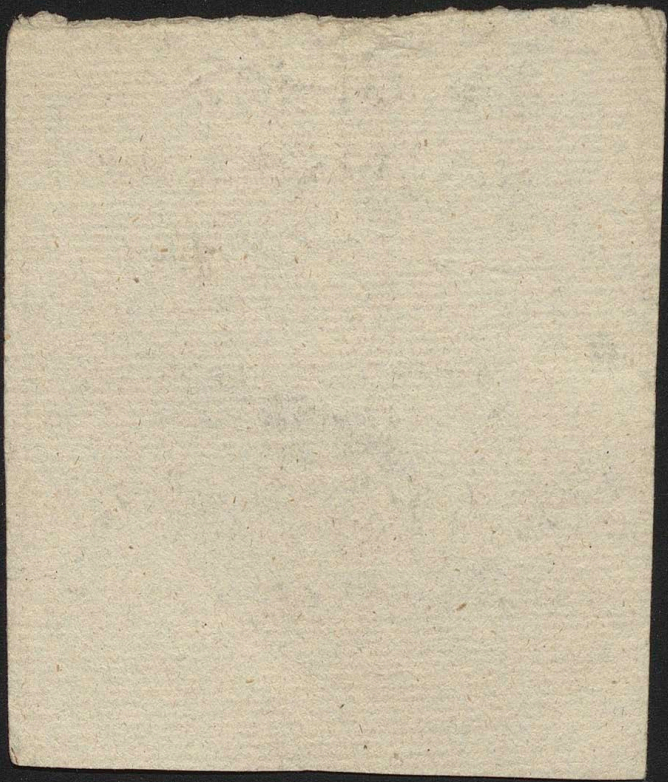
Krajcar Lubski

Anti hac nova
fundatione

117

Iste est liber statim
to run

Proz Eulefid item
D. Cathernid

Bibliothèque des merveilles. ^{22 1/2 Sq.}
Paris (Machette) 148

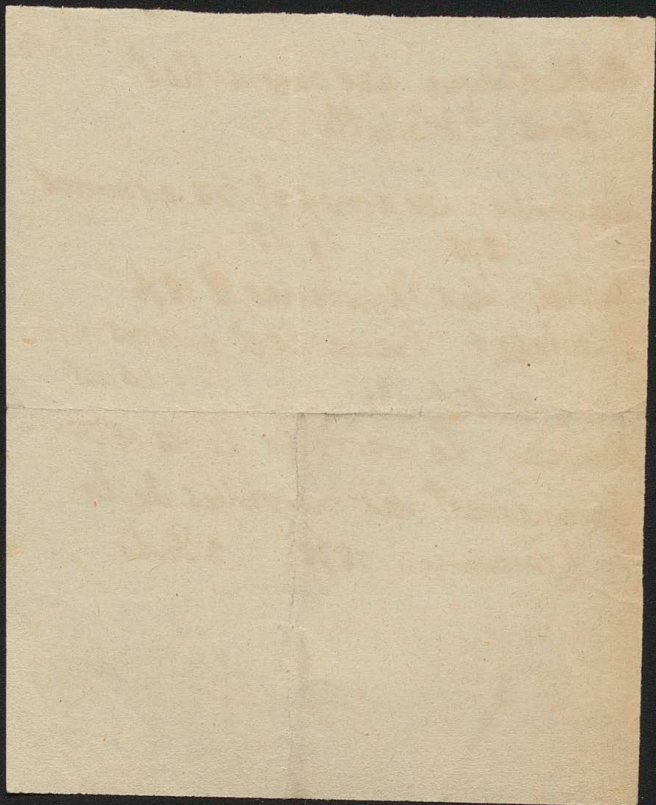
Lacombe: Les armes et les armures
1870 2 f 25c.

Castel: Les tapisseries. 1876

Dieulafoy: Diamants et pierres pré:
cieuses 1874 2 f 25 cent.

Sauray: La verrerie. Paris 1869

Jacquemart: Les merveilles de la
céramique. 1870. 3 Parts.

Costume du moyen age d'après
les manuscrits les peintures
et les monuments contempo-
rains précédé d'une dissertation
sur les mœurs et les usages
de cette époque. Bruxelles

Jean-François

libraire historique-artistique
(A. Bluff) 1847

270r

51K-15.

3/170/5
20

27
16
33

12
22
14
11
176

13
3
39

46 1
3
138

138-
86-
37
20
9-15
30
18
11
41

Von Aug. Helrnich in Bielefeld verlange fest:

Wagner Pflanzenwelt 3 u. ff. z. Fortsetzung

Ort:

Name:

3-15
0
9 15

Von Aug. Helrnich in Bielefeld verlange:

Baar | Fest | à C.

Wagner. In die Natur. III. Samml.

Ort:

Name:

3-15
3
9
4
6

445

Fronstamburg Sub Wiltbaltburg
für Kaufung von Fronstamburg, Kauf
von Fronstamburg in F. G. von
Fronstamburg von Fronstamburg
in Fronstamburg von Fronstamburg

Wagner 63 Jhr mit
Auf 40 Jhr. Münch

4
Diaty npi napit tux est

dlugi
↓

7 15 J. 75X

von Fronstamburg
von F. M. v. Reibisch
Golmst mit von Dr
F. Kottenkamp
Hutgat 1842 40
mit 62 Jhr 28/35X

Зеленый

IV (Екатеринославская) и
Харьковская, а также

и другие крепости

г-на Размиса Кривого

Brandel & Ewald Mon No 552 151

Lacroix, Begin et Seré : Histoire de la
Charpenterie et des anciennes commu-

nautés et confréries des charpentiers
de la France et de la Belgique
av. des gravures en bois - Histoire
de la Coiffure, de la barbe et
des cheveux postiches Paris 1857.
(en 1 Vol) Ghw. 4 f. 20

Lacroix, Duhefne et Seré : Histoire
des cordonniers et ~~artisans~~ ^{artisans}
dont la profession se rattache
à la cordonnerie. Histoire des
confréries et corporations
des cordonniers, des bottiers, savetiers,
de formiers ^{précède de l'histoire}

de la Chaussure Paris 1852

8e av. fig. grav. en bois Ghw
3 f.

Michel et Fourmes : Histoire
des Hôtelleries, Cabarets,
Hotel garnis, restaurants et
cafés et des anciennes commu-
nautés et confréries des hôteliers,
de marchands de vin etc. depuis les
temps anciens, le moyen âge, du
XV et XVI siècle jusqu'à nos jours
Paris 1857. 8. 2 Vol. av. 35 planches
4 ff

Leipzig, Februar 1861.

n ist soeben erschienen:

Die Laokoon,

oder:

Pathie in Bayern.

an die Zunftmeister.

die Missstände, welche durch Bedrückung der Homöo-
ur, wie der Herr Verfasser in der Vorrede selbst sagt,
Medicinalbehörde, deren Verordnungen zu Gunsten einer
angehörigen und die Ehre des Arztes ausser Acht liessen.

für jeden homöopathischen Arzt ist diese Schrift von
ch für andere Länder Geltung hat.

ankheit dieser Schrift zuzulenken, empfehle ich Ihnen zu-
homöopathischen Verlag und zeichne

ollkommener Hochachtung

Otto Purfürst.

Zehn Sprüche!

Geoffen die fünf-
für die Kunst der
Diktori, Sofm
zum Mittelalter zugehört

und Kunst in 1300
Abbildungen auf 41
Nominalblätter in
Sprachen.

bloß für die
Fouman auf
Unbrum,
im Mittelalter
zum Mittelalter zugehört

hier Anlage und wird gewiss um so willkommener sein, als diese
jetzt mit Recht von allen neuen Pädagogen die bunte Illustration
die Anschauung entschieden besser ein. Haben Sie daher die Güte,
uns im Falle gütigst mit, ob wir Ihnen dann die Fortsetzung

Beobachtungsvoll

für Arab nicht
leisnu Cultus
Zurückführung,
Gewandlung
Jutranm.
in 3 Perioden

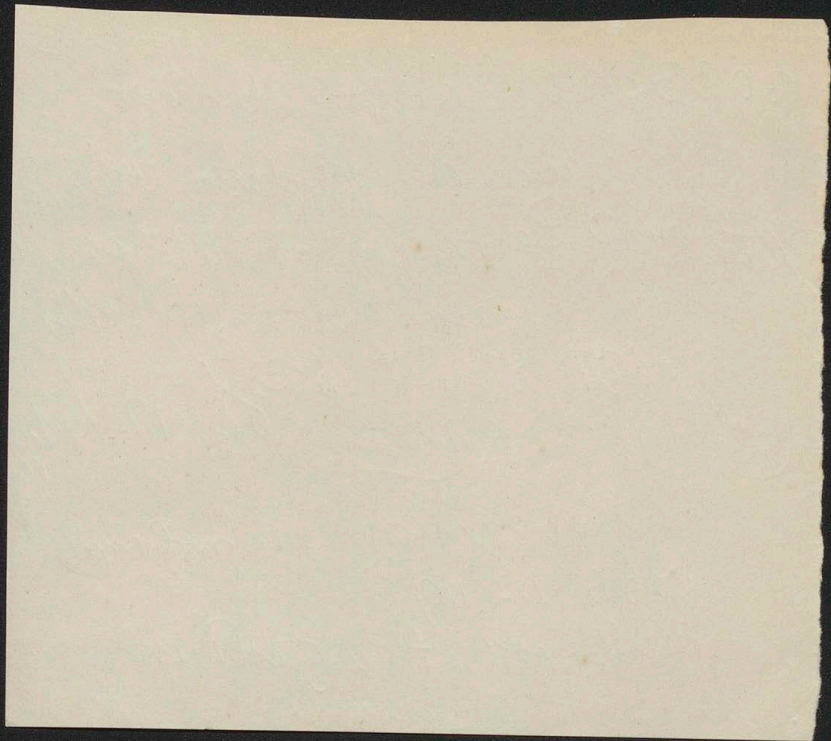
2633 Nicolai F. Über den
Gebrauch der falschen Haare
und Perrücken in alten
und neueren Zeiten. Berlin
1801. 8. mit 16 Zff. 12 1/2 Lzgr.

1 Thlr
12 Sgr.

(Zoll)

(Zoll)

Antiquarisches Buchverlag
1865 Nr 119
Kirchhoff et Wigand in
Leipzig.

Chronik der Gewerke nach Forschungen in den alten Quellen-Sammlungen,
 zusammengestellt von H. A. Beckenrich. St. Gallen (Scheitlin und
 Zollikofer)

I	Deutsches Städte wesen und Burgerthum	—	36 Kr.
II	Chronik vom Schneidergewerk. (20 Ngr.)	1 f	—
III	" des Gold und Edel Silber Schmiede Kunst (24 Ngr.)	1 f	24 Kr.
III	" Schuhmachergewerk 1852 (12 Ngr.)	—	42 "
V	" Metzgergewerk (12 Ngr.)	—	42 "
VI	" Beckergewerk (18 Ngr.)	1 "	—
VII	" Feuerarbeiter namentlich der Huf- Waffen- Klingen- Messerschmiede, Schlosser, Plattner, Helm schmiede und Bogner. (18 Ngr.)	1 "	—
VIII	" Maurer und Stein-metzer 1853. (21 Ngr.)	1 "	6
IX	" Böttcher gewerk. 1853. (18 Ngr.)	1 "	—
		8 f	30 Kr.

Thunwori Kosmos und Mänschten der Natur,
Pernar's epische Dichtungen: Alligewer, Kauf und
Sodomarola,
Affland dramatische Werke,
Beldib Gedichte und Dramen,
Hob
Honn
Honn
Hinn
Hipp
Hebe

in 100 Lieferu

von circa 10 Bogen Schillerformat à 12 f

Es genügt also die kleine wöchentliche Ausgabe von nur 12 Fr.
Stückloset zu erwerben.

Niemand wird durch die Subscription zu Abnahme
hindlich gemacht: Jeder kann zurücktreten, **wenn es ihm**
aber nur denen gestattet werden, welche die bereits erschienenen Lieferun
Eingelne Autoren oder Lieferungen werden nicht abgegeben.

Wir glauben mit voller Zuversicht auch für diese von so viele
auf die Theilnahme aller Freunde vaterländischer Bildung und Literatur
der Mühe des Sammelns von Subscriptionen unterzählen, auf 12 Liefer
In allen Buchhandlungen Deutschlands, der österrreichischen Mon
nommen, und liegen vom October b. S. an die ersten Lieferungen zur
an dortige Buchhandlungen wenden, um die ersten Lieferungen einzuliehe
gesammelte Subscriptionen abzugeben.

Stuttgart und Leipzig, im September 1858.

Geschichte der liturgischen Gewänder des Mittelalters
oder Entstehung und Entwicklung der kirchlichen
Ornate und Paramente in Rücksicht auf Stoff, Ge-
webe, Farbe, Zeichnung, Schnitt und rituelle
Bedeutung von Franz Brock Curat geistlichen
Conservator des erzbischöflichen Museums mit
einem Vorworte von Dr. Georg Müller Bischof
von Münster. Bonn (Henry et Cohen)

1856. II Bände in 6 Lieferungen mit 100 chromo-
lit. Abbild.

autor zwiędzit niemy Francy, Wlochy, Hiszpania
i polska przeszło 1000 wzorow.

Zeszyt I Rozdz. I Skactwo materijj jedwabnych i
zlotogotowionych w 3 perjadach

1858 II " " II Szafciarstwo

III Ubiorz religijne starszytnosci (mofaickie)

- IV Ubiorz biskupie: 1. Sandalia 2. Amictus, humerale (biskupsturny) 3. Alba camisia. 4. Cingulum, zona. 5. Stola, orarium. 6. Tunica, tunicella. 7. Dalmatica. 8. Capula, planeta, penata. 9. Mitra, infula, tiara. 10. Chirotecae. 11. Manipulum, fazon. 12.

- Capa, pluviale (sron mantel, stonfuura. tne.) 13. Baculus, pedum - Annulus - Bec. totale (Annul) 14. Gremiale (biskupsturny)

- 15 Rationale (biskupsturny) 16. Pallium (arcbiskupsturny) 17. Subinctorium, orale, tiara (papier)

V Ornaty Koronacyjne Pontificalia imperia-
lia: Caligae et sandalia, alba, tunica,
dalmatica, pluviale.

VI Ornaty Księży, diaconów, ministrantów

VII Ornaty u. Altru i białe i czarne

VIII Liturgie i msze święte Greków, unitów,
nieunitów

IX Robienie poprawianie i czyszczenie
i przechowanie ornatów

X Historia odmian co do farby, kroju, mł-
tenej i kroju aż do X^{tych} wieków

XI Spisy paramentów i kofciotach
roznych krajów

XII Materie, kraje Renaissance i Rococo
co. Historia o wyory nowe i
Lyonie i Crefeld

Cena 1 Talar. a. Zeszyt 1 1/3 Talar.

po 8-10 ark. i do 17 ark. do 17 ark.

Krause J. Der christliche Kirchenbau, seine
Geschichte, Symbolik, Bildnerlei nebst
Anwendungen für Architekten. 2 Bde. Bonn
1874. 8. 4 Tl.

Gott ehre das Handwerk! Meister und
 Gesellen lassen Euch freundlich grüßen,
 von wegen des Handwerks! Eine Samm-
 lung der alten Handwerksgebäude
 und Gewohnheiten verschiedener Zünfte.
 Zur Erinnerung an die gute alte Zeit
 gesammelt von einem ehemaligen Gewerbetrei-
 benden. I Meissen (Verl. von Arno Schind-
 ler) 1864. 8° Str. 99

u Bednany: schleifen (my zmywaniu użono
 obnędkow, ponędkow i zuchowanai je) u stolarzy
 taufen - willkommen - Grüße - Aufwachen -
 Anrufungen

Legota Pauli

Köhler Carl: Die
Entwicklung der Frucht
in Deutschland während
des Mittelalters und der
Neuzeit. Nürnberg (Fr. Neer-
degen-Verlag) 1876. ge-
m. 16 Ark. textu. i 550
autogr. Abbild. auf 100 Tafeln
16 Mark

Erstürmung von Warschau durch
die Russen 1831 nach offiziellen
Berichten. Berlin 1831. 8. mit Plan.

Hube Michael: Russisches Schreckens
und Verfolgungs-System. I Hft.
Paris 1832. 8.

Mauritius Anton: Der Panflavismus
an A. Gurowski. Leipzig 1843. 8.

Ueber die öffentlichen Zustände im
Großherzogthum Loosen. Halle
1839. 8. Jhr. 32.

(Hermann)

158

Weiss Prof. H. (Kostümkunde. Handbuch der Geschichte der Tracht, des Baues und Geräthes der Völker des Alterthums. 2 Abtheilungen mit 1949 Einzeldarstellungen nach Originalzeichnungen. Stuttgart (Ebner et Seubert) 8 Fklr. 24 Sgr.

" " Geschichte der Tracht und des Geräthes im Mittelalter vom 4 bis zum 14 Jahrhundert. Mit 873 Einzeldarstellungen in Holzschnitt. Zwei Abschnitte in 1 Band brosch.

6 Fklr. 24 Sgr.

" " Kostümkunde. Handbuch der Geschichte der Tracht und des Geräthes vom 14ten Jahrhundert bis auf die Gegenwart. Mit Illustrationen. Stuttgart 1867. 1. und 2te Lieferung. à 24 Sgr.

(Cod. r. 1300, do r 1500 i. i 2 Blyt)

LEIPZIG. VERLAG VON S. HIRZEL.

MITTELHOCHDEUTSCHES
W Ö R T E R B U C H

MIT BENUTZUNG DES NACHLASSES

VON

GEORG FRIEDRICH BENECKE

AUSGEARBEITET

VON

WILHELM MÜLLER UND FRIEDRICH ZARNCKE

PROFESSOR IN GÖTTINGEN.

PROFESSOR IN LEIPZIG.

r. 1699.

Duchênebillot F. D. Nouvelle methode pour
apprendre en peu de tems à lire, écrire
et parler François. Varsovie 1699

Karciochy - Szparagi - Krepki - Lpaczki
- Szakaron - Kon' izabellowy, mastowaty -
Sern, sarna - Kur, Kogut. - Sielawa (futwica)
- Kalafiorzy - Centyfolia - Zlotoglow (brocard)
- Mora - Gaza - Kropa - Kalamajka
(du raz) - Burkatela (bouracan) - Lisie
(tripe) - Kromras (étamine) - Drogieta -
Bazarza (foile de coton) - Bombryn
(fontaine) - Kontusz, - Węgiertka - Zupan
- Sagan (casquin) - Kwef - Fontani -
Czub - Trefienie wlosow (frisure) - Kornet -
Boonecik - Podwiosnik (peignoir) - Zatyoczka
(quimper) - Welon - Szarpa - Podwika (capot)
Bzandela - Manta - Robdehambry - Kawa-
lerka (just' au corps) - Zatyoczka (brusquiere) - Przes-
rolety (manele) - Klawicymbat (spinet) - Szafa
- Krestlo - Grejdon - Gablotek - Peru Kenz
- Serdzia wyli rafa (serge) - iadwizka (peloton)

toz famo dzato:

Methode pour aprendre facilement la langue
françois. Cracovie 1768.

Sardela - Sielawa - certa - Szafa

~~Kasztel - Kraszka~~

Gran

Ormianie sprowadzali do Polki: Kobierte adziamskie,
 perskie i tureckie jedwabne złotem przetykane - Kilimy
 perskie i tureckie - Skury safianowe tureckie i wileńskie
 - Szumhajery tureckie - Czamlet - Bazarze - Kopy zie-
 lone i szare - Zawoje - Bawetnice - Chustki tureckie
 - Koldory - Stocienka - Łuki tureckie - Lubie - Szaty -
 Pasy - Mydło greckie i tureckie - Czapraki, rządy, fiolki,
 siedzenia - Konczone, patafze, noże - Mięski jedwabne -
 Kozuchy tureckie i wotofkie - Lieprez - Czerwiec (z ad-
 rianopolu) - Kaftany Kitajkowe - Matmarije - Wino musz:
 katelowe - Siarke - Kádzidła - Muszkatowe gatki, cytwier,
 gwoździki, cynamon, migdały, szafran turecki, hatun -
 Nyzins i ryby - Qumbarbarum tureckie - Reum pontium
 - Wronie ziele (na trnuzne zwierząt) - Rybie ziele -
 Sądło krokodylowe i strusie - Mumie - Rysie futra
 - W Kutach, Suzawie wyprawiano z Koziej skóry safiany
 w fabrykach (Sabacharniach)
 ubiory męskie Ormian: Kofzula ze złotym kotniczem -
 Kontafze - Dupany - Pasy perskie, jakiejskie błękitne, an:
 guzkie, z siecią wielką, siatkowe - Czapki Kunie, reformkowe.
 ubiory niewieście: Arzuka adamażkowa podszycie bruzykami -
 Szarozka sukienka podszycie - Szamerluk z kwiatami srebrnymi
 - Szamara jobolemi pupkami podszycie - Katanafz tabinowiy noż:
 kami jobolemi podszycie z kotniczem jobolim - Kabauk czarny gro:
 nożajami podszycie - Kontufik z mory srebrnej z ogonkami jobo:
 lowemi - Sak grodeturawiy i tabinowiy - Kasekinika - Konturik

Karmazynowy kurami podrzyty - Letnik Kitajkowy
ceglasty z galonem złotym - Szustakor attafowy złoty
z galonem marapanowym - Innocens sukienny wstafowy
z guzami - Jupka gryzetowa popielicami podrzyta - Kot-
pak złotyfto błękitny z ogonkami - Gorset z kompanią
srebrną.

Potrawy ormiańskie: Ambrawy (duże butki z szafranem
i miodem polewane), Abuchty, Mat-tamejki, Biore,
Tuczenniki, Pierniki, Paszki ormiańskie, Gandzia:
boi zupa chorutowa z użkami, Ruszta zupa z maka-
ronem, gatkami misronem i szafranem, Tutmaz, zupa
chorutowa z cienkimi tazaniami, Dzatdzyk placużki
z serem, Babasz ser smazony, Gotzki siekane misro
z ryżem zawijane w liście kapufty lub buraków, Pie-
czenia kolendrowana, Kozina z trufizem kozianym
sathan.

(Baraz Sadok z. Rys dziejów ormiańskich.
Tarnopol 1869. str. 266.)

161

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Zgromadzenie sadelnicze, śledziarskie, smatruzanów i olearskie.

- R. 1796 Zgromadzenie śledziarskie liczyło magistrów 19 N^o cechu 46,
którzy jednak wchodziłi w inoze profesyje (byli fryzury,
krawcy, blacharze, kufnierze, rzeźnicy) do tejże
profesji nie używali żadnej czeladzi ani też ucz-
niów bo tylko zony ich własne towary sprzedawały.
Starym zgromadzenia był wtedy Tomasz Wysocki,
a podstarym Jan Urbanowski.
- R. 1796 Zgromadzenie olearskie składało się z 9 magis- N^o cechu 48,
trów, 8 wdów, i 6 loźnych. W zgromadzeniu tem
nie było starzych ani chłopów terminalnych; co się
kupilo to się też zaraz sprzedaje. Przewodnym Magis-
trem czyli gospodarzem był M. Kościelniński. Każdy
z olejarzy miał miejsce.
- 1790 byli w Krakowie jezuze Łaciornicy: Wojciech Koz-
łowski, Jan Chałkowski, Jacenty Rzeszowski ci mieli
ojobny cech Łaciornicy.
- 1794 Zgromadzenie cyruluzje składało się z 4 przynajmniej =
Tow Franciszek Ciechoński starszy miał 4 chłopów,
Żnajoński 2 chłopów, Hekner 2 chłopów, Kolbina
wdowa i czeladnika.

Kauzmarze.

R. 1710 d. 30 Maja z urzędu grodzkiego wielkorządowego ustanowiono taksę wiktualtow: piwa dwuraznego garniec 6 gr. achtel 12 zt, piwa prostego garniec 3 grosze i szeląg czyli 10 szelągów które piwo ma być z przenie samej robione dowarzone i nieprzebiecane; niewolno też podmarca za proste piwa sprzedawać pod karą 14 grzywien. Te taksę ustanowiał podwojewodzy Krakow. wspólnie z sędzią grodzkim i magistratem Krakowskim.

~~XXXXXXXXXXXX~~

1743 Cech Kauzmarzy Kleparzskich posiadając Monarchów polskich Ordynacyę i przywileję miał wolności robienia piwa, palenia wodek i innych propinacyi czynienia oraz ustawiania tychże likworów przez się robionych na innych jurysdykcyach poblizkich, w czym Kauzmarze Krakowscy przeszkadzali ustawiając swoje likwory na Szlak, Łędzichów i Płonie jurysdykcyę przyległe do Kleparza.

Cech Kauzmarzy optował Czopowe Krolowi.

^{istamecki i sędzią Kamieniarski}

Murarze.

R. 1777 manifestuje się Cech Murarski (Krakowski) (Dominik Lucek starszy i Karol Kryszkier podstarszy) iż dołbne Zgromadzenie murarskie i kamieniarskie na Kazmierzu utworzone którego starszym był Szymon Olchowski i Jan Gembalski podali magistratowi kamieniarskiemu artykuły nowego cechu do approbowania.

163

ai

1842
I have been thinking of you
very much lately and wondering
how you are getting on. I hope
you are well and happy. I have
not much news to write at present.
The weather is very cold here
now. I shall be glad to hear
from you when you have a chance.

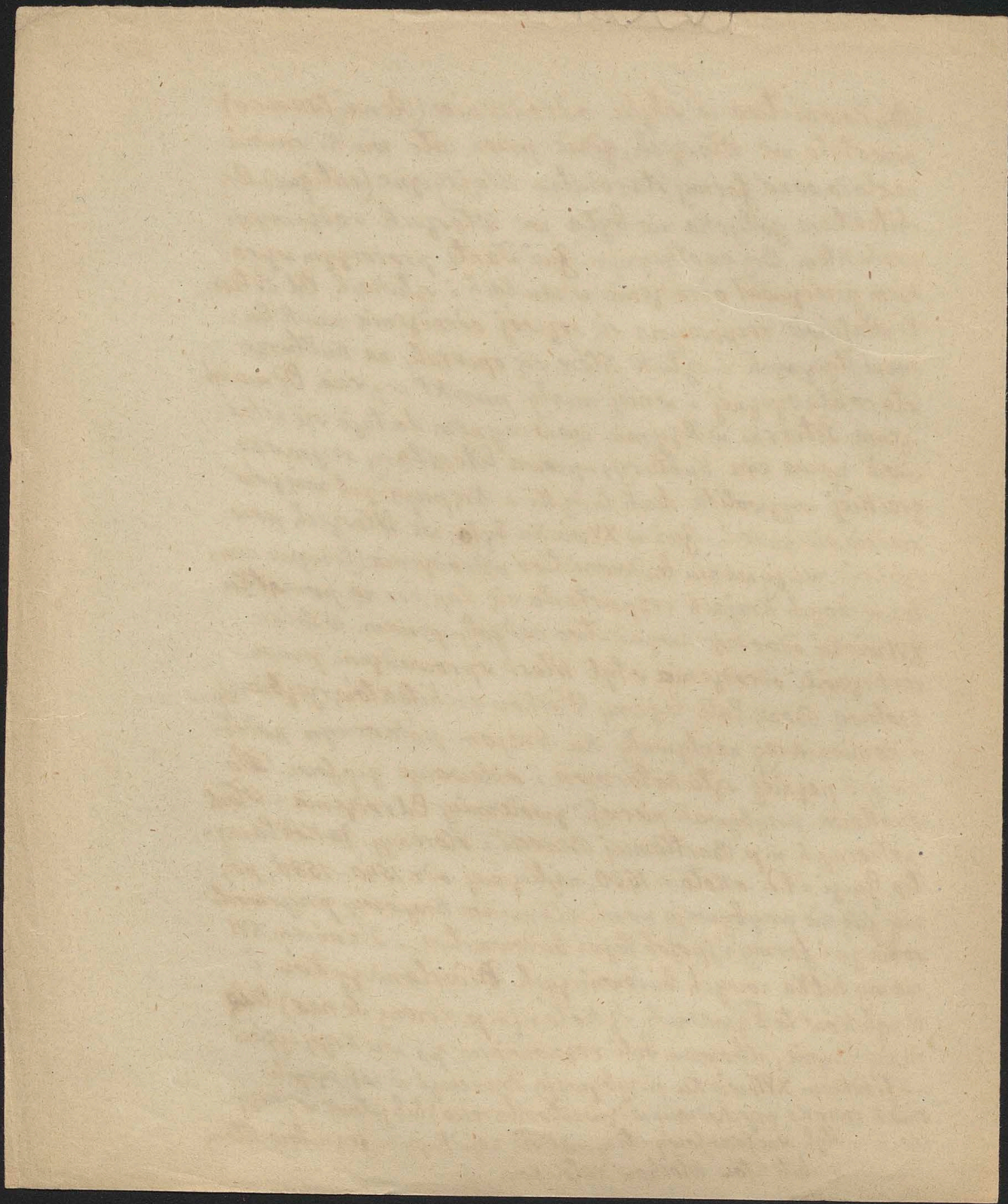
I am sure you will be
well and happy. I have not
much news to write at present.
The weather is very cold here
now. I shall be glad to hear
from you when you have a chance.

I am sure you will be
well and happy. I have not
much news to write at present.
The weather is very cold here
now. I shall be glad to hear
from you when you have a chance.

Klasztor bernardynow w dublinie fund. 1356
 Kierstan i Xuminoga rajaj lubelscy. "A. 1497 aed.:
 "Sicatae sunt membranae eulipae per fratres solos,
 "per fratrem johannem pictorem sacerdotem de
 "Lyzdry, per fratrem Franciscum sacerdotem de
 "Lragthyk et fratrem Simeonem de Przerzycz. H.
 "tres fideliter membranas laboraverunt." (Pertz
 Mon. Germ. T. XIX pag. 663 Annales Polonorum
 ex lodice lublin.)

Director of the
Department of
the Interior
Washington, D. C.
Dear Sir:
I have the honor
to acknowledge the
receipt of your
letter of the 10th
inst. in relation
to the proposed
purchase of
land in the
State of
California.
The same has
been referred
to the
proper
authorities
for their
consideration.
Very
respectfully,
Your
obedient
servant,
John W. Foster,
Secretary.

Budownictwo w stylu odrodzenia (Renaissance) powstało we Włoszech, gdzie przez całe wieki średnie naśladowano formy starożytno-klasycyzmu (antique). Architektura gotycka nie była we Włoszech rodzimym produktem lecz egzotycznym. Już Dante proroczym wyrokiem przeczuwał odrodzenie w naukach i sztukach. Od Petrar-ki wstawił się rozpoczął się rozwój odrodzenia nauk humanistycznych i sztuk które się opierały na kulturze staroklasycyzmu i w niej miały punkt wyjścia. Od urodzenia Petrar-ki w Dymie wawroznym datuje się wstawił się nowa era kultury; uprawa literatury rymów greckiej wyzwoliła duch ludzki z kruszących się więzów średniowieczności. — Już w XV wieku było we Włoszech powszechnie używaniem budownictwo odrodzenia (Cinque cento), w innych krajach rozpostarło się dopiero na początku XVI wieku odnosząc zwycięstwo nad gotykiem. W Polsce rostrzewiła odrodzenia styl włoski sprowadzeni przez królową Boonę. Całe legiony Włochów architektów, rzeźbiarzy i kamieniarzy napływały ku krajom północnym podobnie jak później sztukatorowie i odlewarze gipsowi. Do Krakowa przybywali pierwsi zwolennicy Odrodzenia z Włoch północnych n. p. Bartłomiej Bereci z Florencji, Jakób Casaglio, Guazi i t. d. około r. 1530, najliczniej odr. 1540-1580; później już nie przybywają nowi, albowiem krajowcy przyswoili sobie już formy i sposób tego budownictwa. — Z końcem XVII mamy kilka nowych budowniczych Niderlandczyków i Anglików tak zwanych Szkotów (n. p. Lorenz Senes) lecz mniej licznie, albowiem byli roznowiercy po wisłozej czystości. — Z początkiem XVII wieku przybywają Francuzi i zaprowadzili smak rokoko przechodzący w dzwawstwo (barocco) lub jatowe wykrzywienie. — Styl renesansowy utrzymał się najdłużej u jezuitów którzy wzywali architektów Włochów katolików.

Dictionnaire raisonné du mobilier français de l'époque carlovingienne à la renaissance par M. Violet-le-Duc architecte. Paris (France, éditeur) 1858. 8° (2 ~~1~~ 228 figur. drewor. (z tych owsi (chromolitograf.) str. 438 (45 fas)

I^e Lata (meubler)

Almaria (Armaria) szafy na naczyńia r. z drewa po koscio-
lach (jak n.p. w Przemyslu z XV wieku) ramykane. bra-
sami w kształcie komody z dachem ostrym na nogach. —
Przyozdabianie mebli malowidłami zacznę się dopiero w XV
wieku; przedtem dawano rzeźby.

Ważna artefex w dawnych wiekach miała rzeźbę znającą r. no. Podział na futu ki i rzeźbiarstwa jest zbyt nowy.

Altare portable (Portatile) — tablice do nich były z drogich
kamieni wykładane desieniami i ryzunkami z lotemi

Sepet (czgli kufer) bywał wterograniasty obity zelazem w
desenie
Lauka (Scamnum) w kształcie kanapy miewata nogi i porzore
za konizone wgtowry i nogi zwierzęt.

Krzesta w kształcie tronu bywały najpierw proste później
z nogami w tuki gotyckie; z porzorem i tytem.

Wozy (Rheinwagen) miały przykrycie na kształt budok
z wierzchem czgli pokryciem na kabty kach lub w kształ-
cie namiotu

Skrzyneczki na relikwie do nożenia bywały w kształ-
cie domków lub kociołkow

Skory z desieniami na meble zaczęli używać dopiero w XVI
wieku

Opiony; rodzaj dywanów na scianę (Makata)

Calun (Leytuch) ktadziony na każdą trumny bywał najpierw
czerwony, zlotogłowiowy haftowany z herbami; trumny by-
wały czworograniaste

Krzesta (fauteuil — faldistorium — sella plicatilis — ca-
thedra) używane przez biskupów królów były ~~z rzeźbami~~ fida-
dane; nogi przedstawiały rapy jakiego zwierza a porzecz koni-
czytafi wgtowś lwa lub gryfa. Jak widujemy w XII, XIII i z porzeczku

XII wieku ~~X~~; na siedzenie kładziono poduszkę i kobierzec.
Formy regli stalla bywały tawki kosciałne z daszkiem podzielone na pojedyncze siedzenia.

Świecznik w kształcie poprzecznego pierścienia na którym stawiano do 7 świec zwano: *rastrum* albo *ra-stellum* bywał z żelaza lub miedzianym; stawiano go w rocznicę śmierci na grobie. (Taki był na grobowcu Łęzka czarnego)
Legary były wieszane; stojące w Polsce dopiero w XV wieku nazywały się *staly*.

Obraz (*imago*) tak zwano rzeźbione lub malowane przedstawienie; były to ~~dyptyki~~ dyptyki z księgi *Stonowej* (jeden z takich przedstawiający *P. Maria* ma *Kanonik Scipio*) długi na stopę) dopiero w XVI wieku znalazły ich miejsce emalie (taki u *Sarnowskich* w *dzikowie*: *Koronowanie Chrystusa* na którym nazwa malarza *Marcius*)

Lampion (*lampadariū*) *candelabrum pro sustinendis lampadibus*) ozdoba Chrystusa który oświeca świat a pojedyncze lampy apostołów

Lawoar (*Lavabo - Lawaterz*) zwany także *Łościna*, bywał z brązu lub kamienia - najpiękniej opisany w *Tęzi Dinczowskiej*.

Pulpit (*lectorium*) w kształcie gotyckiego na nożce bywał rzeźbiony

Szafa na książki (*Armaricolum*) na niej *tańcuozki* na *Książki*

Łośka rzeźbione miały opony i namiotki; tego stawiano także nowożeńców przed pierwszą nocą

Zwierzciadło (*Speculum*) przed XVI wiekiem były tylko ręczne metalowe lub woda.

Obrys na ołtarz (*hullium sericam*) dopiero od VII wieku według nakazu *Pomifacego III* bywał biały (z *tu-walnia*)

Zagłówek, *poduszka*

Parawan (*esperium*) i *ekrany* (*escriinium*) bywały z materii n.p. *czarnego centatu* (*ceadaus*) (*ceadal etoffe de soie unie rouge*)

167
Lalliusz (pallium poele) znak honorowy który widać
od głowy z złotogłowiu lub jedwabiu.

Kłęcznik (prie-dieu)

Taboret, podnózek wyściełany (quarrel)

Ogrzewalnik (metalowy po kofciotach) (réchaud)

Relikwiarz (phylacterium) bywały z emalii którą we
Francji w Limoges' nazywano z bizantyjskich
w kfiatacie domków, głow z Koroną, najczęściej w
kfiatacie mostrowy

Zulpiet do pisania (scriptionale) w kfiatacie matego stolika
z jedną nóżką, katamary był w kfiatacie rozka.

Płyta metalowa do stawiania potraw na stole (Mis-
sorium) (Prawda)

Stół (mensa)

Dywan; już r. 1025 w Poitiers, Troyes, Beauvais,
Reims, Arras były fabryki Kobiśców; Kobiśce
axamitne zwane: sarrafinois - a fabrykantów zwa-
no sarrafinois i Hauts liorsiers: ich cech był już
1302; król Francji I sprowadził do Fontainebleau
fabrykantów Kobiśców z Flandryj i Włoch. Zdobiono
nimi ściany. Od końca XV wieku ulubionemi były sceny
z historiami moralnemi, karykaturami, satyrami;
od XVI wieku nastąpiły allegorie i mitologia staro-
żytna

Malowidła na płótnie (tela depicta) sturzyły w XIV i XV wie-
ku za obicia

Skarbonka (tronc) kofielna okuta
Tron pietwotnie; nogi jego korczyły się w nogi gryfów a
wystające poręcza w głowy zwierząt.

Szafy na ubiory (vestiarium) w kofciotach (ryśnica)

Velum tego zastona przed oltarem.

meble dawniejšie od XVI wieku są bardzo ładkie, ulegają
modzie zoftaty nieregularne naledwie kilka w kofciotach pre-
trwało gdzie je dla pamiątki fzerowano

Życie publiczne: A) Ceremonie świeże: Koronacje, Wjaz-
 dy królów, królowych, biskupów, panów - Krzciny, Wesela,
 Lognieby - Inwestytury - Ilomagia. B) Życie domowe
 w zamkach, klasztorach, domach miejskich; urządzenia
 meble - Zgromadzenia, Uroty, zabawy (Do stołu używano
 tataraki, knuzmorki; podczas uroty muzyka grata i da-
 wano reprezentacje teatralne (intermedia - entremets)
 ; pili: klaret (wino z miodem) pimentele (piment-
 wino greckie lub hiszpańskie zaprawione korzeniami) =
 Fabrykanci mebli: Szkatulnicy (les huchiers)
 stolarze (menuisiers) écrivains - Schreiner, wstapi-
 wie szkatulnicy) repetitry (les huchiers), rzeźbiarze
 imagiers) flusarze (verruriers) ich staone okucia,
 żurawinyki (Ob: Theophilus: Diversarum artium
~~...~~ schedula) = Życie prywatne mieszczan
 Trowalnia (tonaille) rewoeta
 Faldistorium (faudesteuil - Vaterstuhl)
 Szkieł malowane w oknach.

Do wyrobu szkatulek uży-
 wano drewna cyprysowego,
 aloesowego, hebanowego

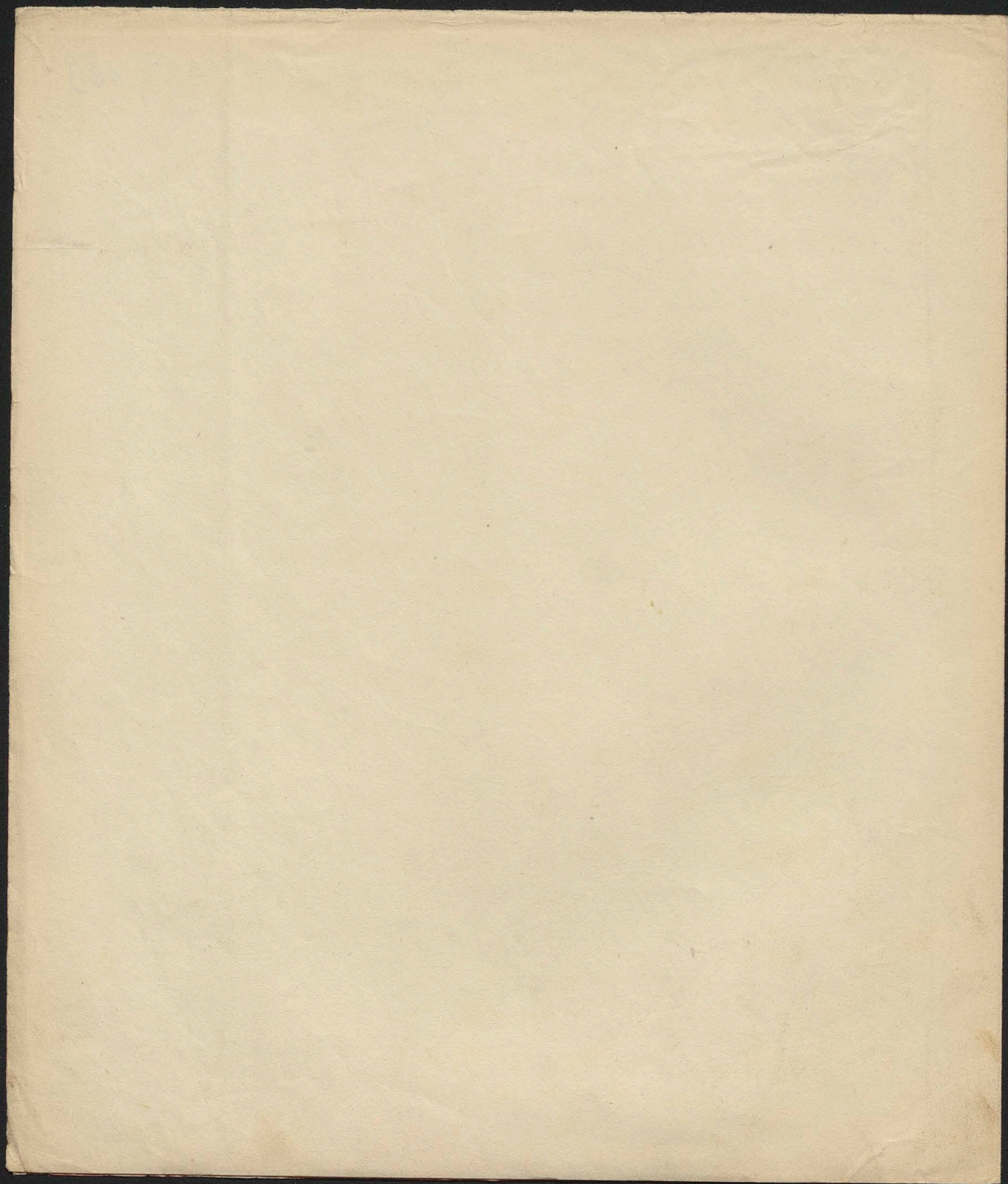
Viollet-le-Duc: Dictionnaire raisonné du mobilier
 de l'époque carolingienne à la Renaissance. I
 Partie: Meubles (wyfsto) II P. Utensiles, Outils,
 Instruments. III P. Orfèverie IV P. Habits,
 Vêtements, Parure; V P. Armées, équipements
 militaires, harnais; VI Bijoux (každy refygt 1 frs
 50 cent.)

Dictionnaire raisonné de l'architecture française,
 du XI au XVI siècle par Viollet-le-Duc. Paris
 (Bance) 1858. (ma 800 artyst. 4500 dnewoyt.)
 Tom I. 21 frs. II 24 frs. III 24 frs. IV (refygt po
 60 cent.)
 Essai sur l'architecture militaire au moyen age par
 Viollet-le-Duc. Paris (Bance) 8e ft. 250 i 1537 newoyt.
 25 frs.

Wyroby stolarskie dawnych czasów noszą na sobie piętno
 większego zamiłowania sztuki: gdzie dziś prosty ortogra-
 miaty nagi kształt: tam widzimy mianowicie w XVI wieku
 zróżniczone i kunsztowne formy radziwiągące dobrym smakiem
 harmonijną symetrią i bogatym układem. Stolarstwo
 stało się różnie wyżej i więcej było w użyciu. Liczny wykład:
 no piękny tafLOWaniem, stropy miały piękne rzeźbione
 putapy. W ścianach wypuszczone były duże również ozdobne
 szafy. Wzrostom tym zostawiano najciszej kolor natural-
 ny: lecz zato zdobity je ~~nie~~ różniczne ozdoby rzeźbione
 W meblach naskadowano architekturę (n. p. gotycką - ~~od~~
 odrodzenia) z niej można więc mebli oznaczyć. Dziś razyma
 my naskadować w meblach dawne wzory lecz te wcale do
 naszej naszej architektury nie przypadają. Bogate formy
 dziwnie odbijają obok naszej budowy i stanowią sprzeczność
 widoczną. Kontrast ten mebli tym więcej razi jeżeli w kościołach
 naszych gotyckich gdzie widzimy ławki: f. p. a la rococo.
 W XVI wieku gdy panował styl odrodzenia zamiast ławek
 widzimy przy meblach ławki. - lekkim ręką nemięsta
 stolarskiego są fmiate fiody kręte tu i owdzie dochowane
 n. p. w gdańskim ratuszu z XVI wieku, w Toruniu.

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely a historical document or letter.]

169

(romañska)

(t.j. od zaprowadzenia do Europy jedwabników przez

Epoka bizantyjska: I Epoka od VI-XII wieku. - Materie oznaczaja się gnebosia i isz kofcia najwiecej ~~to~~ są jednej lub dwóch barw; wzory szorstkie, figurowe; figury zwierzęce, ludzkie w kształtach wielokrotnych ramkach (pallia reticulata, rotata, retellata) barw matych, również jak i przykani złotem

Wzyciu opony jedwabne tkane i haftowane, które to materije najczesciej z Grecji i Bizantyjskiego Cesarstwa sprowadzano. Zwano te materie: holosericum, stauracium, stonax, vestes auro tex-tae et margaritis exornatae, chrysoclavum, auroclavum, oloberum, mirillus, imizinum (l'ermesino - karmazyn) quad-ruplum, quadrupola, octapulum (najcie desenie czworo- lub osmio-katne) blattka (blatt = murex, purpura). Najcenniejszym był kolor purpurowy w roznych tonach poczynsz od fioletowego aż do czerwonego. Dwarus te wyrabiano na Wschodzie i w Grecji

Do farbowania purpurowego używano 1) owadu: Coccus - Ker-mes - Alkermes - 2) karmazyn - Coche-nille. 2) Slimaka purpurowego (Murex) który dawał barwę fioletową - purpurową wielo ceniową. Vestis de Syris - Vela byzantea)

(z czerwota, kermes, kofzienili, slimaka purpurowego, Blattka) Ceniową była purpura cesarska (purpura imperialis, tyryjska, alexandryjska i z saracenskich fabryk w Almeria w Hiszpanii) potem szła barwa różowa (rodinum) jasno różowa (leucorodinum) ciemnoróżowa (dirrodinum) i różowa (tho- domelina). Do deseni i wzorów używano najczesciej prostych i rzeźbnych, dzwiazanych, strasznych, albowiem w całej owej epo- a przebiega się zamitowanie do rzeźb nadzwyczajnych, bajecz- nych i dzwiazanych utworów. W oryginalnych tych potworach zwierzęcych, jakie w rzeźbach i malowidłach owczesnych wi- dzimy podziwiać raczej należą ^{niewinne} karykasy byznej wyobraźni i gętkości talentu twórczego a nieci szukac głębokiej sym- boliki (do której nowocześni archeologowie owe utwory petne życia i świeżości naginać chcieli). Artystom owym święty przed oczami wzory bizantyjskie i arabskie petne i arabskie greckie malowidła rzeźby i tkaniny, ~~z~~ z wyrobami europejskimi średnich wieków, aby się przy- naciz zamitowanie do tych dzwiazanych wzorów (arabes- ków) przez drogę handlową przez kupców greckich i weneckich jako też przez krucyaty w Europie rozszerzo- ne rozstalo. Niedziwota też i świeckie rysunki używane przez wyznawców Koranu przy wyrobie materij kofstowych wi-

Pallia saracenia cum flosculis et beflidis - Pallia transmarina cum characteribus pagano- rum)

Wzyciu opony jedwabne tkane i haftowane, które to materije najczesciej z Grecji i Bizantyjskiego Cesarstwa sprowadzano. Zwano te materie: holosericum, stauracium, stonax, vestes auro tex-tae et margaritis exornatae, chrysoclavum, auroclavum, oloberum, mirillus, imizinum (l'ermesino - karmazyn) quad-ruplum, quadrupola, octapulum (najcie desenie czworo- lub osmio-katne) blattka (blatt = murex, purpura). Najcenniejszym był kolor purpurowy w roznych tonach poczynsz od fioletowego aż do czerwonego. Dwarus te wyrabiano na Wschodzie i w Grecji

drimy na urozystych koscielnych nawet chrescianskich
 paramentach: albowiem zawisty one od owczesnego smaku,
 mody i stylu oraz typu wiekowego. Na materialach wyra-
 bianych w Grecyi i tamze do nabozenstwa oraz religijnych
 celow uzywanych spostrzegamy jako powszechne wzory
 najczesciej male kotka rowno odlegle w ktorzych sis grec-
 kie stotem tkane krzyzki znajduja n.p. na tle niebieskim.
 Na materialach w wschodniej Europie spostrzegamy jako
 wzory arabeski, t.j. zwierzata lub potwory (n.p. pot
 zwierzcia a pot rosliny) powtarzajace sis i otoczone
 geometrycznymi ramkami, n.p. kotkami, czworokątami,
 szesciokątami, osmiokątami (medaliony). Materie tego rodzaju
 zwano: vestes circumrotatae, scutellatae. Rzadziej
 zamiast owych prostych ramek spotykamy ornamenty
 roslinne. Pomiedzy owymi wzorzystymi medalionami widzi-
 my mniejsze wzorki i ornamentacje. Najulubienisze po-
 stacie w tej epoce do wzorow uzywane byly zwierzata:
 swy ~~owoc~~ (jako symbol godnosci, potegi) Gryfy (od najdawniej-
 szych czasow uzywane od Persow, gdzie go zwano Simorg, od
 Grekow, Drymian) orazami walczace z dwami, Orty, Jednorozce,
 Stone, Konie, Lawie, ~~Orty~~ Ptaki dziubami dosiebie zwro-
 cone (po dwa) Centaury, Moryle brano z materji wschodnich
 indyjskich, perskich, arabskich najczesciej. - Procy tego tkano (qustextile)
 materje z cienami fustami najczesciej Zwiastowanie N. D. Maryi,
 Narodzenie P. Jezufa, Chrest, Chrystus na Krzyzu, Zmartwych-
 wstanie, Koronacja P. Maryi, Ewangelista, Apostolowie, Tanny
 madre, S. Stefan i Wawrzyniec, S. Gregorz, S. Agata, S. Cecylia.
 Wzela koi tkane takie materie sa z czasow niecopozniejszych:
 bo takie sceny szybko haftowano i wyszywano (acupitum,
 opus phrygium). - W kosciele greckim, uzywane byly od naj-
 dawniejszych czasow do szat liturgicznych materie na klo-
 rnych byly tkane male krzyzki rozgiane +++ lub w kotkach ⊕.
 Zwyczaj ten dotad jeszcze przetrwal w kosciele ruskim, i dotad
 dla Rosyi w Lyonie wyrabiaja takie czkie materie jedwabne.

Phoenix (Opnuda-
 zek 1526)

zafzur (hydra
 draco)

Gryf postaropolski
 jak widac z muru
 wifsa 1526 zwal
 six nog i po
 staropolski Nok

z walkami i konoklastów
 sztuka w Grecji i amarta
 i zredikowane zostają na
 pojedyncze typy; stąd też
 ubóstwo w ozdobach, wzorach.

Rozróżniano:
 malarz (pictor)
 barwierz (colorator)
 rub = (vestis starych)
 Kizno = (frabea, ^{itami})
 zlatohlaw (purpura)
 tkanice (practexta)
 calun (sindo)
 czerdat (biosus)
 czechel (Judarium, ^{itami})
 zlatohlaw (purpura)
 Kupcy weneccy i amafsi-
 tendcy sprzedawali na za-
 chod kółtowane materje
 bizantyjskie i wschodnie
 Epoka arabska:
 materje delikatniejsze
 cienšie mają najczęściej
 zbarwy: ciemnoniebies-
 kiej, niebieskiej, zielo-
 nej, czerwonej na tle
 jaśniejszej na orna-
 mentach roślinnych
 i złotą (brokat) na
 figurach zwierzęcych
 wzory więcej mają życia,
 w barwach więcej harmo-
 nij, w układzie bynaj-
 wyobraznia; zamiast
 ramek kotnych komorko-
 watych; bynajbardziej
 z ornamentyki roślinnej
 i zwierzęcej; barw wie-
 cej, wiele przetykań
 złotem

Gdybyśmy pod względem archeologicznym przejrzyli cennice ród-
 kie znalazłby się tam nie jeden pomnik tkactwa i hafto-
 wania bardzo stare, bizantyjski nawet oryli Korsunski
 (równy od stylu zachodnio-europejskiego oryli friarskiego). Śmia-
 nowicie tak zwane Pstajzenie (Zimnortun) nie kawe będą.
 Drymianie i Grecy starzy bardzo rzadko używali materji jed-
 wabnych (holoserica orysto jedwabne, subserica materje z tłem
 (Antler) nicianem) u których funt jedwabiu tyle wart był co funt
 złota. Jedwab ten sprowadzano z Indyi, a Syryji. Długo
 czasu Justyniana nie chodowano w Europie jedwabników tylko
 sprowadzano kółtki (kokony). Dopiero za Justyniana mnich
 Kofmas przyniósł z Indyi do ~~Byzancji~~ Bizantyjskiego państwa jed-
 wabniki, robaczyki (Procop de bello got. lib. IV. 8) zaiste je na
~~Byzancji~~ ^{Byzancji} Leoponezja chodować kłóry nawet od zasa-
 dzonych drzew moriwowych pozyskał razos i Morea. Handel
 jedwabiem wschodnim był długi czas w rękach syryjskich i
 fenickich i indyjskich oraz Persyan. Wielkie fabryki istniały w
 Damasku, ^{Byzancji} Alexandryi, ^{Byzancji} Kartaginie, ^{Byzancji} Arabskie przywozily mate-
 rje jedwabne do Jerozolimy skąd się do Bizancji ^{Byzancji} i do Europy dostawały. Materje te jedwabne kupowali panowie
 i księżta ceniąc je już to dla wysokiej ceny, już to dla pisk-
 nosci wyrobu i robili z nich ofiary kościołom fundowanym.

II Epoka od XII - XV wieku. Około r. 1146 Roger (król sycylijski
 zakłada w Palermo wielkie fabryki jedwabne (zwane Hotel
 de tiraz) ^{in wypracowaniu} prowadziszony robotników i rzekodzielników z Gre-
 cy i Arabii. Tu wyrabiano około 1183 ~~Byzancji~~ materje na orna-
 ty koronacyjne cesarzy i królów, materje przetykane złotem
 sarracenijski z zwierzętami (cum historis bestiarum) i paszkowa-
 temi deszeniami; zwykłe są to złote desenie arabskie lub fioleto-
 wym (draps d'or). Rów-
 nolegożnie wyrosł chów jedwabników i fabryki materji jedwab-
 nych powstały w Hiszpanii zakładane przez Maurów mianowi-
 cie w miastach Cordova, Almeria, Sevilla, diobona. Wyrabiano
 tu: tiraz (adamafek z białymi deszeniami na tle różowym) lub z różo-
 wemi deszeniami na tle niebieskim, i z temi deszeniami na tle czerwonym
 holol (złoty brokat) iska lator, al jorjani, isbahani i t.p.
 materje. Materje owe mają najcenniejszy powstający z najczystszych
 kie n.p. Stawa najcenniejszymi sultanowi. - Sultan el Malek!

sceny religijne do klorych witek i tresi brano z legendarium.
Anioly i postacie az do XV wieku widzimy przybrane w szaty
~~z~~ z ostrą jednak ostydliaa draperia, od XV wieku znika wis-
cej ostydliaosi, anioly ukazuja sig nagie. Obok maurytanski
arabeskow z koncem tej epoki pojawia sig gotyka w ktorej wi-
drimy widocznie 2 style: a) wloski wzywajacy w ornamentyce
szeroko lisciowych grubych ozdob przypominajacych kla-
syczny acanthus b) niemiecki z ozdobami drobno lisciowemi
nierownie delikatniej, pisniej i misterniej wykonczonemi.

Epoka germańska-ro-
maniska (gotycka)
odrębne lekkie, nie
widac już wzorow
w szkodnich

III Epoka obejmujaca wiek XVI i XVII. — Skactwo jedwabne wypto-
zone domowemi wojnami ~~we~~ wloch zaklada swe warstwy w
poutadniowej Francji, Flandryj i wlopek. Wdyonie i Tours
powstaja r. 1470 wielkie fabryki materij jedwabnych i axamitu
ratorne przez Genueńczykow, podobnie w Brizgge ratorne przez
Florentczykow i dukkezancow, jako tez w Ypern, Gent, Mecheln.
Ibytek w strojach i przepych, ktory w koncu oddzielnem prawami
zbytkowemi w miastach ograniczac musiano, dal powiod do wisk-
szego rozkwitu tej gatzci przemystowej i do wyrobu rozlicznych
materij. Takimi byly: lendal, zlotoglow (Goldbrokat), karmazy-
nowe axamity z zlotemi pasami (aurifrvia) kitajka (taphezum)
Wprawdzie niemaż ubiorow swieckich z tej epoki z ktorych bysmy
mogli miec dokladne wyobrazenie o materjach; pozostaly tylko ma-
lowidla i miniatury: zato zas tem wiszej posiadamy strojow
koscielnich. — Wepoce tej wzory z zwierztami, ptakami, roslinami
radziej przychodza na materjach: wiszej zas sceny z historyi swi-
tej, herby i napisy. Pomiedzy wzorami widac na adamażkach
jablko granatowe (pommes d'amour) z gotyckiem lisciowaniem
i rozia czesto spoftrzegac sig daze (jako symbola mitajki) (panni
serici cum virgulis et pomellis). Dwie zlate uzywane do tkanin
skladaja sig z zoltej nitki zlatej okrecanej uentim srebrnym
wyzlaczonym drutem. listki koningny, listki winne, lilije fran-
koiskie. — Okolo r. 1550 wmedycejsze przyworacaja do sztuk dawne
klasyczne greckie i rymskie formy (renaissance) pnetoi na
późniejszych tkaninach widzimy szerokoliscowoy acanthus i
palmny, korynckie, etruskie, rymskie ornamente roslinne miecia-
ne z wzorami bizantyjskimi, arabskimi, maurytanskiemi przy-
chodza, ryzunek nadepty, rubajny, wzory bez symetrii i wyboru
i bez znaczenia

Teraz wzory wschodnie
(sarracinois)

Examit (examitum, ἐξαιτός - velours, brzoński) zaczęto najprzód z końcem XII wieku we włoszech wyrabiać, bywał niebieski, karmarynowy (nazwa pochodzi od ἐξ = sześć; μετός = nici) używany jako materia w strojach świeckich, a po kościółkach do opon, do oprawy księzek, do brzewików jako trwała tkanina. od XIV wieku przerabiano go złotem, we Francji kosiłowat wtedy to kic' b do b ecus; wyrabiano go w Lucca, Florencji, Genii, medyolemie. Nogole mówiąc szuka miata w średnich wiekach piękno kościelne albowiem aż do XIII wieku szata pod wyjąca opieką duchowienstwa; a tąd też da się wytłomaczyć dla czego na obrazach świstych, anioły a nawet osoby świeckie ubierano w tuniki, dalmatyki kościelne, ostrokatne szatowanie w draperiach, poczci z powodu ciężkich materji powstało w szuce i pneto też niemożno go zwac ostrem szorstkiem w XV wieku w szkotach malany obrazach lub rzeźby oznaczyc, jako też z deseni materji. z nastaniem materji lębszych nastalo też wolniejsze okrągłejsze szatowanie.

Hafciarstwo. - Już w najdawniejszych czasach starano się wzory, które tkactwo w niemowlczym na ów czas stanie jeszcze będące, na materiałach wydatnie potrafiło, wolną ręką i igłą przez wszystkie ozdoby usapetnić. Starszy wynalazek haftowania przysięwali ^{fenicyjanom} Frygijczykom pretori hafty zwano opus phrygium, barbaricum, acur pictum ^{polmaturo} - a hafciarzy zwano Phrygiones, Brambaricarii. Starzy Grecy i Rzymianie ozdabiali suknie haftowaniem bramowa: niem przedstawiającem liście z acanthus, gatazki palmowe, kręty mańdrowe, Gryfy, Sfinxy, Syreny, Smoki, Lwy, Orły. Suknie haftowane zwano: clavus, toga praetexta, picta, palmata. Zwycię te bordury haftowane były na tle ciemnopurpurowem. Za czasów cesarstwa byzantyńskiego zwano hafciarstwo ποικιλισμός, ποικιλία a potaunie opus plumarium (od pluma = igła) hafciarzy zas plumarii (brodeurs, tridiers, diers). Także zwano hafty opus acur pictum, polymitum (od πολυ - μετός wiele - nici). Za czasów chrześcijańskich trudiły się haftowaniem ornamentów księżniczki, zakonnie a nawet benedyktyni. Najwczesniej pojawiają się hafty w Anglii pretori zwano je: opus anglicanum. Myszowano bogate opony kobiece z różnemi scenami (tapetia, cortina, ^{stazyma} palliolo) Najdawniej sze hafty robione na grubym tle lnianym przedstawiają figury długie chude w długich sukniach wyszywane złotemi niciami

na tle fioletowo-purpurowym; tylko twarz; ręce i nogi
 wyrywane są białe. Którzy figur napisy w owalnych ramkach
 lub literami po sobie bieżącymi: <sup>A
B
C
D
E
F
G
H</sup> Najdawniejszym pomnikiem
 tego rodzaju jest ptafuz koronacyjny królów wschodnich pie-
 wotnie r. 1031 jak napis świadczy w rymańskich majuskułach
 darowany na ornat (Casula hec data et operata est ecclesie
 ste. Marie site in civitate Alba anno ab incarnatione Christi
 1031, indictione 14a Stephano rege et Gisela regina) ptafuz
 koronacyjny św. Henryka II w. Karben kolegiaty bambergskiej
 robiony w Palermo jak napis świadczy; ptafuz koronacyjny ce-
 sarzów niemieckich w Karben cesarskim w Wiedniu z napisem
 kufickim z r. 1133. — Najdawniejszy sposób haftowania był ten iż
 nie złota na powierzchni materji układano i przesyłano
 przez co natyle niewidac owej nici. Ptafuz koronacyjny wschodni
 S. Stefana z r. 1031 jest z materji fioletowej jedwabnej byranickiej
 wzorzystej na której złotem i ciemno purpurową nici jed-
 wabną na potkręconą obwinistą złotą blaszką układane i cętkim
 jedwabiem przesyłane postacie apostołów, proroków, ewange-
 listów w owalnych medalionach; pasach ryli komparty-
 mentach (perichlysis). Dotąd jeszcze w klasztorze benedyktyńskim
 na górze S. Marina koło Raab przechowuje się ornat (casula)
 z najdelikatniejszego płótna bisiorowego (byssus-weba) dzis
 z 20 kłtego na którym vegetabilicznemi farbami odmalowane
 są te same wzory rycy które potem może sama Gisela na ornaie
 ptafuz S. Stefana) wyrywała; albowiem ptafuz ten później
 dopiero z ornatu użycio (Ob. opis. Casulae S. Stephani reg.
 Hungar vera imago et expositio per Eras. Fröhlich S. J.
 Viennae 1754). — Ornat zrobiony z ptafuz koronacyjnego św. Hen-
 ryka II dzis w kolegiacie bambergskiej podobnie na materji ciemno
 fioletowej jedwabnej układaniem złotem i ciemno purpurową
 przedstawia sceny z życia P. Jezusa w medalionach; tamże ptafuz
 koronacyjny św. Henryka II przedstawia podobnie sariat cały; stworz
 na ciemnofioletowej materji wyryty z napisami. — Ornat Alba (tunica)
 cesarska Henryka II w Król. muzeum w Monachium ma udotu szlak
 (perichlysis) szeroki haftowany złotem czerwonym jedwabiem na którym
 hafae pnyryte były z wierzchu całej resdy peret. — Wogole najdaw-
 niejsze hafy z XI i XII wieku są na materji fioletowej jedwabnej
 z układaniem złotych nici przesyłane. — Dywany owczesne i kobere-
 (tapiet) były na grubem płótnie wetną wyrywane najwięcej figury wieńrat
 i roślin; a na oponach (cortina) wyrywano swiste postacie i sceny.

cesarski płuciał
 w Aachen

Ornaty koronacyjne
 (pontificalia imp-
 rialia)

może przez malaza
 greckiego (dzis ten
 biały ornat ma podfe-
 ks czerwony kitaj kow-
 co go odznajęgnia chr-
 ni)

W najdawniejszych czasach biata alba ktorej kapitan do morzy waz =
 wa u spodu obszta byla bogatym haftowanym szlakiem (co lepiej
 sie wydawalo nizeli dawniejsze koronki). Podobnie i na starych grec.
 kich choragwiach kosuelnych (vexillum, labarum) widzimy sztuca =
 ne hafty, na takzwanych ptaszczennicach (pallium quadragesimale
 - drap de jaim - tuniczniczka) ktoremi podras postu oltarz za =
 Staniano. W XII wieku wyszywano na ornatach zlotemi niimi desenie
 w ktorych sie powtarzaly gryfy, jednorozce, lwy, orly, pelikany, pawie
 wstrod arabeskow roslinnych: na antependiach wyszywano Chrystusa, Apoc =
 totow roznokolorowym jedwabiem na plotnie. - Ptaszcz koronacyjny (ce =
 ranczow niemieckich w zbiorze cesarskim w Wiedniu ma na sobie wyry =
 te zlotemi niimi desenie przedstawiajace walkę lwa z wielkym, a
 napis arabesk. swiadczy iz robiony byl w Palermo r. 528 Hlegory (t.j. 1133)
 Alba cesarska tamze ma na koscztowanym haftowanym szlakiu napisy
 Tacińskie i arabeskie roznadajace iz ja robiono w Palermo za czasow
 Krola Wilhelma II roku 1183. Podobne hafty maja i inne sztuca stroju
 koronacyjnego (randalia, chirotecae, angulum, tunicella, tibialia t.j.
 ponizochy). Najlubiejsze przedmioty swiste haftowane byly: Chrystus
 siedzacy na tarczy (Majestas Domini) otoczony 4 symbolicznymi znakami
 ewangelistow. Licznym pomnikiem haftow z konca XII wieku jest dal =
 matyka cesarska (zwykle mylnie dalmatyka Leona III zwana) w Koscie =
 le S. Piotra w Arynie. Napisy greckie i robota obrazow sw. wyry =
 wanych bizantyjska wskazuja na jej grecki poczatek (Ob. Boissere
 Sulpiz. Ueber die Kaiser. Dalmatik in der St. Peterskirche zu Rom. Mün =
 chen 1842 mit 5 Abbild.) = 2) Epoka haftowania rozpoczyna sie z wie =
 kiem XIII juz nie haftowano ukkladajac wzory na koscztowym jedwabiu
 niaz jedwabiu wloskowaty: lecz za pomoca igly tambourynowej prze =
 ktywano materie i podlozone pod nie dla trwałości plotno urywa =
 jac najtem do ozdob peret szmelcowanych i korali; wyszywajac z tychze kolorowch
 peret cate figury fta i ozdoby. Czasami wzywano dla ozdoby pomiedzy
 te hafty i perety drogic kamienie, blaszki zlate lub srebrne rytowane i
 emailowane, miniatury pergaminowe (co zwano opus anglicanum)
 jakoz sposob haftowania peretkowego ~~peret~~ (na kosczt mozaiki) pow.
 stat w Anglii w XIII wieku. Najciekawszym pomnikiem podobnej roboty
 jest kappa chorowa w Aachen z XIII wieku (mylnie Karolowi Wielkiemu
 przypisywana). Wtedy tez powstajac kutasy (Gimbriae) i fiedzle.
 Wstrod XIII wieku gdy zbytek znacznie wzial gois, powstal tez pnesnych
 w strojach niewidziany, haftowania najczesciej do Koscielnych lub religijnych
 obrzadow tylko wzywane za kratami klasztorne lub w fabrykach muzaf.

Fabryki haftow
 maurycyjskie w
 Palermo

Dalmatyka ce =
 raska w Arynie

Kabat (joppa)
pilsieńnice (sowi)

mańskich, stają się od tego roboty nawet i mieszczan. Często używane w tym wieku rękawiczki, małe mięszki (escarcelle, aumonieres) na nie-
niędze które każda lepsza niewiaŃta nosiła (a który to zwyczaj przyszedł
ze wschodu z krzyżator, Ludwika Świętego do Europy - i tak się rozpięły
i z jej miastach bywały oddzielne cechy mięszowników) woreczki na
relikwije ozdabiano haftami, podobnie z ornaty (które w najdawniejszych
czasach miały kształt dzwonu od głowy tylko otwarte, w XIII wieku
porzyskały wyścięcia na ręce, a z wiekiem odrodzenia (Renaissance) zredu-
kowały się na dwa desprykowate kawałki łączyone nie tworzące już
ładnej (pełnej) kapy. Najcenniejszym pomnikiem kunstu hafciarstwa
z wieku XII jest dalmatyka cesarska w Wiedniu z fenickiej purpurowej
materji jedwabnej mająca na sobie haftowane złote kołka w których jed-
nostorone orsetki wyszyte i szlaki w spodu i okoto szerokie rękawów
haftowane poparciami królów. Dalmatyka ta była wtaŃciwie tami-
ka (ragum) którą na zbroje ktadziono. Od XIV wieku na materjach
haftowano dwie postacie a koto nich dopiero arabski (które przedtem
główną były treścią materji). Haftowanie było głównem zatrudnieniem
niewiaŃt wtedy; nici kolorowe jedwabne i złote sprowadzano z wschodu.
Haftowano całe postacie persjami wyszywając tylko szaty sukien i nagie
człowieka jedwabiem. Najwiecej tych kosztownych persowych haftów prze-
chowuje skarbiec katedry prażskiej. W tych pomnikach widai już bogatry
rysunek ozdoby gotyckie większą rozmaiatoŃ barw żywych; w kompozycji
widai rysunek malarstwa staroniemieckiego: sztuka haftowania
wydobyła się z post starotypanowego bizantyjnizmu: już w XIII wieku
widai więcej rozmaiatoŃ. W Kolonij nad Renem i w Arras we Flandryi
w XV wieku kwitną cechy rzemieŃnych hafciarzy (brodeniers d' Arras) (Sied-
zickenn, Herzogsmickenn maja w Kolonii ustawa z r. 1396). Haftowano
najwiecej na aksamicie lub złotołtowiu cienkim i grubym jedwabiem; na
porzątku XV wieku nadawac haftom pewną wypuktoŃ przez odra-
bianie na drewnianych rzeźbionych wzorach i podktadanie. Gust ten
krzyżowiony najwiecej widai w XVI wieku. WraŃkowski (Tulinszickenn)
biac ma wiele ornatów wypukto haftowanych (Tulinszickenn)
Hafciarstwo w XV wieku Ńtato na Ńcięgu Ńwej doskonałoŃi i upadło
w XVI wieku gonione za efektem przez co Ńtaty koŃcielne Ńtaty się
ciągkie, nie kształtne. Kobiere i opony haftowano w XVI wieku wyci-
nając i rozrywając na sposob mozaiki Ńtlannej rozne kawałki sukna
swoy pokrywano rewątr złocorem i rremykami (tak jak Ńklarze oto-
wrem) które tworzyły kontury (musivische Teppich Ńtrickerei). Do ona-
toŃ niewolno było kanonicznie wzywac wetny; dopiero w XVI wieku niekto-
re za kony uzyskali pozwolenie i z tego to pochodzi ze czasem Ńpoty kamy
hafty na tle wetnianym.

cf. drewniane malowa:
ne pety na ornaie
S. Wojciecha w Munkarzu.

Haute-lisse

Styl odrodzenia. Tak zwani Linguecentysci starali się formami wy-
 przymierzeni z dawnego klasycyzmu odwieścić sztuki: z końcem XVIII
 i w XVIII wieku Grekomanowie i Humanisci starali się znowu kory-
 stać z zamartwych form greckich i rzymskich z tego wyrodził się
 styl niesmaczny odrodzenia (renaissance) przebijający się w archi-
 tekturze, rzeźbie, malarstwie, tkactwie i hafciarstwie. Zarzy-
 na on się u nas już z końcem XVII wieku i coraz bardziej jako-
 wieże: niewidać już pięknych kształtów lubo goniono za efektem:
 nie naturalne i zbyt wiele bogactwo ozdób kryły te utwory do si-
 niemiemi dla oka. Dostć widzieć bogate ornaty z XVIII wieku
 które wyrosły z warsztatów paramentowych lionjskich aby się o-
 tej prawdzie przekonać. Styl ten wpadł w różne dziwactwa
 niesmaczne (rococo) w XVIII wieku, co dziś do uwag nad jego ni-
 coscią doprowadzić i do starania się o przywrócenie stylu czystsze-
 go ~~lepiej~~ przywrócić musiato. Nawet i technika haftowania z kon-
 cem XVIII wieku podupała rucono się do tatej roboty szvedzkiej i stojskiej
 na kanwie (Stanniuszki kryni) co ostatni cios hafciarstwu zadato.
 Roboty te kanwowe przydać się mogą do salonów na kanapy, paski
 do dywanów, taburetki i t. p. lecz niegodne są ołtarza. To napro-
 wadziło niektórych na myśl aby dzisiaj gdy już budownictwo urosło-
 niło się z swego ponizienia i szlachetniejszą drogą sztuki obrato-
 wiono się co do haftów kościelnych przynajmniej do pięknych
 i czystych treści wzorów dawniejszych. Zdraniaowie w Anglii matem
 dziełtem dat do tego porzątek Lugin: Embroideries of the me-
 diaeval. London by Parker 1848. W Niemczech chwalebny robio-
 no porzątek piśmem: Kitchenschmuck ein Archiv für weibliche
 Handarbeit wychodzącym od r. 1856 w Stuttgarcie pod redakcją
 Dr. F. L. Diebs, proboszcza Dr. Schwarz i Metzler. Takownice Dze-
 ciotka Jezus w Akwizgranie wyrabiają już dziś hafty na ~~cał~~
 kościelnych materiach podług pięknych średniowiecznych wzor-
 rów. W Kolonii i w Crefeld zawiazaty się towaryżstwa dam które
 zarzucają pstry robotę w toczkowsą, igielką podług odpowied-
 nich wzorów wydają na świat piękne opony kościelne i paramen-
 ta duchowne oraz kobiece. U nas jeszcze głucho o tem azykowiek
 mamy słowenyszenia S. Zofii i t. p. zajmujące się taką robotą.
 Życzyłoby należało aby i u nas starano się w tej mierze obracić za wzor-
 minione wieki, które tyle pięknych pomników po sobie zostawiły.

© Jadwidze żonie Władysława Jagiełły pisze Długosz (I lib.
X p. 161 pod rokiem 1399): „Haec Cracoviensi ecclesiae casulam
„cruce, margaritis et lapidibus pretiosis intertam et Ratio:
„nale margaritis plenum reliquit.”

© Elżbiecie żonie Kazimierza Jagiellończyka pisze Miecho:
wita (libri II cap. 84 pod r. 1505): „Eadem regina Elisabeth
„cortinas pro ornamento parietum chori supra subsellia
„ecclesiae cathedrali donavit: et vexilla cum crucibus
„argenteis deauratis eidem largita est. Alia quoque pia
„opera fecit praecipue lintea, casulas et quae suis cla-
„boravit aut tenuit ornamenta manibus ecclesiarum tri-
„buit.”

liturgiczne barwy kościelnych paramentów: albus, ruber,
viridis, violaceus, niger (Tędy wzywany do wszystkich - ~~niebieski~~
Ki kolor wcale nie używany.)

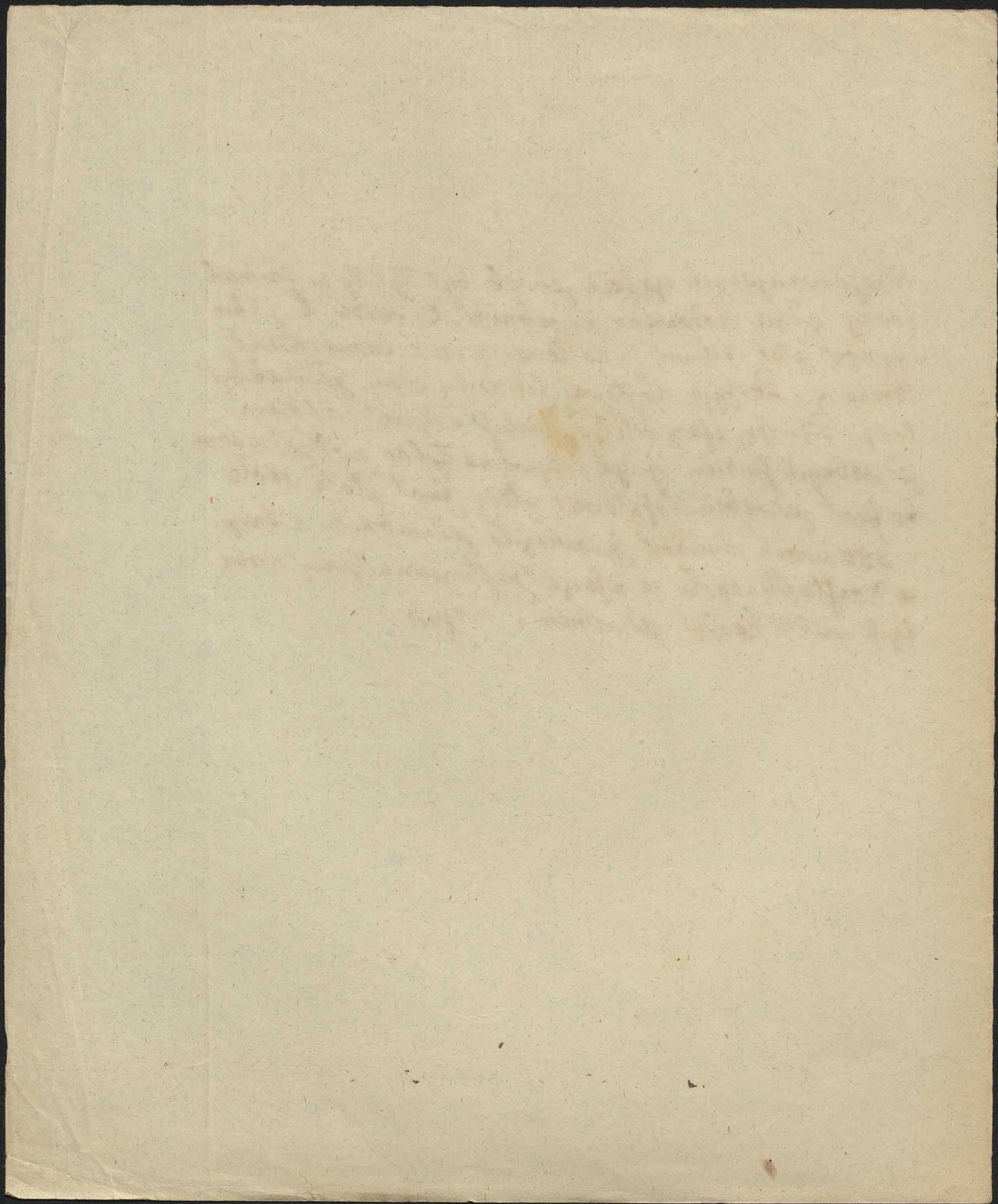
Da kobierców średniowiecznych ulubione sceny z polowania,
z historii Trojańskiej, cuda świętych. Ubiory dwójbarwne przez
potłowe (mi-parti) wzywane najwiecej przez pańców.

Za panowania króla Franciszka I otworzył Gilles Gobelin
fabrykę Kobierców w Paryżu (rue Mouffetard); minister Col-
bert nabył ją później dla skarbu. Wzrabiano w niej 2 rodzaje

Kobierców: 1) Hautelisse przy których ^{ofnnowano} ~~wetniana~~ (Antln) idzie
wertykalnie 2) Baasselisse przy których ofnnowa (Antln) idzie
horyzontalnie. Ofnnowa (Antln) w obu 2 przędzy mianej lub wet-
nianej; zarobka (Finfflor) wetniana lub jedwabna.

Za czasów Krucyat były sławne rzemieślniczo Kobierców
w niderlandzkim mieście Arras (z tego nazwa wstotka Arrazi)
Papież Leo X posyłał tam kartony Rafaela z Urbino, gdzie je
na sposób hautelisse przerabiano
Dzielnik Henryk Otto zainicjował w XVII wieku w miasteczku Lavin:
gen około 1520 fabrykę Kobierców

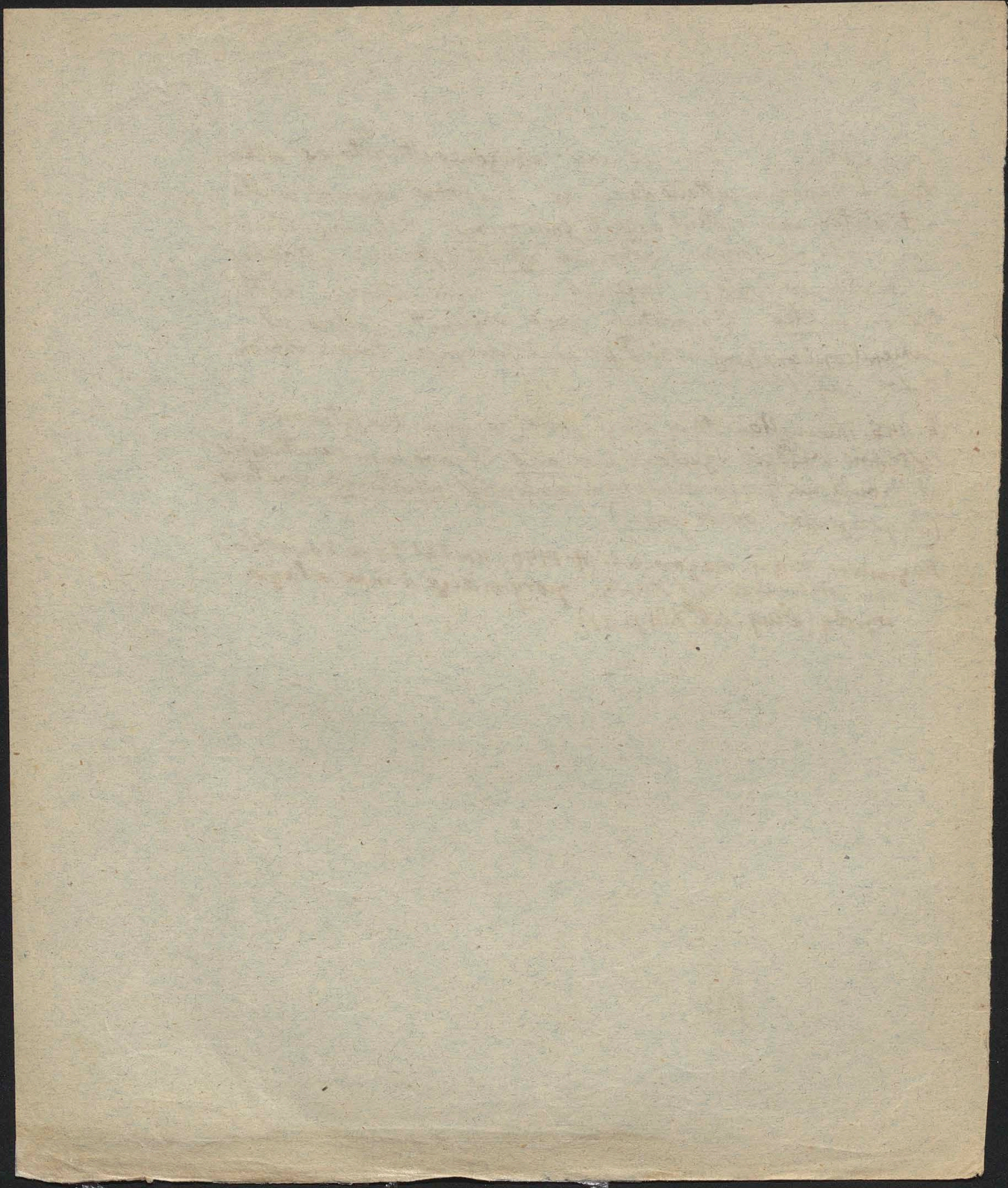
W najdawniejszych czasach jedwab był tylko w Chinach
znany, gdzie chodowano jedwabniki. Od Serów t. j. Chin-
czyków (zta Senium) jako towar przez Samarkand,
Bocharę i Perzję dostawał się do Europy. Jedwab był
drogi. Pienosy cesarz Heliozabalus używał całkiem
jedwabnych sukien (gdzie używano tylko pot jedwabne;
bo funt jedwabiu kosztował wtedy funt złota. Około
r. 550 dwóch mnichów sprowadziło jedwabniki z Indyi
za Konstantynopola za cesarza Justiniana. Grecy prowa-
dzili wielki handel jedwabiem z Perzją

Dzemiostnicy: "Pictores, coci, agazones et rutores abbatiae S. Mariae in castello Lanciciae". Zuersow (Siewiez?) villa ante Bitom cum ruffiis argenti fossoribus. "Villa Sagittario: rum, villa piscatorum ... Cholm cum castoribus et eorum custodibus ... Bralin cum vineis ... lagenarii ... carpentarii ... hoopi: tes ... milites (Innocentius papa confirmat possessiones archiepiscopi querepres. 1136 Pisij apud Racynifki Codex diplom. M. Pol. pag. 1)

A. 1145. Miecyslaw stary xiqzē polski zapisuje Klasytorowi cyste fow w gdzie Szechono cum cocis, Irgovo cum sanctuaris et stabularis, Grabonowicz cum camerariis. piscatores venatores. (Kyowycowski Codex pag. 1)

Kazimierz xiqzē magowiecki († 1446) korhat ję w Kowalstwie sam wstapę reky kut stnaty, topory mięcy i inne złazne wyroby (Dług. lib. XIII p. 21)

Probstaw Chrobry nadaje benedyktynom tynieckim
 wies Tyniec cum „pistoribus, lagenariis, locis,
camerariis, piscatoribus et pecorariis.. villam
 Kasow cum ascriptitiis, villam Lylow (Lzulow)
 cum smardonibus.. Wojtowo cum Piscatoribus, Ninea
 Lrivot artifex lagenarum et doliorum (bednarz).. Duo
macella in Liacovia... Ad Magnum Salem quatuor
thargove et quatuor tabernae et pecine et qualibet
 septimana tres alveos et quartum srede et septem
 prolignis... homines in Knegnych eulcsiae tinciensi
tributum et strozam cum pomochnae solvunt, curiam
 sequunt dominorum suorum cum plantis in longitudine
 Bulnarum (maję 8 tokci plotu grodzic), duas domos 14 ulna=
 rum faciunt (budynek na 14 tokci dlugi stawiac), debet qui:
 libet 5 capetia metere et ad horreum deducere (5 kop 239ci
 zwiesi), 5 currus feni falcare et deducere (5 wożow siana
 zkosic), currus in Tineciam ducere quotiescunque opus
 fuerit, decimas triturare et ad claustrum deducere (mtoic)
 4 diebus arare et arpicare (4 dni orac i bronowac), de qua
 libet curia unam urnam mellis et 4 asperiolos dare. Gdyby
 ktorego zapano na Kradzieży da za karę 3 urnas mellis, maję
 dawac 4 stawy opatowi i wrośnikom

Przywilej z r. 1125 w Siergielstom

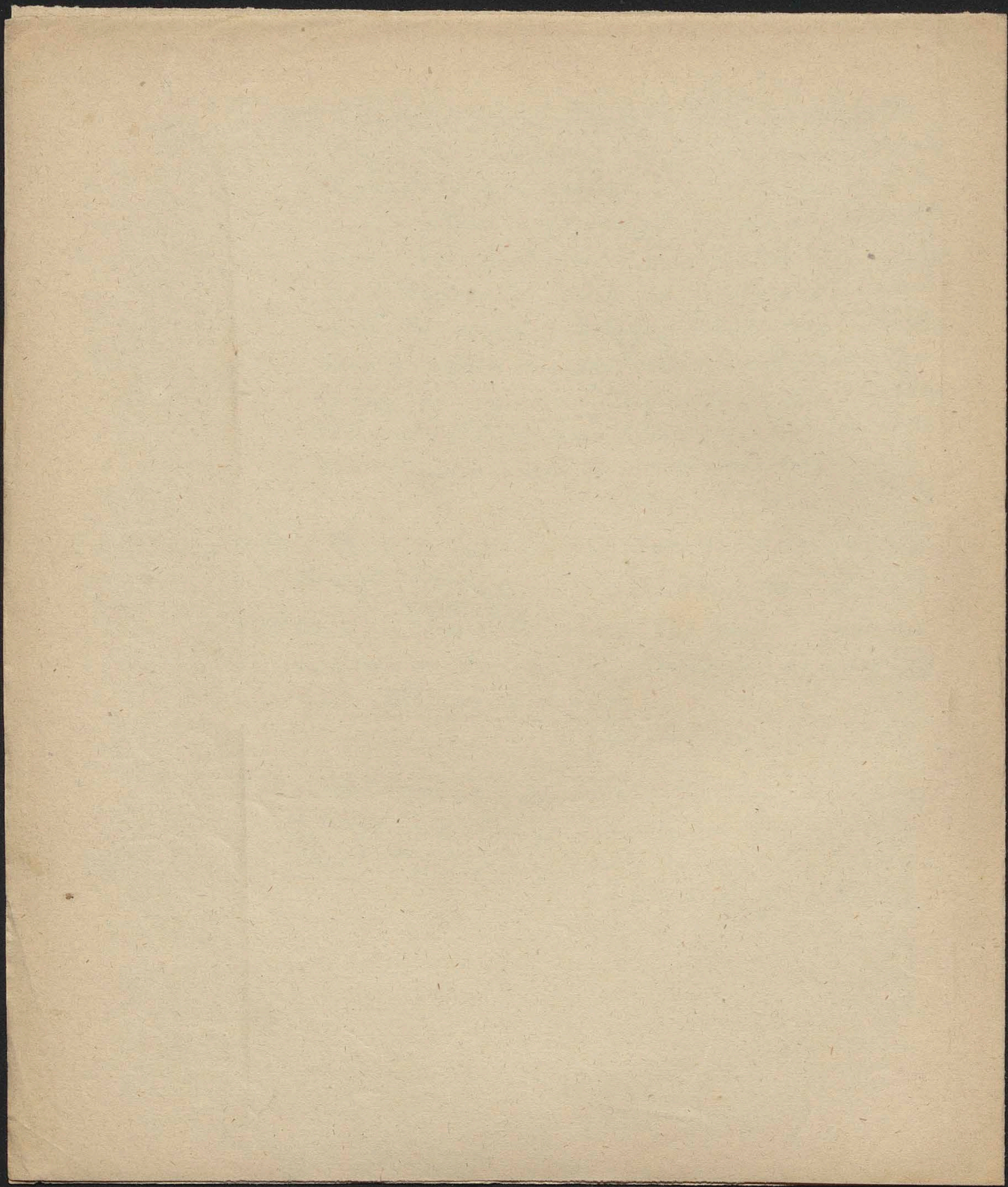
1153 Henryk Książę Sandomierski fundując klasztor
Krzyszaków w Zagosciu nadał wsi Zagosi, 50 wotów,
(umenta) 5 ogrow (emissariu), seruos quoque ejusdem
gregis pastores, oves, vaccas; vineam cum vineariis
quorum haec sunt nomina Domari et Labor... castro-
res de Malogost et de Xire... addo rusticos 10 qui erant
in Chrober, quos dux Boleslaus transmiserat in Cujā;
viam, sed eosdem in Zagost reduxi ibidem perpetuo
remanfuros.. adjicio artifices meos in Zagost... Chro-
briam et artifices more liberorum hospitum nun-
quam tamen a praedicta possessione recessuri
(Codex dipl. Rydz. T. III n° 4)

1254
(censiti dicti Konare 1166 villa super Indikam (Nida?) in qua sedent Konarij
duae (i. e. Koniarze) (Cod. dipl. Rydz. T. III n° 5)

1173 Kazmierz ^{prawiedliwy} książę polwierdzaję fundacyę w Zagosciu
nowi: cum omnibus rusticiis „excepto uno Romano Vi-
neario ~~et~~ nomine Barber”
(Cod. dipl. Rydz. T. III n° 6)

1237 Teodor herbu Gryf wojewoda Krak. kupując u synow-
ca swego wies Rogoznik dodaje mu: Culnas de
brunet et peller vulpinae
Cod. dipl. Rydz. T. III n° 16.

173

1605 d. ii Novembra w Krakowie Ophanowej Owtasiejow
 poseł Dymitra cara (który d. 9 Novembra. w kilkasieć koni ze
 chat do Krakowa) oddawał wojewodzie Mniszchowi podarunki:
 Koziech marmurkowy z kotnierzem i Sztyk, Czare, złoto
 perłami i kamieniami fadzong, Butawos w złoto i kamienie
 oprawne, Konia tarantowego z siedzeniem, jarosak i
 rzędo w złoto kamieniami fadzone, wodze złote w smierz(?)
 Tancuch, zegarek w kryształ z Tancuchem złotym, Noże
 dwa jeden dyamentami fadzony a drugi handzar różnemi
 kamieniami, Lase kobiecow perłami ze złota i. t. Krolowi
 oddał między innymi Konia nahajskiego pod dekiem
 aksamitnym (d. 22 nov. wziął flub z Mniszchowny). —
 Po flubie oddawano Lannie młodej upominki od Maryi Fedo-
 rowej matki cesarskiej: Obraz J. Trojcy w złoto oprawny; Od
 cara: Klejnot Neptuna który fadzowano na boso, Czarka
 białoczerwona teje ceny, Zegar wielki w jednej szkatule
 „z dzwoniemi sztukami to jest trebaczami, bobnistami
 „i innymi misterstwy ktore się odrywaly, Dny wybijat
 „godziny, Zapona to jest ptak wielki z dyamenty i rubiny,
 „Okret ze srebra pozłocisty misterna robota, Zwierz z fngd-
 Tami złotem i kamieniami oprawny, Relikar srebrny serce
 z srebrem dla nisklat wymijacy, Portret bogini Diany na
 jeleniu złotym fiedzacej sztuka bardzo kosztowna, Lase z roz-
 toczonym ogonem od złota, Peret 4018 lotow, Złotogłowa, te
 letu, aksamitu sztuk. 18. — P. Starosie Janockiemu (Kadziak
 Kiedziak?) oddał Szablę i Karwasz w złoto oprawne kamieniami fadzone

1606 Spisek orszaku z carową: Wdawan Stadnicki, Języ
Stadnicki, Samuel Bal, „p. Wolski” osoba druga
jeden z nim ludzi 20, koni 19” p. Herburtowa
wdowa

1606 d. 28 Aprilij Ophanas poseł carski oddawał Carowej
przed wyjazdem do Moskwy upominki: Koronę dyja-
mentową i białą na kapeluszu, 2 dyamentow, 2 rapony
i peret w ryaniskich wielkich sznurach, podlejszych kiska-
dziesiąt, zegarek złoty w baranku a drugi w wielkiej
„Majeśćta (cara Dymitria) był fruzer złoty wywóz na toka
z czterema fruztami na kręgu pokryty, na tych fruztach
baria na kłowej orzeł bardzo kosztowny od fruztów
wifiaty kutafy 2 2 pereta 2 kamieni drożych, filany
pod kutafami 2 lwy srebrni leżąc trzymali lichtacje
2 złote na kłowych gryfowie stojąc kółców orzech
siągali. Na majeśćta było 3 flopnie złotozłotem
kryte. Po bokach carskich stano po 2 peronów 2 ber-
dykami żelaznymi na stoporuskach złotych i szaty
na nich przednie i zwiężki nie z białego aksamitu
gronośćajami podryte i oblamowane, białe także
białe, ~~o~~ przepasani byli tańcami.
W szatowej iście cara stano rusz jedna srebrna przeto;
iśta wywóz na chłopa a koto niej z miednicie obwiesz-
ne jedna nad drugą w kłowe woda ruskami z wężkami
pryskade. Służba alias ~~o~~ serwis więcej złotym namy-
niem a niżej srebrnym pod wężek zastawiona, w tym
przedzwojnym kredensie lwi, smoczy, jednorozce, jelenie,
gryfowie, jafuzuki, konie i niżej rozstruchany dzwone
i wielkie znajdowały się
D. 6 maji car prebierał się po kufarsku i po moskiewsku; po
kufarsku: Dupan złotozłotowy, delia czerwona aksamitna peretami
i szatkami naszykana, ubranie czerwone, barzmagi safianowe

Car darował p. Mniszechowi Janie u których ucha
i hotoble na akfamicie frebrem sadzone, u chomata
jorok soboli zawieszonych, koń w tych Janiach biły
kantar frebrem oprawy z czapla kitz, z Kaptusem
perłami sadzonym, Janie wfuystkie pstrym akfemi:
tem obite, Dek na nich zerwany z naroznika
mi od peret, a w Janiach koc i kotdra sobolemi
przedniemi podfzute

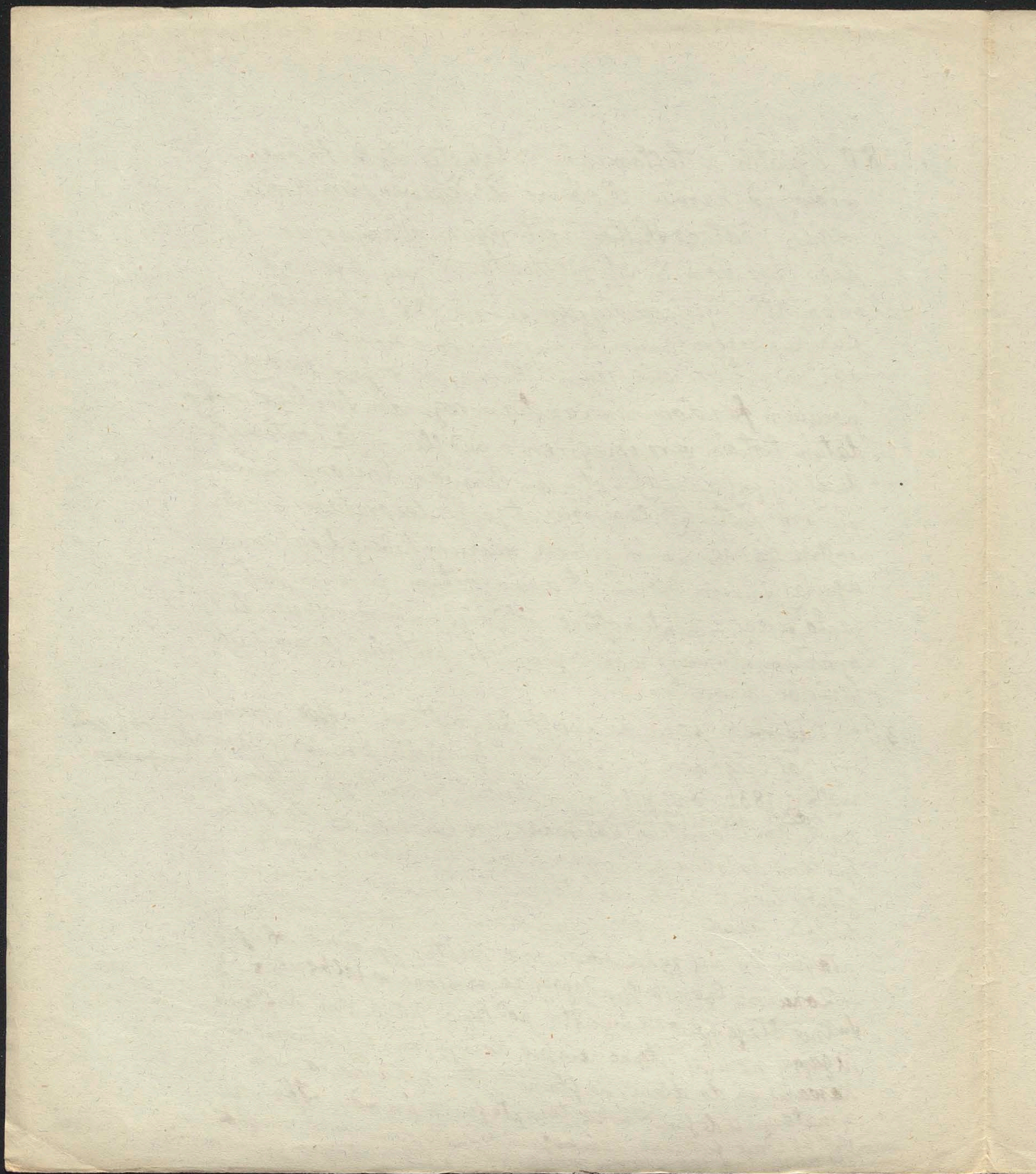
Podczas koronacji była carowa Maryna po Moskiew:
ku kofytownie ubrana w fście perłami i kamieniami
na wifniowym akfamicie sadzonej.

Carowa jefuze się była nie ubrała i wfuystek frau-
cymer jefuze bez stawtoja (?) byli (w negligu).
(podczas powstania: mordy Dymitra 2.27 maja 1606)

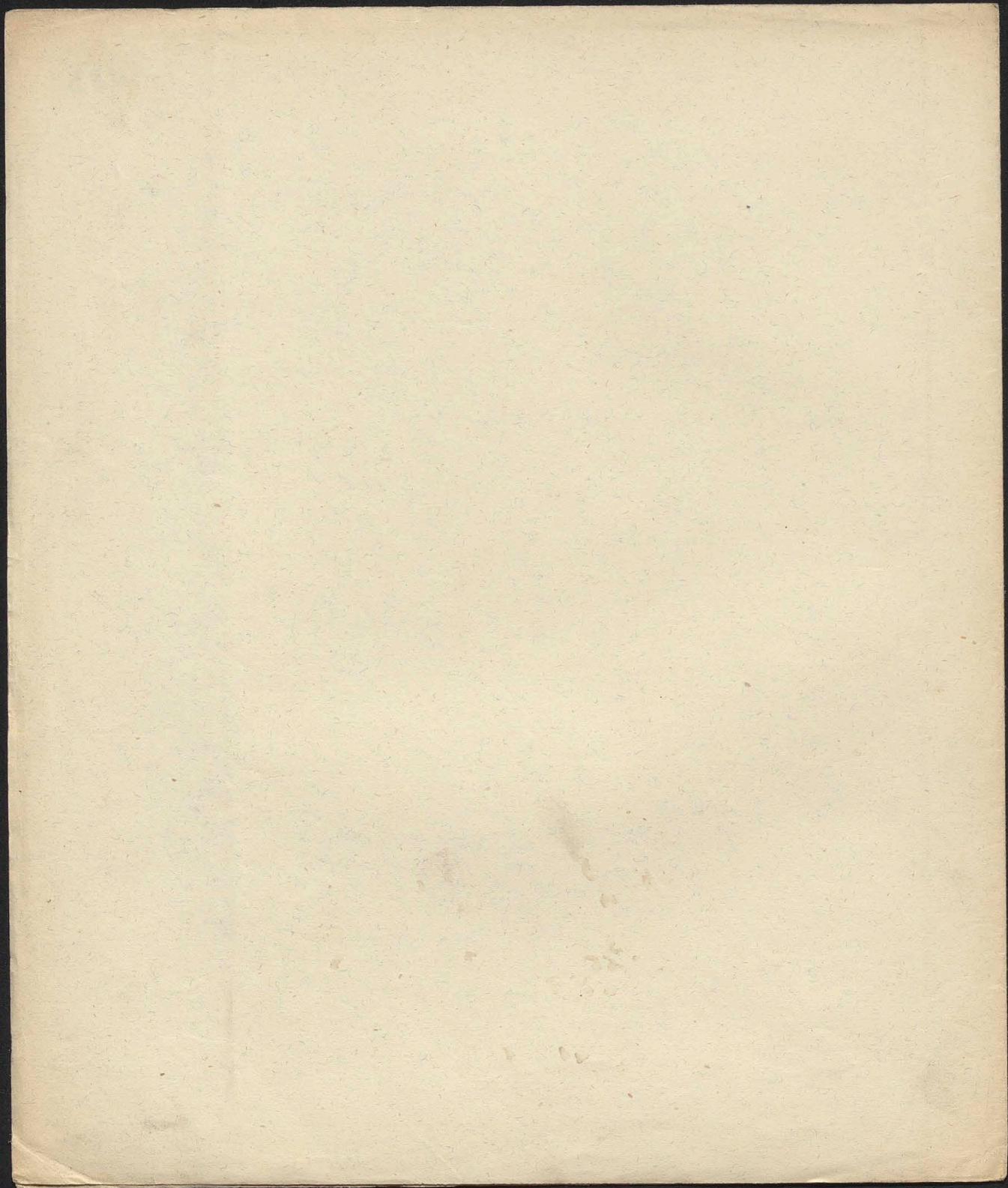
Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a letter or a document fragment.

1380 Wygotki z testamentu Elzbiety Lokietkowej
 wdowy po Karolu Robertie Ardegaenskim Królu
 węgier. Katona *Histor. rit. regum Hungariae. Bu-*
dae 1790 Tom X. Stirij. Miatae X. pag. 671 ex
Schmitti: Episcop. Agrien. T. I p. 337) Domino Regi
 filio (Ludwikowi) unum de auro puro ex una parte
 aquilam et ex alia regni Hungariae signa habens
 poculum fere dominam Sanctiam reginam Siciliae nobis
 datum, tertiam vero imaginem b. Ladislai in se continens -
 duas cuppas aureas - et unam linguam draconis auream
 puram pretiosis lapidibus et perlis decoratam - nepti
 nostrae Mariae unum crinale aureum habens duas aureas
 aquilas, unum monile et unum festum aureum sub
 peplo ferens - nepti nostrae Hedvigi: unum crinale liliis
 ornatum et unum monile similiter pretiosis gemmis et
 lapidibus decoratum."

1361. Nagrobek Jana de Soest burmistrza w ~~Co~~ Toruniu (ozdobny gotyckie
 + 1361 i jego żony (3 Joh. Voigt: Geschichte Preussens. Ko: 2 figurami)
 nigssberg 1836 Tom VII) przed stawia burmistrza w spod-
 niesz sukni z opusłem ~~z krawem~~ z krawem aż do dtoni
 systemu do torkia guzikami (desen tej sukni w kwiaty i
 głowy łwie) na to ma ptafuz na prawem ramieniu
 do dolu otwarty i w gorze guzikami nad ramieniem spisty,
 ptafuz ten bez krawow ma kaptur spodnie obaste.
 - Zona ma czepek spadający na ramiona w falbanki s
 suknie otwarte szerokie wyścieła pod szyję, na sukni kaptur
 sięgający poniżej stana ciasno dolegający z ciapnem z
 krawami aż do dtoni, kaptur ten z zamowaniem
 z materji w desenie - na tem ptafuz z przodu otę-
 jak się widać futerny. - Pod nogami kobiety: wiewiórka i piesek
 pod nogami łwa lew gtyżący jatyra, a łwa prebija wtożnia kstowick brodaty

183

1590 Contubernium artificii caldeatorii, serrigabrilis,
gladiatorii kasimiriense.

1591 Cech k' zjednoczonych rzemieśl. Bednarzy, Stolarzy,
Pawozników, Tokarzy ^{rolmachers} na Kazmierzu mając przywilej
de data Cracoviae feria 6ª ante dominic. Invoavit
1546 i późniejszą Konfirmację Królów - dowodził swą
niezawisłość przywilejem fundacyjnym miasta Kazmierza
de data Sandomiriae III Calend. Martii ~~1535~~ 1535, a
potemady ztacyono Kazimierz z Stradoniem r. -
toczyli spór mistrzowie Krakowscy z mistrzami Kazi-
mierzkiemi, aby Sztuki w Krakowie okazwali i z
nimi Cech trzymali. Sprawa ta wytoczyła się przed
Komisarze Król. aż Król Alexander na sejmie in Con-
ventione generali Piotrcowieński feria 5ª ante dominic.
Ocenił wydat de kret, którym mistrzom Krakowskiem
zakazał gabać Kazimierskich. - Także sam de kret wydat
w ponowionej sprawie Cracoviae feria 5ª ante domi-
nicam Judica 1524 zakazując mistrzom ~~Cracov.~~ Krakow-
skim, aby sobie żadnego prawa do cechów Kazimierskich
pod wing 20 grzyw. nie rosali, lecz żeby je za cechy sobie
rowne uważali i ueladzili. - Stolarze Krakowscy
~~1546~~ później dostali przywilej a nizeł Kazimierscy,
bo dopiero r. 1547.

1592. Contubernium Sellatorum cracoviensium habet Con-
firmationem Sigismundi III Cracoviae d. 27 Martii
1588.

1593 Sturarz - gruntarz (kopat fundamenta) - lepiarz -
strycharz (robił ceble)

Cech Szewców na Kazimierzu miał przywilej Konfirmacyjny
z r. 1578

1598 Wacennicy, Miechownicy i Raskawicznicy Łowoscy.

1570 Cech Cyrulików miasta Kazimierza miał przywilej
Rajow Kazimier. r. 1570 fer. 2° antef. Conversionis
S. Pauli potwierdzony przez Zygmunta Augusta in
Comitibus regni generalibus Vasariae d. 8 Maja (1570)
według którego mieli na okazanie sztyki robić masce
plasty, prochy oraz wyprawic rozga, brzytwę,
zupczasto, potem miał młody mistrz sprawić symbo-
lum alias collationem; zostawszy mistrzem mógł dopiero
wywieścić miednicę

1600 Zaczynnie rzemieślnicy szewskiego: Skory Kordybano;
we i wotowe na podekwy, skory cięzka wyprawne -
Kilka sztuk rzemienia mazanego - Rasple - Krawacz -
Deska - Sztyta nasadzona - Gnepy - Pousziel -
Chadladri, Ribulez, Kosci do glancowania roboty -
Zelaza do wybijania - Klepceze - Kiedraziciel - Szty -
Naparstek - Cwieczki - Smola do smarowania dratew
- Duci Kręcone - Szyciina - Kopyta.

1565 Korzenia cerna: Szafranu funt po 6zł. i po orcie -
 Kminu cwiere Kamienia 1zt. 4gr. - Ryzu Kamień
 48 gr. - Gwóźdźników funt 2 zł. - Imbieru funt 19 gr.
 - Galgamu funt 15 gr. - Bobku cwiere Kamienia 9 gr.
 - Sądziatów Kamień 4zt. 15gr. - Drobnych rożentów
 Kamień po 2 zł. 2orty - Cukru Kanalu Kamień po 3zt. 15gr.
 - Cukru Thomasz Kamień po 4zt. 15gr. - Piwoy ka-
 mien po 5zt. i po orcie (w Tagwi) (w Krakowie
 w handlu Kaspra Koffiera)

1567 Towar Kramny: Pasy axamitne z krajmi kofmatemi
 - Piasek biały pułklasty kontrifalowy na rzemieniu
 - Paszki pospolite pułklaste z cz. kami białemi - Paszki dzie-
 anne zwonkowe - Kitliki z Kitajki zielonej mienionej
 z axamitem, inne z muhajeru czerwonego, inne z czar-
 nego czamleku - Skanki axamitne szero kie - Czepiec axa-
 mitne z wybijaniem i skankami - Czepiec jedwabny czar-
 wonem barshanem podszty - Skanki wlozczaanych
 sztyka i bezkartowych sztyka - Noże wielkie usgier-
 kie - Naciek rzemienny - Inoty do portek - Niu wroc-
 Tawskie - jedwab czarny - Rostek zotykh z tuzinow -
 Szty na papierze glowyaste - Skanki do szat - Rabek
 12 toku mazowieckich - Para rzkawow szzykanowych -
 Terapelle i fartulzek - Szorc maszrony - Fartulchy
 maszrony - Fartulchy nieważne - Kofzulki dziesce
 z skankami.

1602 Seser Muratowicz Ormianin obywatel warszawski r.
 1602 będąc w Persyi, obśladował w mieście ~~Włocławek~~ Kaszan
 dla Krola Zygmunta III Kobierec jedwabiem i złotem
 tkane, namiot, szable butatowe.

(Relacya Sesera Muratowicza. Warsz. w druk. Nitzy 1777. s. 25
 (p. 9.) i edyc. 1807. s. 41. 40.)

1596 zerwał jej izarę z podwinką i zatyka z głowy.

Piwo warckie w XVI i XVII wieku sławne, chwalił go r. 1566 Hen-
 ryk Gaetano poseł Klementa VIII - Zygmunt August r. 1551
 nadał przywilej dwom sławnym piwowarom Negelinowi i
 Wrychowi poleconym od Ferdynanda I cesarza, przybyłym
 z Niemiec na fabrykacyę piwa. Wizerunki podług listtrauy
 z r. 1564 wyrabiali 24 piwowarów rocznie 300 warow
 piwa, w Gofuzynie 27 piwowarów rocznie 759 warow
 piwa. R. 1443 robiono w Wane 22 korcy prenicy i 10
 korcy jęczmienia wał piwa którego i bezka miata 36 garuy
 R. 1564 było już w Zakroczymiu 56 gorzalników (nowostata
 wódka za Jana Alberta - vinum crematum)

Sukna mazowieckie robity miasta Wyżogrod (gdzie
 24 sukienków rocznie 4500 postawio robilo) Siepc
 temu miastu pozwolił Zygmunt I Kłasc' na każdym po-
 stawie plombs z literą S. pod koroną u spodu łwa

Szarzuan (mieś) Kijel granowity (Buzdygan) Multan

Ożbytkach w stroju w r. 1424 mówi Dlugosz lib XI opisując
 przyjeźcie cesarza Zygmunta w Krakowie, lib. XI r. 1440
 opisując wejście Władysł. Warnoi. do Węger. lib XIII opisu-
 jąc przepych Kazimierza Jagiellonicyka.

Broda noszona w XIII wieku; r. 1466 (Dług. Lib. XIII) zaczęli
znowu zapuszczać.

Ubiórach dawnych mowi Starowolski Polonia, Kitorowicz
Opis obyczajów.

Po wygranej bitwy pod Łopuszkiem nad Tatarami r. 1512

Polacy zaczęli nosić długie suknie: Krótkie włofy

Ryćiny ubiorów: Sejm w Statucie Łaskiego 1506 w Statucie
Hlesburta, w Gwagninie Sejm.

mazowzanie podług Swieckiego nosili: magieski
(pileolus hungarico more) boty turskie (calceus lunatus
Turicus) z wysoką podkwa

Zbylitowski w swej Fryganie wspomina iż Kobiety no-
sily na głowie rąbki, koronafasy, kiwiory, florenckie
birety, za miast suknie inderlaki, kerdele krótkie, sa-
many z kregami weneckimi, gęsetko, kftatuk opisty,
trewiki snajne. Wdowy nosily ptaszy długi usony
Kofzule suknie kamletowa: czapki. Darny miały Tarcuch
z klejnotem na szyi, manele, suknie bez uskawów
cf. Gornicki, Xromer, Rej, Mieszkowski, Orleński, Sejm,
Zbylitowski, Jezowski, Wiofna.

1574 La sera di questo giorno piacque alla Maesta del Re far un Regio banchetto à gli Ambasciatori, à i Latini del Regno e à i Principi, che vennero di Francia con esso lui, il quale per la moltitudine delle vivande, per la varietà delle confectioni, e per gli intermedij di musiche rarissime, e suoni stupendissimi durò dalle vent'un' hora, fino passate le tre hore di notte; nel qual convito, ben che ogni cosa vendesse maraviglia, nondimeno la credenciera del Regno, che era quivi, fu tanto stupenda e rara per l'oro e argento che v'era, e per l'opere di quei vasi, e piatti fatti così minutamente da artefici mirabilosi, che non s'haurebbe credito per udirla raccontar dalle altrui lingue. Lo stupor cresceua, per che oltre l'oro e argento, delle quali materie erano fabricati quei piatti, vasi, bicchieri, cūppole, bacini, bronzini e oltre intagliature minutissime, che vi erano, si vedeuano anco esser tutti carichi di gioie (che forse non e mai stato veduto) v'erano alcuni bacini, ne i quali v'erano intresoiate dentro le perle e le gemme, come si suole intresoiar legno col legno. Fra l'altre cose v'era un bacile e un bronzino per dar l'acqua alle mani, ch'era del Signor Giovanni Thomiocky Castellano della città di Gnesna, Signor molto illustre e molto caro al Re, il quale

fece un presente à S. Maesta del bacile e Bronzino
gia detto, fatto con tanta spesa e pieno di tante
gioie, che si disse, che arrivava alla valuta di
cinquanta mila scudi, parlando solamente delle
gioie, che haveva, senza il finissimo oro, del qua-
le era fatto, e senza la manifattura, che era cosa
tenuta inestimabile. (pag. 409, libro VIII)

Wdalszym opisie tegoż bankietu Króla Henryka po
Koronacji ^{autor} (mowi iż Król siedział w środku sali
przy stoliku pod baldachinem z srebrgotowu z białemi
franzlami (franzine) kręcconemi z złota. Król ubrany
był biało z złotem (con alcune trinette d'oro) na głowie
miał Koronę. Koto niego byli 4 gotowych panów z Fran-
cyi Conte di Caune, Monsignori Tauannes, di Clermont,
di Bellanille. Po bokach stały długie stoly przy których
jedi ambasadorowi, biskupi i senatorowie. Zabawę
i muzykę uprzyjemniał błażen nadworny (buffone). Po
uzyciu znakomitych muzycy odgrywali kilka kantat w
języku francuskim i odegrali. Zaraztem odbieł Król
kółd w rynku od mieszczan i parował na ryerzy. — Po
nieczcie przy wjeździe do Wenecyi wyostat senat na powita-
nie Króla 4: Andreja Badoer, S. Giovanni Michele, Gio-
vanni Soranzo, S. Giacopo Foscarini. Senat przysłał do
postugi Królowi 40 młodzi z szlachty; na mieszkanie Króla
wyznaczono pałac Foscari i Giustiniani. Król przez Pon-
teba gdzie go witał Badoero, S. Daniello, Venzone, Spilimbergo
Jacile, Conegliano, Frenigi. Gondola wjechał Król do Murano
gdzie stanął w pałacu Bartto mieja Capello. Opis obfiterny
wjazdu do Wenecyi p. 500-513 lez pobytu nie opowiada autor.

Ob: Le Historie de' successi de' nostri tempi del D. P.
Faustino Tasso Vinitiano de' minori osseruanti. Venetia
1583. 49

e =

a

i

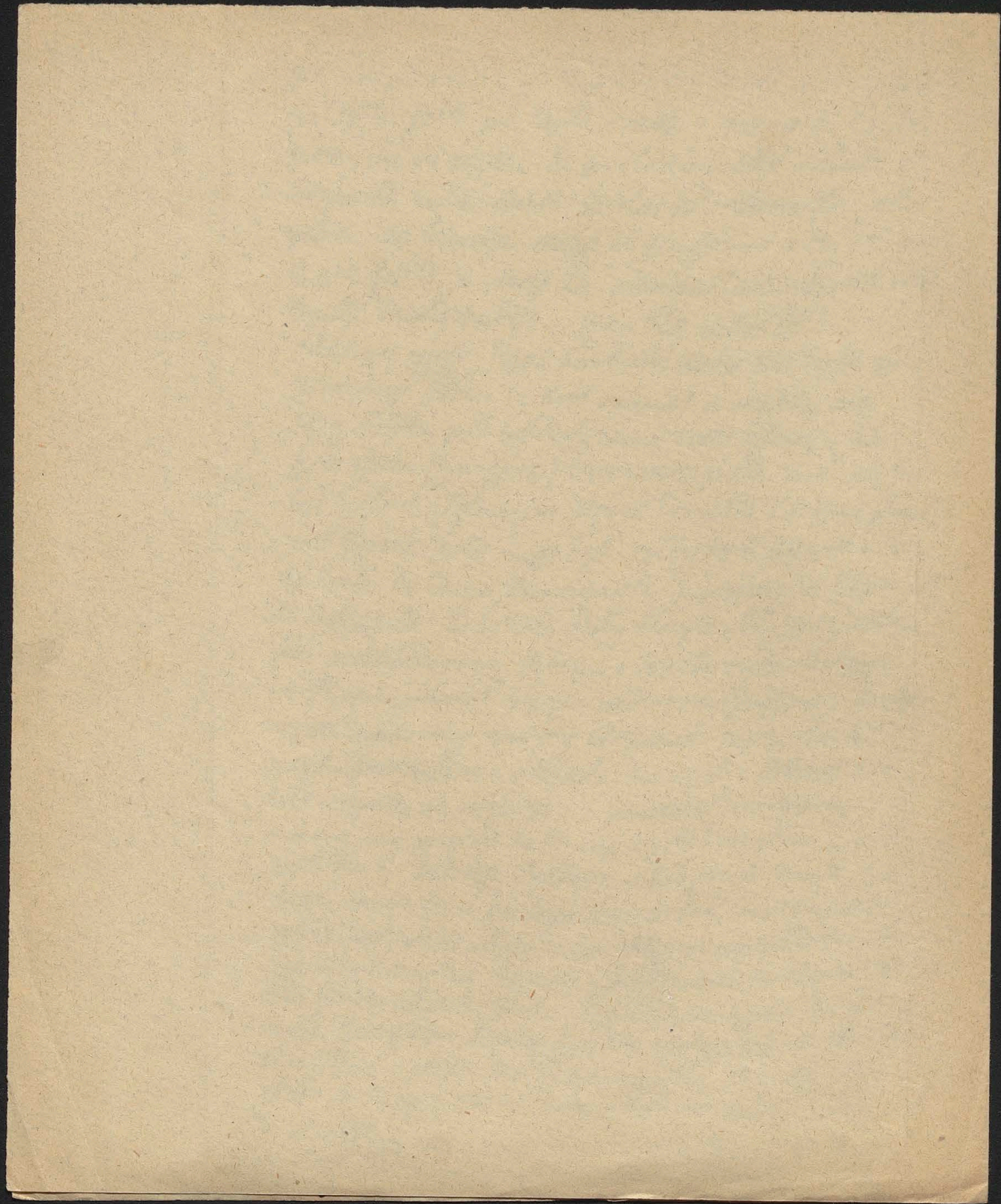
e

n:

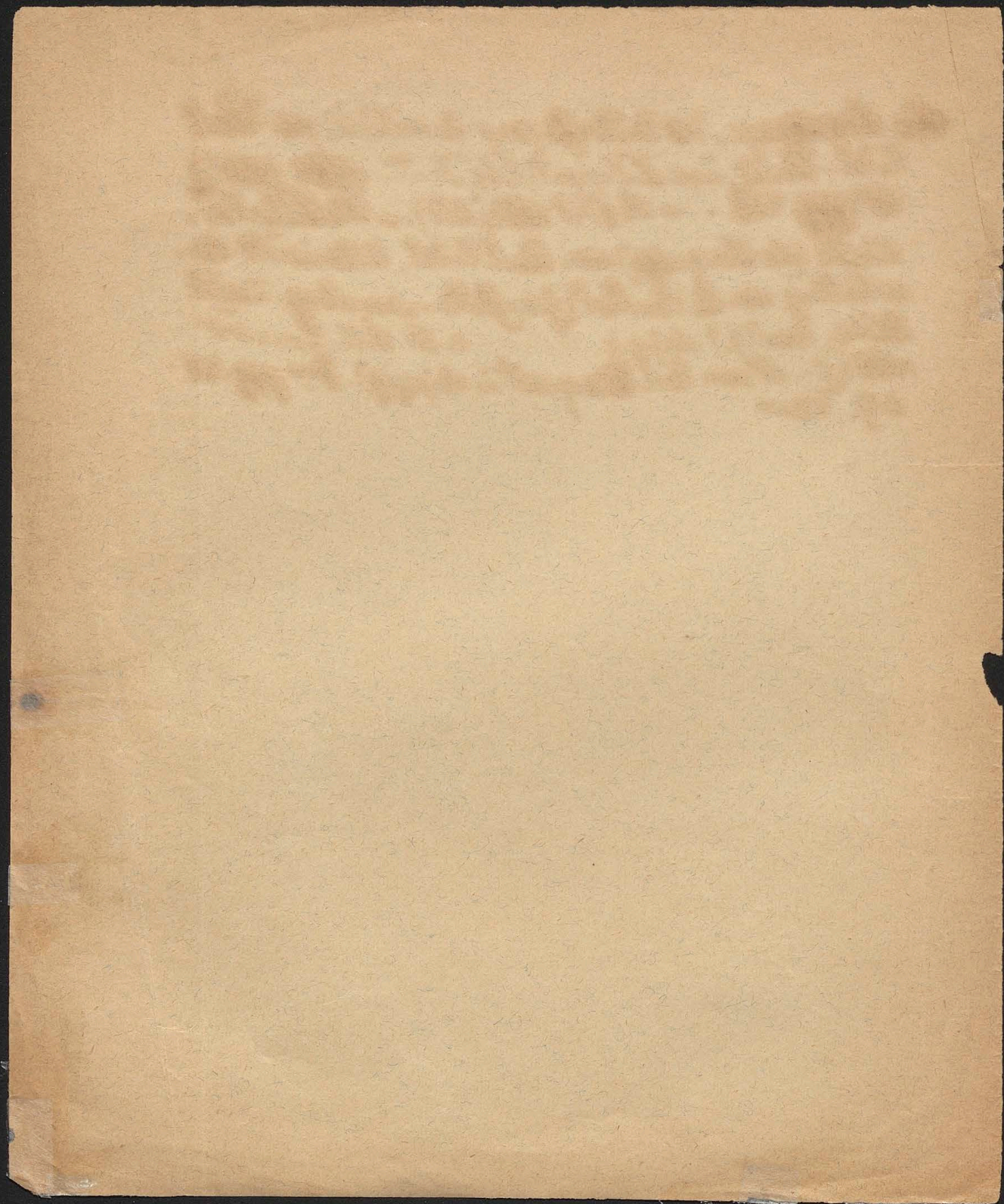
it,

)

e

*Le Trouquage, les contrefaçons dévoilées, par Paul
Eudel. Paris, impr. L. Dupont; libr. Dentu 1884 (1884?)
1800 ppq. 438. - 2e edit 1884 (ibid). - Die Fälscher-
Künste (Le Trouquage) von Paul Eudel, Autorisirte Be-
arbeitung von B. Bucher (Grenzboten-Sammlung. Zweite
Reihe Band 9.) Leipzig, Verlag von Fr. Wilh. Grunow
1885. (Druck von Carl Marquart in Leipzig). 8vo ppq. XII.
219. 4 Mark.*

Kraus: Kön. franz. Tapezereien. Augsburg 1687.
fol. nr. 586 i 587.

Lacordaire: Notice sur les manufactures
de tapisseries. Paris 1853. 8° nr. 1326

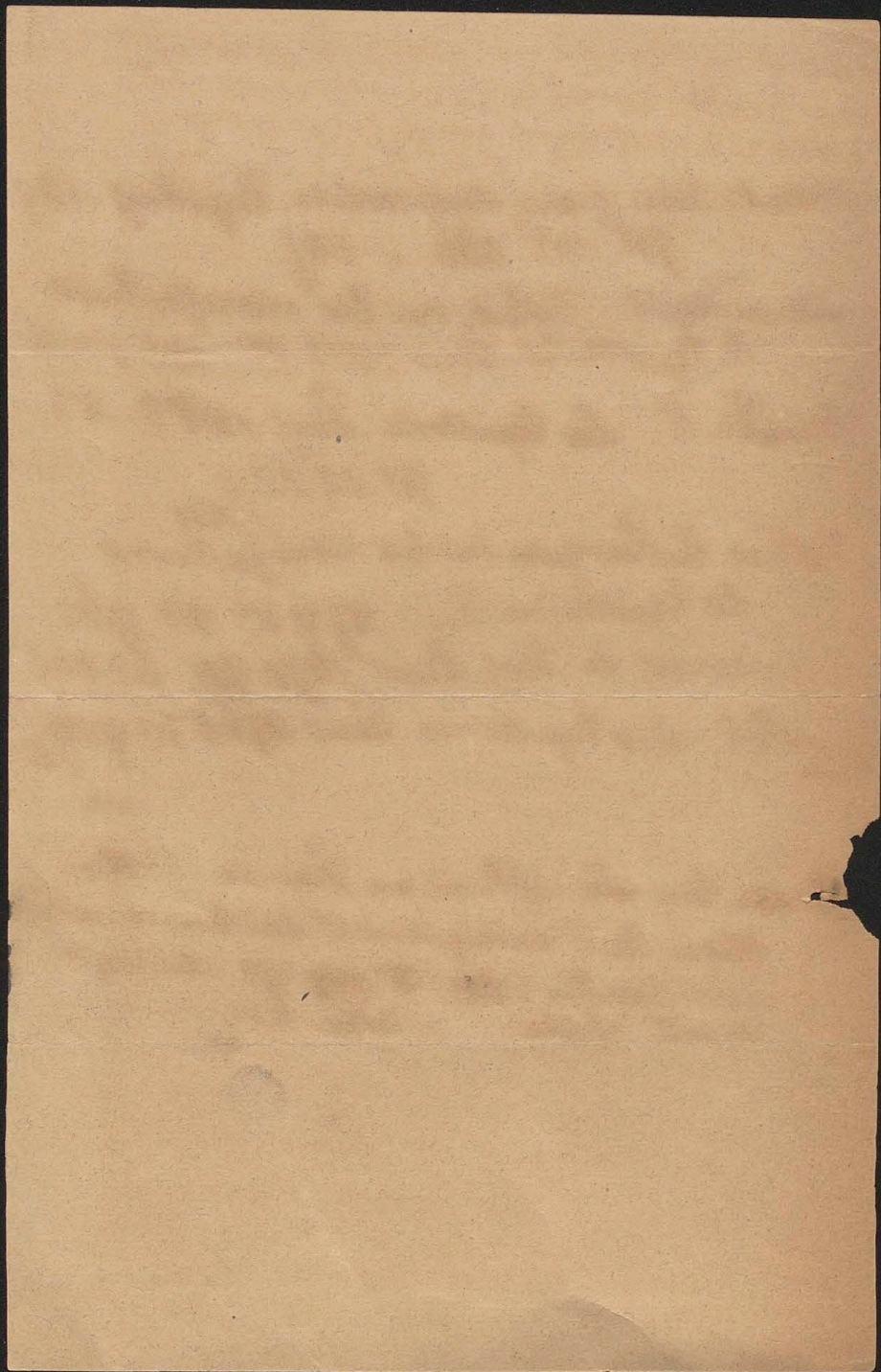
Münster E. La tapisserie Paris 1884. 8°
nr. 1212 /

Notice historique sur les manufactures
même de tapisseries. Paris 1873. 8° nr. 962.

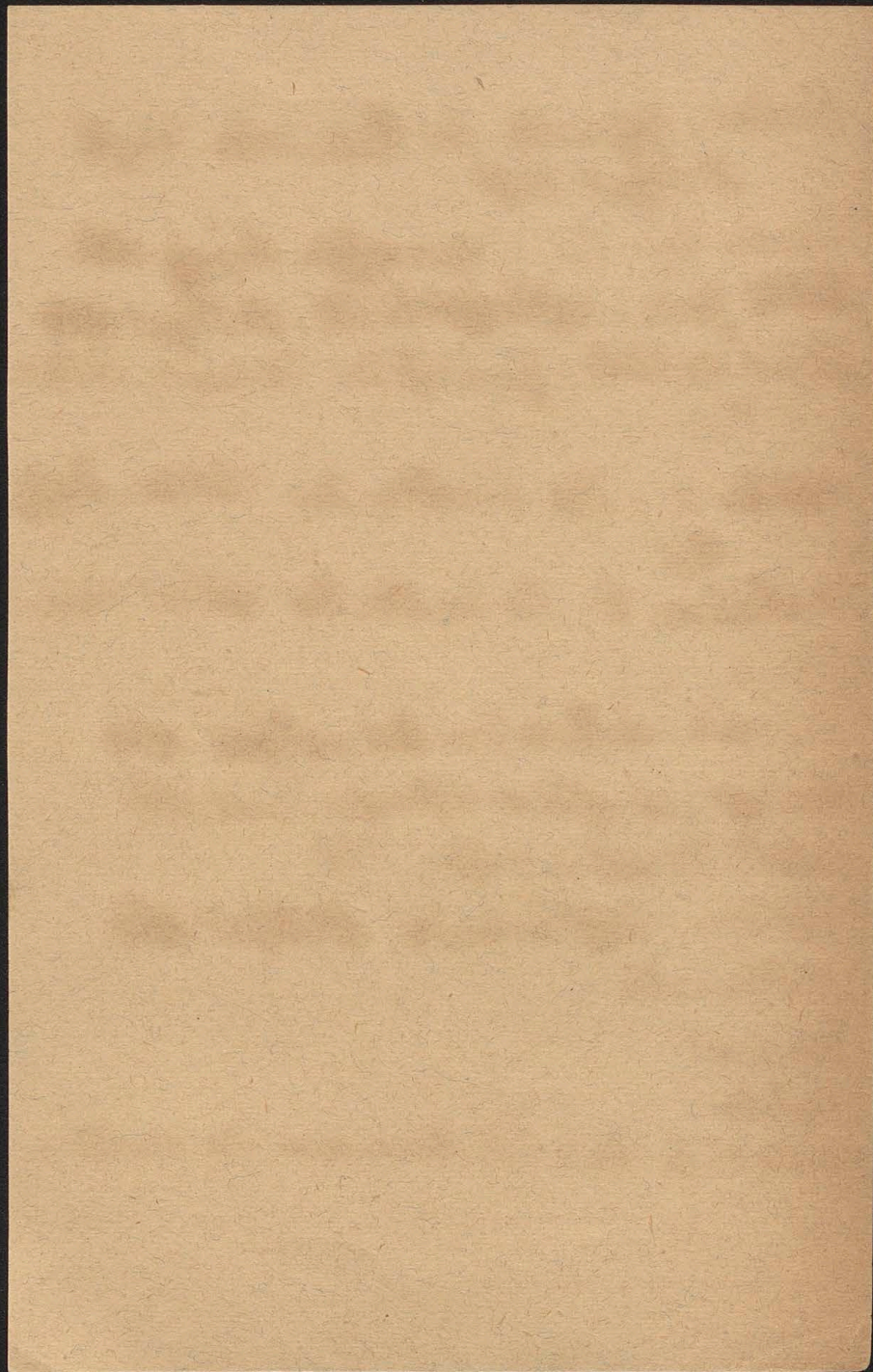
Tapisseries du Roy. Paris 1670. fol. nr. 302.

Castel: Les tapisseries. Paris 1876. 8° nr. 950 / I

Denon Ary: Le costume en France (Publi-
cations de l'enseignement des beaux-arts)
Paris (Quantin) (1891). 8° pp. 274 (2 d. unv. t.
liq. n. m. 2 f. 25 kr. Artes. 1212 / 35.

- Bauher: Geschichte der technischen Künste
Stuttgart 1875
- Demmin Aug: Die Kriegswaffen. Leipzig 1869
- Falke Jak.: Kostümggeschichte. Stuttgart 1889.
- Jännicke Friedr.: Grundriss der Keramik. Stuttgart
1878.
- Köchler K.: Die Frachten der Völker. Dresden
1871.
- Kretschmer B.: Die Frachten der Völker. Leipzig
- Klenn
- Lacroix: Le livre d'or des metiers. 1850.
- Rauinet: Le costume historique. Paris 1869
- Schubert: Die Wäet in Waffen 1871
- Weiß Herm.: Kostümkunde. Stuttgart 1860.
- Mottenroth
- Rauinet
- Robida
- Violet-le-Duc: Dictionnaire de Mobilier

Lipowiec. (w Krak.) 86: Zamek Lipowiec i
jego turma, rysunkami objaśnit w T. Surowskiewicz
(Przewodzenia do bad. hist. sztuk. Tom III str. 12-24)

192

